

ליקוטי

מזהר"ן

מבואר

חברותא

ללימוד בעיון

תדעו כשיבא משיח צדקינו יווסדו עוד ישיבות שילמדו בהם ספרי רבינו ז"ל
דברי מוהרנ"ת זצ"ל (שישיק היא תש"ז)

ליקוטי מוהר"ן

מבואר

חזרותא

ללימוד בעיון

מבוא לביאור

הביאור מורכב מג' חלקים:

הראשון – ביאור הפשוט, ששולב בגרסת התורה והוא מסקנת העיון שבהערות החלק השני – ההערות, בנוי על פי רוב בדרך של קושיא ותירוץ.^א ופתיחת כל המראה מקומות עם מפרשיהם כדי שהלומד יוכל בעצמו לדון בדיוק הדברים ולא יוכרח לסמוך עלי. שעל כן נקרא חיבור זה חזרותא, כי הכוונה להיות עזר ללומד ולא ספר חידושי תורה אע"פ שמובלעים בו גם הרבה חדושים.

והשלישי – היא הקדמה לתורה שהיא מבט כללי על התורה, שאמור לקשור את כל חלקי התורה בקשר אחד. ועוד גם לבאר נושאים שבמיוחד קשים להבנה בתורה. ההקדמה – בנויה על מסקנת העיון שבהערות לכן אין בה כמעט ראיות למבואר בה

דרך הלימוד נ"ל לדמות למחרוזת כי כל תיבה ומשפט בתורה הן חרוז נפלא שצריך לעיין בו תחילה בפני עצמו ללמוד אותו היטב ולכן בזה גלשתי גם מעבר לקשר העניין לתורה, ואח"כ לעיין בו כיצד נקשר לתורה, וכן לעבור מחרוזת לחרוז אע"פ שעדיין לא נקשרו היטב החרוזים כולם זה לזה. וכך נהגתי בכל מקום שכתבתי הערה ולפי מסקנת ההערה ביארתי את הפשט המשולב בגרסא.

וכל זה עדיין בחי' "הזורעין בדמעה", כי עיקר ה"ברינה יקצורו" זה למצא את החוט החזק שיחרוז את כל החרוזים היטב דהיינו לתפוס את מהלך התורה באופן שכולל את כל הפרטים בלא שישאר פרט מיותר שכביכול אין בו צורך למהלך התורה. וזה השתדלתי לעשות אחרי לימוד כל התורה בעיון כתבתי הקדמה לתורה שהכוונה בה לבד מביאורי מושגים קשים להבנה, העיקר לעשות סיכום קצר שכולל את כל החרוזים ופושט את כל הספיקות כפי שנתבררו בעיונים שבהערות. (אמנם כיון שאין ביהמ"ד בלא חידוש גם בהקדמה נתחדשו דברים שלא תמיד העתקתי אותם להערות) (זו היתה כוונתי ועדיין אני מצפה להצליח יותר)

דפי הליקוטי מוהר"ן בצורת הדף נלקחו מליקוטי מוהר"ן מהדורת תקפא שהיא גרסת מוהרנ"ת שהדפיס בביתו, מוגה בהשוואה לשאר מהדורות. ובתוספת מ"מ, השייך למכון אבן שתייה ועדיין לא נדפס.

הערות אפשר להפנות למייל lezavotlaze@gmail.com

^אוהיכן שנזכר הריצ"ח הכוונה להרה"ג רבי יוסף צבי חשין שליט"א. (הריצ"ח כה 23) פירוש שהוא ביאור שאמר בתורה כה בדקה ה23. (הריצ"ח במדבר תשנ"ד) הפירוש שהוא ביאור שאמר בשיעור על הזוהר פיקודי שנאמר בשנת תשנ"ד פ' במדבר. הרבה יסודות וביאורים ששמעתי ממנו הבאתי ולא כולם ציינתי מחשש שלא לזה היתה כוונתו ובחלקם ציינתי שדברי הם עפ"י מה ששמעתי ממנו דאוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, והוא רחום יכפר עוני.

הודעה

כל הביאורים הם בדרך אפשר והצעה בלבד, כי מי יודע עומק כוונתו ובפרט אנו והלוואי שגם במה שכיוון למדרגתי לא שבשתי, ורק כיון שצויה לעיין ולחדש בתורתו אנו מקיימין דבריו על פי שכל הפשוט שלנו וכדברי מוהרנ"ת הנוקבים שכל מה שמקבל מרבו צריך לידע שעדין אינו יודע כלל, כי כפלים לתושיה, כי מאד עמקו מחשבותיו, כי דבריו הם כמעין הנובע והם פחינת מים עמקים עצה בלב איש. וצריכין בכל פעם לעיין היטב בדבריו הקדושים ולחזור ולשאב מהם עצות נפלאות באופן שיוכל להציל את עצמו משטף מים רבים של זה העולם. וכל מה שידע ויוציא מדבריו צריך לידע ולהבין ולהאמין שעדין אינו יודע כלל עד היכן מגיעים עמקות דבריו העמקים מני ים וכי. רק כמה שהרשה יכול להתבונן מהם עצות לעבודתו ויתברך פני מדרגתו, אבל עצם תורתו ואפילו שיוחתי הקדושות אי אפשר להשיג בשום אופן וכמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה, הרבה למדתי מרבותי ולא חסרתי מהם אלא וכו'. עכ"ל ועיקר כוונת החיבור הזה הוא לבאר הפשוט באופן שכל אחד יוכל ללמוד ולערוך קישויות ללימוד בעיון ולפתוח את המראה מקומות להקל על הלומד בעיון. ולרגע לא שכחתי את אנ"ש החריפים שאם יעיינו בזה מסתמא יהיו להם הרבה הערות, והרבה חרושים שעמלתי שעות רבות להבין ולחדש מסתמא אצלם הוא דבר פשוט שמיד עלו עליו. כל מעלתי עליהם היא רק הסבלנות לעמול ולטרוח הרבה שעות עמ"נ להגיש כשלא ערוך את הדברים להקל על הרוצה ללמוד בעיון, כיון שלא מצאתי אחר שעשה זאת.

התנצלות

אמנם מעט בברסלב העיון לפרסם חידושיהם חלקם כדי לא להיקרא בעל המחבר וכיו"ב תארי כבוד וחלקם כנראה מחשש שלא יצאו חובת הוהרת רבינו בתורה כא את ח' שאין לדרוש רבים אלא דברים המבוררים לו כאחותו שאסורה לו כמבואר בשבת קמ"ה, ואע"פ שהוזהר בתורה סא' (סוף אות ה') שכ"א חייב להאמין בחשיבות חרושים, מסתמא כוונתו להאמין אבל לא לדרוש ולפרסם. אבל כיון שאמר אני חדש מלא ישן ולא ידוע שבוה דווקא יצא לחדש ולחלוק על מפרשים רבים שהאריכו בחיוב כתיבת חידושים עיין **מהרש"א** ב"ב י: שעל זה אחז"ל פסחים נ. אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו **ובספר חסידים** אות תקל מי שגילה לו הקב"ה דבר, ואינו כותבה ויכול לכתוב, הרי גזול מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב, דכתיב (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, וכתיב (משלי ה טז) יפוצו מעינותיך חוצה, וזה שכתוב (קהלת יב יד) יביא במשפט על כל נעלם, שגורם שנעלם, אם טוב שגילה לו אם רע, שביאור **ברית עולם להחיד"א** שם. הוסיף בשם ספר **לב אריה** שכתב בהקדמתו משם רז"ל שבזמן שביט המקדש קיים כשאדם מקריב קרבן מתכפר לו וכשאדם כותב בספר מה שלומד איזה חידוש הכתיבה זו וזה לו במקום קרבן. ובוה פי' הרב הנ"ל את הכתוב וזכר ומנחה לא חפצת וכו' עולה וחטאה לא שאלת או אמרת הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי שיעלה במקום קרבן. עוד עי"ש בשם ספר **רבינו אפרים** על התורה כתב יד פרשת כי תשא שכתב משם **רבי אליעזר מגרמיזא** ז"ל שכל מי שמגלין לו רוי תורה מן השמים ואינו כותבו עתיד ליתן את הדין עכ"ל. ועיין **שפתי בהן** למוה"ר מרדכי הכהן מגורי הארז"ל בהקדמת ספרו בזה"ל "ניתנה רשות למי שחננו ה' קצת דעה וחכמה ובינה לבאר ולפרש מה שקבלה נשמתו בסיני ואם לא יכתבם נראה לי שהוא נענש כמו הנביא שהוא כובש נבואתו שחייב מיתה. ועיין בספר **מחשבות חרוץ** לר' **צדוק הכהן** אות טו שכתב שיש גם חיוב לפרסם כי שמא יש בדבריו איזה חידוש השייך לחלקו ולא נגלה לשום אדם והוא לכך נוצר לגלותו בעולם, ואם לא, חז"י יצטרך להתגלגל.

עוד עיין בספר **קהילות יעקב** ז"ע שכתב בהקדמת ספרו בשם ספר תורת גיטין מאמר הקדמון שדבר טוב אחד בספר מציל על הספר כולו. עכ"ל. לכן אולי ע"י הודעה והתנצלות הנ"ל אפשר כן לפרסם איזה חרושים גם לפחותים כמונו, ואנו תקווה שעכ"פ דבר טוב אחד יש גם בחיבור זה ויציל על הספר כולו. ואע"פ שהרמב"ם מוהיר באגרות קדש מאמר קדוש ה' שלפני שדורש לרבים יחזור ד"פ אבל מה שכותב צריך לחזור אלף פעמים, מסתמא הכוונה להוראה למעשה ואע"פ שבדברי רבינו יש הוראה בקיום עצותיו ועיני השקפה למעשה, מסתמא בדרך לימוד מותר דא"כ לא שבקת די. ומסתמא גם הוהרת עכ"פ אם טעינו והוהרתם היא בכל ענין, אולי ראוי לכנות את הביאור חברותא, כי חברותא דרכו לומר גם את ספקותיו ולא רק דברים המבוררים כאחותו שאסורה.

עוד ענין חתימת שם המחבר היא סוגיא בפ"ע עיין **ספר חסידים** שסו שחכמים ראשונים נמנעו כדי שלא להנות מהתורה ועיין שם סימן ח' שרשב"ג מי' הרוגי מלכות תלה בזה סיבת הריגתו עוד עי"ש סימן פד שמנכין לו מוכותיו, אמנם יש מקשים א"כ מאי משמאלה עושר וכבוד. מאידך רובא דעלמא נהגו כן לציון שמם ונ"ל הטעם או שצויין ע"י תלמידיהם או שכל היחס לפירוש הוא כפי גדולת המחבר בחכמה ויר"ש לכן חששו שאם לא יציינו שמם לא ינהגו כבוד ראש בדבריהם.

לעורר על חשיבות העיון בתורה של רבינו

עיין **חיי מוהר"ן** סימן שמו שאמר שטוב לקבוע לעצמו שני שעורים ללמוד ספריי הקדושים, שעור א' פשוט ללמוד במהירות הרבה מאד כדי שיהיה שגור בעל-פה, ושעור ב' א' ללמוד בעיון גדול. כי יש עמקות גדול ונפלא בספריי. ועיין במקום אחר מזה מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנזקק אה מאד עד אין סוף ואין תכלית:

ועיין **תורה קה תנינא** שהעיון בתורתו מסוגל לבטל הרדורים רעים כי הם באים מהמדמה ועיין ככבי אור חכמה ובינה אות לו לבאר דברי רבינו בסוף תורה בה שצריך לקרא שם חדש ליצה"ר דהיינו מדמה. הטעם כי המדמה הוא מדרגה שמינית ביצה"ר שנחחדשה כנגד התורה של רבינו ולפ"ז דווקא תורת רבינו מסוגל ביותר להכניע ולתקן את המדמה.

ועיין **ח"מ סימן תקבא** - שרבינו אמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב וכו'.

ועיין **באה"ל נד אות ד'** - שהכוונה בעיקר לתורה נד שבה המשיך לאנשיו ובעיקר למוהרנ"ת מדמה וך וברור. ועי"ש אות ו' שכל אחד כפי התכללותו בו ובתורתו כן יזכה. (ויכזי ההתכללות בתורתו עיין בסוף תורה פו תנינא מש"כ רבינו דהיינו לעיין באותו מאמר ולזכות להבין בו ולעשות עמו איזה עבודה בעבודה"ש)

ועיין **תורה ח' תנינא אות ז'** שעיקר האמונה תלויה בברור המדמה ועי"ש אות ח' שע"כ צריך מאד לחפש ולבקש מאד צדיק כזה שיכול להמשיך מדמה מבורר לאנשיו.

עוד עיין **תורה עב תנינא** שע"י הסתכלות בצדיק והצדיק בו וזוכין להתנוצצות המוחין ולשפלות (שרק היא תקום בתחית המתים) ולגדולה כפי מדרגת מוחו. ועיין בפל"ח שם אות ב' וד' עפ"י לק"ה תפלין ו' כז שגם ע"י לימוד ספרו מתקיים כל זה עפ"י המבואר בתורה קצב שפניו ושכלו של הצדיק נמצא בספרו.

ועיין **ככבי אור שיחות וספורים אות מג** הובא בחכמה ותבונה סימן ב' אות טו- שרבינו שאל את רבי אהרן תלמידו שהיה הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותענין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיף ותענין בו עד שתבין ותדע את התירוש שע"י.

ידועים דברי רבינו שכינה בשם אפיקורס את אותם שאמרו שתורתו גבוהה מדאי. ונראה פשוט כוונתו בזה שאין אחד שלא יכול למצא תועלת בספרו. וא"א לומר שהכוונה שכל אחד יש כמה תורות שמתאימות לו שהרי לא אמר זאת על ספרו אלא על תורתו קודם שנעשו לספר א"כ בכל תורה בלקוטי מוהר"ן יכול כל אחד בכל מדרגת הבנה למצא איזה תועלת נחצית ואמנם לכאורה צריך לומר זאת גם על כל חלק מתורה אבל בזה צ"ע. עכ"פ לפ"ז צריך וזירות גדולה וכל אחד לבחון עצמו אולי ח"ו הוא מאותם אלה שמכונים בפי רבינו אפיקורס. מה שנקט לשון אפיקורס דהיינו כופר במציאות הנבואה ובנבואת משה (רמב"ם תשובה ג' ח), נראה כוונתו כיון שאמר בתורה מו תנינא שאסור לומר תורה אלא אם יכול לומר באופן שכל אחד ישמע רק מה שצריך לו ולא יותר. נמצא שמי שסובר שרבינו אומר תורה גבוהה הוא משיל פגם בצדיק.

ואם תקשה שרבי אברהם בן נחמן אמר בככבי אור שרק עשרת אלפים שנה אחרי התחיה אולי יבין קצת בספר, פשוט שכל כוונתו להבין כפי שהבין זאת רבינו דהיינו את כל עומק דברי רבינו וזה ודאי לא שייך לנו.

מי שיש לו קצת הרגשה בלקוטי מוהר"ן רואה בחוש שהספר לא נכתב לגאונים, ולא ליודעי קבלה, ולא ליודעי כל התורה כולה, אלא לכל אדם כפשוטו ממש ורואים בחוש שאדם פשוט יכול להתעורר מהספר של רבינו יותר מגאונים גדולים. ויש גאונים גדולים ואפילו כאלה שכותבים פירושים על הספר אעפ"כ רואים בחוש שאין להם את ההרגשה והמסר של רבינו שמקבל חסיד פשוט של רבינו, כי הספר הזה צריך רק ביטול לרבינו זה הכל, וכמוכן כשיש ביטול אזי ככל שהוא בעל כשרון ויותר בקי בספרים גם מוצא בו יותר טעם ועומק.

חברותא

ללימוד עיון

בספה"ק

ליקוטי מוהר"ן

תנינא

דף ג. ד.:

תורה ב

תורה אור
 תהלים ק (א) ממור לתודה
 הרינו ליקוק כל הארץ: (ב)
 עבדו את יקוק בשמחה באו
 לפניו ברגלים: (ג) דעו כי
 יקוק הוא אלהים הוא עשנו
 ולא ילו אגתנו עמו וצאו
 מירצתו:
 דברים וזאת הברכה לג (ח)
 וללוי אמר משיח ואנריך
 לאיש חסידך אשר נסיתו
 במשה תריבחה על פי מריבה:
 תהלים מג (ג) שלח אנריך
 ואמתך תמה יצאנוי וביאנוי
 אל הר קדשך ואל
 משכנותיך:
 מיכה ז (ח) אל תאמינו ברג
 אל תבטחו באלוף משכבת
 חיקך שמר פתחי פדי:
 תהלים קיט (קל) פתח
 דבריך יאיר מבין פתיים:
 במדבר נשא ו (כג) דבר אל
 אהרן ואל בניו לאמר כה
 תברכו את בני ישראל אמור
 להם:

בראשית ה (כט) ויקרא את
 שמו נח לאמר זה נחמנו
 מפעשנו ומעצבון ידנו מן
 האדמה אשר ארצה ידנו:
 בראשית מא (א) ויהי מקץ
 שנתים ימים ופרעה חלם
 והנה עמד על היאר:
 ישעיהו נח (ב) ואותי יום
 יום ידרשון ודעת דרכי
 יחפצו כגוי אשר צדקה עשה
 ומשפט אלקיו לא עזב
 ישאלוני משפטי צדק קרבת
 אלהים יחפצו:
 ישעיה נז (יה) דרכיו יראתי
 וארפאהו ואגותהו ואשלם
 נפמים לו ולאבליו:
 מלכים א-ג (כו) ותאמר
 האשה אשר בנה התי אל
 המלך כי נכמרו רחמי על
 בנה ותאמר בי אדני תנו לה
 את הילוד התי והפתי אל
 תמיתו וזאת אמרת גם לי
 גם לך אל תהי גזיר:

וזה בחי' (תהלים ק) **עבדו את ה' בשמחה**. היינו להמשיך שמחה לבחי' עבד, בחי' מט"מ, בחי' ששת ימי החול כנ"ל. וזהו **[ג] דעו כי ה' הוא אלקים**. בחי' אחדות הפשוט, שכל השינויים הם אחד. שזה נתגלה ע"י שנמשך השמחה של שבת לששת ימי החול, שהם בחי' עבד כנ"ל:

וזה בחי' חנוכה. כי ימי חנוכה הם ימי הודאה. שהוא בחי' שעשוע עוה"ב, בחי' הלכות. שע"ז זוכין לשלימות הדיבור, ע"י התגלות האמת כנ"ל [ג]. וזהו בחי' השמן של נר חנוכה, בבחי' (דברים לג) **תומיך ואוריך לאיש חסידך**, שע"י החסדים, דהיינו בחי' הלכות, נתגלה אור האמת, בחי' **תומיך ואוריך**. וזה בחי' השמן, שהוא בחי' אור האמת, בחי' (תהלים מג) **שלח אנריך ואמתך**. וצריך ליתנו סמוך לפתח ושבת כא"י, בחי' **פתחי פיך** (מיכה ז), היינו הדיבור. כי האמת מאיר בהדיבור כנ"ל, בבחי' (תהלים קיט) **פתח דבריך יאיר**. ואזי נמשך השמחה של שבת לששת ימי החול ע"י לשון הקודש שהוא שלימות הדיבור. וזה בחי' **חנוכה**, **חנוכה**, **כה** [ג], בחי' שבת נייחא, שבו מקושר לשון הקודש, שהוא בחי' **כה תברכו בלשון** הקודש כנ"ל [ג]. והשמחה של שבת מאיר לששת ימי החול, שהם ג"כ בחי' **חנוכה**, בחי' חנוך מט"ט עבד ששולטנותי בימי החול. בבחי' [ג] זה **ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידנו**, בחי' שמחה של שבת שנמשך לששת ימי החול כנ"ל:

וזה יחיי מקץ שנתיים ימים [ג] **מקץ**, היינו סוף, בחי' הלכות שהם שעשוע עוה"ב שהוא בסוף. וזהו **שנתיים ימים**, כמאמר רז"ל (הגיגה ה ע"ב) על האי בר כי רב דחד יומא שהיה מצטער עד שדרש לו ר' יוחנן **ואותי יום יום ידרושון** [ג] שיום אחד בשנה חשוב שנה. וזהו **שנתיים ימים**, בחי' הימים שנחשבין לשנים ע"י לימוד הלכות בחי' **יום יום ידרושון**, כנ"ל: (וגומר פי' הפסוק ע"פ התורה הנ"ל לא זכינו לשמוע) [ג]:

ובשעת שהלב בצרה גם הריאה בצרה. כי הריאה היא קיום הגוף, כי הריאה מקיימת הליחה לבנה, וממשכת הליחה לתנועת הגוף [ג]. כי הגוף יש לו תנועות שהם מייבשין הגוף, כי התנועות מייבשין [ג]. וע"כ עיקר הקיום ע"י הריאה שממשכת הליחה לתנועת הגוף, וכשהלב בצרה שאז הדמים עולין ושומפין על הלב, ואזי הלב דופק בדפיקות גדולות, אזי הריאה מנשבת נשיבות גדולות, ואזי נתייבש הריאה וע"ז נתייבש הגוף ה"ו. ושמן הוא רפואה להריאה, כמו שאומרין העולם. כי השמן מלחלה, היינו בחי' השמן הנ"ל, שהוא בחי' תיקון הצרה כנ"ל. ובתחילה כשהצדיק בצער ובצרה, כמה וכמה נשמות שבעוה"ז ועוה"ב מקוננין ומתאבלין על צערן, וגם השכינה מקוננת, כי אפי' על דמים של רשעים השכינה מקוננת ק"ו על דמן של צדיקים כשרז"ל (סנהדרין מז) אבל כשזוכה לרפואה, אזי

מתנחמין כולם ונמשך שמחה לכולם. בבחי' (ישע"י נז) **וארפאהו ואשלם ניהומים לו ולאבליו**, שע"י רפואתו נמשך נחמה לכל האבלים הנ"ל, היינו שמחה כנ"ל:

וידע שמזמור לתודה [ג] הוא מסוגל למקשה לילד, דהיינו לומר אותו. כי **מזמור** לתודה ר"ת **מל**, בחי' ע' קלין של היולדת שצועקת קודם הלידה כמובא [ג], ויש במזמור זה **קס"ח** אותיות, **קס"ח** הוא **הסד** בא"ת כ"ש, שע"י החסד בחי' הלכות ההולדה בנקל כנ"ל. ויש **מ"ג** תיבות בזה המזמור, כי קישוי לילד הוא, ע"י שיש קליפה שהיא אומרת **גזרו ג"ם לי גם לך לא וכו'** (מלכים א ג) כי אינו רוצה שיצא לאויר העולם. וכנגד זה יש **מ"ג** תיבות בזה המזמור, כנגד בחי' **ג"ם הנ"ל**. כי המזמור הזה הוא סגולה למקשה לילד כנ"ל:

ג [ג] (סנהדרין קא) **כשחלה** ר' אליעזר הגדול אמר לר' עקיבא הימה עזה בעולם. כי לא היה אז מי שיוכל להמתיק הדין, כי היה צריך לפדיון להמתיק הדין, ולא נמצא. כי באמת אחר ההמתקה והפדיון, אז דייקא טוב לרפאות החולה ע"י רפואות. כי אזי דייקא אחר הפדיון וההמתקה, יש רשות לרופא לרפאות [ג]. כי הנה באמת איך יכול הרופא לחגור מתניו לרפאות החולה ע"י רפואות וסמים, הלא אינו יודע הסם הצריך לרפואות אותו החולה, כי יש סמים הרבה שהם מסוגלים לרפואות החולאת, אך בוודאי החולה אינו יכול להתרפא כ"א ע"י סם פלוני המיוחד לרפואתו כפי שנגזר למעלה, כמו שארז"ל (ע"ז נה) שגורין למעלה שיתרפא על ידי סם פלוני, ועל ידי איש פלוני ביום פלוני. ואם כן איך יכול הרופא להכניס עצמו לרפאות, הלא אינו יודע הסם שנגזר למעלה. אבל אחר ההמתקה והפדיון אז יכול לרפאות, כי מה שצריך שיתרפא דייקא ע"י סם פלוני ואיש פלוני הוא מחמת מדת הדין, שכפי מדת הדין נגזר שיומשך החולאת עד אותו הזמן ויום פלוני, וע"כ נגזר שלא יוכל להתרפאות כי אם ע"י סיבות אלו, דהיינו סם פלוני ואיש פלוני, כדי שיומשך החולאת עד יום פלוני. כי כפי הזמן שצריך שיומשך החולאת, כך גוזרין הסיבות לרפואתו, כדי שלא יוכל להתרפאות עד שיודמנו יחד סיבות אלו סם פלוני ואיש פלוני, באופן שלא יהיה לו רפואה כ"א ביום פלוני. אבל כשעושין פדיון וממתיקין הדין, ואזי נתבטל הגזירה, אזי קודם שגוזרין דין אחר, כי כשנמתק דין זה אזי גוזרין דין אחר, ובין כך ובין כך, דהיינו אחר המתקת הדין הראשון קודם שגוזרין דין אחר, אזי יכול הרופא לרפאות החולה ע"י סמים. כי אזי אין דין, ואזי יוכל להתרפאות ע"י איזה סם שיהיה [ג], כי אין צריך דווקא סם פלוני וכו', מאחר שאין דין כנ"ל. נמצא שא"א לרופא לרפאות כ"א ע"י פדיון שצריכין לעשות

¹⁷ בתרלד- הוסיף כאן אות י' ובשעה
¹⁸ גם בדפוס- ובשעת, ובתרלד ומתולד - ובשעה, (בדפוס י' מאן ועד סוף התורה באות מרובע)
¹⁹ שבילי אמונה נתיב ד' שביל ב' ד"ה הריאה ועיין לעיל תורה רכה שם ביאר זאת באופן אחר
²⁰ עיין לעיל תורה קנו [דף קה:]: התנועה גורמת לתום
²¹ בתקפא (ישע"י צו) בתרלד ובתרצו תוקן
²² בתרלד- וארפאהו וכו' ואשלם (הוסיף תיבת וכו')
²³ בתרלד- הוסיף כאן אות יא - יא ודי
²⁴ תהלים ק הנ"ל שדרש לעיל באות ג' וכאן בתחילת העמוד
²⁵ * וזמר פתח פיך: [עין לעיל תורה כא אות ז', ותורה לו אות א']
²⁶ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
²⁷ עיין ברכות ס טוף עמוד א וב"ק פה: ולקמן
²⁸ כ"ע לעיל בתורה א' ובתורה רעו אמר שהרפואה מכה העשבים שכלל עשב כח רפואה מיוחד וא"כ יתפלא ככל סם שיהיה. וחז"ל עיקר הטובה לכל רופא שיהיה.

^א כאן נמשך לדרוש מזמור זה שהתחיל לדרוש לעיל באות ג. ועיין פ"ח שצ"ח כאן לעין פ"ח על מזמור זה
^ב שם במשך תהלים ק הנ"ל
^ג בתרלד- הוסיף כאן אות ח - ח ח ח
^ד באות ד' ועיין לק"ה כלאי בהמה ד' יד; מובא בשיש"ק ח"א סוף פג
^ה בתרלד- תמין
^ו תיקון יג דף כט. פ"ח חנוכה פ"ד, ר"ן על ר"ף שבת דף ט: בדפי הרי"ף, ולקמן תורה ז' אות יא [דף יד]:
^ז בתרלד- בלשין
^ח באות ה'
^ט בראשית ה' כט
^י בתרלד- הוסיף כאן אות ט - ט ט ט
^{יא} * בראשית מא
^{יב} * ישעיהו נח ב'
^{יג} עיין חיי מוהר"ן סימן פ

[תורה ב תנינא דף ג עמוד א מבואר.pdf](#)

[תורה ב תנינא דף ג עמוד ב מבואר.pdf](#)

[תורה ב תנינא דף ד עמוד א מבואר.pdf](#)

[תורה ב תנינא דף ד עמוד ב מבואר.pdf](#)

מאמר ימי חנוכה

מספח"ק ליקוטי מוהר"ן

חנוכה תשס"א
ב' חשוון ירושלים עד ג' טבת תשע"א אומן

1

זמן אמירת התורה

תורה זו נאמרה בנר רביעי של
חנוכה פרשת מקץ שנת תקס"ט, כח"א
שנה אחרי חזרתו מלעמברג, לשם
נסע בגלל מחלת השחפת שלקה בה
והיה שם בסכנה גדולה וזנח חזר
משם ותורה זו היא תודה על היציאה
מלכארה היא.

פתיחה

אחרי שלמדנו בתורה א' שאדם יכול להיות בחיים חיותו משפיע חיות לכל העולם עד שכל אדם השמים משתחווים לו כי תפילתו היא דבר ה' המחייב את כל העולם, כאן בתורה זו לומדים לומר תודה על כל הטוב שנמצא מאד בעולם, שעי"ז מגלים בדיבור את האמת שכל הפעולות המשנות נפעלות מכח האחד הפשוט, ועי"ז אפשר להנצל מכל ארה כי כל הארות הן רק חבלי לידה של תודה שרואים שנוכח על עוד טובות נפלאות שגולה שהקב"ה משפיע לנו בעוה"ז.
תורה זו אמר רבנו כשחזר מנסיעתו ללעמברג והיא בחי' תודה שנוכח מלכת מחלתו^א שגללה היה בסכנה גדולה בלעמברג כמבואר בחי"מ סימן ע"ט.

העיקר למעשה מהתורה הזו הוא להודות בכל יום ובכל רגע להש"י על כל הטובות ולומר אשרינו על כל הטובות שהש"י משפיע עלינו ועי"ז מאיר האמת ומאיר אהדות הפשוט בחי' שבת וזחי' בן בפעולות המשנות שמשם כל הדינים והארות והקשיים וההסתרות. כמבואר בל"ה (כלאוי בהמה ד' ופריקה וטעינה ד') עי"ש באריכות.

שיחות השייך לתורה זו

מאמר 'ימי הנבחה', (ליקו"מ ח"ב) סימן ב', נאמר ב'שבת-הנבחה תקס"ט: (א) - היי-מוהר"ן, סעיף ג"ט.

חיי מוהר"ן סימן ע"ט - התורה 'ימי חנוכה הם ימי הודאה' בחינת תודה וכו' בליקוטי תנינא בסימן ב', זאת התורה אמר בשבת חנוכה. ובאותה שנה בא מלעמברג. ולפי עניות דעתי המשיך בזה בחינת תיקון קרבן תודה שהיה צריך להביא על שחור משם בשלום לביתו. כי זה ישועה גדולה ונפלאה מאוד לנו ולכל ישראל; כי אם היה נשאר שם בלעמברג, אפשר האור היה מסתלק לגמרי חס-ושלום, ולא היינו שומעין כל הנוראות שהיה מגלה לנו אחר-כך בתורותיו ושיחותיו שאמר אחר-כך. בפרט המעשיות, שעיקר המעשיות הגדולות גילה לנו אחר-כך, בפרט המעשה של הז' בעטלירס. ובודאי ראוי להביא קרבן תודה על ישועה כזאת. גם כמה פעמים אחר שבא מלעמברג, שמענו ממנו זכרוננו-לברכה, שנתן שבח והודיה גדולה להשם-יתברך על שחור משם, ובעת הטיול, בכל עת שבא על איזה מקום שהיה שם כבר מקודם שנסע לשם, היה אומר, שראוי לשבח להשם יתברך על שחור והביאני לכאן, לחזור ולהיות באלו המקומות, כי הייתי סבור שהם-ושלום לא אשוב לראותם עוד:

חיי מוהר"ן סימן פ - מה שנאמר שם בסוף על פסוק 'ויהי מקיץ', על פי מאמר רבותינו-זכרונם-לברכה על בר-בי-רב דהוד יומא. זה נתגלגל על-ידי איש אחד מבני הנעורים, שנסע אליו על שבת-חנוכה מברסלב, ונתעכב בנעמירוב, ולא בא על אותו שבת, ואחר שבת בא לכאן. ורבינו זכרוננו-לברכה, בעת שאמר התורה 'ימי חנוכה' הנזכר-לעיל, לא סיים לפרש המקרא 'ויהי מקיץ' על פי התורה הנזכר-לעיל, עד שבא האיש הנזכר-לעיל אחר שבת. אז התחיל לפרש המקרא הנזכר-לעיל, על פי מאמר רבותינו-זכרונם-לברכה מענין בר בי רב דהוד יומא. והיה מענינו, כי זה האיש היה ממש בר בי רב דהוד יומא, כי בשבת לא היה אצלו, רק אחר-כך בחול יום אחד בלבד. וראינו נפלאות ה', שעל-ידו דייקא נאמרו דברים אלו, שיש להם שייכות אליו, והם מרומזים במקרא הנזכר-לעיל. ואי-אפשר לכאן מה שיש בלבי על זה, כי כל דבריו היו כמשקל גדול ונפלא, כמבואר במקום אחר. וגם אז ראיתי זאת, כי מקודם בשבת לא גילה כלל על המקרא 'ויהי מקיץ', כי התגלות התורה הוא כפי הנפשות שנמצא אז לפניו (כמבואר בהתורה 'אשרי' - בליקוטי

^א בשנת תקס"ח חלה רבנו במחלת השחפת (דלקת ריאות) שממנה נפטר ג' שנים אח"כ בשנת תקע"א. באותם הימים מחלה זו היתה קטלנית מאד והמונים נפטרו על ידה, עפ"י מחקר בבריטניה בשנת תקע"ז, דהיינו חמש שנים אח"כ, כל אדם רביעי שנפטר שם, היה ע"י מחלת השחפת.

מוהר"ן ח"א, בסימן י"ג. וכן בהתורה "ט' תיקונין" סימן כ' בליקוטי מוהר"ן ח"א). ואחר-כך כשבא האיש הנזכר-לעיל אז גילה פירוש התחלת המקרא על פי התורה הנזכר-לעיל, היינו "ויהי מקין" וכו', כמבואר במקומו, עיין שם. אבל שאר המקרא לא סיים לפרש. ואנכי הפצתי מאוד אותו שיפרש לנו השאר, ולא רצה בשום אופן. ואז ראיתי איך כל דיבור יוצא במשקל כפי הנפשות והכיסופין וכו'. גם מה שנאמר שם על הארבעה דברים שהראה ר' אליעזר שהם "הרוב יוכיח" וכו', גם התגלות אלו הדברים לא גילה בשעת אמירת התורה, רק בדרך כלל, אבל לא ביארם בפירוש כמו שמפורש עתה, עד שבא אחיו ר' יחיאל זכרון-לברכה עם עוד אנשים שנסעו גם-כן על אותו שבת, ונתעכבו גם-כן, ואחר-כך כשבאו, אז דייקא גילה ענין הנזכר-לעיל, וביאר הארבעה דברים הנזכר-לעיל על פי התורה הנזכר-לעיל בפירוש הנזכר-לעיל:

חיי מוהר"ן סימן קכ"ד - בשבת הנוכה תקס"ט שהיה סמוך לכיאתו מלעמברג כי בקיץ תקס"ח העבר בא מלעמברג לביתו. ואז באותו הנוכה אמר התורה המתהלת ימי הנוכה הם ימי הודאה בליקוטי מוהר"ן ח"ב סימן ב'. ואז ציוה לומר על השולחן שיר המעלות לדוד לולי ה' שהיה לנו. וזימרו לפניו זה המזמור כליל שבת כמה פעמים אין מספר. וגם פעם אחת בהיותו יושב במעדוועדוקע היה מזמר גם-כן המזמור לולי ה' כמה פעמים. ואחר-כך הפך פניו אל העולם ואמר עדיין אין אתם נחשבים מאנשים שלי. כי יהיה עת שכל העולם כולו יעמדו עלי ויהלקו כולם עלי ואז מי שיתחוק ויהיה נשאר אצלי זה יהיה נחשב מהאנשים שלי באמת (אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים כי רבים קמו עליו ועלינו ולולי ה' שהיה לנו וכו'):

שיש"ק ח"א אות פג - אחר שאמר רבינו את התורה ימי הנוכה שבליקוטי מוהר"ן ח"ב סימן ב', ושם מדבר מענין שלושה קוי האמת, שמאירים בארבעה חלקי הדיבור וכו', דיבר מענין המוכבא ככוונות הנוכה, ששמונה פעמים אקיי"ק בגימטריא אמת, ושמונת ימי הנוכה הם בחינת שמונה פעמים אמת: (מליקו"ה כלאי בהמה ד, יד).

שיש"ק ח"ב, סעיף רפ"ב - יש-אומרים, שבעת אמירת תורה ב' חלק ב', שצאמרה בשבת הנפכה תקס"ט, היה אז רבי שמחה, אביו של רבנו, אצלו, ושם בתורה הזכיר רבנו מענין שמחה, ומענין בן, ומענין הכתיב "זה ינחמנו מפעשנו" וכו' וכדרכו בן בכל התורות, כמבאר בספר "חיי מוהר"ן" (סימן ש"צ), עיין שם:

בענין תודה הלכה וכו' המבואר בתורה, אמרו אנשי-שלומו שלמעשה בחינת תודה הלכה שדיבר בה כמאמר, הוא תכלית המכוון של בחינות תפלה ותורה, כי תכלית התפלה הוא הודאה, ותכלית לימוד התורה הוא ההלכה לעובדא ולמעשה, וכשמתחברים שני עבודות אלו, בזה זוכים לזיווגים אמתיים, ומאירים השמות אל אלקים ה', ומאיר בו על-ידי-זה אור האמת באמת. ודו"ק: (- הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זכרון-לברכה - מעדני מלך סק"ה).

בענין המבואר בתורה (סעיף ב-ג) שתודה הוא בחינת הלכה, והוא בחינת תיקון הרגלין, יש לרמוז שלכן מתחיל הש"ס במסכת ברכות שהוא ענין תודה והודאה, ומסיים בענין הלכה במשנה כל השונה הלכות מובטח לו שהוא בן עולם-הבא שנאמר "וכל בניך למודי ה'": (- הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זכרון-לברכה מפי השמועה - מעדני מלך סק"י).

בענין המבואר בתורה (סעיף ד') שיש דיבור של תשובה... בחינת "תשב אנוש עד דכא" ותאמר שובו בני אדם - כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול" (תהלים צ, ג) וכו'. יש לרמוז בזה, שזה הרוצה לחזור בתשובה על עוונותיו, צריך לרוץ כל-כך בתשובה ומעשים-טובים, עד שאלף שנים יהיו בעיניו כיום אתמול - לרוב זריזותו בתורה ועבודה, וכריחתו מהרע (ועיין בסוף תו' מ"ט ח"א): (- הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זכרון-לברכה מפי אנשי-שלומו - מעדני מלך סק"ח).

מבואר בתורה (שם) שקודם השידוך והזיווג אין לו לאדם אלא קב אחת של שיחה, ומשמצא זיווגו אזי יש לו בחינת עשרה קבין של שיחה, עיי"ש. אמר הרב החסיד רבי לוי יצחק בנדר זכרון-לברכה: שמחמת שאחר שזכה לזיווגו דקדושה זוכה לבחינת שלימות הדיבור כמו שביאר רבינו זכרון-לברכה שם, אף-על פי כן צריך שמירה יתירה שלא יפגם הדיבור חס-ושלום, ומשום כן הזהירו חכמינו זכרון-לברכה ואמרו: "אל תרבה שיחה עם האשה" (אבות א, ה), אף-על-פי שזכה לשלימות הזיווג והדיבור: (- מעדני מלך, סק"ב).

מבואר בתורה (ס"ה) ששבת הוא בחינת בן... בחינת "ויולד בן ויקרא שמו נח" (בראשית ה, כח-כט). עיי"ש. שמעתי מהרב החסיד רבי לוי יצחק בנדר זכרון-לברכה שדייק ואמר שרק בנה כתוב לשון כזה כדבר בפני עצמו "ויולד בן ויקרא שמו נח" (וכמבואר במפרשים שם עיי"ש ברש"י ובגו"א, ובחוקוני ורבינו בחיי, ועוד). והיינו לדרוש בחינת הבן המבואר בפנים בחינת שבת וכו': (- מעדני מלך, סק"ה).

ליקוטי הלכות

א"ח א דף קפג נשיאת כפים ב [ה אותיות]

א"ח ב דף מה: בציעת הפת ב [אות אחת]

א"ח ב דף קלג הודאה א [ג אותיות]

א"ח ג דף קלז פסח ד [ז אותיות]

(י) בחי' ד' כוסות ג' מצות בחי' ג' קוי אמת וד' חלקי דיבור ד' לשונות של גאולה

דף קצ כלאי בהמה ד [כ אותיות] (ד) בימי חנכה הקדושים על ידי תקף הנסים והנפלאות והנוראות שעשה ה' יתברך עמנו בימים ההם בזמן הזה על ידי זה אנו ממשיכין הדרך הזה של תורה הודאה בעולם, דהיינו לעסק תמיד להודות ולהלל לה' יתברך על כל הנסים והנפלאות שעשה עם אבותינו ועמנו מימות עולם עד הנה בכלליית ובפרטיית. ולזכר היטב ולבלי לשפח כל הטובות הנוראות שגומל עמנו בכל עת ועת, כמו שכתב, "ואל תשכחי כל גמוליו". כי באמת זה הדרך של הודאה ותודה הוא דרך נפלא מאד להתקרב על ידו לה' יתברך מפל מקום שהוא, כי העולם הזה מלא צרות ויסורים ויגונות, כמו שכתוב, כל ימיו פעס ומקאובות. וכתוב, "אדם לעמל יולד קצר ימים ושבע רגז". ואין טוב בעולם כי אם התורה כי אין טוב אלא תורה (אבות פרק ג). ומעצם הצרות והיסורים והמניעות שבה העולם קשה וקבד על האדם להתקרב לעבודתו יתברך ואפלי להתפלל ולהתחנן

ולפרש צערו לפני ה' יתברך גם כן קשה מאד מחמת רבי המניעות והיסורים שאוטמין את לבו עד שאינו יכול לפתח את פיו ולא להתקרב לשום עבודה תמה כאשר יודע כל אחד ואחד הכבודות שיש עליו בכל פעם ופעם בכל יום ויום וכו'. ועל פן עצה גדולה לזה שבכל פעם יזכיר את עצמו את כל הטובות האמתיות והנצחיות שעשה ה' יתברך עם אבותינו ועמנו עם כל אחד ואחד בפרטיות והעקר מה שזכה להיות מזרע ישראל בכלל מקבלי התורה והבדילו מן התועים בדרכי המחקרים והפילוסופים וכו' הנהוגים עכשו בעולם הזה, כי כל אחד ואחד מישראל אם יסתכל היטב על כל מה שעבר עליו מעודו וראה וביחוד חסדי ה' וטובו ונפלאותיו עליו בלי שעור. כמו שאנו אומרים שלש פעמים בכל יום בהשמונה עשרה, נוזה לך ונספר תהלתך על חיינו וכו' ועל נסיד שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים וכו'. וכמו שאומרים בנשמת, אלו פיננו מלא שירה קים וכו' אין אנו מספיקין להודות לך ה' וכו' על אחת מאלף, אלף אלפי ארבעים ורבי רבבות פעמים הטובות נסים ונפלאות שעשית עם אבותינו ועמנו: (ה) תודה והודאה בעוה"ז הוא בחי' המשכת הקדושה והשמחה של שבת משבת שהיא בחי' עוה"ב לששת ימי החול בחי' עוה"ז (ז) חלקי דיבור וג' קוי אמת ג' אבות וד' אמהות ז' ימי חנוכה הם ג' וד' (יג) כוונות חנוכה כיצד מרמוזות בתורה שלנו (טו) מבאר איך התורה הזו נעוצה סופה בתחילת ותחילת בסופה (יח) יתקע כף ירך יעקב בחי' תמכי אורייתא בחי' הוד ובחנוכה נתקן

ח"מ א דף קס שותפים בקרקע ב [ו אותיות]

ח"מ ב דף סא פריקה וטעינה ד [מב אותיות]

ח"מ ב דף קיח פקדון ב [ג אותיות] ד' שומרים בחי' ד' חלקי הדיבור

עוד על חנוכה בהלכות הודאה ו' עפ"י תורה כד מבאר ענין הקרבן תודה שכתב האלשיך שהוא ד' מינין כנגד ד' שצריכין להודות ועשר חלות כל מין כנגד י' מיני נגינה (יח) עדישים רמז לגלגל הוא שחוזר בעולם שזו הנחמה (יט) חנוכה (כא) חנוכה (כב) (כד) (כח) פכים קטנים שחזר יעקב אליהם בחי' פך שמן המשחה ובחי' פך שמן של חנוכה (כט) כוונות חנוכה (ל) חנוכה (לד) עוד קצת כוונות חנוכה

ראשי פרקים

אות א – חנוכה ימי הודאה

הודאה היא שעשוע עוה"ב

ע"י הודאה מכירים אותו ית' וסמוכים אליו

הכל מלבד תודה יתבטל לעתיד לבא

אות ב – תודה בחי' הלכות כי שניהם בחי' שעשוע עוה"ב וכי חידוש הלכה הוא חידוש הדעת וזה עוה"ב

תודה הלכה הם חסדי ה' בחי' חסדי דוד שה' עמו ולכן הלכה כמותו והכי נמו להפך ע"י הלכה נעשה ה' עמו

תודה נקראת הלכה כי היא נולדת ע"י צרה ובשעת הצרה הדמים עולים ללב לבקש עצה ובלילה חוזרים להלך

כסדרם ואז אומרים תודה נמצא תודה הלכה בחי' אחת

אות ג – וע"י תודה הלידה בנקל

כי כשכורעת ללדת ירכותיה מצטננות כי הדמים עולים למעלה לדחות את הוולד

גם הלכה בחי' הולדה כי תמכי אורייתא מחסרים ממונם בבחי' ירכותיה מצטננות והת"ח ע"י הדמים מחדש הלכה

בחי' תודה הלכה וע"י חוזר שפע לתמכי אורייתא

לבנה בעוה"ז היא בחי' חסרון וקרירות בחי' ירכותיה מצטננות

ולעת"ל יולד אור הלבנה כאור החמה בחי' תודה הלכות שעשוע עוה"ב

תולדות שמים וארץ בהברא"ם היינו הולדת השמים וארץ ע"י חסד לאברהם בחי' הלכות ותודה. נמצא הצרה

שקדם לזה הוא החלל פנוי בחי' בונה עולמות ומחריבים

מוזמר לתודה הריעו וכו' ר"ת הלכה דהיינו תולדה אותיות לתודה

אסה הלה את רגליו כי מנע חידוש הלכות מת"ח (משמע שתמך בהם בבחי' חסרון בחי' ירכותיה מצטננות וכיון

שמנע חידוש הלכה לא חזרו הדמים לרגליו ונעשו חולות)

אות ד – ע"י תודה הלכה מתגלה האמת הרבוע הדבור

כשהדמים עולים ושוטפין את הלב הוא פגם האמת, בחי' אנשי דמים ישנאו תם (משמע תם היינו אמת וכן לקמן אות ו'

ד"ה וזה בחי' חנוכה תומך ואורח לאיש חסידך)

תתן אמת ליעקב ע"י חסד לאברהם

שלימות הדבור ע"י אמת כי קושטא קאי

אפילו שקר אין לו קיום בלא אמת (כ"ש כל דיבור שכל קיומו הוא רק כפי האמת שמאיר בו)

אמת מאיר ברבוע הדבור ע"י ג' שמות קל אלקים הויה שהם מקור האמת

רבוע הדבור הוא ד' חלקי דבור רמוז בד' חלקי הפסוק "לא איש דברים אנכי-גם תמול-גם שלשום-גם מאז דברך"

ד' חלקי דבור הם דבור צדקה, בחי' איש. דבור תשובה, בחי' תמול. דבור עשירות, בחי' שלשום. דבור מלכות,

בחי' מאז דברך.

כי ע"י צדקה נעשה איש. ובתשובה עולה ומתקן את האתמול. עשיר קרוב למלכות בחי' שלשום בחי' שלשת

השריגים. דבור מלכות בחי' מאז, כי ע"י תיקון המלכות מתיישב הקב"ה על כסאו בבחי' נכון כסאך מאז

ג' קוי האמת קל אלקים הויה הם בחי' תפלה תורה שדוכים.

קל – הוא כח תקיף ובעל יכולת וזה מתגלה ע"י תפלה שמבטלין גזרותיו ית'. משם מאיר האמת בבחי' וגבורתך

ידברו, כי התפילה היא רק ע"י אמת

אלקים – תורה, כמ"ש ואתה תיהיה לו לאלקים ותרגומו לרב

והוא יהיה לך לפה דהיינו שמששה רבנו בחי' רב בחי' תורה מאיר אמת לאהרן שהוא בחי' פה דהיינו דבור

רב בחי' אלקים בחי' תורה בחי' אמת בחי' אם תוציא יקר מזולל כפי תיהיה, דהיינו אלקים מאיר אמת כדיבור

פה בבחי' תורת אמת היתה בפיהו

ה' – שדוכים, בחי' מה' יצא הדבר

שם הויה בחי' אמת בבחי' אשר הנחני בדרך אמת

ע"י שדוך נשלם הדבור כי מ' קבין שיהיה נמלו נשים ואחד כל העולם כולו דהיינו הגברים ונשים וע"י שדוכים

נשלם לעשר. (דהיינו שהאחד שכלול משניהם מאיר במ' שהוא רק בחי' נשים)

אות ה- שלמות הדבור בחי' לשון הקדש
 כל הלשונות העמים הסרים, הן לשון עלגים
 לשון הקדש מקושר לשבת, להבדיל מדבור הול
 כה תברכו - בלשון הקדש רומז שבלשון הקדש יש ברכה וקדושה כי מקושר לשבת שנאמר בו קדשה וברכה
 כמ"ש ויברך ויקדש.
 לכן ע"י שלימות לשה"ק ממושיכים שמחה של שבת לימי הול
 כי ימי החול בחי' עצבות
 ואפילו המצוות שעושים בהם
 מט"ט בחי' עבד שולטנותיה בימי החול
 אבל שבת בחי' בן, בחי' נייחא לעליונים ותחתונים שע"ז נתעורר שמחה
 על כן בשבת עולין כל המצוות של הול מן העצבות למנוחה ושמחה
 בבחי' הנאמר בנה ויולד בן ויקרא שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו
 ע"י שלימות הדבור נמשך שמחה
 אות ו- קדושת שבת המאיר לששת ימי החול ע"ז מתגלה אחדות הפשוט ית'
 כי ששת ימי החול הם פעולות המשתנות, כי בכל יום נברא פעולה משונה
 זה כנגד השכל האנושי להבין שפעולות משתנות נמשכין מאחד פשוט ורק ע"י שבת זה מתגלה
 שבת היא מתנה גנוזה שנתן לנו הקב"ה על ידה נתגלה אחדות הפשוט
 כי שבת מורה על אמונת היהודי, שכל הפעולות המשתנות נמשכין מאחד הפשוט, שברא כולם בששת ימי הול
 ושבת בשבת
 התגלות אחדות הפשוט זו בחי' יקרה מאד אצלו ית'
 כמו שמצינו יחיד ורבים הלכה כרבים
 כי כשרבים אע"פ שכל אחד יש בו דעה משונה מחבירו שזה בחי' פעולות שמתנות, הם מסכימים לדעה אחת,
 נמצא שבחי' פעולות משתנות נעשין אחדות הפשוט
 וגם כדי שלא להרבות מחלוקת בישראל כי רצונו רק בבחי' אחדות הפשוט
 כי כשנתגלה אחדות הפשוט ית' למטה גם למעלה נתגלה אחדות הפשוט, (נראה כוונתו שבאתערותא דלתתא
 מאיר מלמעלה למטה)
 שע"י מי כעמך גוי אחד בארץ אזי מתגלה למטה מלמעלה בחי' אתה אחד ושםך אחד.
 וזה בחי' מעשה דרכי אליעזר בתנור של עכנאי- שע"י ד' מעשה ניסים רצה להוכיח שיש לו שלימות רבוע הדבור על
 כן שולט במכע.
 חרוב יוכיח הוא דבור של צדקה. אמת המים תוכיח זה דבור של תשובה. כתלי בית המדרש יוכיחו זה דבור של
 עשירים קרובים למלכות. בת קול תוכיח זה דבור של מלכות. וזהו שאמר הקב"ה נצחוני בני כי בחי' בן דהיינו
 שבת שהיא אחדות הפשוט שהתגלה ע"י שרבים היו בדעה אחת ניצח את היחיד אע"פ שהלכה כמותו בכל מקום
 כי דבריו הם דבר ה'.

וזה בחי' עבדו את ה' בשמהה- כי צריך להמשיך שמחה לבחי' עבד בחי' ששת ימי החול. וזה בחי' ה' הוא האלקים -
 שאלקים דהיינו בעל הכוחות המשתנות הם ע"י הויה אחד הפשוט
 וזה בחי' הנוכה- ימי הודאה בחי' שעשוע עוה"ב, בחי' הלכה, שלימות רבוע הדבור התגלות האמת
 וזה בחי' שמן של נר הנוכה כי שמן בחי' הלכות
 תומיך ואוריך לאיש חסידך פירוש תומיך דהיינו האמת (עין גם לעיל אנשי דמים ישנאו תם דהיינו אמת) מתגלה ע"י חסדים
 דהיינו הלכות.
 השמן בחי' אור האמת בחי' שלח אורך ואמתך, צריך ליתנו סמוך לפתח דהיינו פתחי הפה היינו הדבור בבחי'
 פתח דבריך יאיר אור האמת
 ואז נמשך שמחה של שבת לששת ימי החול ע"י לשה"ק, שלימות הדבור,
 וזה הנו כה - הנו בחי' נייחא של שבת. כה בחי' כה תברכו בלש"ק
 השמחה של בת מאיר לששת ימי החול ימי הנוכה שהם ימי הול והם בחי' הנוך בחי' מט"ט בחי' עבד ששולטנותיה
 בימי החול.

וזה ויהי מקץ שנתים ימים- מקץ בחי' סוף בחי' הלכות שעשוע עוה"ב
 שנתים ימים רומז ליום שנחשב שנה ע"י למוד הלכה עפ"י האי בר כי רב דחד יומא. רמז לעוה"ב שהוא יום שכולו
 ארוך.
 ובשעה שהלב בצרה גם הריאה בצרה- כי הן פועלים ביחד הריאה שומרת על הלב ושמן רפואה להתיכשות הריאה
 רומז לשמן של נר הנוכה
 ודע שמזמור לתודה- סגולה לומר בשעת הלידה שתהא קלה כי הוא מכניע את קליפת גם שגורמת חבלי לידה

הצריח התיכון הקושר כל התורה הזו הוא המצואר צאות ט' לגלות אחדותו הפשוט ית' מתוך פעולות המשתנות דהיינו לגלות שכל הריבוי אמאומים ושינויים שיש הכל נמשך מאחד הפשוט ית'.

צאות א' ימי חנוכה ימי הולדה שך קבעו אנשי כנה"ג שמונה ימים להודות ולהלל על הנצחון ועל נס השמן שגילה שהם שמונה ימים שבהם מאיר אור גבוה שהוא שורש ההולדה ע"י שמאיר בחי' שעשוע עוה"ב שאז על כל דבר מודים לו שיוצאים שהכל ממנו ית' ומשם כריך להמשיך הולדת עוה"ז שהיא על יציאה מלכה דהיינו קרבן תודה שהיא הולדה להאחד הפשוט שהלילו מהלכה,

צאות ב' תודה בחי' הלכות, דהיינו שערות מעשיות של תורה, הן לבושין לאור הגבוה של אחדותו ית', אע"פ שהם תריג ומתחלקים לא"ס פרטים של רגונותיו ית' בכל עולם שנה נפש, אעפ"כ הפנימיות אחת אחדותו הפשוט אור חסדו ית' שיורד עד לפרטי פרטים של המלכות.

עוד מצא שתודה בחי' הלכה כי היא צאה על יציאה מלכה, וכל כרה היא שלל כסדר, שהדמים עולים ממטה למעלה, וכשיוצא מהלכה אז חוזרים הדמים להלך כרגיל, דהיינו שחוזרים למטה לבחי' הרגלון, שזה בחי' שאפשר להלך כסדר על זה מביא תודה. (ובעומק יותר יתבאר בהמשך).

צאות ג' מצא שוד הלידה שהוא לידת המוחין שכל כרה היא חבלי לידה של מוחין, לכן בשעת כרה אין מוחין, כי הדמים עולים למעלה ודוחפים את הוולד, והנולד הוא המוחין שאותם כריך להחזיר בהולדה על הכרה, דהיינו שעומק הענין הוא שכל הכרה צאה כדי להוליד הולדה, וכידוע שכל לידה היא המשכה מא"ס, ה"נ ממשך מבחי' עוה"ב צמחי' ציוס הוא יהיה הוא אחד ושמו אחד דעת להודות שכל הכרות הן ע"י אחד הפשוט ית'.

עוד מצא שמוכי לומדי התורה הם בחי' רגלון ותמיכתם היא בחי' כרה, כי הדמים דהיינו ממון, עולין מהרגלון שהם תומכי התורה, לת"ח שהוא בחי' לב, וכביכול דוחפים ממנו וולד דהיינו ההלכות שהן לבוש לאור אחדותו הפשוט ית', ואזי חוזרים הדמים להלך כסדר ונשפע שפע מלמעלה, שע"ז נשלים חסרונם של תומכי התורה, דהיינו היציאה מהלכה. ולכן מי שמבטל תורה אזי מונע הלכות ומונע הארת אור האחד הפשוט ית' ברגלון וע"ז נעשה חולה ברגליו.

צאות ד' מצא שע"י תודה הלכה מתגלה אור האמת אחד הפשוט (ומשמע שאינו מתגלה אלא מכח כרה וכנ"ל שהלכה היא החבלי לידה של התגלות האמת) ויוצא מג' שמות א-ל-ל חלקים הויה שהם האמת שמאיר בג' קוין (ימין שמאל וקו אמלעי) (בחי' משפט אמת שהוא) בחי' אמלע המתבדר מתוך האדלים, והאמת בג' קוין מאירים דיבור ע"י תפילה תורה ושידוכים, דהיינו שצרכה אזי נעלם האמת, ואז דיבור בגלות, (ואז גם האמת כביכול בגלות, בחי' אחור צלחור) וצלידה חוזר האמת להאיר ומאיר ע"י דיבור של הולדה. ושלמות הדיבור הוא שהמלכות בחי' לית בחי' ד' חלקי הדיבור נשלים בהלל והולדה ע"י שמאיר בו האמת שנוצרה ביציאה מהלכה. ורצוע הדיבור הזה נתקן ע"י תיקון ד' חלקיו שהם לכה ותשובה ודברי חן המתקבלים בלב השומע של עשירים הקרובים למלכות. ותיקון המלכות הוא שע"י לידת המוחין מאיר האמת בד' חלקי הדיבור האלה ומתקן הדיבור להיות שלם בהולדה. (ונראה שאם לא מודה ביציאה מלכה כגון חזקיהו זה בחי' לידת נפל)

צאות ה' מצא ששלמות הדיבור היא לשון הקודש, דהיינו דיבור המגלה קודש, (קודש היינו חכמה), ודיבור קודש הוא בחי' שבת, כי שבת ימי החול בחי' דיבור בגלות, בחי' עצבות בחי' עבד בחי' חושך והעלם האמת, וכריך להאיר את השמחה של שבת, שהיא בחי' עוה"ב, בחי' השגת אחדותו ית' הפשוט כריך להאיר לשבת ימי החול, שתהיה בו הרחבה (בחי' הארת הבינה שהיא שמחת לב, בחי' יוצל וחירות והרחבה) ויציאה מעצבות שהיא כיווץ, ואזי עולה מבחי' עבד לבחי' בן בחי' שמתגלה אור הנחמה, בחי' מחשבה אחרת שמתבדר שאין רע כלל.

צאות ו' מצא שע"י שממשך קדושת שבת ומגלה אמונת הייחוד בשבת ימי המעשה, אזי מתגלה שכל הפעולות המשתנות נמשכים מאחד הפשוט, שזה יקר בעיניו ית' מאד, לכן יחיד הלכה כרבים, כי הסכמת רבים לדבר אחד אע"פ שדעותיהם שונות, זה בחי' התגלות הנ"ל שכל הפעולות המשתנות הן מאחד הפשוט.

ומצא מחלוקת ר"א וחכמים בתנורו של עכנאי, שר"א ראה להוכיח שהלכה כמותו במה שעשה ד' שינויי טבע שם בחי' ד' חלקי הדיבור, לרמז להם שזכה לשלימות רבוע הדיבור וע"ז ממילא הלכה כמותו, ואעפ"כ הסכים הקב"ה עם הרבים שלמעשה תהיה הלכה כמותם, כי כנ"ל כמה שמתגלה האחדות מתוך יותר שינויים זה יותר יקר בעיניו ית'.

עוד סיכום התורה ממהדורא קמא

צאות א' ימי חנוכה הם ימי הולדה. כי חנוכה הוא תיקון ספירת ההוד, ונלח והוד הם בחי' רגלון, בחי' התפשטות החולה, להשפיע. ולכן האור של חנוכה הוא אור של התפשטות והארת האמת בפתח הבית החולה, למטה מעשרה, לשוק, עד שתכלה רגל התרמודים, דהיינו שיאיר האמת עד מקומות השפלים ביותר, ע"י אור הנרות שהם אור הגנוז, אור הדעת, בחי' אהבה שדעת, כי ע"י הנרות בפרט בשמן זית, בחי' שמן משחת קדש, מאיר אור החכמה והחולה

דייקא, ותחת עשרה דייקא, ולשוק התרמודים דהיינו הממזרים והיותר פגומים, שכוחו אפילו אותם להאיר ולעורר להודאה.

דהיינו עזה הרבה יותר מהודאה רק על הגם שהיה אז נלחון החשמונאים, כי צימים האלו מאיר אור שהוא בחי' שעשוע עוה"ב, דהיינו שאפשר לזכות בהם לסוג הודאה שמאיר בעה"ב, שהוא לא על נס יציאה מצרה, אלא הודאה על כל המציאות כולה, שעכשיו נתפס אלכלי עוד יותר כמה שהכל בחסד ממנו ית' לבד, דהיינו הודאה שבאה מהכרה נוספת, ומציאה להכרה נוספת, וחזור חלילה כמו בעוה"ב.

באות ג מבאר שלדעת שזוכין ע"י הודאה, אפשר לזכות ע"י לימוד הלכות, ובפרט כשמחדש בהן, כי הלכה שלומד לשמה, דהיינו ענה שמזכר עד שמתיישבת יותר בלב שע"י מאיר בו האמת וזוכה לדעת עוד מבאר שהלכה וזרה הם בחי' כסדר ושלל כסדר, כי בצרה הדמים עולים זה קו של ממטה למעלה בחי' דין בחי' שלל כסדר ובלידה הם יורדים וחוזרים למהלכם בבחי' חידוש הלכה בחי' קו שמלמעלה למטה בחי' כסדר בחי' חסד.

באות ג' מבאר שבשעת צרה עולין הדמים מהרגלין ללב, לקבל ענה על הצרה, והוא נותן עינה לדחוף את האורח החוצה, דהיינו הולדת ההודאה (כי לעולם כל לידה היא לידת מוחין אלא שמלובש בגוף או גשמי או דביבור או במעשה) והרגלין הם נו"ה דהיינו חסדי דוד בחי' הלכות ועלות וכן הניצוח וההודאה גם הם בחי' רגלין וע"כ בשעת ההולדה, כשרגליה מצטננות, אזי אין ענה, שהיא בחי' רגלין, לכן כריך לחזור ללב להוציא עינה מעומק הלב ע"י ע' קלין של היולדת

ואז גם אין ניצוח וזה שאמרו חז"ל בגמ' שבת על זמן הלידה נפל תורא חדד לסכינא, בחי' כשלוף הפך הניצוח. וחסרון הענה הוא בחי' מה שכתוב בתורה סה שבשעת הנסיון לוקחים מהאדם את הדעת וזה בחי' בריאת עולם חדש, בחי' צמצום האור לכדדין שיפאר חלל הפנוי שבו ימשך האור בצמצום בבחי' קו ויוולד עולם חדש, וכי כל וולד הוא בחי' עולם קטן).

והדמים שעולין למעלה נעשים חלב וזוקעים שם בנלח והוד העליונים שנקראים גם חסדי דוד הנאמנים, (אולי אלו הן הבחי' עצות שהלב נתן לדמים שעלו אליו דהיינו להוליד את האורח ולתת לו חלב) (נמצא שהמזון הגשמי בא מנה"ת דרך הנו"ה עליונים ואילו המוחין להודאה באים דרך נו"ה התחתונים רגלי תבונה, וכידוע שהגבוה יותר יורד נמוך יותר לכן עינים רואות גשמיית ואזנים רק קול, לכן מוחין להודאה יורד לברר נמוך יותר מהדם שנהפך לחלב)

ואולי אפ"ל שהמהלך הוא שכוון בחי' נפילה דייקא היא בחי' היחוד והריון של מוחין של תודה, ועיין תורה קסט שיכול להוליד אותו בקל ע"י שידון עצמו למטה בבחי' תשובה, ואם לאו אזי דנין אותו למעלה ונגזר דין שיוולד בחבלי לידה והם ימי עברה ימי עיבור שאז הדמים מתפשטים לרגלין דייקא, כי הם בחי' שלוחי הדין בחי' הרעים ואזי א"א לרקוד כי הדמים שם.

יש כאן דבר נפלא שדייקא העוון הוא בחי' היחוד בחשאי. בחי' בחטא יחמתני אמי, שגראה חטא ובאמת בחשאי נעלם שם הקב"ה שזרע מוחין של תודה שיוולד ע"י הצרה שתכפר לו על העוון.

בחי' נכנס בחשאי ויוצא בקולי קולות, (עיין ברכות טו) כי זריעתו בחשאי וגדל לקומה שלימה של הודאה עד שאין מקום בצטן המלאה להחזיקו ונעשית צרה ולידה ויוצאת בקולי קולות דהיינו דבורי ההודאה וזהו שגמזו לקמן במזמור לתודה דייקא, הלכ"ה ר"ת "הריעו לה" כל הארץ" הריעו דייקא.

באות ד' מבאר ששעת הצרה היא בחי' שקר ורק כשזוכין להולדת התודה הלכה אזי מאיר אור האמת ע"י ג' שמות א-ל-אלקים הויה שהם בחי' ג' קוין ומאיר ברצוע הדיבור כי יש ארבע חלקי דיבור שהם ארבע תיקוני הדיבור דיבור של דקה של תשובה של עשירים קרובים ושל מלכות ובגלות מצרים היה הדיבור בגלות ולכן אמר משה לא איש דברים אנכי גם תמול גם שלשום גם מאז דברך דהיינו שאין לי ד' חלקי דיבור לכן איני יכול ללכת לגאול את ישראל

והג' שמות הנ"ל שעל ידם מאיר האמת הם בחי' תפילה תורה וסדוקים ושידוך הוא ע"י הדעת ואזי נשלם הדיבור לקומה שלימה כי נשים נטלו ט' חלקים וע"י השידוך שהאחד הנותר מאיר בעשר נשלם הדיבור לקומה שלימה של דיבור אמת. כי הכלל שבנפילת המלכות נותר בה רק נקודה אחת מכל קומתה וט' שחסר נהפך לדיבור נשים וא' שנתתר הוא בחי' דיבור הגברים דיבור אמת והשידוך מחצרים שיאיר הא' ב' ונבנה קומת השכינה בבחי' מלכות פה לעשר. (לכן נשים בחי' מלאכות עוה"י ואנשים בחי' עשרה בטלנים (מגילה ג:) בחי' שבת שמאיר לששת ימי החול, בחי' שהעשייה נמשך מהנייחא דייקא, בחי' פעולות משתנות שנמשכות מאחד הפשוט ששמו שבת)

באות ה' שלימות הדיבור הוא בחי' לשון הקודש ולשה"ק מקושר לשבת שיש בהם צרכה וקדושה (וחסר יחוד להשלים שם יצ"ק והיחוד הוא להאיר שבת שהיא בחי' דכר בחי' אמת לששת ימי החול שהן בחי' ט' חלקים שנטלו הנשים) ולכן ע"י לשון הקודש נמשך שמחה של שבת לששת ימי החול שהם בחי' עבדות בחי' טפח עבד בחי' עצבון ידים

וע"י שלימות הדיבור בחי' לשון הקודש אזי נעשה בחי' הולדת נח נייחא ונחמה מהעלצון כמו"ש זה ינחמנו מעלצון דינו
 צלות ו' כשמשיכין קדושה של שבת לשבת ימי החול אזי מתגלה אחדות הפשוט בתוך הפעולות המשתנות. (בחי' הוי"ה הוא האלקים)

ועיין לקו"ה כלאי בהמה (ד' טז) **כי התורה נעוצה תחילתה בסופה בסופה בתחילתה** כי ע"י הנס הגדול שעשה השי"ת עמנו בימים ההם בזמן הזה על זה קבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמו הגדול יתבי' וע"י התודה וההודאה שמשבחין על הנס ע"י מאיר אור האמת וכו'. שזהו בחי' אור נר חנוכה כנ"ל ותיכף כשמדליקין נר הראשון של חנוכה וממשיכין אור האמת ברבוע הדיבור ונשלם הדיבור שהוא לה"ק שמקושר לשבת ע"י ממשיכין הקדושה והשמחה של שבת לימי החול ואז נתגלה כי ה' הוא האלקים דהיינו שכל הפעולות משתנות שהם בבחי' שם אלקים נמשכין מאחד הפשוט כי הכל אחד כי ה' הוא האלקים.

וזהו תכלית התיקון הנאמר בהתורה הזאת שזוכין ע"י מצוות חנוכה ותיכף כשזוכין לזה להמשיך השמחה של שבת לימי החול לגלות אחדות הפשוט מתוך פעולות משתנות תיכף חוזר ונתחזק ביותר בחי' התודה וההודאה כי זוכין שגם עכשיו בימי הגלות והצרות שעוברין על ישראל בכלל ובפרטיות מה שעובר על כל א' ואחד בגוף ונפש שגם בעת הצרה והבלבול והמניעות והדחקות העצום כנ"ל יתנו תמיד שבח והודיה לשמו יתבי' על גודל הטובות שעשה עמנו עד הנה ולהסתכל על ההרחבות שמרחיב לנו גם בעת הצרה כנ"ל. שזהו בחי' המשכת קדושת שבת לימי החול כמבואר לעיל (באות ז') היטב שזהו ג"כ בחי' התגלות אחדות הפשוט מתוך פעולות משתנות כי כשזוכין לזה אזי בודאי אינו מתבלבל משום צרה ח"ו מאחר שידוע שהכל מאתנו ית' וכמבואר במ"א כ"פ כי עיקר כל הצרות והיסורין ח"ו הם מבחי' פעולות משתנות שנמשכין מבחי' שם אלקים מבחי' דינים כי הצרות והיסורים ח"ו הם מבחי' פעולות משתנות שנמשכין מבחי' שם אלקים מבחי' דינים כי הצרות והיסורים ח"ו הם עיקר בחי' הפעולות משתנות כי הם משונים מדעת האדם שזהו עיקר הצרה והרעה ח"ו מה שאינו מתנהג לו כדעתו ורצונו כי מה שהוא נגד רצון האדם הוא רע בעיניו וצר לו לקבל אבל כשיודע ומאמין שהכל נמשך ממנו יתבי' שהוא אחד הפשוט בתכלית הפשיטות שכל כוונתו ית' לטובה תמיד בודאי ימצא בתוך כל הצרות הרחבות גדולות לנחם ולשמח א"ע להיות מודה על העבר וצועק להבא וע"י יתבטלו כל הצרות לגמרי כנ"ל.

*

*

הקדמה

היכן אנו עומדים בתפילה

תורה זו נאמרה בשבת חנוכה תקס"ט, ועיין חיי מוהר"ן אות שס"ו² שבחול המועד סוכות תקס"ט שאל היכן אנו עומדים בתפילה, וביאר שהתורות שאומר הן על סדר התפילה, ועכשיו אנו עומדין אחרי הודו ולפני ברוך שאמר, ולא ידוע איזה תורה אמר אה"כ אלא תורה זו שלנו. וצ"ע נראה שהיא שייכת למזמור חנוכה הבית ולמזמור לתודה ואולי גם ללמנצה בנגינות שהוא בצורת מנורת המקדש וגם נאמר בו יודוך ב"פ, דהיינו הודאה.³

אבל נראה שעיקר מה שמבאר בתורה זו הוא מזמור לתודה

באות א' מדבר מקרבן תודה, שכל הקרבנות בטליון לבד מקרבן תודה, ומזמור לתודה נתקן לומר בהקרבת קרבן תודה וכן הוא כנגדו בפסוקי דזמרה שמטעם זה לא אומרים אותו בערב פסח ובערב יו"כ כי אז לא מקריבים קרבן תודה.

ובאות ב' מדבר מוד' צריכים להודות שהכוונה להביא קרבן תודה שאומרים עליו מזמור לתודה ומברכים הגומל וכו'

באות ג' מבאר שני רמזים במזמור לתודה, א' – שלתודה אותיות תולדה, ב' – הריעו לה כל הארץ ר"ת הלכה.

באות ד' מבאר ענין הג' קוי אמת שמאירים בד' חלקי הדבור, ואולי רומז בזה לקרבן תודה שיש בו בשר דם ואימורים (או פר כבש ועז) אולי רומז לג' קוי האמת ויש בו ארבעים לחמים, בחי' ד' חלקי הדבור כל אחד כלול מעשר, והד' הם חלות חמין וחלות מצה ורקיקי מצה וסולת מורבכת, ובדיעבד יצא אם עשה רק ארבע אחת מכל סוג. (כמבואר ברמב"ם מעשה הקרבנות פ"ט) אולי אפ"ל שסולת מורבכת היא כנגד עשירים קרובים למלכות ורקיקי מצה היא בחי' מלכות דלית לה מגרמה כלום וחלות חמין בחי' חסד וחלות מצה בחי' תשובה.

באות ו' מבאר את הפסוק "עבדו את ה' בשמחה", שצריך להמשיך את השמחה של שבת לבחי' ימי החול שהם בחי' עבד.

ובסוף התורה מבאר כיצד אמירת מזמור לתודה מסוגל ללידה בנקל, כי מזמור לתודה ר"ת מל שזה בחי' ע' צעקות של היולדת ויש במזמור זה מג תיבות לבטל קליפת גם לי גם לך לא יהיה, וקסח אותיות גמט' חסד, שע"י הלידה בנקל.

² חיי מוהר"ן סימן שסו – (כח) שאל ואמר בחל המועד סוכות תקס"ט והיכן אנו עומדין בתפלה. ובאר אחר כך שכל סדר התורות הם על סדר התפלה. וזאת התורה שיכה למקום זה של התפלה וכן כל התורות. ועדין אנו עומדים קדם ברוך שאמר ואחר הודו שהוא קדם לברוך שאמר כנסח ספרד, ואמר שיהיה מסתמא אחד שיוכל להתפלל כך שיהיה תפלתו עם כל התורות כנ"ל. וצריך שיאריך ימים ושנים הרבה שיוכל לגמר כל התפלה הינו לומר תורה על פי סדר התפלה עד גמר התפלה:

³ ותימה א"כ שכל כך הרבה תורות אמר עד שהגיע לאחרי הודו וכאן בתורה אחת הגיע עד מזמור לתודה.

ואולי ראה שזמנו קצר ולא יספיק להתקיים מה שאמר שם שרצונו שיתפללו את כל התפילה עפ"י התורות שלו.

וא"כ צריך לומר שגם ה' מלך וכו' וברוך שאמר רמוז כאן. ואולי כי אח"כ אומרים הושיענו וכו' להודות לשם קדשך וכן ברוך שאמר אולי כי ע"י הלל ושבח מכירין אותו והיינו ברוך שאמר והיה העולם ע"י מכירין את שאמר והיה העולם וחותמים מלך מהולל בתשבחות היינו הלל ושבח.

אחרי תורה זו אמר רבנו תורה לב תנינא שמדבר משם ה' שנמחה בשביל שלום בית אולי זה רמוז במזמור "יהי כבוד", שמדבר משם השם חי פעמים, וכן "רבות מחשבות בלב איש" לכתוב הרבה ספרים, אבל "עצת ה' היא תקום" לשרפם, כדי לא לגרום קנאה יותר מדי, ואעפ"כ "כי לא יטוש ה' את עמו וכו'", ע"י ש.

שעשוע עוה"ב

בתורה זו מבאר רבינו כיצד זוכים בעוה"ז לשעשוע עוה"ב. וכבר ביאר בדומה לזה בלשון אחר בריש תורה ד' שכשאדם יודע שכל מאורעותיו הן לטובה, בבחי' באלקים אהלל דבר בהויה אהלל דבר, זה מעין עוה"ב. אלא ששם הדגש היה על הדעת, וכאן הדגש על הדיבור (שהוא התגלות הדעת) ובפרט באמירת תודה להקב"ה על כל דבר. ואולי זה החילוק בין מעין עוה"ב לשעשוע עוה"ב.

עיקר הנקודה היא שעוה"ב הוא עולם האמת, ועוה"ז עולם הסתרת האמת. ועיקר העבודה שלנו היא להפוך את העולם הזה לעוה"ב. דהיינו להאיר בו את אמת מציאותו ית' שאין עוד מלבדו כלל טוב וממלא את הכל.

בלשון רבנו בתורה זו, אור האמת הוא לגלות שכל הפעולות המשתנות נמשכות מהאחד הפשוט. ומקור האמת הוא ג' שמות א-ל-אלקים הויה, ומשמע שרומז שא"א לגלות את האמת בבת אחת, אלא בג' שלבים, והם בחי' ג' קוין, דהיינו ימין שמאל ואמצע, כמו ג' אבות שהיו חסד גבורה ותפארת, כידוע שהם שגילו את האמת בעולם, ודייקא בסדר ג' השמות הנ"ל/ד כל אחד לפי מדרגו, אברהם פתח פתח להארת האמת לעולם שהיה עד אז מנוכר ומנותק מהאמת אלפים שנה, ולזה היה צריך כח עצום, שהוא חסד לאברהם (בחי' א-ל חסד כל היום) כי עיקר ההתגברות ע"י החסד (תורה ה' אות ו') ואח"כ יצחק במדתו גבורה-אלקים, ויעקב במדתו תפארת-הויה, ומשפט ואמת דהיינו שיעקב אבינו השלים את הארת האמת באופן המתוקן בחי' קו האמצעי בריח התיכון שמבריה בכל הקומה ממלכות עד הכתר וחובק את כל משכן העדות.

ואמת זו צריך להביא אל הדיבור. והעיקר בדיבור של תודה והודאה להקב"ה, כי זה יהיה שעשוע עוה"ב.

וע"י תודה והודאה מכירים אותו ית' ונעשים סמוכים אליו כי תודה אור האמת המלוכב בדבור בבחי' לשון הקדש, נ"ל כי בתודה כלול שבהו של מקום שגורם לו ית' להשפיל עצמו אלינו כמ"ש (תהלים פט י') בשוא גליו אתה תשבחם ופרש"י אתה תשפילם) וכן מצינו במעשה ממלך עניו שככל שהוסיפו לשבחו כך הוריד מעליו את המכסה וההסתרה, וזה בחי' עוה"ב דכתיב ביה (ישעיה ל' כ') ולא יכנף עוד מוריד והיו עינך רואות את מורידך.

אבל בעוה"ז כדי לומר תודה בלב בשלם באמת, האדם צריך תחילה להיות בצרה, שתוציא אותו מהכלי עוה"ז, ורק כשיוצא מצרה אזי יש מקום בלבו לומר תודה באמת.

וצריך מאוד להשתדל כשווכה לתודה באמת שלא להסתפק בזה אלא שהיא תהיה כמו קרש קפיצה להיות מודה תמיד, דהיינו שהדעת הזה שווכה ע"י תודה שאומר באמת, אחרי הצרה, תתפשט ותכבוש את לבו להיות תמיד מתכוון ומודה להקב"ה על כל אין סוף טוב שעושה עמו בכל רגע ושניה/ו. כי באמת לא מניע לי כלום וכל הנעשה עימי הכל גמילות חסדים בלבד. כי עם קצת התכוונות לא צריך להגיע לצרה כדי להודות באמת, ולכל הפחות יודה על שאין לו צרה, והמשובח ביותר להודות על הטוב בעצמו כמו בעוה"ב.

רבוץ הדבור

רבנו מבאר שהדבור בכלליות הוא רבוץ, כי יש ארבע חלקי דיבור. והם דבור של צדקה של תשובה של קרובים למלכות ודבור של מלכות. (וכמו שג' קוי האמת הם בחי' ג' האבות נראה שגם ד' חלקי הדבור כנגד ארבע האמהות)

בפשטות נראה שהכוונה שכלל כל הדבורים בעולם מתחלקים לד' חלקים, דבורי חסד דבורי תשובה דבורי חן ודבורי צווי והנהגה כמלך ומנהיג.

ואולי אפשר להרחיב יותר שכל דבור שהוא בבחי' משפיע הוא מחלק הצדקה וכל דבור שהוא מקבל ומשתכנע וחוזר בו הוא מחלק התשובה, וכל דבור שהוא דברי חן שגורם לזולתו להשתכנע ולחזור בו הוא מחלק הקרובים למלכות וכל דבור שהוא צווי כמלך המצווה הוא מחלק המלכות.

וכשמדבר אמת אזי מאיר האמת בדיבור. וצ"ע בזה כי בפשטות נראה שמי שזכה באמת ממילא כל דבור ככוונה שיצא מפיו הוא אמת, ולכאורה לא שייך לומר שצריך השתדלות להאיר את האמת בכל חלק בנפרד. ואילו בתורה ממה שרבי אליעזר הוכיח שיש לו רבוץ הדבור מתוקן בד' דוגמאות, וכן ממה שמשא רבינו מעין בד' לשונות שאין לו רבוץ הדבור, משמע שהיא עבודה נפרדת בכל חלק דיבור, להאיר את הג' קוי אמת. דהיינו שיכול להיות שלאדם יהיה דבור צדקה מתוקן ואעפ"כ דבור המלכות שלו לא יאיר בו האמת כראוי. וצ"ע.

וכן בלקוטי תפילות מאות נג עד נו משמע שיש תיקון נפרד לכל אחד מד' חלקי הדבור.

¹ אולי אפ"ל משל לזה כשרוצה לקדוח חור בברזל הקשה קל יותר לקדוח תחילה חור קטן ואח"כ חוזר ומרחיבו עוד ועוד עד למדה הרצויה. כך אברהם קדח ראשון חור במסך הקשה שנעשה במשך אלפים שנה בין ישראל להקב"ה, ויצחק ויעקב רק הרחיבו הפתח ושכללו אותו. כמבואר בגמ' פסחים אברהם קרא לתפלה ובית המקדש שהם ההתקשרות אליו ית' בשם הר שקשה לעלות עליו ויצחק הרחיב הפח וקראו שדה ויעקב הרחיב יותר וקראו בית.

² אפילו מי שרק לומד חכמת הגוף מתגלה לפניו עד כמה גוף של אדם אחד בלבד יש בו שכל חלקיק שניה ניסים נפלאים אין ספור כיצד הוא פועל בדרך חכמה נפלאה על ידו ית', ואדם הוא רק בחי' עולם קטן וכ"ש שנעשה בכלם ובכל העולמות.

עוד חדוש משמע משם שתיקון הדבור הוא לא מה שמאיר בו אמת, אלא יש תיקון לכל חלק דבור עוד לפני שמאיר בו אמת שצריך לבנות כל חלק דיבור לקומה שלימה וכל אחד לבדו הוא כבר תיקון הדבור ורק בשלימות צריך שיהיה כל הדי' חלקים שלימים שאז הוא רבוע הדבור.

עוד משמע שם תיקון הדבור הוא בתיקון המעשים ולא בתיקון הדבור. כי מבאר שם שתיקון הדבור של צדקה הוא בנתינת צדקה וביטול האכזריות שיזכה לרחמנות שהיא גדר אדם. ותיקון דבור של תשובה ע"י שנדבר דבורים של תשובה עד שנתעורר לתשובה באמת. ודבור של עשירים קרובים למלכות להתפלל שהקב"ה יגן עליהם ויתן להם דבור של הן ותיקון דבור של מלכות להתפלל שיבוא משיח ונשמע ממנו דבורי תורה.

ואולי אפ"ל כוונת מוהר"ן שתיקון חלקי הדבור הוא תיקון המעשים שבאותו עניין כדי שלא יהיה הדבור מהשפה ולחויץ אלא יצא מעומק הלב כגון דבור צדקה כשמדבר אותו מי שהוא רחמן ובעל צדקה אזי יוצא יותר באמת מלבו ולא דבור בעלמא, ורק באופן הזה כשעוד גם מאיר בו אור האמת אזי הוא ללשון הקדש.

ואולי בזה יתבאר לשון רבנו רבוע הדבור שלכאורה רבוע אינו כלי אלא שמה ובסמ"ק שעליו יבנה קומת הדבור, ורבוע משמע שמורכב מדי' קוים, נמצא שכל חלק דבור הוא רק קו אחד ואולי רבוע הדבור הוא כמשל ד' קוים וכל קו הוא בסמ"ק לבניין בפני עצמו לבחי' קיר, וכשמתקן כל הדי' חלקי דבור לקומה שלימה אזי יש לו ד' קירות שהם בית וכלי שלם לאמת שבדבור, אבל עד שזוכה לזה אזי אפשר שגם חלק אחד יהיה כלי לחלק אחד של דבור, כגון שמי שהוא רחמן ובעל צדקה יש לו בחי' קיר של דבור שיכול כבר קצת לגלות בו אמת, אלא שבשלימות יהיה רק כשהרבוע כולו יושלם לד' קירות ובחי' בית לדבור, בחי' אשה שנקראת דבור ונקראת בית.

ואולי בזה יתבאר לשון רבנו באות ה' ששלימות הדבור תלוי באמת ולשון העמים הוא חסר וצ"ע מדוע רק חסר הרי לכאורה אינו דבור כלל וכמבואר בתורה כט, שכל דבור שלא בדעת אינו מתקבל ואינו דבור כלל. אבל נראה לי כי באמת כל דבור שנאמר בלב שלם ולא מהשפה ולחויץ הוא דבור אלא שזה שייך גם אצל גוי, שהרי את תאוותיו אומר בכל לבו, אלא שהוא דבור שחסר אמת.

אבל אין הכוונה שגוי שמדבר תאוותו בלב שלם תיקן חלק דבור אלא שזה לעומת זה יש בניין קומת הדבור של תאוות שהוא לשונות העמים ובהם אפשר לדבר אמת ושקר ויש בניין קומת דבור של רבוע הדבור הקדוש בחי' ד' אמהות הקדושות. וגם בהם אפשר להאיר אמת ושקר, והשלימות היא כשמדבר אמת ברבוע דבור הקדוש, נמצא שהדבור לשון הקדש הוא בחי' יחוד ג' אבות עם ד' אמהות. והם ז' בחי' שכל אחד צריך לבנות אותו בפני עצמו, וזה שמוהר"ן אומר בלק"ה שמושה רבנו טען עם הקב"ה ז' ימים זה בחי' ג' קוי אמת וד' חלקי הדבור.

נראה כי נשים בחי' דבור ותיקונו שיהיה בהתפעלות הלב, ותיקונו לכווין את ההתפעלות לקדושה, אבל הוא עדיין דעת קלה עד שמאיר בו האמת של הג' אבות שהוא התגלות האחד הפשוט שממנו כל הפעולות המשתנות.

עוד ביאר מוהר"ן שד' חלקי הדבור הם בחי' שיר פשוט כפול משלש מרבע, דמשמע קצת שיש סדר לד' חלקי הדבור. וצ"ע א"כ מה הוא.

ואולי אפשר לומר שפשוט היא נקודה, כפול הוא קו שבין שתי נקודות, משלש הוא ג' נקודות דהיינו שני קוים אורך ורוחב דהיינו שמה, מרובע הוא ד' נקודות שהם שמה עם עומק דהיינו בית.

ואולי אפ"ל גם שדבור של צדקה בחי' "איש דברים", בחי' שיר כפול כנ"ל, בחי' קו בחי' המשכה והשפעה, בחי' רחל שעשתה חסד עם אחותה.

ודבור תשובה הוא בחי' "תמול" בחי' נקודה, (כי תשובה היא לחזור למקום שניטל ממנו דהיינו חכמה כמבואר בתורה לה) בחי' שיר פשוט, בחי' לאה שעשתה תשובה בבכיות שלא תפול בחיק עישו הרשע.

ודיבור של קרובים למלכות בחי' "שלשם" בחי' שיר משלש בחי' ג' נקודות בחי' שמה כנ"ל, כי הם משגיחים על כרם ישראל שלא יגזרו עליו גזרות, בחי' רבקה שהשניחה שלא ינתנו הברכות לעשו הרשע אלא ליעקב אבינו,

ודיבור של מלכות בחי' "מאז דברך" בחי' שיר מרבע, בחי' בית כנ"ל, (כי המלך כבודו בית המלוכה דייקא ולא בחוץ) בחי' שרה, כפרש"י שנקראת על שם שררה ומלכות.

והכל נמצא בנר הנוכה

כי נר הנוכה מצד עצמו הוא נקודה, ומאיר לחוץ דייקא בבחי' קו, ומאיר לכמה צדדים בבחי' שמה, ויש בו סגולה להחזק בלב הרואהו בחי' עומק, בחי' בית. כי נר הנוכה הוא אור האמת שמאיר ברבוע הדבור, ומנצה את כל רואהו וגורם לו להודות מקרב לב, שכל הפעולות המשתנות נמשכין מאחד הפשוט. בבחי' נצחוני בני, דהיינו שבחי' אחד הפשוט בחי' בן בחי' הסכמת רבים לדעה אחת מנצה את בחי' הפעולות המשתנות שהיא דעת יחיד שלא נכלל ברבים אלא נפרד ומנודה מהם, כר"א הגדול, אפילו כשהוא גדול מכולם וכל דבריו דברי אלקים חיים ודבר ה' בפיו.

ואע"פ שכלפי חוץ לא ניכר כלום בנר הנוכה, ונראה בעינים גשמיים שווה ללהב הגפרור הנדלק לתאוות הסגרי', הז"ל גילו לנו שנר הנוכה הוא אור הגנוז ממש אור האמת בחי' אחד הפשוט המאיר מעתיק, כי בעולם הזה נעלמת האמת ולא רואים חילוק בין נר הנוכה לסתם לנר, ובין שבת ליום חול, ובין צדיק אמת לשאר צדיקים, ובין יסוד המישי היולי לשאר ד' יסודות, בין שער הנ' למט שערים, ובין לשון הקדש ללשונות העמים וכו'.

טעם שגר חנוכה הוא בבחי' אלא לראותם בלבד אולי כי הוא בחי' אור אחד הפשוט, ואם משתמש בו לראות דבר אחר, עושהו בחי' שנים דהיינו רבים בחי' פעולות משתנות.

סדר התורה

סדר התורה מהסוף להתחלה כי תחילה מתאר את התורה כשעשוע עוה"ב בחי' דעת כמו"ש ומלאה הארץ דעה את ה' שזה הסוף והתכלית.

ואח"כ חוזר לבאר שזה נובע מבחי' הלכה בחי' נייחא ותוספת הכרתו ית' ואח"כ חוזר לבאר את הצרה שקדמה לנייחא כי עיקר הרגשת הנייחא היא דייקא אחרי שהרגיש מאוד את הצרה, ועי"ז גם ההודאה גדולה יותר. כך זה בעוה"ז.

וצ"ע בעוה"ב אולי גם שם כל השגה כיון שהיא בכלי שהכננו בעוה"ז יהיה בה גם תודה על ההשגה שאחרי החושך של העוה"ז דהיינו שבכל השגה נרגיש צורך להודות גם על שכבר יצאנו מצרת השכת עוה"ז וזכינו לעונג קרבתו ית' בלא חוצץ הגוף והעלמה של עוה"ז.

ואח"כ מבאר כיצד התורה היא במהלך של הולדה. ולפי המבואר באות ד' שג' קוי האמת הם ג' שמות א-ל-א לקים הויה, והם בחי' תפלה תורה שדוכים, נמצא נפלא שגם מהלך התורה בעצמו הודאה הלכה הולדה, הוא בבחי' ג' קוי האמת כי תודה היא תפלה והלכה היא תורה והולדה בחי' שדוכים.

ההולדה

כל התורה הוה בנויה על יסוד הולדה שהיא זריעת טפת מוחין בעיבור של דינים שבונים אותה לתודה שנולדת ע"י צרה כשיושבת על המשבר כי הצרה בעצמה היא הדוחפת את הולד לחוץ.

כי כל הולדה היא הולדת מוחין שבכוחם לגלות מלכותו וכבודו ית' בעולם הזה. ומוחין אלה בהולדה גשמית מלוכב בגוף וולד זכר או נוק' דהיינו דעת או דעת קלה. וגם בזה א"ס מדרגות אבל כולם מוחין שבכוחם לקיים מצוות ה' שעל ידה ממליכים אות ומתקרים ומתקרבים אליו ומודים לו.

היסוד הקושר את כל התורה הוה היא התגלות האחד הפשוט בתוך פעולות המשתנות לגלות שמהאחד הפשוט נמשך פעולות משתנות, ושם בחי' שבת ונייחא שהם בחי' צורה, נמשך העשיה והחומר וימי המעשה, שהם כלל הפעולות המשתנות, שזה א"א להשיג בשכל אנוש שהפעולות נמשכים דייקא מהנייחא והשכיחה מעשיה, דהיינו מבחי' אחד הפשוט.

וזה בחי' הולדה, כי הולדה היא בריאה/ו, כבריאית העולם, בדרך של צמצום וחלל פנוי והמשכת קו מוחין לחלל, שבונה עולמות מהרשימו שנשאר בחלל. כמבואר בתחילת העין חיים ואוצרות חיים שער אדם הקדמון/ו.

ועניין זה משתלשל בכל צמיחת צמח מרקב הזרע שנזרע באדמה, כי הרקב הוא בחי' חלל פנוי, ונשאר בו רק כח רוחני מאביו, שבונה צמח חדש בדמות אביו מחומרי האדמה.

וזה בחי' יש מאין, דהיינו חכמה מכתר, ומתגלה בבינה, שהיא שרש הפעולות המשתנות הנמשכות מאחד הפשוט, שהוא בחי' אין, כי אין בו תפיסה, כי אין תפיסה בא"ס ב"ה, ואעפ"כ דייקא האין הוה, הוא שרש כל הפעולות המשתנות, כמו ששבת שרש לימי המעשה.

כי הצרה היא חלל הפנוי, בחי' ירכותיה של היולדת מצטננות, כי הדם עולה למעלה, ונשאר חלל פנוי, שאליו נולד הולד, ע"י שהדם שעלה דוחף אותו למטה, בבחי' קו הנכנס לחלל הפנוי, לכנות וולד של תודה, מהרשימו של הצרה, (דהיינו אע"פ שעצם בניית הולד בעיבור נעשה בדרך זו של חלל וקו, כך גם הלידה כמבואר בפתחי שערים)

¹ בריאה הוא לשון חיתוך כמו לברא את היער, הכי נמי הלידה היא שמפריד חותך את העובר ירך אמו מאמו. כך בבריאת העולם הפריד בחי' סוף מבחי' אין סוף.

² ספר אוצרות חיים – שער אדם קדמון (בעין חיים שער א' סוף ענף ב'): (הקדמה אחת גדולה כוללת מן הא"ס עד ז"א): דע כי תחילת הכל היה כל המציאות אור פשוט ונקרא אין סוף, ולא היה (שם) שום חלל ושום אויר פנוי אלא הכל היה אור הא"ס. וכאשר עלה ברצונו (הפשוט) להאציל הנאצלים לסיבה נודעת, והיא ליקרא רחום וחנון אך אפים וכיוצא, כי אם אין בעולם מי שיקבל רחמים ממנו איך יקרא הוא רחום, וכן עדי"ו בשאר הכינויים. ואז צמצם עצמו באמצע האור שלו בנקודת המרכז האמצעית שבו. וצמצם (נ"א – ושם צמצם) עצמו אל הסביבות והצדדין ב ונשאר חלל בנתיים, וזה היה צמצום הראשון של המאציל העליון. וזה מקום חלל הוא מציאות חלל עגול א' בשוה (נ"א – וזה המקום החלל הוא עגול בהשוואה א'), מכל צדדיו עד שנמצא עולם האצילות וכל העולמות נתונים תוך החלל הזה ואור הא"ס מקיפו בשוה מכל צדדיו. והנה כאשר צמצם עצמו, אז דרך צד אחד מן החלל העגול הזה המשיך דרך קו אחד ישר דק כעין צינור אחד אור הנמשך מן א"ס אל תוך החלל ומלא אותו אבל נשאר (נ"א – נמשך) מקום פנוי בין האור שבתוך זה החלל ובין אור הא"ס המקיף את החלל הזה כנו' שנתצמצם אל צדדיו שאל"כ יחזור הדבר לכמות שהיה ויחזור ויתחבר האור הזה שבתוך החלל עם אור הא"ס ביחד כבראשונה, ועי"כ לא נתפשט ונמשך האור הזה אל תוך החלל רק דרך קו דק א' לבדו כנו'. ודרך הקו הזה נמשך ויורד אור הא"ס המאציל אל תוך החלל העגול שהוא הנאצל, ועי"כ כן מתדבקים המאציל בנאצל יחד, ולא עוד. ואעפ"י שכל האצילות הוא עגול והא"ס הוא מקיפו מכל צדדיו בשוה עכ"ז אותו המקום שנשאר דבק בו ונמשך ממנו ראש הקו הזה שם נק' ראש האצילות ועליונו, וכל מה שמתפשט ונמשך למטה נקרא תחתוניות האצילות. ועי"כ כן נמצא שיש בחינת מעלה ומטה באצילות שאל"כ לא היה בחי' מעלה ומטה וראש ורגלים באצילות.

וזה בחי' ג' קוי אמת המאירים ברבוע הדבור, שהם בחי' איש המאיר לאשה, כי האיש בחי' אמת, ואשה בחי' שיחה, כמבואר בגמ' ט' קבין שיחה מתוך עשר נמלו נשים. וזה בחי' "ודברת בס", כי "ודברת" זה בחי' אשה, "בס" זה בחי' איש. תורה הלכה בחי' איש, בחי' אחד הפשוט, ואישה בחי' פעולות משתנות.

סיכום ממנהדו' קמא

מבואר שבשעת לילה עולין הדמים מהרגלין ללב לקבל עלה על הכרה והוא נותן עינה לדחוף את האורח החולה דהיינו הולדת ההולאה

והרגלין הם נ"ה דהיינו חסדי דוד בחי' הלכות ועצות וכן הנימוח וההולאה גם הם בחי' רגלין וע"כ בשעת ההולאה כשרגליה מטוננות אזי גם אין עלה שהיא בחי' רגלין כמ"ס העם אשר ברגלך ופרש"י ההולכים אחר עתך ואיתא במשנה אהלות משנתח הקבר אין פנאי להלך כי רגליה מטוננות ואין בחי' רגלין. לכן כריך לחזור ללב להוציא עלה מעומק הלב ע"י ע' קלין של היולדת. וכן אין נימוח שזה בחי' הכתוב בגמ' שבת על זמן הלילה נפל תורח חדר לסכינא וחסרון העלה הוא בחי' מה שכתוב בתורה סה שבשעת הנסיון לוקחים את הדעת. וזה בחי' אמרו האור בחי' חלל הפנוי שנעשה כדי להמשיך את האור בלמנוס בבחי' קו. כמבואר בשער ההקדמות (מובא דלעת וחזונה דף לה: של השפעה לתחתון קדם לה עליות האורות נה"י ושלש תחתון של ת"ת למעלה שזה בחי' עשית חלל פנוי למטה וגם עליות מ"ן לאור"א כדי לחזור ולהשפיע ונעשית פרסה בגובה הטבור שדרכה מלמנוס האור לפי כח המקבל עיין בפתיחי שערס פראוף ז"א פתח טו ע"ס כל הסוגיה בהרחבה ובדואר יותר והדמים שעולין למעלה נעשים חלב וצוקעים שם והם גם נקראים חסדי דוד הנאמנים כמ"ס בפזמון שאחר תיקון חלות בלות ש' ואולי אלו הן הבחי' עצות שהלב נתן לדמים שעלו אליו דהיינו להוליד את האורח ולתת לו חלב ודווקא המזון הגשמי בא מהת"ת דרך הגו"ה עליונים ואילו המוחין להולאה באים דרך נו"ה התחתונים רגלי תזונה (וכידוע שהגובה יותר יורד נמוך יותר לכן עינים רואות גשמיות ואזנים רק קול) ומשנעשה העוון התגבר הדין והם ימי עצרה ימי עיבור ומבואר בתורה קסט שאז הדמים מתפשטים לרגלין דייקא כי הם בחי' שלוחי הדין בחי' הראים ואזי א"א לרקוד כיוון שהדמים שם לכן א"א שהרוח תבוא לשם בבחי' לבו נשא את רגליו המבואר בתורה י'.

יש כאן דבר נפלא שדייקא ע"י עוון שהוא הגורם לייסורי הכרה לאין ייסורים בלא עוון, הוא זה שגרם לטיפה להיות אורח, לתיכנס בחשאי (עיין ברכות טו) ולגדול לקומה שלימה של הולאה עד שאין מקום בצטון המלאכה להחזיקו ונעשית לרה ולידה ויולדת בקולי קולות, (כמבואר שם) דהיינו דבורי ההולאה, והוא שנרמו לקמן במזמור לתודה דייקא, הלכ"ה ר"ת הריעו לה' כל הארץ הריעו דייקא. (וכן בתורה ס' אות ח להתיר פי אלמים וכשוכלא הדיבור יולא בכח גדול)

ימי הנוכה הם ימי הודאה

נראה להקדים¹¹ לגבי התקופה שבה נעשה נס הנוכה שהיא הצרה שהולידה את ימי ההודאה האלו, וניתן כח לכל יהודי להדליק בחי' מנורת ביהמ"ק, בפתח ביתו, ולהאיר על ידה אור הגנוז, מפתח ביתו החוצה, גם למטה מעשרה. כי בבית שני נתבטלה הנבואה, וירד חושך לעולם, כי ודאי יש חילוק עצום כשייש נביאים בישראל ובפיהם דבר ה' לבין הזמן שבו נפטר לעולמו האחרון שבהם, ונתחלף "כה אמר ה'" ב"הוא היה אומר". מאז בריאת העולם גם הגויים היה פשוט אצלם שיש כח עליון, ולא היה שייך כלל תפיסה של מה שאני לא מבין אינו קיים, אבל כשיירד החושך של פסיקת הנבואה, אזי ניתן מקום לקליפת יוון וחכמיה והוגי דעותיה המקולקלים, קליפת החושך זו יון, כמובא במדרש שהחשיכה עיניהם של ישראל, והכוונה בחכמות היצוניות, שהן תרי עננין דמכסין על עינא, רומי רבתי ורומי זעירתא.

ואולי אפשר לומר שגלות יוון הייתה בחי' חלל פנוי (דהיינו הסתרת האמת) שנעשה כדי להאיר קו חדש של אמיתה של תורה שבכ"פ בחי' חסם עדיף מנביא.

(עוד עפ"י הריצ"ח במקץ תשנה) שלכן נרמו הנוכה בפרשת נח, כמ"ס "עלה זית טרף בפיה", שהביאה מג"ע דייקא, כמבואר בתיקון יג, כי הנוכה היה בחי' רוחנית של אחר המבול הגשמי, כי יוון היא טיש היוון, שא"א לעמוד בו אלא לשקוע ולטבוע, ורצו לבטל כל צורת אדם לגמרי.

המדרש אומר שכל מי שנאמר בו שמלך ע"פ כל הארץ, היה מושל בכיפה, ומונה כמה וכמה כאלה, וביניהם אלכסנדר מוקדון היווני, שגם בו נאמר שמלך ע"פ כל הארץ, וזה בחי' ויהי מים ע"פ כל הארץ שנאמר במבול. ולכן הניצחון עליהם היה ממש בחי' חידוש העולם ברוחניות, ובחלל הפנוי שהם עשו, האירו החשמונאים בחי' תורה אור, כמובא במדרש שכל הדרה וזיווה וגדולת של תורה שבכ"פ הייתה דייקא בבית שני, שזו הייתה ההכנה לגלות אחרונה, שהיא בחי' יומש חושך, תהום עמוקה, שרק משיח יכול להעלות ממנה.

¹¹ עפי שיעור של הריצ"ח

והחושך של קליפת יון היא החבלי לידה של האור של ימי הנוכה, שהם ימי הודאה, כנ"ל שהצרה היא בחי' חלל פנוי שנעשה כדי להוליד את המוחין (כמבואר בפתחי שערים שעלית הדמים מהרגלין היא בחי' חלל פנוי)

רבנו פותח את התורה – ימי הנוכה הם ימי הודאה – מהלשון משמע שהן ימי הודאה במהות, ולא רק מצד הודאה על הנם שהיה, (ומובא שאדם הראשון חגג בימים אלו חג שנוהגים בו הגויים על שהתחילו הימים להתארך כמבואר בגמ' ע"ז שיש להם חג ה' ימים לפני התקופה וח' ימים אחרי התקופה. כי אחרי החטא ראה שהימים מתקצרים וחשב שבגלל החטא הולך העולם וחוזר להיות חושך, ובחנוכה ראה שהזורים הימים להתארך, ושמח ועשה חג ה' ימים).
ואולי זה בחי' מה שמבאר הבית הלוי עה"פ בעבור זה, ובהגדה של פסח – בעבור פסח מצה ומרור יצאנו ממצרים, דהיינו שאע"פ שכתוב שאכילת מצה היא זכר שיצאנו ממצרים בחפז ולא הספיק הבצק להחמיץ, אבל מבואר במדרש שאברהם אבינו אכל מצות בפסח שנים רבות לפני יציאת מצרים, באמת זמן פסח נברא מסוגל לזה וכמו שכתוב בתורה שבה הסתכל וברא עלמא והמאורעות שבנגלה הן כדי שיתגלגל כפי הטבע סיבה בנגלה למוצוה זו. הכי נמי לא שבגלל שהשמן הספיק לשמונה ימים ימי ההודאה הם שמונה אלא שבגלל שימי ההודאה הם שמונה לכן דלק השמן שמונה ימים וגילה את הזמן המסוגל גם לנו לימי הודאה.

אמנם צ"ע מדוע דווקא חנוכה ימי הודאה ותודה, ולא פורים, הרי קרבן תודה וכן ברכת הגומל שארבעה צריכים להודות/12 בש"ע או"ח סימן ריש, תיקנו חז"ל רק על הצלה גשמית, ואילו חנוכה הם ימי הודאה על הצלה משמד רוחני. ודוקא פורים שהיה הצלה משמד גשמי לא נאמר שאחריהם ימי הודאה.
ונ"ל שזה הידוש של חנוכה שאע"פ שגם היא נתקנה ביציאת מצרים, אעפ"כ אינה תודה רגילה, אלא שעשוע עה"ב ששם ההודאה על תוספת השגה בו ית', לכן ניתקן דווקא אחרי יציאת משמד רוחני דהיינו הודאה על רוחניות ולא על גשמות/13.

הודאה תיקון ההוד ע"י הנצח

בתורה זו מתבאר שההודאה כאן היא לא רק חיוב של הכרת הטוב, אלא עומק הענין הוא, שבעצם כל הצרה באה כחבלי לידה של ההודאה, והמוחין המלוכשים בה, של ידיעת הש"י להכירו, דהיינו שזו הייתה הכוונה תחילה, והשתוקקות הש"י, להביא את האדם למדרגה הזו, אבל נתלבש בדין, כי לא היו לנו כלים להשיג זאת בחסד (וכמבואר בלק"ה נחלות ג' ג' ע"י תורה ל"א שכשאינו מספיק אתערותא דלתתא אזי החסד מתלבש בדין).

בכל הודאה יש בחי' הכנעה המצטרף לניצוח. וכמבואר כמ"א דנצח והוד הם תמיד ביחד, כי הנצח מנצח ומכניע וההוד הוא מה שגורם לנכנע לחזור ולהודות בעליונות המנצח.

ובבחי' הקו, נצח הוא בימין (בקו חח"נ חכמה חסד נצח) והוד בשמאל (בקו בג"ה בינה גבורה הוד) כי הנצח הוא ניצוח ע"י גילוי האמת (בקו החסד ממעלה למטה) אבל ההוד הסוף דבר שלו שדורש הכנעה והודאה שזה בחי' גבורה בחי' ממטה למעלה.

ואולי אפ"ל שכיוון שהיינו בבחי' סט"א, מהמת עוונותינו לכן הניצוח התבטא בצרה (דהיינו שהניצוח הוכרח לפנות כלפינו) אבל כל כוונת הניצוח, היא להודאה שתצא מזה כי נז"ה הולכים יחד תמיד.

וזוהו שהשם של נצח והוד הוא הויה צבקות ואלקים צבקות, כי הם ביחד כמו צבא שיוצא ברגליו לנצח את האוייב, שהוא הנחש שבאדם, שמפקיע מתודה. וע"י הנצח הוא יוצא לנצח כדי להביא את המנוצה להודות, דהיינו שכל צרה היא בחי' שהקב"ה יוצא לנצח את האדם להביאו לומר תודה.

ולקמן עפ"י ע"ה לידת זו"ן ובסוף התורה משמע שהצרה היא הקטרוג על לידת המוחין וזה פירוש שפתח הרחם צר מלשון צרה, והלידה היא לידת המוחין, לילך ולהודות, שזו השלמת הכל, מה שמחזיר את השפע שנולד, למקור בהודאה/14.

¹² בש"ע או"ח סימן ריש – ארבעה צריכים להודות ורמזו בפסוק "כל החיים יודוך סלה", חיי"ם ר"ת חולה יסורים ים מדבר, דהיינו היוצאים מסכנת מוות לחיים ונראה שגם רומז שחיים אמיתיים הם בהודאה וכן כתב המלבי"ם עה"פ "טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך" שדוד המלך אמר החיים שנתת לי אע"פ שהם חסד עצום (שכידוע חיי דוד המלך בחסד שקיבל מתנה מאדם הראשון כי מעצמו לא היה לו אלא שעה קלה) אעפ"כ זה שנתת לי אפשרות לשבח אותך זה חסד גדול יותר. ועכ"פ מובן מסמיכות "החיים יודוך" שהם באותו יחס החיים וההודאה כי כל החיים יודוך ולא המתים יהלללו י-ה. וכן אמר חוקריו בשיר ההודאה על הצלתו ממות (ישעיה לח יח) כי לא ישאול תודך מות והללך לא ישאול יודך בור אל אמתך: (יש) חי חי הוא יודך כמוני היום אב לבנים יודיע אל אמתך: (עפ"י הרי"ח)

¹³ ועיין לעיל פסיקתא רבתי ב' מה שאומרים הלל בחנוכה ולא בפורים כי הלל אומרים דווקא על נפילת הממלכה המשעבדת, ואילו בפורים לא נפלה המלכות. וכלשון הגמ' מגילה יד. עדין עבדי אחשורוש אנן. ועיין עונג שבת דף קכו בשם קדושת הלוי מקשה מדוע לא עשו ימים טובים מנס גדעון וחוקיהו ותיריך כי בחנוכה ופורים קבלו עליהם מחדש את התורה דהיינו שהיה יותר אתערותא דלתתא מכח הצרה בפורים קבלו התורה מרצון. עיין שבת דף פח. – ויתיצבו בתחתית ההר אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעה רבה לאורייתא, אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתוב קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו. ובחנוכה קבלו תורה שבע"פ וגורות דרבנן.

¹⁴ ובאור יקר חלק ח' עמ' מב ביאור הרמ"ק לזהר בסוגית כאיל תערוג פ' בשלח דף נב: משמע שהצרה היא חלק שנותנים לסט"א בבחי' מים אחרונים כדי שיסתלק, כי אם יש לו זכויות להצילו מדוע צריך שיהיה כל כך בצרה שכמעט מת, אלא שבאמת היה חייב מיתה אלא

עיינ רבי צדוק הכהן מלובלין שכתב בספרו דובר צדק אות [ב] (די"ה ישב) [ולכן אמרו סוף פ"א דבבא קמא – שדרו של אדם (שלא כרע במודים), אחר שבע שנים נעשה נחש. (כי) שדרה הוא מהלך טיפי הזרע מן המוח לגיד ושם התאוה וכמו שאמרו ז"ל (ברכות י"ג): שלא יישן פרקדן. ולכך נעשה נחש דרגא דילי דאחיד בי, ובלבד דלא כרע במודים, (אבל הכורע במודים) שנהפכו חוליות שבשדרה ונעשו מרכבה לעבודת השם יתברך, ואי אפשר עוד להיות משכן לרע כלל וכמו שאמרו ז"ל שמו מעיד בהם. ובמקום אחר (בענין תפלת עמידה) כי (כרכת) אבות (וכרכת) הודאה הם התחלה וסוף, אבות ומשיה. וברכת הודאה הוא נגד משיה שאז הוא (יתקיים) יודו כל באי עולם להשם יתברך. עכ"ל.

פירוש כי הודאה קשורה בדווקא לחסרון, כי היא על מילוי החסרון, לכן נחש הוא הפך ממנה, כי עפר לחמו, שנמצא לו ככל מקום, ולעולם אינו חסר, וזה עונשו, שאמר לו הקב"ה, קח ולך. ועיינ חגיגה ט: חזר הקב"ה על כל מידות טובות ליתן לישראל ולא מצא אלא עניות, הפך הנחש שאינו חסר מזון. ולכן מי שלא כורע במודים, דהיינו שפוגם במידת הודאה, נעשה שדרו נחש, דייקא שהוא הפך מהודאה.

כי נחש הוא הבריה העומדת לעומת התודה. כי הוא הבריה המנותקת ביותר מהקב"ה, ע"י שניתן לו מזונו בקלות בכל מקום וע"כ מי שלא כורע במודים נעשית שדרתו נחש בקבר. נמצא שהעניות והוסר המזון הוא הדבר היותר מחבר אל הקב"ה/ג, והתודה שאחרי צרת חסרון המזון הוא ההתחברות עם הקב"ה.

ימי הודאה

חנוכה ימי הודאה לשון תודה ולשון הודאה דהיינו הכרת הטוב וגם שמודה שההצלה היא ע"י הקב"ה. האחד הפשוט שממנו כל השינויים ופעולות המשתנות והוא ית' רק טוב ממילא כלול בהודאה שאני מודה שהצרה היתה בגללי שלא הכנתי כלים לטוב לכן נצטייר אצלי הטוב לצרה וזהו לשון חז"ל הגומל לחייבים לטובות, וההודאה היא הכלי לטוב הנ"ל שנעשה מתוקן ע"י הצרה.

בסוף התורה יתבאר יותר הלשון גומל לחייבים גומל דייקא (בחי' גמל שהוא מרכבה לנחש) שהיא קליפת גם (בחי' גם לי גם לך לא יהיה) שמונעת לידת ההודאה וכדברי הרמ"ק הצרה הייתה כדי לסלק משם לאפשר את הולדת ההודאה והלל ושבת, וזהו לא איש דברים אנכי גם תמול גם שלשום גם מאז דברך דהיינו שמישה רבנו טען להקב"ה שיש קליפת גם על כל אחד מארבע חלקי הדיבור שלו שעל כן לא ישמעו ישראל את האמת שנשלח לומר להם. ואולי לזה הסיבה נקרא משה מזמגם.

והודאה קשורה לתיקון הברית כמבואר כאן וכן בתורה ב' אות ב' יוסף זכה לפי שנים שבהו של מקום ובקשת צרכיו וגם בקשת צרכיו אצלו הייתה בחי' חרב ולא קשת עיי"ש. דע"י חסד שמתגלה בפומא דאמה אזי הוא בהשתוקקות וכסופים להש"י (תורה ו' אות ג'). שעי"ז גם בקשת צרכיו היא בשביל דביקות ואזי היא חרב פפיות חרב אחת עם שתי פיות.

בפי' ענד הקדמה

בשמונה ימי חנוכה יורד אור של שעשוע עוה"ב שהיא הארת אמת שמסוגל לעורר את הלב לומר תודה על כל א"ם הטובות שעושה עמנו הקב"ה. כי התודה להקב"ה מגלה שכל הפעולות המשתנות נפעלות ע"י האחד הפשוט שהוא הקב"ה בבחי' ה' הוא האלקים (דברים ד' לה) (כי ידוע שאל הוא כה כמ"ש יש לאל ידי לעשות עמכם שאמר לכן ליעקב ובלשון רבים אלקים נמצא אלקים הוא כוונת וז' הוא האלקים הכוונה שאת כל הכוונות המתגלים בכל הפעולות המשתנות פועל כה אחד מה')

ונראה שהענין הקושר את כל התורה כאחד וכן את הג' בחי' הנ"ל תודה הלכה ושעשוע עוה"ב זה מה שמבאר באות ו' לקמן שצריך שהאמת יאיר בפעולות המשתנות כי בכלליות העוה"ז הוא בחי' רבוי פעולות משתנות וכן צרה ע"י הסתלקות הדעת כמבואר בתורה סה וזה בחי' פעולות משתנות והצער שבצרה הוא בגלל העלם האחד שברוב הפעולות המשתנות וכן חסרון עיצה והלכה ברורה זה לא בגלל שאין שום עצה אלא להפך בגלל שיש יותר מדאי עצות וכשמאיר האמת אזי יודע לברר העצה הנכונה וזה הכונה שהלכה לשון הליכה כסדר כי כשמאיר האמת אזי הכל כסדר וכן תודה היא כמבואר שגם בגשמיות הדמים חוזרים להלך כסדר אבל זה כי ברוחניות ע"י הצרה שב בתשובה וחוזר להאיר לו האמת האחד ברוב הפעולות המשתנות והתודה היא שמודה שהכל תלוי בא-ל האחד ולא בכוחי וידי א-ל אחר.

יסוד זה שהפעולות המשתנות הן מכה אחד הפשוט חוזר בתורה זו בכמה בחינות כשתי מדרגות שהן בן ועבד ושני זמנים שבת וששת ימי החול, ועוה"ב ועוה"ז, והנכונה וגזרות היונים שלפניה, ובבחי' לשון עלגים ולשון הקדש, תודה וצרה.

שעי"ז וכויות ניצל, אבל לא היו מספיק כדי להסיר הקטרוג, לכן הצרה באה כדי לתת לסט"א חלקו ואז ניצל, והיינו המבואר בהמשך ד' צריכים להודות ומברכים הגומל לחייבים טובות, לחייבים דייקא ולכן לא נצלו לפני שנכנסו לצרה אלא אחר שבאה.

² אחז"ל אוקירו לנייטכו כי היכי דתתעתרו. ואמרו שההולך אחר עצתו נופל בגהנם. ובדרך צחות אולי אפ"ל כוונתם כי המכבד את אשתו מתעשר ואזי הוא בסכנה של עושר שמור לרעתו דהיינו להתנתק מהקב"ה אם הולך אחר עצתו בהנהגת הממון. כי בוודאי צריך לכבד את אשתו, אבל צריך תמיד לכוזר שנסיון העושר גדול מנסיון העניות. כי העושר סגולה להתרחק מהקב"ה וסגולה לגאוה. ואילו העניות כנ"ל (חגיגה ט): לא מצא הקב"ה מדה טובה ממנה. ולכאורה תימה שכולם מתפללים על קרבת ה' ואעפ"כ מתפללים להיות עשיר ולא מצאתי מתפללים להיות עני. והרי הקב"ה בעצמו מעיד שחיפש ולא מצא מדה טובה מהעניות.

רבנו מבאר את עניין הצרה ותודה כחבלי לידה ולידה ונראה להשלים את התמונה עפ"י תורה קסט שהגזר הדין ע"י הרצין מתבטא בהתפשטות הדמים לרגלין ואז קשה לרקוד ועוד להפש כיון שיש לידה בוודאי יש גם הריון וצריך לברר במה מתבטא.

ונראה לבאר שהכל מתחיל מרצונו ית' להעלות את האדם במדרגת האמת וההודאה, ואזי מאיר לאדם הארת אמת בחשאי בחי' יחוד וכיון שאין לו כלים אזי הארה זו נעשית ניסיון בחי' הריון והאדם נופל בו לעוון ונגזר גזר דין שנמסר לרצין ומתפשט הדין בלבוש הדמים לרגלין שהם הרצין וקשה לרקוד והם ימי העיבור לשון עברה ודין. וכשיוצא הדין לפועל נעשית צרה שהיא חבלי לידה של תודה שנוולדת בקולי קולות, ועל זה תקנו הו"ל ארבעה צריכים להודות ולהביא קרבן תודה. ואם ה"ו לא אומר תודה אזי הוולד נפל, כמו שמצינו בהזקיהו המלך אחרי הנס של צרת סנחריב שצר על ירושלים. ואיבד שעת כושר להיות משיח.

ונראה פשוט שאע"פ שהוולד הוא תודה ותודה בלב שלם באמת, היא דווקא כשיוצא מצרה, שעל כן רק באופן זה תקנו הו"ל לברך בשם ומלכות, אבל באמת זה רק בדיעבד, והרצון האמיתי הוא שמיד נודה לו ית', ונתעורר כפי כוחו להודות בלב שלם, ולא נצטרך את החבלי לידה של צרה, כך מוכח מסברא ומסוף התורה שנותן עצה להקל על המקשה לילד לומר בשבילה מזמור לתודה בזמן הלידה.

ובכלליות הדין של ר"ה שדנים את כל העולם ונחתם ביום כפור נמסר לרצין בהושענא רבה אבל הם לא מוסרים אותו להוצאה לפועל עד זאת הנוכה (מעמי המצוות והמנהגים זאת הנוכה את תתמ בהנהגה) דהיינו עד שעוברים הימים המסוגלים לתודה הודאה, שעל ידם אפשר עדיין להמתיק הדין או לבטלו.

*

תודה הלכה

באות ב' מבואר שתודה והלכה בחי' אחת ששתייהן בחי' התגלות האמת של האחד הפשוט שע"ז מכירים אותו ית' ונעשים סמוכים לו. ובשלמא תודה היא הודאה להקב"ה בעצמו שהוא המנהיג ומשגיח ומציל ולא מצינו מי שמודה באמת ואינו נקשר בזה להקב"ה. אבל בלימוד הלכות וחינוך לכאורה זה עסק שאדרכה רובא דעלמא אע"פ שעמוק בזה לא כל כך נקשר להקב"ה ע"י, ועכ"פ לכאורה זה לא מחייב להיות קשור אליו ית' כמו תודה, ומצינו גדולי ישראל ונעשו אפילו ראש סנהדרין והורו הלכה בישראל בזמנם הטובים כימי שמואל ושאל המלך כגון דואג האדומי, ואח"כ אהיתופל כימי דוד ושניהם כל תורתם בלא יראת שמים כמבואר בגמ' סנהדרין. ואילו רבנו כאן משווה ביניהם.

ואולי אדרכה זה בעצמו שיש על הלמוד תורה וברור הלכה כזה קטרוג והסתרה אולי דווקא ע"י מי שמגבר יכול לזכות הרבה יותר אפילו ממי שאומר כל היום תודה להקב"ה על דבר ואפילו באמת. כי העיון בתורה ואע"פ"כ בלא ישות אלא רק רצון לדעת ולברר רצונו ית' זו מדרגה גדולה מאד מי שמצליח והראיה שהגמ' בסנהדרין משבחת את דוד המלך בזה ומספרת שאפילו שאול ויהונתן שהיו צדיקים גדולים מאד לא זכו לזה. ואפילו היום מצאנו פוסקים בעלי רוח הקדש אבל לא ראיתי מי שרק ע"י הודאה זכה לזה. (אמנם לא ראינו אינה ראייה (משנה זכאים פ"ב מ"ד) אבל קצת ראייה)

רבנו לא נכנס לבאר זאת אלא מצד מהלך הלידה שבו התודה והלכה הן בחי' הולדה וחזרת הדמים להלך כסדר ונראה כוונתו לבאר את דמיון הלימוד הלכה לתודה שאחרי צרה, בשתי בחינות, אחת מצד הניחא שבידיעת הלכה ברורה ובפרט אחרי הברור הלכה שהוא בחי' צרה וחושך שלא יודע להשית עצה לנפשו, וכשעולה בידו הלכה ברורה נעשה לו נייחא ושמחה וכמובא אין שמחה כהתרת הספיקות.

מצד נוסף הלכה היא ידיעת רצונו ית' כיצד ללכת בדרכיו ולהדמות לו כדי להכין עצמו לעוה"ב ששם הכל דומים לו. וזה הבחי' שע"י הלכה זוכה להכיר אותו ית' יותר וע"י להיות סמוך אליו יותר.

ועל שתי בחינות אלו היא ההודאה.

*

בענין הרידל היינו הסביבון שנהגו לשחק בו בחנוכה, והבני יששכר מבאר לפי דרכו מדוע האותיות שעליו הם גשנ"ה. (שלפ"ז טועים המחליפים בא"י ש' ב'פ'. עוד גם המדקדקים נהגו כסביבון מרבע דייקא) אולי אפשר לבאר גם עפ"י רבינו באות ד' שיש רבוע הדיבור וצריך שיאירו בו ג' קוי האמת, והסביבון בכלליות הוא בחי' אמונה סביבותיך, סוכב סביב נקודת האמת, ומה שעשו אותו מרובע דייקא אולי לרמוז לרבוע הדיבור ואותיות גשנ"ה לרמוז לד' חלקי הדבור ג- גומל דלים היינו צדקה, ש- שרי גאים ג- מלכות, ה- תשובה שהיא תשוב ה'.

*

זה בחי' ריאה

בכמה תורות בפרט בחלק שני אחרי שחלה בדלקת ריאות מקשר רבנו את התורה לריאה וכיון להמשיך בזה רפואה לריאה. והביאור נראה כי ריאה מושך חיות מהא"ם (כך משמע בתורה ח), מלוכש באויר הבא לריאה, שמבררת את הטוב שבו דהיינו המצנן וחיות. והלב שולח לריאה דם החוזר אליו מהגוף, והיא מחדשת אותו בחיות והמצנן הנ"ל, ואזי שואב אותו הלב אליו, ושולח לכל הגוף, ותחילה למה, והחיות שבדם הוא מוחזן גבוהים מאד מא"ם כמבואר בתורה ח' שעל כן ע"י אנהה נשלמים כל החסרונות בבחי' דעת קנית מה חסרת. כי האנהה שובר גופו של אדם וע"י נעשה בחי'

חלל ואזי נמשך לשם קו דעת ומוחין מא"ם ע"י הנשימה, והדעת הזה עולה למה וחוזר ללב בבחי' דעת קנית וכו' ואזי נשלם כל החסרונות.

ובשעת הצרה הלב דופק יותר חזק, כי זה מהותו הרגש והתפעלות, וזה בחי' שהדמים עולים אליו לבקש עיצה והעצה היא להמשיך קו מא"ם, בבחי' יש מאין, לחלל הפנוי, ע"י הנשימה, כי הנשימה היא בחי' הדבר שבגוף דהיינו הריאה, כי מהות הדבר הוא, שמביא חידוש מבחוץ לפנים, אל הלב, שהיא בינה ליבא, בחי' נוק', לכן כשהלב דופק, הריאה מתנשפת בחוזק, כי הם פועלים ביחד. בבחי' זיווג המתיש כח.

ולפי המבואר אצלינו נראה שהמוחין הבא עי הריאה אל הלב הם בחי' ג' קוי האמת, וע"י הלב באין למה, וזוכה לדעת, ואזי הקול היוצא מהריאה והקנה על הדבור פה שהוא רבוע הדבור מאיר בו האמת שכל הפעולות המשתנות נמשכים מהאחד הפשוט.

וממה שמכנה רבנו את התכלית שעשוע עוה"ב דייקא, ומבואר בפתחי שערים שהכוונה לג"ר של זעיר שמקבל ש"ע נהורין ממצח עתיק יומין. נראה שהם בחי' ג' קוי האמת שמאיר ברבוע הדבור. דהיינו הארת אמת גבוהה מאד מעתיק יומין שהיא שעשוע עוה"ב וע"י תודה יוצא בדבור פה, וע"י נרות הנוכה יוצא להאיר בעולם אור הגנוז לצדיקים, שבכוחו להחזיר בתשובה אפילו את אותם שבשוק, מתחת לעשרה מפתים של קודש.

ענין ההודאה שהוא בחי' בינה עד הוד אתפשטת

בפיוט לחנוכה – ימי בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים – נראה לבאר כי הוד הוא השמיני מלמעלה ובינה ידוע שמינית מלמטה. ובתיקונים כתוב בינה עד הוד אתפשט. ובבינה מאיר בחי' שעשוע עוה"ב (כי היא כתר דז"א) וזה מאיר עד הוד, דהיינו עד בחי' הודאה לכן הם ימי הודאה, והם שעשוע עוה"ב, והכל ע"י שתיקנו ספירת ההוד ע"י שנצחו את קליפת יון.

עיין בני יששכר מאמר ד אות ג' שכבר ביום כיפור שמע יוחנן כהן גדול שיהיה נצחון. וזה נרמז בזהר במה שכתוב אמא עד הוד אתפשט, (כי יום כפור הוא בכינה כידוע, והנוכה בהוד) ונרמז בפיוט בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננה, כי מכינה מאיר לימי שמונה של חנוכה תודה ורננה. וזה בחי' לידה שמכינה ליבא נדחף הדם עד הרגלין שהם בחי' הוד, כנ"ל סוד הלידה.

ועיין גם תורה ז' תנינא אות יא וכן פל אהד בפי מה שזוכה לפעל בקשת סלח נא ביום-הקפורים, שעל-ידי- זה נתתקן פגם הרבן הבית, פמו-כן נעשה פהינת חנפת-הבית, פהינת חנפה נמצא שחנפה נעשה על-ידי סלח נא פנ"ל, ועל-כן רמז משה רבנו, עליו השלום, צרוף חנופה בפסוק סלח נא, פי סלח נא לעון העם הזה פגדל הסדק וכאשר נשאתה וכו'-הוא ראשי-תבות חנופה, פי חנפה נעשה על-ידי סלח נא וכו' פנ"ל עי"ש

וזהו שימי חנוכה בחי' שעשוע עוה"ב שהוא הארת הבינה עד הוד שהוא חנוכה שנתקן בו ההוד

ואולי זה גם מה שאין אומרים שירה אלא על היין היינו יין המשומר שהוא בחי' בינה, שמאיר לדיבור שירה והלל והודאה בחי' הוד.

עוד רמז לזה עיין טעמי המצוות והמנהגים זאת חנוכה אות תתמו בהגהה שם ג' צדיקים שכתבו שאע"פ שהותם הדין הוא ביום הכפור כידוע אבל למעשה עד זאת חנוכה עוד אפשר לתקן בתשובה, וכן מובא בכמה ספרים בשם בעל הבני יששכר ששמע מצדיקים שיש בשמים תבנית יד פשוטה לקבל שבים מאלול עד זאת חנוכה. ואולי אפשר לומר הכוונה לכינה עולם התשובה (כמבואר בתורה ו' ששם אי-ה מכינה מאיר לבעל תשובה) שמאירה עד הוד דהיינו זאת חנוכה.

עד כאן ההקדמה

*

תורה ב [ג]

אות א

כל אדם שטיפה יאל מהעלם העולם הזה לאור האמת מצין מיד שחייב להודות בכל שניה ורגע על כל נשימה ונשימה וכל חיות ועל איבריו שמתוקנים ומטופלים בדרך נפלאה ונעלמת בכל רגע דם וחמץ ומזון ותאים מתחדשים ויש לו אויר ואור ורוח ומים ועצים ופירות ופרחים עולם נפלא שחי ואומה ומתקיים בדרך ניסית פלאי פלאות שנים רבות, ומי שמכיר חכמת הטבע והרפואה רק מכיר עוד יותר נפלאות הצריאה שאפילו יתוש קטן (שנצרך להעיר אותך בחלום) עשוי בחכמה נפלאה ומורכב בדרך נפלאה ששם אדם לא יכול לעשות כמוהו (כ"ר לט יד) ויש לכל העולם הזה מנהיג טוב ומיטיב שרק רואה להיטיב וכו' וכו' וכו' עד א"ס תודה שצריך לומר בכל רגע ושניה בלי הפסק.

רוצה לומר שכשאומר תודה באמת בעומק הלב משיג את אמת מזיאתו ית' ומגלה אותו ית' בחושך העולם שנברא להעלים אותו כדי שגלא אנחנו לחפש למאכל ולהודות. נמצא שבאמת לא צריך ארה כדי להודות, שהרי כל טוב העולם הזה עם טיפה שכל מזינים שאם לרגע יעזוב אותו המנהיג אותו כמ"ס דברך ה' ניצב בשמים, אין ארה גדולה מזו והנה כבר קרוב לשש אלף שנה לא עזב לרגע, ואם אחרי ארה צריך להודות הרי כשאין ארה צריך הודות הרבה יותר שלא היתה כלל. ורק מחמת העלם האמת לא תיקנו תודה רק על יציאה מצרה כי הלצבות אטומים ולא מרגישים לומר תודה בלב שלם אלא רק אחרי ארה, אבל כשהלב לא אטום אזי האמת היא להפך כנ"ל. ועל כן בעוה"צ כשיאיר אור האמת ומלאה הארץ דעה אזי לא נפסיק לומר תודה וזה יהיה שעשוע עוה"צ.

וכמו שלכל דבר יש זמן מסוגל בקומת השנה כך גם לתודה יש זמן מסוגל שמונה ימים מכה כסלו שעל כן קבעו בהם את חנוכה. דהיינו שכל שנה יש שמונה ימים שמאיר בהם אור האמת מהעולם הבא אור הגנוז שאפשר להאיר אותו ע"י נרות חנוכה לעומק החושך של עוה"ז עד המקומות הנמוכים ומזוהמים ביותר אפילו לתרמודים הממזרים אפילו לשקועים עמוק עמוק בתאוה הידועה שהם הרחוקים ביותר מהצריכה והקשר עם הקב"ה אעפ"כ אור הנרות יכול לעורר גם אותם לתשובה.

כי אע"פ שלא מתגלה ממש אלא לראויים, אבל כיוון שנמצא, אפשר למי שרוצה להרגיש על ידו שהכל ממנו ית', ולהרגיש אור של תודה והודאה, בבחי' עוה"צ, שזו הודאה מתוך השגה חדשה¹⁷. והוא מאיר שמונה ימים דייקא בחי' בינה ספירה שמינית, והיא כתר דז"א, ובחי' שעשוע עוה"צ, דהיינו הארת שש נהורין ממנח דעתיק יומין לזעיר, שעל ידה יכול מי שמכין עצמו לזכות להארת רצון נפלא וכיפופים עצומים אליו ית' צרצון נפלא. וגם מי שלא מכין עצמו מתעורר ואפילו מי שקוע בקליפות האור הנפלא הזה כל כך גדול שמאיר גם בו איזה התעוררות לתשובה.

¹⁷ כמבואר בתורה ו' שתשובה של עוה"ב היא השגה חדשה בגדולתו ית' ששב בכל פעם על השגתו הקודמת שלא היתה כראוי. ממילא מובן שגם מודה ומהלל בכל פעם על השגתו החדשה, וזה שעשוע עוה"ב שבכל פעם מאיר לו אור הש"ע נהורין מעתיק עוד מוחין ורצון נפלא אליו ית'.

ימי חנוכה הם ימי הודאה/טו, כמ"ש **צתפלת עמידה אחרי מודים [טז]** וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל/יז וכו'. **אע"פ שעל פי הנגלה קבעו אנשי כנה"ג/יח** ימי הודאה על נס שילאו מלכת גלות יון/טו, נראה שצאמת הם ימי הודאה מלך סגולת הזמן מאז צריאת העולם/יט שמונה ימים בכל שנה מיום כה כסלו עד

^{טו} **צ"ע** כי לא תיקנו חז"ל קרבן תודה וברכת הגומל רק על הצלה גשמית ולא על הצלה רוחנית משום וא"כ מדוע דווקא חנוכה ימי הודאה ולא פורים שהיה הצלה משואה גשמית. ואולי כי באמת לפי המבואר כאן שהודאה היא שעשועו עוה"ב ששם אין צרות ממילא מובן בחנוכה עיקר הלימוד הוא להודות גם בלי צרה, אלא על עצם היותי מזרע ישראל ועל כל הטובות ניסים ונפלאות שד' עושה איתנו בכל רגע. וככל שמעמיקים בזה מגלים עוד על מה להודות בלי סוף.

חנוכה ימי הודאה – נראה כיוון שבעוה"ז לא נמצא הודאה אמיתית אלא ביציאה מצרה צריך עכ"פ בחנוכה לתפוס עד כמה באמת עדין אנו תחת שיעבוד יוון דאע"פ שהיא הייתה גלות שלישית ואנו עכשיו רביעית אבל אחז"ל אכתי עבדי אחשורוש אנו דהיינו שבאמת הרביעית גוברת אבל האחרות קיימות וגלות יוון שנקראים חשך ויוון המצולה טיט שמשקיע ומטביע ולא מאפשר עמידה על הדעת וצריך להרגיש שעכ"פ בחנוכה ע"י הנרות שמאירים עכ"פ כמקיף מאור הגנונו אנו יוצאים קצת מצרה זו וראוי להודות ולהודות על כך שמונה ימים לפחות ולעמוד מול הנרות ולהסתכל בהם דייקא לזכות לאור האמת שיאיר בלב דעת ולכתוב על קרן השורר אין לנו חלק בחכמת יון כלל עיין תורה לח שְׁקָרן השורר בחי' תפילין בחי' שור שהקריב אדה"ר קרן אחת הייתה בראשו, בחי' קרני הוד דמשה, הוד דייקא כנ"ל.

ימי הודאה – הודאה דייקא שהיא ספירת הודו כי מבואר על פי הסוד שחנוכה הוא סוד תיקון ההוד. ונתבאר קצת לעיל בהקדמה.

^{טז} בנוסח על הניסים שאומרים בתפילה וברכת המזון מקורו בגמ' שבת כא: לשנה אחת קבעו ועשאו ימים טובים בהלל והודאה.

^{יז} **עיין שערי אורה** – השער השמיני – הספירה השלישית – ועתה ראה ההפרש שבין תהילה לתפילה. הרי לך כי התפילה דביקה בספירת המלכות, והתהילה דביקה בספירת הבינה שהיא סוד הגאולה והחירות וכל מיני הישועות. ולפיכך הכול ראויין לתפילה ואין הכול ראויין לתהילה; כי התפילה כל אחד כפי צערו מתפלל על צרתו, אבל התהילה מיוחדת להודות ולהלל לשם על גודל טובותיו שעשה, ומי הוא שיעריך שבחו? לפיכך נאמר: לישירים נאווה תהלה (שם לג, א).

וצריכים אנו לעורר על עיקרים גדולים רמוזו אותם רבותינו בענין התהילה, להודיע שאין כל אדם ראוי להלל ואין כל שעה ראויה להלל. לפי שהמעלה הזאת גדולה היא עד מאוד, אמרו בברכות פרק קמא: אמר רבי שמעון בן פזי מאה ושלוש פרשיות אמר דוד בספר תהלים ולא אמר הללויה עד שראה מפלתן של רשעים שנאמר:

יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם הללויה (תהלים קד, לה) עתה התבונן שני דברים גדולים שרמוזו. האחד, שאין ראוי להוכיח ענין התהילה וזולתי במקום שהיא מוזמנת, כלומר לעשות הניסים והנפלאות ולהשמיד הרשעים, כמו שעשה במצרים ששם נאמר הלל הראשון, כמו שנאמר: השיר יהיה לכם כליל התקדש חג (ישעיהו לו, כט). והשני, שאף על פי שראה דוד כמה נפלאות ד' לא מלאו לבו להוכיח הלל, אלא באותו דבר הראוי להלל, משל במי שלובש בגדי מלכות ועוסק במלאכה פחותה, היש ביזוי גדול מזה? לפיכך אמרו רבותינו ז"ל: האומר הלל הגדול בכל יום הרי זה מחרף ומגדף. ולפי גודל מעלת הבינה אין ראוי להוכיח שבחיה אלא במקומות ובשעות הראויות להוכיח. והנה הנביא מכריז ואומר כי אין כל אדם ראוי לתהלה: אני יהו"ה הוא שמי וכבודי לא אחר לא אתן ותהלתי לפסילים (ישעיהו מב). וכי תעלה על דעתך שתהילתו אפשר לתת לפסילים? אלא דבר ידוע למקובלים כי כל תפילה שאינה הגונה נקראת פסולה, וקבלה היתה להם כך, וכן הוא פי' הפסוק:

מי שלא נכנס לשמש בספירת המלכות, שהיא תחתונה בעת התפילה, איך אפשר לו ליכנס לפני רום המעלות, לפני ספירת הבינה? לישירים נאווה תהלה, אבל לא לפסילים. הבן זה מאוד. ועתה צריך אתה להתבונן, כי כבר ביארנו למעלה בשער זה כי הנשמה דביקה בספירת התהלה, והרוח בספירת התפירה, והנפש בספירת המלכות; והנה דוד פירש הדבר בסוד ואמר: כל הנשמה תהלל יה הללויה (תהלים קנ, ו). וכבר ידוע הוא למקובלים כי שם י"ה רמוז לשלוש ספירות עליונות, ולפיכך תלה בהן הנשמה וההלל ואמר 'כל הנשמה תהלל יה', ואם תאמר; והכתוב הלל נפשי את יהו"ה (שם קמו, א), הרי ההלל תלוי בנפש דע כי הלל הנשמה תלוי בשם י"ה, והלל הנפש תלוי ביהו"ה כי בו נכללת ספירת המלכות שהיא סוד ה"א אחרונה של שם. ושני מיני ההלל הם: ההלל גמור והלל שאינו גמור. ההלל גמור תלוי בספירת הבינה, מקום שאין בו חסרון כל דבר ולא נדבק בה גנם לעולם, לפי שהיא למעלה מכל השרים והיא דביקה בעולם הרחמים. והלל שאינו גמור תלוי בספירת המלכות, ולפי שלפעמים הרבה היא נפרצת ופגם דבק לה כשישראל חוטאים ומכעיסים, כך ההלל שאינו גמור והוא בדילוגין נקרא כנגדה. והו סוד ההלל גמור והלל שאינו גמור, והבן זה מאוד. והלל של ראש חודש, שאמרו שהוא מנהל לפי שזמן כפרה הוא והלבנה פגומה היתה וחזרה להתחדש. אבל ההלל הניסים והנפלאות והלל השמחות והטובות, כהלל הפסח שבועות וסוכות, באותן הזמנים הופיעה ספירת הבינה. בפסח:

והחמישים עלו בני ישראל (שמות יג, יח) ובה נגאלו. בעצרת: תספרו חמשים יום (ויקרא כג, טו), והיא גרמה למתן תורה. בסוכות: שמונה ימים עם קל תהלל, וכבר הודענו שהם שמונה ספירות שמתחילות להימנות מספירת הבינה ושבע תחתיה, יתן חלק לשבעה וגם לשמנה (קהלת יא, ב). והנה רמזו: הוא חמישים הוא שמונה, והמבין יתבונן. אבל שמונת ימי חנוכה שתיקנו, השמן בא מן הרצון לספירת הבינה, והבינה סוד המנורה ונרותיה; אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות (במדבר ח, ב). המנורה והנרות לפקוח עינים עורות, פקח עיניך וראה כי שמונת ימי חנוכה הם סוד העניין והנס הגדול. והיודעים עיקרי הדברים יודעים כי הנס הנעשה בשמן – על ידי ספירת הבינה הוא, כי משם תולדת השמן מן הרצון, ולפיכך המנורה והנרות והשמן, סוד

כל הספירות. והמגלה סוד זה מנורת זכריה: שני צנתרות הוזהב המריקים מעליהם הוזהב (זכריה ד, יב), שאינם צריכים להביא שמן ממקום אחר אלא שני הצנתרות מריקים בשנים זיתים עליה. המבין זה יבין סוד י"ה, וסוד 'כל הנשמה תהלל יה', וסוד ההלל גמור בשמונה ימי חנוכה. הרי רמזנו לך רמזים גדולים וחזקים ועמוקים במה שתוכל להתבונן בסוד ההלל ובסוד כל מקום שנאמר בו תהילה. ולא לחינם אמרו: כל האומר תהילה לדוד בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא דברים גדולים רמוזו הנה, כי סוד תהילה הוא סוד העולם הבא, כמו שפירשנו בשער זה. ואל תקשה ותאמר: והלא אמרנו כל האומר ההלל גמור בכל יום הרי זה מחרף ומגדף? ההלל גמור לחוד, תהילה לחוד; ההלל גמור אינו נאמר אלא על טעם ידוע, תהילה הוא סוד ערך תיקון הספירה ותכסיסה ומעלותיה אבל אינו גוף ההלל. ולפיכך אמרו 'כל האומר תהילה לדוד' וגו'; כלומר, כל האומר המזמור הזה בכל יום, שהוא מתחיל בלשון תהילה שהוא סוד ספירת הבינה ויש בו כמה תכסימים ומעלות משתי הספירות המכוונות זו לזו שהן בינה ומלכות, מובטח לו שהוא בן העולם הבא. ואם תזכה ליכנס בחזרי המעלות שבמזמור הזה, תראה ותשמח:

^{יח} דהיינו שהיא תקנת חכמים אע"פ כי עיין שאגת אריה סימן סט שהלל דחנוכה הוא כעין דא' שעל כן המסופק חזר. ונחלקו האחרונים אם עולה בחשיבותו על ההדלקה כגון מי שאין באפשרותו לקיים אלא זה או זה.

^{יט} בחנוכה נצחון על חשכת יוון הביא להתגלות הלעומת זה של התפשטות נרות המנורה לחוץ שניתן לכל אחד אפשרות להאיר אור הגנוז למטה בשוק לכלות כל רגל והם ימי הודאה בעצם הודאה הרבה יותר מהצלת נפשות היא הודאה של הצלת נשמות והודאה שניתקנה היא הודאה גבוהה של בחי' הודאת עוה"ב

^כ קצת ראייה עיין במדרש (אסתר רבה ז' יא) שהמן לא מצא חודש שאין בו איזה זכות לישראל אלא אדר אבל כסלו כבר היה בו זכות חנוכה אע"פ שנס חנוכה היה מאתים שנה אח"כ.

ב' טבת. וכפי שיתבאר שכל לרה היא כדי להביא את האדם להולאה, הכי נמי אז כדי שיקבעו חז"ל ימי הולאה הביא הקב"ה לרה שתיגמר בימים אלו^{כא}. וכמו שמצינו בפסח שהוא זמן אכילת מצה משנים קדמוניות^{כב} וגם אברהם אבינו מלכות בפסח וליאחז מלכים בחיפזון היא טעם הנגלה כדי לקבוע האכילה למאווה לכלל ישראל ביום המסוגל לזה, שנקבע דברייתא העולם ליום של יליאת מלכים דהיינו מכל מיני עצדות לחירות.

וימי^{כג} הודאה זה בחי' שעשוע/כד' עוה"ב/כה' צפתחי פערים/כז' מצאח עפ"י האריז"ל ששעשוע עוה"ב הוא הארה ממלח עתיק יומין^{כז} למלח זעיר אנפין הארת לון גדולה בסוד שעשוע הקב"ה עם לדיקים בג"ע בסוד שע נהורין לעתיק יומין, אבל בעוה"ז הוא מאיר רק לפריקים בסוד הללס. כי זה עיקר שעשוע עוה"ב/כח' דהיינו מה שלעתיד לבוא יהיה בקבע, מאיר בעוה"ז שמונה בימי חנוכה, דהיינו הארת עוה"ב/כט' לעוה"ז, כי ע"י הארת הנרות

^{כא} צ"ע דאיתא בגמ' שבת דף כא: שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליק ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה. וצ"ע דמשמע שרק אחרי שנה כשראו שחזר האור קבעו אותו לחג ואילו בפורים מיד קבעו אותו לחג, ואולי כי הצלת הגוף יכול אדם לקבוע לעצמו חג כמבואר בחיי אדם סוף הלכות פורים שהיא סעודת מצווה. אבל על הצלת הנפש צריך לזה הסכמה משמים שבאמת זה אור שחזור כל שנה. (ועיין יש"ש ב"ק לו)

^{כב} כמבואר בבית הלוי על שמות פרק יג פסוק ח – אבל עיקר יסודה של המצוה למה כך היא המצוה איננו בשביל זה מה שהיה במצרים דהרי התורה קדמה לעולם וגם קודם העולם הייתה התורה והיה כתיב בה מצות מצה, וגם אברהם אבינו וכל האבות קיימו התורה כולה עד שלא ניתנה וא"כ הוא בלי ל ט"ו בניסן אבל אברהם מצה ומרור אע"ג דאז היה קודם גלות מצרים. ועל כרחק מצות אלו לא נצמחו מגאולת מצרים רק הוא להיפוך דמוכות מצות פסח ומצה ומרור שיש בליילה הזאת נצמחה גאולתן ממצרים בליילה זו, וזהו דמשיב להרשע על חקירותיו והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, לא אמר לו בעבור שיצאתי ממצרים אני עושה המצוה רק להיפוך בעבור מצות אלו נתחדש לנו יצ"מ, וזהו בכלל בכל טעמי המצות דלא בשביל הטעם נעשה המצוה רק להיפוך דבעבור המצוה בא הטעם, וכמו דראינו דבכות פסח ומצה ומרור שיש בליילה זו זכו להגאל ושלם הספיק בצקם להחמיץ, וכן זכינו לבטל ע"ז של המצריים בפומבי לעין כל ולא יחרץ כלב לשונו וכן הוא בכל המצות,

^{כג} ימי הודאה – קצת צ"ע דלכאורה צ"ל ההודאה היא שעשוע וכו' ולא ימי הודאה. כי ימי הוא לשון צמצום וגבול בהודאה.

^{כד} שעשוע הן הארת ב"פ הש"ע נהורין ע"י הבינה שעשוע יונק על חור פתן שכתוב בנבואת ישעיהו על ימות המשיח עיין **לקוטי תורה** – ספר ישעיה (יא) ושעשוע יונק על חור פתן, הנה בפנים העליונים יש ב' מיני ש"ע והנה שרש ש"ע נהורין אלו הם סוד ס"ג כי ר"פ ס"ג גימ' חשמ"ל והש"ע נהורין עם ב' הויה שיש בהם ח' אותיות הרי שע"ח,

עיין **קהלת יעקב** – שעשוע הוא סוד ב"פ שע נהורין דאריך אחד במצח שיש בו ב"פ א–ל במילוי גימט' שע ועוד שע אחד יש בו בב' פאות דאריך שכל אחד יש בו א–ל במילוי והארות אלו של ב"פ שע הנ"ל יורדות לבינה וכו'

^{כה} בכמה מקומות מזכיר רבנו עוה"ב עיין ריש תורה ד' כשיודע שכל מאורעותיו לטובה זה בחי' מעין עוה"ב אבל כאן מדבר דייקא משעשוע עוה"ב ולא סתם מעין עוה"ב. וכפי שיתבאר שהיא הארה של שע נהורין ממצח עתיק יומין למצח זעיר אנפין להשלים לו ג' ראשונות שיהיה שלם בעשר ספירות. ונראה שזה גם אור הגנון כפי שיתבאר לקמן באות ג' שחסרון הלבנה דהינו מיעוט הירח שכידוע היה אור הגנון שנגנו יחזור לעתיד בבחי' שעשוע עוה"ב ויהיה אור הלבנה כאור החמה.

בלק"ה משמע שגם מעין עוה"ב המבואר בתורה ד' שיודע שכל מאורעותיו לטובה שייך לכאן כי ע"ז יודע להודות תמיד על כל מאורעותיו.

אע"פ שענין שעשוע קצת משמע ששייך דווקא לעתיד לבוא אבל ממה שהוא שעשוע עוה"ב מבואר שהכוונה להארת התבונה בעוה"ז עיין עץ חיים – שער מג סוף פרק ג – מ"ב החילוק שיש בין עוה"ב ובין לעתיד לבא ששניהן באמא אך יש בינה ותבונה והתבונה היא נכנסת בבחינת מוחין גו רישא דו"א ותבונה זו נקרא עוה"ב כנודע שהנוקבא נקרא עולם ואמנם עולם התבונה זו בא תמיד בסוד מוחין ונמשך אל רישא דו"א וז"ש בספר הבהיר שאלו תלמידיו מהו עוה"ב א"ל עולם שכבר בא פי' שכבר נמשך ובא ברישא דו"א ותמיד נמשך ובא עוה"ב כתרוממו עלמא דאתי ופי' דאתי תדיר ואתמשיך ברישא דו"א אך בינה נקרא לעת"ל שעדיין לא בא אמנם עתידין לבא אח"כ שאז יגדל מעלת דו"א ויהיה לו תמיד מוחין דבינה ולא מתבונה וזהו ענין אמרם לעתיד לבא:

^{כז} פתחי שערים (לרבי יצחק חבר) נתיב גדלות ז"א פתח נג נד

^{כח} עפ"י המבואר במקומות אחרים שהכתר נחלק לעתיק ואריך עתיק מלשון נעתק ונבדל אין לו יחס לתחתונים כלל ואילו אריך הוא המתחיל לתחתונים, לפ"ז נראה הכוונה שם לאריך ולא לעתיק. וכן משמע בהרבה מקומות שהמתקת הדין של זעיר ע"י אריך אנפין.

^{כט} לקמן באות ג' מבואר שעשוע עוה"ב בחי' אור הלבנה כאור החמה, כי קרירות הלבנה זה בחי' יולדת היושבת על משבר שרגליה מצטוננות וזה בחי' אור הגנון ששימש בבריאת העולם בבחי' את שני המאורות הגדולים, והסתלק למעלה בבחי' הדמים שעולים למעלה לדחוק את הוולד שהוא שעשוע עוה"ב שיוולד אחרי ששת אלפים שנה לעתיד לבוא ואז יחזור אור הגנון ותחזור הלבנה להאיר כחמה.

^ל עיין עץ חיים שער טו פרק ה' – וגם לסיבה זאת נקראת זאת תבונה ראשונה עוה"ב והטעם כי הנקבות נקראות עולם כמ"ש בוהר ויחי על פסוק מן העולם ועד העולם וזה התבונה נקרא עולם הבא עלמא דאתי לפי שהיא יורדת למטה ומתגלית תמיד אבל בינה עליונה נשאר למעלה ואינה יורדת לכן בינה נקראת לע"ל כי המוחין עליונים דו"א המלוכשים בנה"י דבינה עליונה הם עתידין לבא אח"כ כאשר יתגדל מעלתו ויהיה לו מוחין עליונים יותר מן בינה ולא מן התבונה ואז יהיה לע"ל אבל מוחין דנצח הוד יסוד דתבונה הם נמשכין בו תמיד ולעולם הם נמשכין ובאין וזהו פי' עולם הבא עלמא דאתי כי תמיד נמשך ובא וזהו ההפרש שיש בין עולם הבא ובין לעתיד לבא כי זהו בתבונה וזהו בבינה בבחי' הנצח הוד יסוד שבהם הנעשין מוחין דו"א. וזהו מ"ש בס' הבהיר ששאלו התלמידים לר' רחומאי מהו עולם הבא א"ל עולם שכבר בא והדבר מובן עם הנ"ל שכתבת:

מאיר אור הגנוז/ל להודות ולהלל/לא לשמו הגדול ית', ולהכיר אותו ית'/לב, שעייז סמוכים/לג וקרובים אליו ית'. כי כל מה שיודעין ומכירין אותו ית' ביותר, סמוכין אליו ביותר/לד כי סמיכות לדבר רוחני אינו צנחי מקום אלא מצד ההכרה וידיעה, צנחי המאמר אינו ידעתיו הייתי. וזה שאמרנו חז"ל כי שאר כל הדברים נגון תפוצה על חטא וכפרת עונות ותפילה על צקפת לרכיו, יתבטלו לעתיד כולם, ורק הלל והודאה ישאר בבחי' כל הקרבנות בטלין לעתיד לנזח כשיתבטל ה"ה, כי כל הקרבנות הם על חטא (אפילו קרבן עולה הוא על ציטול עשה וחטא צההורו) וכו' חוץ מקרבן תודה שלא יתבטל כיון שאינו על חטא לז'מ"ר צו פ"ט אמור פ' בז [לז']/לח והתודה שלעתיד לא תיהיה כמו היום על יציאה מצרה כי לא יהיו לרות אלא על חוספת השגה צו ית', ואולי צכל השגה כיון שהיא לפי מה שכל אחד הכין בעוה"ז, יהיה תודה על יציאה מצרה העוה"ז/לט, שלא ישאר לעתיד רק בחי' תודה והודאה, להודות ולהלל ולדעת אותו ית', כמ"ש (ישעיה יא)/מ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים הפסוק מדבר מימות המשיח כמ"ס פס וילא חוטר מגזע ישי/מח כנראה אחרי שתתישצ מלכותו של משיח ויתקיים וגר זאב עם כבש וכו' ומלאה כל הארץ

ל עיין בני יששכר כסלו טבת מאמר ב' בשם שלשה צדיקים והם בעל הרוקח שידוע שכל דבריו קבלה מאליהו שאור הנרות הוא הארת אור הגנוז, וכן כתב בשם המהר"ל ורבי פנחס מקוריץ. ולכן הם לו נרות כנגד לו שעות ששימש אור הגנוז לאדה"ר כמבואר בירושלמי ברכות פ"ח הל"ה. וכתב אור הנרות הוא חינוך והרגל לאור שיאיר לעתיד וזהו לשון חנוכה לשון חינוך.

ועיין שם אות כ' דבר נפלא על מה שכתוב בזהר חיי שרה שמי שהיו לו כמה גלגולים לא יקום בתחית המתים אלא האחרון אבל א"ר יצחק זמין קב"ה לארקא עליהו (על אלה שלא זכו) רוחין אחרנין ואי וכאן בהוין יקומון בעלמא ברקא יאות וכו' ומבאר שם שהכוונה שומין לארקא עליהו רוחין אחרנין מאור הגנוז להחיותן בזמן התחיה ומבאר שם איך יזכו לאותן רוחין דהיינו שיאיר עליהם מאור הגנוז זה ע"י שיקיימו מצות הדלקת נר חנוכה שהוא הארת אור הגנוז משמע שמי שקיים מצוות הדלקת נר חנוכה הרי גם אם יצטרך לחזור בגלגול לאיזה סיבה לא נאבד אותו גוף ראשון כיוון שכבר זכה להארת אור הגנוז בחייו

לא אולי אפ"ל המהלך הוא שהלל מביא להכרה וזה מחייב הודאה וחזור ע"י להכיר יותר וע"י להודות ולהלל יותר וחזור חלילה לנצח ולכאורה קשה הרי ידוע שאין עונג תמידי ונ"ל כי באמת לכן בעוה"ז כל עונג הוא דייקא ע"י כסופין וחטורין לו דהיינו מניעת העונג מגדיל אותו ולכן עונג ממושך מביא להתקררות וע"י לחטא וע"י לצרה וע"י יציאה מצרה חוזר לעונג ומהלל אבל יחלש ושוב יתרחק אלא אם ימצא את הדרך להתחדשות דהיינו להלל ולעשות כלים להכרה הבאה ע"י דהיינו לימוד תורה ועוד עצות של התחדשות שגילה רבינו בעיקר ההתבודדות ויחידי סגולה וכו' להיות בהתחדשות כל ימי חייהם כמו רבינו אבל בעוה"ב כולם יזכו לזה כשיתבטל היצה"ר אי כל הודאה תביא מיד להכרה וכל הכרה מיד להודאה עצומה ושוב להכרה וכיון שא"ס לגזולת הקב"ה גם א"ס למהלך הזה.

לב לקמן מבואר תודה הלכה בחי' אחת נמצא שכמו בהודאה והלל מכיר כך ע"י לימוד הלכות ולכאורה קשה כי להכיר מסתבר יותר ע"י שילמד עממי המצוות וסוד ולא הלכה יבשה וכ"ש הלל בלבד איזה הכרה יש בזה

ואולי יתבאר עפ"י תורה ז' שע"י שמקיים עצות הצדיק נחנק בו האמת והכי נמי הלכות הן עצות הצדיק והלימוד למעשה חוקק האמת בליבו דהיינו שלא מדובר בהכרה שכלית אלא בחקיקת האמת שהיא חותמו ומהותו ית' לכן גם ההלכה והודאה יש בו בחי' כזו.

ועיין תורה כט ע"י שבח הצדיקים נתרומם הדעת וביאר הריצ"ח ששבח הוא לשון השפלה כמ"ש בשוא גליו אתה תשבחם ופרש"י תשפילם דהיינו שע"י שבח צדיקו של עולם הוא משפיל עצמו אלינו וזוכין לדעת אותו

ועיין מעשה ו' ממלך עניו שע"י ששבחו אותו הסיר המסך מגודל ענותותו

לב וכשאנו סמוכים אליו ית' אזי אפשר ללמוד סמוכין מזה על זה

לד אולי אפ"ל הכוונה בבחי' וכעין חצי שיעור של אילו ידעתיו הייתי.

לה צ"ע קרבן שלמים, ואולי גם הוא כיון שבא לעשות שלום ואילו אז יהיה שלום גמור כמבואר בתורה יד, נמצא שגם השלמים בא על איזה בחי' ריחוק שצריך לתקן ולעתיד לבוא לא יהיה צורך לזה.

לז בתקפת הניח כאן ריחוק לציין מ"מ ולא ציין

לח * ע"ש יוקרא רבה פרשא ס' פסקא ו' לעתיד לבא כל הקרבנות בטלין וקרבן תודה אינו בטל כל התפלות בטלות ההודאה אינה בטלה ופרשה כז פסקא יב כל הקרבנות בטלין וקרבן תודה אינה בטלה לעולם כל ההודאות בטלין והודיות תודה אינה בטלה לעולם]

לח ע"י ש פרוש המהר"ו ששלמים יבואו על רוב טובה וע"י ש שמקשה שביחוקאל כתוב על בית שלישי שיקריבו בו חטאת ואשם וכו' ע"י ש

לט כי אפ"ע שרק מכח עוה"ז נזכה להשגה שלא תיהיה נהמא דכיסופא, אבל גם רק מכח היציאה מעוה"ז ירד המסך המונע את ההשגה

מ ישעיה פרק יא (ט) לא ירעו ולא ישחיתו ככל הר קדשי פי מלאה הארץ דעה את ידך פמים לים מכסים:

מצודות דוד – (ט) לא ירעו – הנחשים הרעים לא ירעו עוד ולא ישחיתו את מי. כי מלאה וכו' – ובעבור זה יהיה הטובה הזאת. כמים לים מכסים – מקום המים קרוי ים והמים ממלאים אותו המקום עד שלא יראה הקרקע ואמר כמו שכל היה מכוסה במים כן יהיו כולם מכוסים וממולאים בדעה:

מא ומה שאמר שרש ישי היינו שמיח יהיה מורע דוד וכמפורש בליקוט מכיר

ונראה לבאר הקשר בין דוד להודאה כי הוא מורע יהודה בן לאה שכתוב שתפסה פלך הודאה וקראה לו יהודה ע"ש הפעם אודה ובגמ' ברכות ז: א"ר יוחנן מיום שברא הקב"ה עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה עד שבאתה לאה והודתו ומקשים עיין תורה שלמה הרי קימו לה כמה כגון נח שהקריב תודה כשיצא מהתיבה עד שניצל מהמבול ויש בזה כמה ביאורים ואחד מהם המדרש רבה בראשית עא שהיא הודתה על שקבלה יותר מהמגיע לה ואחרים תירצו שהיא פתחה בלשון אודה מסתמא הכוונה כי יש יותר הכנעה בהודאה בפה מאשר בנתינת דורון למיטיב ולפי המ"ר אולי אפ"ל ששבחה היה לא על הודאה של עוה"ז שהיא יציאה מצרה אלא הודאה של עוה"ב על יותר מדאי טובה וכן יש לרמוז שידוע שהיא בחי' בינה בחי' עוה"ב.

ולכן בשם יהודה יש שמו של הקב"ה כי ע"י השבח וזוכין להכיר אותו שהכוונה לשמו כנ"ל.

והריצ"ח מסות מסייעתו תשנו ביאר שדייקא לאה עלמא דאתכסיה וזרעה שייכים יותר להודאה כיוון שכלפי חוץ לא נראים בסדר כ"כ לעומת רחל עלמא דאתגליא וזרעה שצדקותם נגלית דהיינו דעלמא דאתכסיה בעוה"ז לא נראה כל כך ברור הטוב שבו ורק כשמתגלה הפנימיות מתברר האמת כמ"ש צדקה ממני שאמר יהודה והיה בזה ביוון נורא ועוד לאדם גדול ומכובד כ"כ ורק ע"י רודה"ק נתברר שממני יצאו הדברים שבעצם היה אנוס על ידי להוציא ממנו דווקא את זרע משיח.

דעה^מ, שזוהי כל שעשוע עוה"ב שיושלמו המוחין ג' ראשונות של זעיר אנפין ע"י שעתיק יומין יאיר זו תמיד. כי בעוה"ז יש ירידות ועלויות, דהיינו שלפעמים מסתלק המוחין והשכל והאלים בצחי' שוב צחי' כרה ועבר, ולפעמים יש מוחין ושכל והאלים בצחי' ראוה צחי' תודה. אבל לעתיד לבוא יהיה תמיד עם מוחין. וזה כוונת חז"ל ומלכה הארץ דעה דהיינו שתמיד נשיג את מלאכות הקב"ה שנמלא מאד בסמוך לנו וארצה את הגשמיות נטוה להיזכר שהיא קיימת וזה כמים לים מכסים שמימי הדעת יכסו על הגשמיות שהיא צחי' קרקע היס/מ^מ, אבל גם המוחין והדעת שיהיה יהיה זו עומק לפנינו מעומק/מ^מ כמים לים מכסים וכל פעם נשיג עוד עומק ועוד השגה בגדולתו ורוממותו ית' ועל זה לא נפסיק להודות לו ית' /מ^מ:

אות ב'מ

מצאנו שתודה והלכה צחי' אחת ועיין בהקדמה ללק"ה יו"ד כתב שתודה צחי' הלכות כי כל הישועות ע"י יג מידות של רחמים והם צחי' יג מידות שהתורה נרשט בהם שעי"ז מתחדשת ההלכה
 צגמ' ברכות שקוד בחלות עסק בשירים ותשכחות וצמקום אחר שם שעסק בתורה משמע שזה היינו הך ועוד איתא שציקש שהילים יחשב כלימוד סוגיות חמורות בתורה כנגעים והאלות משמע שזה היינו הך וכן תהילים מחולק לחמישה ספרים כנגד חמישה חומשי תורה
 ועוד כי תודה ע"י הארת ההוד והוד ונלח הם צחי' רגלין והלכה לשון הליכה זה ע"י הרגלין.
הלכות צחי' שעשוע עוה"ב, ועל ידי הלכות נזכה לעוה"ב, נ"ל כי הטורח צערב שבת יאכל בשבת, דהיינו שעוה"ב הוא אכילת הטורח של עוה"ז, דהיינו שכלו בעוה"ז יש אפשרות להלביש אלוקות בתוך צמממים, ורק באופן כזה אפשר לקחת משהו מעוה"ז לעוה"ב, כי אלוקות הוא אור, ואור אין זו גם בגשמיות שום תפיסה צעין, אלא ע"י שחזיר צמשהו וממנו חוזר האור לעין, אבל אור לבד בחלל נקי א"א לעין לראות כלל, וה"ה בעוה"ב צאלוקות לא תיהיה תפיסה כלל, אלא מה שיחיר בכלים שנביא אתנו מכאן, דהיינו שכלו לנו תופסים את המלווה ולא רואים את האור שבה, אבל שם יהיה להפך נראה את אור המלווה, ולא את המלווה עצמה, דהיינו שכלו לנו מחברים אורות לגופי מלוות ושם נתענג על האור שהלבשנו צמלוות, והלכות היינו מלוות כי תלמוד תורה כנגד כולם דהיינו כשלומד עמ"נ לעשות אזי היא מלווה שלימה קיימת לנלח ואין שום עצירה מכבה אותה.
 עוד להבין כיצד יתכן שלימוד הלכה מקרב להקב"ה כמו תודה והודאה, עיין לעיל בהקדמה, ועוד נ"ל עפ"י הגמ' ברכות ח.מ^מ שאין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, משמע שהלומד הלכה ליטמה הקב"ה מתפנה מכל עסקיו להיות עימו, ומתוך עיון ההלכה מכיר לנו ית' עד שזוכה ל"וה' עמו" ממש, כמ"ש בדוד המלך.

ולכן זרע רחל ששאלו שהיה מורעה לא הודה על חטאו שלא הרג את כל עמלק תפסו פלך שתיקה כי פחות שייכים בהודאה כי כיוון שהודאה היא הכנעה לכן מי שיכול להודות על חטא הוא יותר שייך בכל מיני הודאה.

^מ נראה הכוונה שהאמת תאיר באור כל כך גלוי שיכסה ויבטל ויעלים את הארציות בבחי' ולא יכנף עוד מוריק וכלשון הילקוט שמעוני ח"ב רמז תפ"ה המים מכסה ערוות הים וכו', כי ארציות בחי' ערוה, בחי' חיבור פגום מלשון מלכים א פרק ז.. כמעט איש וליזות סביב: וידוע שתורה נמשלה למים וטבע המים ידוע שמבטל כל צורה, נמצא דהיינו שהאמת תאיר כל כך עד שתבטל כל צורה אחרת. ושמעתי הגדרה מהריצ"ח (צ"ב) שביבשה הדבר החי נגלה ואילו הדבר המחיה אותו נסתר, אבל בים להפך הדבר החי נסתר ואילו הדבר המחיה אותו גלוי, וזה הפירוש מלאה הארץ דעה, שכולם יתבטלו לדבר שמחיה אותם, בבחי' יחודא עלאה, שאינו יודע מעצמו כלל, ובבחי' זו אולי ההלל הוא לא שאני מודה ומהלל אלא כל כולי הלל והודאה.

ועיין תורה באות יא- ועקר החיים נצחיים ויהיה לעתיד מחמת הדעת, שירבה הדעת, שידעו הכל את ה', ועל-ידי הדעת יכללו באחדותו, ואז יחיו חיים נצחיים כמורו, כי על-ידי הידיעה נכללים בו, כמאמר החכם: 'אלו ידעתי, וידיתי ויעקר הידיעה יהיה לעתיד, כמו שכתוב (שם י"א): "כי מלאה הארץ דעה", ומחמת הדעת לא יחסר כל טוב, ויהיה כל טוב, כמאמר חז"ל (פסחים ג): 'אטו האידין לאו אהוד הוא? ותוצו: לעתיד פלו הטוב והמטיב'.

^מ שמעתי מהריצ"ח

^מ כמבואר בסוף תורה בא - כמים לים מכסים, כי בהשכל המשפח יהיו פלם שוים, שהכל ידעו את ה', אפלו עכ"מ, אף בעמקות החקמה יהיה כל אהד לפי מדרגתו, כמים המכסים לים, שלמעלה המים שוים בכל מקום, אף בעמקות הם מבדלים מאד,

^מ עיין תורה לד אות ה - ולעתיד לבוא שיתגלה אוריתא דעתיקא סתימאה, ואז יתקיים מאמר חכמינו, זכרונם לברכה (תענית ל"א): עתידים צדיקים להראות באצבע, כמו שכתוב: "זה ה' קוינו לו" כי אז יפשו הקדוש-ברוך-הוא את לבושינו, וימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" ויתגלה האהבה שהיא בדעת, שהיא פנימיות התורה, הינו אלקותו השוכן בתוך התורה והמדות כי עכשו הלבוש הזה הוא מכסה על אלקותו, הינו על פנימיות התורה וכשיתגלה הפנימיות, הינו אלקותו, אזי יתרבה השלום כמו שכתוב: "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי", כי מלאה הארץ דעה, שיתגלה האהבה שבדעת: וזהו (וכר'ה י"ד): "יהיה יום אהד יודע לה", שיתגלה האהבה הנקרא יום, כמו שכתוב: "יומים יצוה ה' חסדו" הינו התורה הפנימיות שהיתה צפונה, כמו שכתוב (בראשית א): "וירא אלקים את האור כי טוב", ואמר רז"ל (תגינה י"ב): "כי טוב לגנו", כי אור התורה הזאת אין העולם פדאי להשתמש בה(משלי ד):

דהיינו שהדעת דלעתיד שהיא שעשוע עוה"ב והיא בחי' הודאה היא בחי' אור הגנו כנ"ל ובחי' אהבה שבדעת אורייתא דעתיקה והיא בחי' יומם יצוה ה' חסדו יומם דהיינו ימי חנוכה וחסדו דהיינו הלכות בחי' תורה הלכה כדלקמן באות ב'.

^מ בתקפא - כ

^מ ברכות ח. - אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא במילי דבי כנישתא אמר ליה הכי אמר רב חסדא מאי דכתיב אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות ודיינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד ואמר אביי מריש הוה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא כיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה

ובחיי' תודה שהוא שעשוע עוה"ב שיהיה לעתיד לצוא שצכל רגע יהיה מוסיף והולך עוד הארת לזון נפלא שמאיר מעתיק יומין שע נהרין של מוחין שממלא אותן בהשחוקות עוד ועוד להודות לו ית' על כל הטוב הנפלא שזוכה, זה בחי' הלכות/מ"ח¹⁷ שהם לזון ית' ועצמותיו כיצד ללכת בדרכיו/מ"ט¹⁸ צעוה"ו צאופן הטוב ביותר להכין עצמנו לעוה"ב. כי ההלכות שזוכין ללמוד בפרט מי שזוכה לחדש בהם שזוכה להעמיק בהן ולהבין עוד עומק לזון ית' מה שלא כחוצ מפורס ולא נכתב עדיין/י, זה בחי' שעשוע עוה"ב/ב"א¹⁹ כנ"ל, בבחי' תנא דזי אליהו/י²⁰ כל השונה ונעיקר מחשך הלכה/י²¹ הלכות/י²² משנה צרייתא והלכה למשה מסיני/י²³ בכל יום/י²⁴ מובטח לו שהוא בן יעולם הבא (נדה עג)/י²⁵. כי כשנתחדש/י²⁶ הלכה/י²⁷ נתחדש שכל וידיעה כסלומד

דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא רבי אמי ורבי אסי אף על גב דהוה להו תליטר בי כנישתא בטבריא לא מצלו אלא ביני עמודי היכא דהוה גרסי:

¹⁷ נמצא שגם הלכות הן בחי' שעשוע עוה"ב ועיין תורה רפו שפסקי הלכות הן שערי ג"ע. וזה לשונו – כי עקר תענוג גן עדן הוא השגת חכמת אלקות, היינו חכמה עלאה וחכמה תתאה, שהם בחינת גן עדן כנ"ל. אך לזכות לזה אי אפשר כי אם על ידי השערים, כי יש שערים, היינו בחינת שערי גן עדן, שעל ידי זה זוכין לכנס לגן עדן, דהיינו להשגת חכמה עלאה וחכמה תתאה, אך אלו השערים גנוזים וטמונים בארץ, בחינת (איכה ב): "טבעו בארץ שעריה"; וצריכים לזה בעל הבית על הארץ, שיהיה מושל בארץ, שיוכל להוציא ולהקים ולהעמיד השערים שנטבעו בארץ; ודע, שעל ידי למוד פוסקים זוכין להיות מלך ומושל בארץ, ואז יכולין להעמיד ולהקים השערים שטבעו בארץ. וזה בחינת (משלי כ"ט): "מלך במשפט יעמיד ארץ". 'במשפט' דיקא, היינו על ידי משפט, שהוא משפטי ודיני התורה, דהיינו למוד פוסקים, שמבררים משפטי ודיני התורה, עכ"ל.

אולי כי כגון שור שנגח פרה זה דינים הקשורים לארציות ממש ואפשר ח"ו לנתק אותם מהקב"ה ועי"ז הם טבועים בארץ אבל ע"י לימוד פוסקים לשמה מעלה אותם מהארץ ונעשים שערים לג"ע

¹⁸ כמ"ש דברים פרק כח (ט) יקמך ידוד לו לעם קדוש כאשר נשבע לך כי תשמר את מצות ידוד אלקיך והלקת בדרךך:

¹⁹ כי אע"פ שהלכות הן בחי' עצות מבוררות דייקא אבל לפנמיית האמת המלוכשת בהן מחכמה עלאה זוכין יותר כשאדם בעצמו זוכה לברר את העצה אולי בבחי' והמכשלה הזאת בידכם שאין עומד על ד"ת אלא ע"י שנכשל בהם בבחי' חשוכא קדמה לנהורא דייקא כשמברר ומחדש הלכה פסוקה מתוך כל ההעלם ובלבול ההלכה שקדם לה.

²⁰ הלכות בחי' עוה"ב – ואולי יתבאר עפ"י תורה ח' ותורה סה שחדושי תורה יוצאים מהתפילה מבחי' ביטול לאור א"ס וכשחוזרים משם אזי החידושי תורה הם הכלי לשמור את האור א"ס שהתגלה לו ולכן בוודאי שמי שמחדש הוא זוכה לאור הדעת שהרי הוא זה שהוריד אותו מהעלם לגילוי אבל גם מי שמשנן את דברי התורה האלו שנתחדשו בבחי' כו שהם כלי לאור הדעת אזי יכול שיאיר לו משם עכ"פ בבחי' מקיף אור האמת.

²¹ **תנא דבי אליהו** וזאת פרק ב'.... (חבקוק ג) עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים ויתפוצצו הררי עד שחו גבעות עולם הליכות עולם לו. מכאן אמרו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא שנאמר הליכות עולם לו א"ת הליכות אלא הלכות.

²² כך מבואר לקמן ד"ה כי כשנתחדש הלכה וכו' ואע"פ שחז"ל נקטו לשון שונה דהיינו חזון דייקא, ועיין גם המאירי על נדה שם (ד"ה כל) שכתב ששונה הלכות הכוונה מחדש בהלכה.

²³ השונה הלכות – **ור' צדוק בשיחת מלאכי השרת** ליקוטים ד"ה וה"ה כתב שנקט התנא דווקא הלכות כי מצוה עבירה מכבה וא"כ אין זה בטוח שיש לו עוה"ב כי שמא יעשה עבירה אבל תורה עבירה לא מכבה לכן ודאי שישאר לו לעוה"ב ועוד כי הלכות הן דבר השווה לכל נפש וגם לבעלי השכל הנמוך

ועיין תורה יט תנינא שאת התכלית יכולים לזכות בה כולם בשווה ולא תלוי ברוב שכל אלא ביושר שכל **ועיין מוהר"ל דרך החיים** אבות ג' יח – בפרק ד' דמגילה (כ"ח, ב') תנא דבי אליהו כל השונה הלכות מובטח שהוא בן עולם הבא שנאמר הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות עולם לו עד כאן. והטעם הוא כי התורה היא המביאה את האדם לחיי עולם הבא, וכאשר ההלכה היא הלכה פסוקה אינה נוטה מנקודת האמת לא לימין ולא לשמאל ולכן נקרא הלכה, כי ההולך הוא הולך בדרך הישר אינו נוטה לימין ולשמאל, ולפיכך הדרך הוה שאינו נוטה לימין ולשמאל הוא הדרך שמביא האדם לעולם הבא לגמרי.

ועפ"י הסוד מבואר בעל התנינא באגרת הקודש פכ"ט שמבחי' עונג [ושעשוע] עוה"ב נשתלשל בחי' רצונו ית' דהיינו שהוא בחי' אחרים ורצונות לבחי' העונג [בטל אורות מבואר שהם בחי' עתיק וארץ שבכתר] והרצון נתלבש כאן בתורה ומצוות דהיינו הלכות וקשור בהם כחבל וסולם שרגליו במעשה וראשו בשמים ולכן כל השונה הלכות אוחז בבחי' חיי עוה"ב דהיינו שעפ"י מבואר מה שביאר המהר"ל אין מי שזוכה לברר את קו האמצעי ע"י ברור הלכה ע"י זוכה לחיי עוה"ב וזה כי הלכה מבוררת אזי ע"י עומדת בקו האמצעי היא ממש קשורה בחבל וצינור עד הכתר וקשורה לחיי עוה"ב

²⁴ כך פרש"י שם בגמ' וביאור החברותא בשם שו"ת יהודה יעלה כתב שאע"פ שבדרך כלל לשון שונה הכוונה למשנה וברייתא, זה כולל גם הלכה למשנה בסיני כיון שהן משוקעות במשנה כמבואר בירושלמי (פאה ב ד).

²⁵ עיין מגילה כח: שם הובא מימרא זו ולא גרס בכל יום.

²⁶ מתוצו - העולם

²⁷ נדה עג. תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא שנאמר (חבקוק ג-ו) הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות:

עיין חברותא בשם פתחי נדה (חכמת בצלאל) שכיון שהתורה עומדת במקום הקרבנות לכפר לפיכך כל השונה הלכות מתכפר לו בכל יום ובשם המרומי שדה כתב שבשתי הלכות בכל יום מקיים והגית בו יומם ולילה ויוצא חובת ת"ת לכן הוא בן עוה"ב.

²⁸ אע"פ שלשון חז"ל כל השונה דהיינו חזון אבל עיקר הכוונה למחדש בה וכנ"ל בהערה.

²⁹ **צ"ע מודע דווקא הלכות** הן שעשוע עוה"ב ולא ביאורים ופולפולים וחקירות בהגדרות ידיעת ה' וכמ"ש לאשתמודעין ליה ולימוד קבלה דהיינו כל מיני שכלים גבוהים הרי הלכה גם אשה יכולה ללמוד ולעשות והרי לאשה אין דעת כמובא נשים דעתן קלה ועיין תורה יט תנינא מבואר שם שהשגת התכלית היא דייקא ע"י מצוות מעשיות ולא לימוד שכלים גבוהים ועל זה דייקא נלחם עמלק וכופר בעיקר דהיינו המעשה ולא המדרש

ונל"ל עיין תורה ז' שם מבואר שע"י שהולך בדרך עצת הצדיקים נחקק בו האמת אמנם כאן מדבר מלימוד ולא עשיה אבל ע"ש שגם ע"י לימוד העצות כבר פסקה והמתם וצ"ע שם אבל עכ"פ בעצות דייקא זה נמצא ולא בחקירות עוד נל"ל שעצות והלכות הכוונה גם ליג עקרים למשל שהם לא מצוות מעשיות אלא בבחי' מחשבה ואמונה דהיינו ברור האמונה שידע במה להאמין דהיינו שהלכה לשון הליכה הכוונה גם להליכת השכל שכלב באופן הנכון והישר

(כתובות צו.)^ט כל המונע תלמידו מלשמשו כאלו מונע ממנו חסד, שנאמר [ע"/עא] למס מרעהו חסד להינינו רב שממס עצמו ונעלם מתלמידו ומונע ממנו לשמשו, מונע ממנו חסד, להינינו שרבו מונע עצמו מלעשות חסד עס תלמידו. ושימוש חכמים זה בחי' הלכות כי ע"י שמשמש את רבו לומד מעשה רב להינינו הלכות, שהם בחי' [עב"/עג] חסדי דוד שהלכה כמותו כשארז"ל נגמ' (סנהדרין צג ע"ב) [עד/עז] על

^ט כתובות צו. – אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המונע תלמידו מלשמשו כאילו מונע ממנו חסד שנא' (איוב ו-יד) למס מרעהו חסד.

פרש"י – למס מרעהו חסד. – הממס עצמו מרעהו ממיס ממנו חסדים. ואית דמפקא לה מדכתיב (שם באיוב) לעיל מיניה ותושיה נדחה ממני וסמיק ליה למס מרעהו חסד (תוס' פס"י ס"ס ע"ג). להינינו כמו רעיו של איוב שצונו אותו ועי"ז נחמה ממנו ע"כ כן הוא מונע מתלמידו ע"כ. עי"ש ע"י יוסף שזה כמו שאחז"ל סנהדרין דף צ"א: המונע הלכה מפי תלמיד אפילו עוברין שבמעי אמר מקללין אותו וכמו כן המונע מתלמידו מלשמשו בהוראה וכן פרשו המפרשים שמוזה הטעם נתחייב התלמיד לרבו בכל המלאכות שחייב עבד לאדונו כדי שיהיה רגיל אצלו תמיד לשמשו בהוראה (עיר בנימין)

^א איוב ו' יד

^א איוב פרק ו' (ג) האם אין עזרתך בי ותשיה נדחה ממני: (יד) למס מרעהו חסד ויך את שדי יעזוב: ופרש"י – האם אין עזרתך בי – לשון תימא הגם זאת תבא עלי שאין עזרתך בי אותם ריעים שהיו לי לעזרני אינם בעזרתך. ותושיה נדחה – עצה של יועצים נדחה ממני שקמה עלי להקניט ונדחית:

(יד) למס מרעהו חסד – למי שמונע חסד מחבירו והלמ"ד משמשת כמו לרב, לצו, לשב, מס גם הוא לשון פועל, כמו בא שב גד גם אלה לשון עושה. למס – החסד מכלה אותו, כמו וחס השמש וגמס (שמות טו): "ל"ע כוונתו שהחיל שממס חסד מחזיקו וגמס שהחסד ממס אותו. ע"כ נראה שרוצה לומר שהחסד הוא העיצה שאמר קודם לעיל דהיינו שאיוב מתאונן שנדחה ממנו לקבל עצה מחבריו. וכן עיין שם לעיל שאמר (בפסוק ו) "היאכל תפל אם יש טעם ברי" ופרש"י שם וכי סבורים אתם שיהו מתקבלות תשובות שאין בהם ממש, והמלכ"ם מבאר שאיוב עונה לאליפו אחרי שאמר לו שקבל נבואה יסטוריו רק למרק עוונותיו ובמהרה תבוא ישועתו ויחיה בטוב. ועל זה אמר איוב אם היה אמת היה אומר זאת לי ועל זה אמר שנמנע ממנו עיצה ונקט לשון חסד דהיינו שמדובר בנבואה שהיא הנדחית ממנו. דהיינו שמתאונן על שנדחה ממנו לקבל עצה המתקבלת על דעתו מהש"י והיינו שדרשו חז"ל המונע תלמידו. ונקט לשון חסד דייקא כי עיקר החסד הוא כשיש עיצה נכונה והלכות הם עצות עיין תורה ו' ושם נתבאר שיעיצה היא שכל גבוה מאד שא"א להלבישו בחכמה תתאה אלא מעשה ונקט בלשון חסד כי חסדי דוד הן עיצות מועיר שנעשות מוחין למלכות.

^ב * ישעיה ג'

^ג ישעיה ג' – (ג) הטו אונכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם ואכרתה לכם ברית עולם חסדי דוד הנאמנים: (ד) הן עד לאומים נתתיו נגיד ומצוה לאומים:

ומפרש רד"ק (ג) הטו אונכם – חסדי דוד הנאמנים, הוא המשיח כי יקרא שמו דוד וכן נאמר עליו ודוד עבדי נשיא להם לעולם: הנאמנים – הקיימים כמו במקום נאמן כלומר כמו שחסדי עם דוד קיימים כן תהיה בריתי עמכם קיימת ועוד זכר דוד בעבור שהוא יהיה המורה לעמים כמו שאמר בתחילת הספר ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים: עכ"ל

חסדי דוד – נ"ל דוד דייקא כי דוד תיקן הרגל הרביעית בחי' המלכות בשלימות תיקון הכלים בשלימות שזה בחי' שימוש חכמים בשלימות ואזי שופע אור החסד בשלימות. ועיין במפרשים שהכוונה שישעיהו לקח לדוגמא לדבר הקיים לעולם את הבטחת החסד שהבטיח הקב"ה לדוד דהיינו שכתוב בו דוד מלך ישראל חי וקיים

לק"ה קריאת שמע הלכה ד' אות טו עפ"י תורה עג תנינא ועיקר אלו העצות האמתיות נמשכין מבחינת שער החמשים שיגלה משיח צדקינו. וכלל העצות כלולים בספר תהלים שהם חסדי דוד הנאמנים שהם בדינת נ"ה בחינת עצות קדושות ונפלאות מאד (כידוע שחסדי דוד הם בחי' נ"ה בחי' עצות) היינו לצעוק תמיד להשם יתברך יהיה איך שיהיה וכו"ל.

ובהלכות סעודה הלכה ה' אות לב עפ"י תורה יד **פי דוד עסק כל ימיו בתורה בבחינה הנ"ל, בבחינת תורת חסד שהוא בחינת חסדי דוד הנאמנים** (קכ"א). כי דוד היה מסיק שמעתתא אלבא דהלכתא, כמו שכתוב (קכ"ב): וד' עמו. שהלכה כמותו, כמו שד"ר רבתינו וזכרונם לברכה (קכ"ג). כי זה עקר בחינת מסיק שמעתתא אלבא דהלכתא, דהיינו שיוזבה על ידי עסק התורה לעורר שרשי נשמות ישראל שבתורה עד שמגיעו הקצרה על כל אגוד מיישראל להחזירו למוטב להורות לו דרך והלוקף איך יזכה לצאת מקרע שלו ולהתקרב לה' יתברך שזהו עקר שלמות פסק ההלכה, כי לא המדרש הוא העקר אלא המעשה (קכ"ד). ועל שם זה נקראים הלכות לשון הלכה כמו שאמרנו רבתינו וזכרונם לברכה (קכ"ה): אל תאמר הלכות אלא הלכות. היינו שעל ידי ההלכות יזכה לילף בדרך ה' ולשוב אליו יתברך.

שער הכוונות – דרוש העמידה דרוש ד' – ובבחי' ז"א נאמר חסדים בסוד חסדי דוד ובבחי' נוק' נק' טובים לפי שהם נעשים לה בבחי' מוחין דח"ו"ב שבה כנודע. כי ז"א יש לו ד' מוחין שהם כחב"ד ונמשכו בו מחצית תחתון של הת"ת ומנה"י דאימא אבל נוק' אין בה רק בחי' כתר ותרין מוחין ח"ו"ב נמשכו אליה מחצית תחתון דת"ת נעשה לה כתר ומנה"ד דז"א כתי ייכין עלו הנקלאים חסדי דוד הנאמנים נעשים לה ח"ו"ב מן היסוד דז"א לא נעשה דעת בנוק' בסוד נשים דעת קלה אבל לפעמים מכח ההארה הגדולה של הכתר שבה נעשה בה בחי' דעת אמנם איננה כז"א שיש לו ד' ספ"י שלימות כחב"ד:

לקוטי תורה ישעיה – חסדי דוד הנאמנים – הנה כבר ידעת כי נ"ה דכורא ב' חסדים שהם מגולים עושים מוחין לנוקבא וע"י שגומלים חסדים עמה ועושים בה מוחין נקרא חסדי דוד:

הקדמת זוהר דף ח' - שכל טוב, אלן עוד תרין תרעין ח"ו"ב ויסוד כי א' מה' קאות הוא שער ליכנס בו ולהמשך משם השפעות טובות דאינון כחדא הגוף והנביא ונקלאים שכל טוב כי החו"ב מתפשטים בהם, רבי יוסי אמר, שכל טוב דא אילנא דחיי הוא ז"א שמתכל אס החיים העליונים מהחכמה הנקראת שכל דאיהו שכל טוב בלא רע כלל ועל דלא שריא ביה רע איהו שכל טוב בלא רע,

לכל עושיהם, אלן חסדי דוד הנאמנים היינו התפשטות החסדים מהמחש אל הת"ת ומשם לנו"ה ונקלאים חסדי דוד לפי שהם מכוונים את המלכות שהיא מלת דוד ונקלאים נאמנים לפי שהם אומנים ומגללים את המלכות מלשון אומן את הדסה תמכין אורייתא שסם תומכין את המלכות שהיא תורה שצנע"פ ולכן נקלאים החסדים בשם עושיהם ואינון דתמכין אורייתא כביכול אינון עבדין, לפי שאותם החומים את המלכות כביכול עשו אותה וכן בעולם הזה כל אותם שמסיעינין לת"ת צדיקנים שזכו ללמוד תורה הם עושים מצוה מ עשית וזה גורמים יחוד תחתון זו"ן נכח לימודם של הת"ת אבל כל אינון דלעאן באורייתא, לית בהו עשיה אלא כקול וזכור גורמים יחוד נשקין ואחר גמר לימודם גורמים גם הם יחוד תחתון זו"ן בעוד דלעאן בה, אבל אינון דתמכין לון אית בהו עשיה, ובחילא דא החסדים ללעול כתיב תהלתו שהיא המלכות עומדת לעד מקבלת מהארת החסדים נז"ה ועי"ז וקיימא כורסייא המלכות על קיומיה כדקא יאות מוזמנת להתיחד עם הת"ת.

^ע סנהדרין צג: – (מסופר שם שזוהר רעה נעתה לשאלו וניקס לחפש איש חיל יודע נגן וזוהר האזומי רעה להטייל עין הרע על דוד לכן סיפר שחזו לשאלו) דוד דכתיב (שמואל א טז-יח) ויען אחד מהנערים ויאמר הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי יודע נגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תואר וד' עמו וגו' ואמר רב יהודה אמר רב כל הפסוק הזה לא אמרו דואג אלא בלשון הרע יודע נגן שיוודע לישאל גבור שיוודע להשיב איש מלחמה שיוודע לישא וליתן במלחמתה של תורה (איש תואר שמראה פנים בהלכה ונבון דבר שמבין דבר מתוך דבר) וד' עמו שהלכה כמותו בכל מקום ככולהו אמר להו יהונתן בני כמוהו כיון דאמר ליה [וה' עמו] מילתא דבדידיה נמי לא הוה ביה חלש דעתיה ואיקניא ביה דבשאלו כתיב (שמואל א יד-מז) ובכל אשר ירשיע ובדוד כתיב ובכל אשר יפנה יצליח.

דוד המלך שמה שכתוב בו **וה' עמו** [ע"ה/י"ו] הפירוש שהלכה כמותו/י"ו, להיינו שמכוין לאמת ועי"ז ה' שחותמו אמת עימו (מהר"ל נחל ישראל) דבר שגם ליקים כשאלו וזנו יהונתן לא זכו כמזואר שם צגמ'. וזהו **וה' עמו**, שעי' חידוש הלכה באמת צחי' תודה זכה להכיר את הקצ"ה היינו שסמוך וקרוב להש"י, בחי' שעשוע עוה"ב, שהוא בחי' הלכות כנ"ל :

ובשביל זה מכונה התודה בשם הלכה כי נצעת לרה אזי הולך שלא כסדר וכשיואל מהלכה מודה על שחזר לילך כסדר, כי תודה מביאין כשיוצאין מצרה. כי כשנופלין לאיזהו/ע"ה צרה ח"ו, אזי עיקר הצרה בלב, כי הלב יודע ומרגיש הצרה ביותר, כ"ש (משלי יד) /ע"ט **לב יודע מרת נפשו**, כי הלב מבין [פ/א] צדק כלל הכוונה להתפעלות הלז מהצנת השכל, אזל כאן לכאורה מדבר מהרגשת לער הגוף

בערובין גג. דוד דגלי מסכתא כתיב ביה יראיך יראוני וישמחו שאול דלא גלי מסכתא כתיב ביה (אל כל) [ובכל] אשר יפנה ירשיע ועי"ש פרש"י גלי מסכתא שני פרושים א' שמלמד לאחרים והיינו כנ"ל שלא מונע חסד וב' שמדקדק בשמועתי עד שיתישב בלבו ולכוונן להלכה וחזור ושואל את רבו יפה דנתי וכי"ב.

^{טז} שמואל-א יח יד עי"ש גמ טז יח

^{טז} שמואל-א פרק יח (יד) ויהי דוד לקל דרכו ודרכיו משכיל וידוד עמו:

שמואל א פרק טז (יח) ויען אַחַד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה רְאִיתִי בֶן לְיִשִׁי בֵּית הַלְּחָמִי יָדַע נַגֵּן וְגַבּוֹר חַיִל וְאִישׁ מִלְחָמָה וַיְבַוֵּן דָּבָר וְאִישׁ תֹּאֲרָ וַיִּדְוֹד עִמּוֹ:

^{טז} עיין ר' צדוק ישראל קדושים אות [ו] [ד"ה וזהו] שחידוש הלכה אמיתי בחי' רוח"ק בחי' וה' עמו שהלכה כמותו

^{טז} הלשון לאיזהו צ"ע גם צ"ע הלשון כשנופלין לצרה

^{טז} משלי פרק יד (י) לב יודע מרת נפשו וקשמתו לא יתערב וד:

מצודות דוד - (י) לב יודע - לבו של האדם הוא יודע ומרגיש במרירות נפשו בעמל התורה ואין זולתו מרגיש בצערו של זה לכך בשמחתו בעל קבול השכר לא יתערב ור לחלוק בו כי לבדו יקבל שכרו משלם:

ביאור הגר"א - לב יודע וגו' הענין שלע"ל יבואו כל האברים אל הלב ויאמרו הלא כולנו בני איש אחד נחנו ולמה שמחתך יותר מאנו ויאמר הלב הלא בצרתו מי מכם אשר היה מצטער עמו כמותי ולכן גם בשמחתו ג"כ אני שמח יותר מכל האברים וזהו לב יודע מרת נפשו ולכן גם בשמחתו אל יתערב ור וכן בתורה אל יאמר אדם הלא אנכי יגעתי ונצטערתי עליה ואלמד עם אדם אשר לא יגע ולא טרח והיינו מפני כאשר הוא בעצמו טרח כן בשמחתו כאשר יקבל שכר טוב בעמלו לא יתערב ור כמ"ש יהיה לך לבדך וגו':

^{טז} * ברכות סא. [נפרש"י ומנין שהלב מבין שנאמר ישעיה ו' ו' ולבבו יבין]

ברכות סא. - תנו רבנן. כליות יועצות **לב מבין** לשון מחתך פה גומר ושט מכניס ומוציא כל מיני מאכל קנה מוציא קול ריאה שואבת כל מיני משקין כבד כועס מרה וזרקת בו טפה ומניחתו טחול שוחק קרקבן טוחן קיבה ישנה אף נעור נעור הישן ישן הנעור נמוק והולך לו.

פרש"י - **כליות יועצות.** את הלב עשה כן: **והלב מבין.** מה יש לו לעשות אם ישמע לעצת הכליות אם לאו ומנין שהכליות יועצות שנאמר (תהלים טז) אברך את ה' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי ומנין שהלב מבין שנאמר (ישעיהו ו) ולבבו יבין:

ועיין בתי מדרשות הלב ב - מדרש אותיות רבי עקיבא השלם נוסח א - א - אות ב - מיד נופלין רשעים על פניהם ופותחים את פיהם בשבחו של הקדוש ברוך הוא ושל צדיקים ואומרים אשרי העם שככה לו אשרי העם שיי אלהיו (תהלים קמד טז) למ"ד אל תקרא למד אלא לב מבין דעת מלמד שהלב שקול כנגד כל אבריו של אדם:

לאדם יש לו עינים אף ללב יש לו עינים לאדם יש לו אוזנים אף ללב יש לו אוזנים לאדם יש לו פה אף ללב יש לו פה לאדם יש לו דבור אף ללב יש לו דבור לאדם יש לו נהימה אף ללב יש לו נהימה לאדם יש לו נחמה אף ללב יש לו נחמה לאדם יש לו צעקה אף ללב יש לו צעקה לאדם יש לו הליכה אף ללב יש לו הליכה לאדם יש לו שמיעה אף ללב יש לו שמיעה וכל המדות כולן שיש להן לכל אבריו של אדם יש לו ללב ואלו הן עין רואה אף הלב רואה מנין שנאמר (קהלת א טז) ולבי ראה הרבה חכמה ודעת און שומעת אף הלב שומע מנין שנאמר (מלכים א ג ח) לב שומע פה מדבר אף הלב מדבר מנין שנאמר (קהלת א טז) דברתי אני עם לבי לשון מצפצף אף הלב מצפצף מנין שנאמר (תהלים יז ג) בחנת לבי פקדת לילה צרפתי בל תמצא זמותי בל יעבור פי אדם צועק אף הלב צועק מנין שנאמר (איכה ג יח) צעק לבם אל יי אדם מנחם אף הלב מנחם שנאמר (בראשית ג כא) וינחם אותם וידבר על לבם אדם מחוקק אף הלב מחוקק שנאמר (שופטים ה ט) לבי לחוקקי ישראל אדם מהלך אף הלב מהלך שנאמר (הושע ה יא) עשוק אפרים רצוץ משפט כי הואיל הלך אחרי צו אדם כותב אף הלב כותב שנאמר (משלי ג א) כתבם על לוח לבך אדם מרחיש אף הלב מרחיש שנאמר (תהלים מה ב) רחש לבי דבר טוב אדם יעלוץ אף הלב יעלוץ שנאמר (שמואל א ב א) עלץ לבי ביי אדם מטהר אף הלב מטהר שנאמר (תהלים נא יב) לב טהור ברא לי אלהים אדם יגיל אף הלב יגיל שנאמר (שם יג ו) יגל לבי אדם יתעצב אף הלב יתעצב שנאמר (בראשית ו ו) ויתעצב אל לבו אדם נוער אף הלב נוער שנאמר (שיר השירים ה ב) אני ישנה ולבי ער אדם ישן אף הלב ישן שנאמר ישן לב אינו מבין וגו' אדם חכם אף הלב חכם שנאמר (משלי י ח) חכם לב יקח מצות אדם מטפש אף הלב מטפש שנאמר (דברים כט יח) כי בשרירות לבי אלך ואין שרירות אלא טפשות אדם דורש אף הלב דורש שנאמר (קהלת א יג) ונתתי את לבי לדורש אדם עוסק אף הלב עוסק שנאמר (דברים ו ה) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך אדם מרפא אף הלב מרפא שנאמר (משלי יד ט) חיי בשרים לב מרפא אדם נשבר אף הלב נשבר שנאמר (תהלים נא יט) לב נשבר ונדכא וגו' אדם רם רוח אף הלב רם רוח שנאמר (דברים ח יד) ורם לבבך וגו' אדם יש לו שכחה אף הלב יש לו שכחה שנאמר (תהלים לא יג) נשכחתי כמת מלב וגו' אדם ישיש אף הלב ישיש שנאמר (ישעיה סו יד) וראיתם ושש לבכם אדם שמח אף הלב שמח שנאמר (משלי יז כב) לב שמח ייטיב פנים אדם טוב אף הלב טוב שנאמר (אסתר ה ט) שמח וטוב לב כל מה שיש באדם יש בלב מיכן שהלב שקול כנגד מאתים וארבעים ושמונה אברים שבאדם ולא עוד אלא ששנים עשרה דברים יש בו באדם ואלו הן לב מבין דעת ותבונה כליות יועצות עצות טובות ורעות פה מחתך כל מיני מאכלות לשון גומר כל מטעימי שחיקות חין טועם כל מטעימי מאכלות קנה מושך ומוציא כל רוחות וקולות הושט בולע כל מאכל ומשתה ריאה שואבת כל מיני משקין כבד כועס ומרה וזרקת בו טפה ומניחתו טחול שוחק כל מיני שחיקה קורקבן שוחק כל מיני אכילות קיבה ישנה שנה מתוקה ובזמן ששניהם ישנים אין אדם יודע מה שבעולם שנאמר (בראשית יט לג) ולא ידע בשכבה ובקומה:

ד"א אין אהבה אלא בלב שנאמר (דברים ו ד) ואהבת את יי אלהיך בכל לבבך וגו' ואין שנאה אלא בלב שנאמר (ויקרא יט יז) לא תשנא את אחיך בלבבך ואין קנאה אלא בלב שנאמר (ישעיה סג ד) כי יום נקם בלבי ואין דאגה אלא בלב שנאמר (משלי יב כה) דאגה בלב

כמשל היולדת שלא תלוי בהצנת השכל אלא הרגשת הלב, ולפי"ז לב יודע הכוונה לב מרגיש. וכשהיא לכת הנפש אזי הייסורים כפי הדעת/32 צנחי' יוסיף דעת יוסיף מכאוב/31, וע"כ הוא מרגיש הצרה ביותר [32] וצאמת לער הגוף יש גם לצהמה שגם היא מרגישה כאב שעל כן יש איסור לער בעלי חיים, אבל עיקר הוא לער הנפש שגם צלער הגוף מי שיש לו נפש יותר מרגיש הצער יותר, ואעפ"כ יש דעת גבוהה מזה דעת גדול שפוקיע מיסורים (תורה סה ג' 7), אלא שצדק כלל בצעת ארה היא שעת ניסיון שזקחים מהאדם את הדעת הגדול כדי שירגיש היסורים (לק"ה תחומין ו 11).

ואזי בשעת הצרה מתכנסים כל הדמים ועולים אל הלב. כמו כשיש צרה באיזהו מקום ח"ו, אזי מתכנסים כולם אל החכם שיש שם לקבל ממנו עצה. כמו כן נטבע נטבע הגוף שצעת ארה נתקבצים כל הדמים ועולים אל הלב [33] כניטול לבקש עצה/33 ותחבולה כנגד הצרה. ואזי הם שוטפים על הלב,

ואז הלב בצרה ובדוחק גדול. כי לא די שהלב דואג בעצמו, כי הוא/34 מרגיש הצרה יותר מכולם כנ"ל, אף גם הדמים שוטפין עליו ומצירין לו מאוד. וע"כ כשיש ח"ו צרה לאדם, הלב דופק בדפיקות גדולות, כי הוא כניטול מבקש לנענע מעצמו ולהשליכם מעליו, וע"כ הוא דופק בדפיקות גדולות בשעת הצרה ח"ו ולפי מה שצנחאר לקמן אות ג' נראה הפיוט שהלך דוחף את הדמים חזרה למטה שידחפו את הוולד לחוץ. ואח"כ כשיוצאין מהצרה, אזי חוזרין תהלוכות הדמים לילך כסדר בתוך שבילי הגוף, וע"כ התודה שהיא באה כשיוצאין מהצרה, היא/35 מכונה בשם הלכה, ע"ש תהלוכות הדמים שהולכין כסדר כשיוצאין מהצרה כנ"ל כי תודה היא מוחין וצחי' דפיקות והכחצת הלב והרגשה טובה כשיואל מהארה שהיתה צחי' כר דוחק וחושך, וכך הדמים שצעת ארה מתנפלים על הלב ששם עיקר ההרגשה, ומאירים לו מאד כאילו כל גופו צמיאר ונרה, וכשיואל מהארה אזי נייחא בכל הגוף כי הדמים חוזרים להלך בניחותא למקומם :

אות ג

עתה יצאר שהודאה ואמירת תודה להקצ"ה על כל דבר/36 ולימוד הלכות וצפרט כשמחדש צהן זה מסוגל ללידה צנקה, ומסתמא הכוונה כשמכווין על אשה מסויימת כמצואר צלק"ה/37 צעניין אמירת מזמור לתודה על יולדת שמועיל שחיהיה לידתה צנקה.

ומצאר הטעם כי תודה והלכה שחיהן הן צחי' לידה כי בכל לידה יש חצלי לידה כשהאשה יושצת על משצר הדם עולה מרגליה ללב לדחוף את הוולד וכן הוא בכל ארה, שהיא צחי' עליית הדמים למעלה אל הלב, ויסוד העניין הוא סוד הצמאום וחלל הפנוי, שצהשלשלות העולמות זה מזה כל עולם יאר מעולם שקדם לו צדך של לידה/38, כי הכלל שכל צר חדש צריך להקדים לו מקום לצוא אליו דהיינו חלל מהמציאות הקודמת.

איש ישחנה ואין דיווי אלא בלב שנאמר (קהלת יא י) והסר כעס מלבך לפיכך אין הקדוש ברוך הוא צופה אלא ללב שנאמר (שמואל א טו ז) כי האדם יראה לעינים ויי יראה ללבב:

32 כי בשוטה אמרו אין שוטה מרגיש, אין שוטה נפגע, משא"כ מי שהוא בר דעת, וכל שדעתו מרובה הרגשתו מרובה ודקה, וממילא רבה דאגתו ומוסריו: (תורה תמימה קהלת א ט"ק פב)

33 קהלת פרק א (יז) וְאֶתְנָהּ לְפִי לְדַעַת חֻקֶּיהָ וְדַעַת הַלְלוֹת וְשִׁבְלוֹת וְדַעַתִּי שִׁגְם וְהוּא רִעִיוֹן רוּחַ: (יח) כִּי בָרַב חֻקֶּיהָ רַב כְּעַס וְיוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מְכָאוֹב:

34 עין קהלת א' יח יוסיף דעת יוסיף מכאוב

35 עיין ספר היצירה פ"ו לב בנפש כמלך במלחמה

36 צ"ע לפי הנ"ל בברכות סא. שהכליות יועצות ללב מדוע הדמים לא רצים אל הכליות לבקש עצה. וצ"ל תשובה מעין השאלה שהכליות יועצות רק ללב כמו יועצי המלך יועצים רק למלך אבל מי שרוצה עצה הולך למלך ולא ליועציו. וכן כתוב במשלי כ' ה' מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונות ידלנה. ועיין תורה ד' תנינא אות ב'.

מה הכוונה המאמר חז"ל הנ"ל שכליות יועצות ללב עיין מתיבתא ילקוט ביאורים ברכות סא.

37 בתקפא לא ברור ונראה – היא, בדפיר ותרלד ומתולד – הוא

38 בתקפא לא ברור ונראה – היא בדפיר בתולד ומתולד – היא

39 נ"ל שגם על הצרה צריך להודות וכמבואר בתורה ד' שהמהלל את הקבה על הרעה כמו על הטובה וזה עמין עולם הבא, ואע"פ שלא תיקנו ברכת הטוב ומיטיב על הרעה אלא דיין אמת זה כי רובא דעלמא לא יכולים לומר זאת בלב שלם אבל זה רק לעניים לברך בשם ומלכות אבל בוודאי שבלא שם ומלכות טוב להתרגל להודות על הרעה כמו על הטובה כמ"ש באלקים אהלל דבר בה' אהלל דבר.

וטעם שצריך להודות על הרעה כי באמת היא טובה שהרי היא באה מהקב"ה שכולו רק טוב ורק בגלל שאין לאדם כלים לקבל הטובה כוז בלא שיפגום בגאוה או פגם אחר לכן הוכרח להלביש הטובה בצרה וייסורים שעל ידם יגיע לתודה והכרה בו ית', הרי שגם הצרה היא טובה מצד כוונת הקב"ה, וגם מביא את האדם לטובה, רק באמצע יש צרה. וצריך להודות על המחשבה תחילה ועל הסוף הטוב.

צ לק"ה תפילין הלכה ה' אות לא – וְהָאֵמֶר רַבְּנֵי ז' לְשִׁמּוֹמֹר לְתוֹדָה מְסֻגָּל לְמִקְשָׁה לִילְד לִזְמַר אוֹתוֹ בְּשִׁבְלָה.

צא עיין דעת ותבונה למוהר"ח – פרק ה' – וראה המאציל אין סוף כי עדין אין כח ויכולת בתחוננים לקבל האורות האלו היוצאים דרך נקבי העינים אשר הם מתפשטים ממקום הטבור של א"ק ועד רגליו, כמו שיתבאר, ולכן קודם שהאציל האורות האלו היה עוד צמצום שני אחר בא"ק על דרך הצמצום הנז"ל באין סוף, והוא שכל האור שהיה מתפשט בתוך פנימיותו של א"ק הזה ממקום טבורו ולמטה

ומזה להיני ע"י הולאה ולימוד הלכה באה הולדה בנקל. כי בשעה שאשה כורעת ירכותיה מצטננות צבכשארז"ל (סוטה יא ע"ב) ועי"ז נעשה ההולדה/צ"ג, כי הדמים עולין למעלה [צ"ה], ואזי

העלה למעלה ממקום הטבור בחצי גופו העליון, ונשאר מקום הנד' מן הטבור ולמטה בלי אורות, והמשכיל יבין וידמה מלתא למלתא איך בכל העולמות הנאצלים תמיד המאירים בעולם שלמטה מהם הם בחינת חצי תחתון דתפארת ונה"י, כי הרי מצינו איך חצי תפארת ונה"י דו"א מאירים בנוקביה, ונה"י דא"א ואו"א מאירים לד"א, ונה"י דעתיק יומין לא"א, וכן התפארת ונה"י דזה הא"ק מאירים לעתיק יומין ולכל עולם האצילות כמו שיתבאר, עוד מזה יתבאר לך כי בכל זמן הוצאת אורות להאצילים צריך ענין הצמצום כנו' בדרושים הקודמים וגם כן יתבאר למטה במקומו איך גם א"א צמצם אורות נה"י שלו כדי להוציא את ז"א ונוקביה ודי למבין:

²² בתשכס – (כשאז"ל סוטה יא ע"ב) כנראה כיון שחיבת כשאז"ל אינה בדפוס ונוספה יחד עם המ"מ ע"י מוהר"ן

²³ סוטה יא: – (שמות א-טז) ויאמר ב'לדן את העבריות וראיתן על האבנים אם בן הוא והמתן אתו ואם פת הוא וחי: מאי אבנים א"ר חנן סימן גדול מסר להן אמר להן להצמיח מתי הוא סמוך ללידה בשעה שכורעת לילד ירכותיה מצטננות כאבנים. כלי שזימנו אס נן הוא קודם שיוול ויהגוהו (כי ישאל לא נלטו על הייגת עובדים).

ענין תורה תמימה <חלק הביאורים> שמות פרק א פסוק טז אות <כו> עיין בדרשה הקודמת ובין לדרשה ההיא ובין לדרשה זו קשה טובא האם היה פרעה צריך להורותן סימני לדה והלא מילדות ובקיות היו. ובס' רביד הזהב כתב דכונת הגמ' בזה שחשש פרעה שלא תשמענה לו המילדות לאבד נפשות, לכן הסביר להן שיכולות הן להרגן קודם שיצאו לאויר העולם, דבאופן כזה לא מקרי עוד נפש רק עד שיוציא כל הראש [ע"ל בפ' נח בפסוק כל אשר נשמת רוח חיים באפיון], ולכן הגיד להן כי כשתראינה את הולד מתחיל לצאת תראינה מיד בהתחלת יציאת פניו אם פניו למטה ובן הוא תהרגוהו תיכף ולא תעבורנה על אבדת נפש, עכ"ל. והנה בעיקר הרעיון הזה כבר הקדימו המהרש"א בסנהדרין נ"ו א', אמנם יש לדון בזה אם נדונו ישראל קודם מתן תורה בדיני ישראל או בדיני בני נח, כי אם נדונו כבני נח עדיין לא יצאו מידי עבירה, כי ב"נ חייבין גם על העוברין, כמבואר לפנינו בפ' נח בפסוק שופך דם האדם באדם, ובענין זה איך נדונו ישראל קודם מתן עיין משכ"ל בפ' בראשית בפסוק ויצו ה' אלהים על האדם:

בספר תורה שלימה שמות א' ס"ק קעב – הקשה שא"כ אינו סימן על בן זכר והביא בשם מדרש שדווקא בלידת זכר נעשות הרגלים כאבנים.

וצ"ע לפי המבואר כאן שטעם שנעשות כאבנים זה כי הדמים עלו למעלה לדחוף את הוולד הרי גם נקבה היא וולד שצריך לדחוף אותה כדי שתוולד. ואולי כוונת המדרש עפ"י הסוד שכשאין אתערותא דלתתא אזי הוולד הוא נקבא כמבואר בלק"ה נחלות ג' ג'.

²⁴ עץ חיים שער כ' פ"ג מ"ת – והנני מתחיל לבאר בחי' לידת המוחין דגדלות ז"א שהוא בחי' רוחנית ונשמות כנ"ל וממנו יתבאר לך לידת ז"א עצמו ממש כי הכל א'. דע כי הנה הפסוק אמר בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים ואז"ל כי האבנים הם הירכיים של אשה שכאשר יולדת מצטננות ומתקשות כאבנים ולכן נקרא אבנים. ולהבין זה נבאר תחלה מה ענין הלידה ומי גרם אותה והענין הוא כי יש אורות רבות שם בבטן אמא עילאה ע"י העיבור כנ"ל וזהו גורם שהולד שהוא ז"א רוצה לצאת ולהולד ולהיות פי רחמה צר וסתום א"א אל הולד לצאת מתוכה לכן כאשר בא זמן הלידה שנגמר זמן העיבור וכבר נתקן ונצטייר העובר או בחי' האורות והרוחניות שיש בנה"י דאמא מסתלקין משם ועולין למעלה בגוף אמא עצמה במקום שהעובר עומד שם בבחי' עיבור ואז מתרבים שם האורות כי הנה יש שם אור של הת"ת עצמו דאמא והאורות של מחצית גוף התחתון שלה כנ"ל וכל האורות דזו"נ אשר עומדין שם בסוד העיבור ואין הבטן שלה יוכל לסבול כל רבוי אורות ההם ואז האורות של בחי' אמא עצמה שהם בעל הבית הם דוחקין את האורות של זו"נ שאינם שלה שהוא אורח ומוציאין אתה לחוץ דרך פי היסוד שלה ונבקע ונפתח רחמה ויצא הולד לחוץ ונמצא כי עליות והסתלקות אורות דנה"י דאמא מלמטה למעלה כנ"ל הוא לב' תועליות א': לצורך הלידה כנ"ל כי ע"י עלייתן מתרבים שם האורות ודוחקין את העובר ומוציאין אותו לחוץ והב' הוא לצורך המוחין דז"א כמבואר אצלנו שאינם נכנסים בז"א אלא אחר היותן מלוכשים בנה"י דאמא ולכן הוצרכו להתרוקן מן האורות שלהם כדי שיתלכשו במקומם אורות המוחין דז"א כי ב' בחי' האורות שלה ושל ז"א א"א להיות שם ביחד. והנה כאשר עולין ומסתלקין אורות הנה"י דאמא הם עולין ועומדין בחצי ת"ת התחתון דאמא עצמה שהרי שם הוא מעמד ז"א בסוד העיבור ודוחקין אותו לחוץ וא"כ נמצא שהם עומדין תחת המקום החוזה של האמא ששם עומדין ב' דדים של האשה והרי הם עושין תועלת ג' בעלייתן למעלה כי אז נתוסף הארה גדולה וכולטין אותן האורות לחוץ ונעשים במקום הזה כעין ב' דדים ונבקעים ומהם יוצא החלב להניק הולד אחר הלידה וזהו סבה וטעם למה אין באיש בחי' ב' דדים בולטות כמו באשה. והנה זה נרגש בחוש הראות שתכף אחר הלידה וב החלב ויוצא דרך הדדים משא"כ בתחלה והנה נודע כי הנה החלב הוא דם מתחלה שהיה למטה ברחם שלה ועלה למעלה משם עד מקום הדין ונהפך לחלב כי ע"י עליית האורות הנ"ל שם למעלה גורם שיתהפך לחלב. ובוזה יובן משארז"ל ע"פ אדם כי ימות באהל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה כי התורה הוא ז"א כנ"ל שהוא תורה שבכתב והקיום שלו הם המוחין ואין התורה יכול להתקיים להיות לו מוחין המקיים אותו אלא ע"י בינה הנקראת מי כנודע אשר היא ממיטה עצמה בשביל התורה כי נה"י שלה מסתלקין האורות שלה ונשארין כמתים כלים בלי עצמות וגוף בלי נשמה ועושה כן בשביל התורה שהוא ז"א כדי שיתלכשו בתוכה המוחין שהם הקיום שלו ועיין לקמן ענין התלבשות הזה מה ענינו. גם ז"ס הפסוק הנ"ל ויאמר בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים כי הנה בעת זמן הלידה מסתלקין האורות מן הירכיים של האשה שהם נ"ה שלה ונשארין קרים ויבשים כאבנים כמו ירכי האדם במותו כי הנה אורות שבתוכו שהוא רוחניות הוא כמו אש בסוד נר ה' נשמת אדם ומחמת האדם בעודו בו ואחר שמת מתקרר ומתקשה לכן קרא הפסוק הזה לנ"ה של האשה בעת לידתה אבנים לטעם הנ"ל. גם הוא לסבת טעם אחר כנודע מוהר"ן ומתקונים כי חג"ת הם אבות ונה"י נקרא בנים לכן נקרא אבנים מלשון בנים. עוד טעם ג' כי נה"י שלה חוזרין להעשות בחי' הגוף אל זו"נ שהם בני התבונה כאשר מתלבשין בתוכם:

²⁵ עיין לעיל תורה קסט, ועיין ע"ה שער כ' פ"ג מ"ת, ועיין דעת התבונה פ"ה דף לה: שהא סוד האמנם

נדחק המקום שם, ואזי הם דוחים את הולד לחוץ, ואח"כ חוזרים הדמים למקומם. שזה בחי' תודה הלכה, שהוא בחי' תהלכות הדמים שחוזרים לילך בסדר כנ"ל.
 בתורה קסט¹ מציא רבנו את ענין הלידה ומצא יתר שקודם הלידה הוא זמן העיבור שהוא לשון עברה וזעם דהיינו דין וזה בחי' שהגזר דין נמסר לראים² שהם בחי' רגלין ואזי הרגלים כצדות וא"ל לרקד, כי הוא זמן דין וזכה וז"ע לפי המבואר כאן וזע"ח הוא רק דין ולא זכה שהרי עדיין אל יאלה הדין לפועל. עכ"פ מבואר שם שכל זמן העיבור ט' חדשים יס' ריבוי דמים כרגלים ואז עיקר זמן הדין³, אבל הלידה היא המתקת הדין כי אז הדמים עולים מהרגלים למעלה לדחוף את הולד, ולכאורה ז"ע הרי אז לילדת הוא הזמן הקשה ביותר ואז היא שעת הצרה הגדולה וחבלי לידה. וז"ל להא"נ היסורים הם המתקת הדין, (וכן מצינו שצנעת החורבן היו הכרובים מעורים). ואומר שם רבינו שאז אפשר לרקוד כי אינן כצדות מחמת הדין כי הדמים עלו והסתלקו מהרגלים והשמחה יכולה להתפשט לשם, וגם זה ז"ע כי ארצה אז בגלל הסתלקות הדמים הם כאזר מת ומצטננות ומתקשות כמת כמבואר אללינו וזע"ח חיים, ואפילו רק להלך א"ל כמבואר במשנה אהלות ז' ד' שמסנפתה הקצר אין פנאי להלך⁴. וז"ע כיון שתורה קסט היא לשון החברים כמבואר בז"ש"ק ח"ה אות יד אולי א"ל לרקד זה כל כך מאידך כיון שהעתק ע"י מוהר"ן קשה לומר שלא שם לזו וז"ע.

התומכים כלומדי התורה הם בחי' רגלי היולדת

כי גם ההלכה היא בחי' הולדה דהיינו כנ"ל ע"י רגלי האמא, כי יש תומכי אורייתא [ה], תומכי התורה שנותנים ממון ללומדי תורה והם בחי' רגלי האמא הנ"ל. ובתחילה הם מחסרים ממונם מעצמם, כי כשנותנים הממון להת"ח נחסר אצלם⁵, שזה בחי' ירכותיה מצטננות שהם עולה למעלה, כי דמים תרתי משמע [ו]/[ו] כי גם ממון נקרא דמים. אבל אח"כ ע"י ממונם שמחזיקין הת"ח ונולד הלכות שמחזקים לומדי התורה הגתמכים על ידם שהם בחי' חסד כנ"ל שהלכה

¹ וזה לשון רבינו בתורה קסט - כי בשעת לדה יוצאין הדמים מרגלי האשה, ועל כן נצטננין רגליה כמו שאמרו רבותינו, וזכרונם לברכה (סוטה יא): ועקר הלידה על- ידי שיוצאין הדמים מהרגלין, הינו שיוצאין הדינין מהרגלין, כי בשעת עיבור הוא בחינת דין (ע' זוהר חיי שרה קכ"א) כמו שאמרו רבותינו, וזכרונם לברכה (ברכות כט): 'בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כאשר עברה', נמצא שעבור הוא בחינת דין ולידה הוא בחינת המתקת הדין, כי אז בשעת לדה יוצאין הדמים מהרגלין שעל-די-זה עקר הלידה כנ"ל (ועין מוה"ב ליקוטי תנינא" בסימן ב) ועל-כן בעת הדין והצרה, חס ושלו, אי אפשר לרקד, כי אז אי אפשר להגביה הרגלין כי הרגלין הם כבדים בשעת התגברות הדינין מחמת שהדמים שהם בחינת דינין נמשכין או לתוך הרגלין כנ"ל אבל כשיוצאין הדמים שהם הדינין מהרגלין, דהיינו כשנמתקין הדינין אזי הרגלין קלים, ואזי יכולה השמחה להתפשט שם, עד שירקד מחמת השמחה:

² עיין בשער הכוונות על הושענה רבה שאז נמסרים הפתקים לרצים ועד שמיני עצרת אפשר להחזירם אבל עיין ספר טעמי המצוות והמנהגים על זאת חנוכה אות תתמ בהגה שעד זאת חנוכה עדין אפשר לתקן. משמע שעד זאת חנוכה הפתקים לא יוצאים לפועל, דהיינו להיות צרה ולידה. וזה נפלא ממש שלכן מבאר זאת בתורה של חנוכה. ומחנוכה מתחיל הדין להשתשל בגשמיות לפי הזמן שנגזר.

³ ועי"ש שלהמתיק הדין צריך לדון את עצמו וכשיש משפט למטה אין למעלה ואולי גם זה בחי' תודה הלכה כי ע"י משפט מודה ומתודה וכן המשפט הוא שמברר ההלכות שלא דקדק בהן כראוי ועכ"פ מבואר שצרה היא המתקת הדין ולא הדין עצמו דהיינו שהצרה באה בגלל דין שהיה עליו והצרה המתיקה אותו אמנם ע"י משפט וכן תודה הלכה היה יכול להמתיק בלא צרה

⁴ ולכאורה היה אפ"ל שהכוונה לאחר הלידה שנולידים המוחזין של ז"א ע"י רגלי האמא בינה שנעשים אצלו חב"ד. והמוחזין הם שמחה שמחמתה רוקד. אבל קשה לומר כך כיון ששם ביאר שהשמחה מתפשטת לשם כי הדמים שהם דינים נסתלקו משם, ואילו אחרי הלידה אזי הדמים חוזרים לרגלים להלך כסדרם. ואולי יש לחלק בין הדמים שהיו ברגלים בשעת הדין לדמים שחוזרים לסדרם שהם בחי' מוחזין חדשים של שמחה וצ"ע.

⁵ פי' אנשים שתומכים בלומדי תורה עיין לעיל תורה לד אות ו [דף מה]: ושם ציין בתרלו להקדמת הוזהר דף ה. ועיין תורה רד [דף קיא]:

⁶ ז"ע אולי אפשר ללמוד מכאן כמה צריך לתת. עיין כתובות סו נזכר בתורה כו בא זה ואכל את זה דהיינו שנקדימון בן גוריון לא נתן מעשר כפי הצורך אע"פ שנתן המון וא"כ צ"ע מה הגדר בזה ואולי אפ"ל שעד כדי שיהיו ירכותיה מצטננות דהיינו שבבחי' ההליכה שלו כבר לא יהיה לו וצ"ע אולי הכוונה לבחי' כסף תועפות לו דהיינו שיתן עד שיתבטל ממנו הדמיון המעופף להרויח יותר מהצורך או אולי דווקא בבחי' הנ"ל אין התורה מתקיימת אלא במי היינו תבונה שממית עצמו עליה דהיינו שצריכין לחסר הרבה יותר עד בחי' ממתית עצמו וצ"ע שתיקנו באושה שלא יתן עד כדי יצטרך לבריות.

⁷ * מגילה יד: ועיין חדושי אגדות שבת קלט ד"ה כי כפיכם [עיין לעיל תורה כט אות ט'] [דף מא]. ושם ציין בתרלו מ"ט זה בתוך הדף]

⁸ הלשון דמים תרתי משמע נמצא במגילה יד: אמר לה (לזו לאציל) ברוך טעמך וברוכה את אשר כליתני [היום הזה] מבא בדמים, דמים תרתי משמע נידה ושפיכות דמים. אבל שמעות נקרא דמים זה נמצא ב**מהרש"א** שבת קלט. מאי דכתיב "כי כפיכם נגואלו בדם". - כפיכ"ש ע"י שוחד שלוקח בכף הוא מטה הדין ונוטל נשמתו ע"ש כי הדם הוא הנפש ועי"ל דם מלשון דמים ומעות וק"ל:

ועיין מגילה דף ו. שהגמרא קוראת לממון דמים ע"ש שהקב"ה אומר לזבולון שכל מי שיקח מנחלתו חלון או חול לזכוכית לבנה בלא לשלם דמים לא יצליחו מעשיו בהם. ועוד בהרבה מקומות בגמרא מובא קדושת הגוף וקדושת דמים. עכ"פ יש חילוק כי דם נקרא גם דמים אבל ממון לא נקרא דם

וצ"ע הקשר בין דם לממון ששניהם קוריים דמים. ואולי כי דם הוא הנפש ועיין תורה טט כי הממון הוא ממקום הנפש וכן מבואר בתורה נט סח ובח"ב תורה מו. עוד בליקוטי הלכות, הדם הוא הנפש והממון הוא הנפש שהרי מסר נפשו להשיגו כמ"ש בנפשו יביא לחמו.

נקרא חסד אזי ע"י השפעת החסד חוזר ונתמלא החסרון¹⁰ ע"י חסד למטה נתעורר חסד מלמעלה וכ"כ חושי תורה שממך צוראים שמים וארץ חדשים כמבואר בהקדמת הזוהר¹¹:

סוד מיעוט הירח הוא צחי' ירכותיה של היולדת מאטנות

וזה בחי' שעשוע עוה"ב, בבחי' (ישעיה ל')¹² והיה אור הלבנה כאור החמה הנאמר לעתיד (י"ב/י"ג). כי הלבנה טבעה קר, בחי' חסרון וקרירות צחי' רגליה של היולדת שמאטנות¹³ צעת חצלי הלילה, שהם צחי' שעת אלפי שנות עוה"ז. נראה כונת רבנו שתחילה נבראו המאורות הגדולים¹⁴ שיום וצקטרוו הלכנה אמר לה שתמעט וזה האור הגנוז¹⁵ שהסתלק למעלה בצחי' רגליה מאטנות ולעתיד לצוא יולד האור הזה

¹⁰ נראה הכוונה שהתמכי אורייתא הם בחי' רגלי אמא שתחילה עולה הדם מהם לדחוף את הוולד. ועפ"י הסוד גם ההולדה עצמה היא ע"י הרגלין, כי רגלי האמא נעשים חכמה בינה אצל הוולד. ולכאורה כאן וולד הכוונה להלכות שמתחדשות ע"י הת"ח שהוא בחי' לב שאליו עלו הדמים ודחפו את וולד ההלכות שעל ידן חזר השפע לתמכי אורייתא ואז חוזר הדמים לסדרן עם לידת הוולד.

¹¹ הקדמת זוהר דף ח. – שכל טוב, אלן עור תרין תרעין ת"ח יסוד כי א' מה' קאות הוא עטר ליכנס בו ולהמשיך משם השפעות טובות דאינון כחדא אגוף והבנית ונקלאים שכל טוב כי חו"צ מתפשטים בהם, רבי יוסי אמר, שכל טוב דא אילנא דחיי הוא ז"ל שמקבל אם החיים העליונים מהחכמה הנקראת שכל דאיהו שכל טוב בלא רע כלל ועל דלא שריא ביה רע איהו שכל טוב בלא רע,

לכל עושיהם, אלן חסדי דוד הנאמנים היינו התפשטות החסדים מחכמה אל הח"ח ומשם לנו"ה ונקלאים חסדי דוד לפי שהם מנוגנים את המלכות שהיא מלת דוד ונקלאים נאמנים לפי שהם אומנים ומגללים את המלכות מלשון אומן את הדסה תמכין אורייתא שהם תומכים את המלכות שהיא תורה שבע"פ ולכן נקראים החסדים בהם עושיהם ואינון דתמכין אורייתא כביכול אינון עבדין, לפי שאותם החסדים את המלכות כביכול עשו אותה וכן בעולם הזה כל אותם שמסיעין לח"ח צפנתםם שיוכלו ללמוד תורה הם עושים מלוא מעשה ובה גורמים יחוד תחתון בזו"ן כח לימודם של הח"ח אבל כל אינון דלעאן באורייתא, לית בהו עשיה אלא בקול וזיכור גורמים יחוד לנשיקין ואחר גמר לימודם גורמים גם הם יחוד תחתון דזו"ן בעוד דלעאן בה, אבל אינון דתמכין לון אית בהו עשיה, ובחילא דא החסדים דלעיל כתיב תהלתו שהיא המלכות עומדת לעד מקבלת מהארת החסדים דנו"ה ועי"ז וקיימא כורסייא המלכות על קיומיה כדקא יאות מוזמנת להתיחד עם הת"ת.

¹² ישעיה פרק ל (כו) וְהָיָה אֹרֶךְ הַלְבָנָה כְּאֹרֶךְ הַחֲמָה וְאֹרֶךְ הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַע־עֶשְׂרִים כְּאֹרֶךְ שְׁבַע־עֶשְׂרִים בְּיָוֵם חַבְשׁ יִדְוֹד אֶת שְׁבַר עַמּוֹ וּמִחָן מִקְתּוֹ יִרְפָּא:

רש"י – (כו) שבעתים כאור שבעת הימים – שבעתים שבע שבעיות כאור של שבעת הימים הרי ארבעים ותשע שביעיות העולים לשלש מאות וארבעים ושלשה:

רד"ק (כו) והיה אור הלבנה – רוב המפרשים פירשו פסוק זה לעתיד, ויש שפירשו כמשמעו ואינו נכון, ויש שפירשו משל לרוב הטובה שתהיה לעתיד בימי המשיח, וכן הוא, אבל יתכן לפרשו גם כן משל בימי חזקיהו שיהיה להם טובה רבה אחרי מות מחנה אשרור והתשועה ממנו היתה גדולה, וכמו שקורא הצרה חשך ואפלה, כמו שאומר שמש וירח קדרו והכוכבים אספו נגהם והפסוקים הדומים להם לזה, כך יקרא התשועה אורה, כמו שאומר ליהודים היתה אורה ושמחה לא שהוסיף לכם אור השמש ואור הלבנה אלא הישועה היא האורה וכן לא יבא עוד שמשך וירחך לא יאסף עוד, והדומי' לזה, ושבעתים ר"ל אורות גדולות רבות, כמו שבעתים יוקם קין, ר"ל נקמות רבות לא שני פעמים שבעה לבד, כי חשבון שבע ושבעה יבא להגדיל החשבון, כמו שבע צדיק וקם, שבע כחטאתיכם, והדומים להם:

כאור שבעת הימים – דרך משל כאלו אור שבעת ימי השבוע יהיו האחד בתוספת האחד על חברו:

ביום תבשו ה' את שבר עמו – אם לעתיד ביום קבוץ גלויות או אחר מלחמת גוג ומגוג ועליו יתפרש לזה הפי' הפסוק שלפני זה ביום הרג רב שלא תהיה אחר המלחמה ההיא צרה בעולם, וכאלו יהיה כל העולם אורה, ואם בימי חזקיהו אחרי מות מחנה אשרור, ולענין הפרשיות האלו לפני הפסוקים הבאים האלה ולאחריהם יראה הענין הזה בימי חזקיהו כמו שפי', וכן דעת הגדול רבי' משה מימון ז"ל, ופירוש כאור שבעת הימים, שבעת ימי חנכת שלמה:

¹³ עיין פסחים סח. וסנהדרין צא:

¹⁴ פסחים סח. – רב חסדא רמי כתיב (ישעיה כד-כג) וחפרה הלבנה ובושה החמה וכתב (ישעיה ל-כו) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים לא קשיא כאן לעולם הבא (ומה ולכנה לא יאילו כלל כי יתקיימו מזוי השכינה שציהיק הצנה יומר מסו) כאן לימות המשיח (שאו) יהיה אור הלכנה כאור החמה ואור החמה שבעתים) ולשמואל דאמר אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכות בלבד מאי איכא למימר אידי ואידי לעולם הבא ולא קשיא כאן במחנה שכינה (ומינישו מזוי השכינה) כאן במחנה צדיקים.

פרש"י על פסחים סח. – ובושה החמה. שלא תאיר: יהיה שבעתים כאור שבעת הימים. שבעתי' הן ארבעים ותשע וכתב כאור שבעת הימים ארבעים ותשע כאור שבעת ימים של עכשיו נמצא עודף על אור של עכשיו ג' מאות וארבעים ושלשה: בעולם הבא. וחפרה הלבנה ובושה החמה שלא יהא בעולם אלא זיו זוהר ומראה שכינה: לימות המשיח. יהיה אור הלבנה כאור החמה: ולשמואל. דאמר ימות המשיח אין משנתין משל עכשיו מה הוא מקיים והיה אור הלבנה כאור החמה:

פרש"י על סנהדרין צא: – וחפרה הלבנה ובושה החמה. משמע שיהא אורם כהה וכתב והיתה אור הלבנה כאור החמה: כאן לימות המשיח. כשיכלה השיעבוד והיתה אור הלבנה כאור החמה ולעתיד לבא וחפרה הלבנה ובושה החמה מרוב נגהם של צדיקים:

¹⁵ עיין מעשה מחיגר שהלבנה מתאוננת לפני החמה שיש יניקה מרגליה, רגליה דייקא – עֲנֵתָה הַלְבָנָה וְאָמְרָה: אֵתָה דֹאָג דְּאָגוֹת אֲחֵרִים. אֲנִי אֶסְפֵּר לְךָ עֶסֶק שְׁלִי הָיִית שֵׁשׁ לִי אֶלֶף הָרִים, וְסָבִיבוֹת הָאֶלֶף הָרִים יֵשׁ עוֹד אֶלֶף הָרִים, וְשֵׁם מְקוֹם שְׂדֵים. וְהַשְּׂדֵים יֵשׁ לָהֶם רַגְלֵי תַרְבֵּגְלוּלִים, וְאֵין לָהֶם כַּח בְּרַגְלֵיהֶם וְיוֹנְקִים מִרַגְלֵי, וּמִחֲמַת זֶה אֵין לִי כַח בְּרַגְלֵי, וְיֵשׁ לִי אֶבֶק, הֵינְנו פּוֹל, שְׁהוּא רְפוּאָה לְרַגְלֵי, וְכָא רִיחַ וְנוֹשָׂא אוֹתוֹ.

¹⁶ בראשית פרק א (טז) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת הַמְּאֹרֶת הַגָּדֹל לְמִמְשַׁלֵּת הַיּוֹם וְאֶת הַמְּאֹרֶת הַקָּטָן לְמִמְשַׁלֵּת הַלַּיְלָה וְאֶת הַכּוֹכָבִים:

תרגום יונתן – וַעֲבַד יְיָ יַת תְּרִין נְהוּרִיא רַבְרַבִּיא וְהוּן שְׁוִין בְּאִיקְרְהוּן עֶשְׂרִין וְחַד שְׁעִין בְּצִיר מְנְהוּן שִׁית מְאָה וְתְרִין שׁוּבְעִין חוֹלְקֵי שְׁעֵתָא וּמִן בְּתַר כִּן אִישְׁתַּעִית סִיחָרָא עִילוּי שְׁמֵשׂא לִישָׁן תְּלִיתָאִי וְאִוְדְעֶרַת וּמִנֵּי יַת שְׁמֵשׂא דִּיהוּרָא רַבָּא לְמִישְׁלַת בִּיקְמָא וְיַת סִיחָרָא דִּיהוּרָא וְעִירָא לְמִישְׁלַת בְּלִילִיא וְיַת כּוֹכְבֵיא:

פרש"י – המארת הגדולים. שיום נבראו, (ז) ונתמעטה הלבנה, על שקטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד: ואת הכוכבים. על ידי שמיעט את הלבנה, (ח) הרבה צבאיה להפיס דעתה:

¹⁷ אע"פ שברש"י בראשית א' ד' משמע שהאור הגנוז האיר ונגנו ביום הראשון ואילו המאורות ניתלו שוויים ונתמעטה הלבנה הכל ביום רביעי, אבל ממה שמבאר שהאור שחוזר למלאות את הלבנה הוא שעשוע עוה"ב דהיינו האור של חנוכה ומבואר בספרים שבחנכה מאיר אור הגנוז נראה מוכרח לומר שמה שהסתלק במיעוט הלבנה היה אותו האור שחוזר דהיינו אור הגנוז.

שהוא הארת מוחין נפלאה של שעשוע עוה"צ מחלש ועתידה להתמלאות כאור החמה/י¹ בחי' מילוי החסרון, שזה בחי' הולדה, שהמים חוזרים למקומם והליכתם כסדר, בחי' הלכות שהם בחי' שעשוע עוה"ב כנ"ל.

עפ"י הנ"ל שלידה היא ע"י חסד, הכי נמי העולם נצרך בזכות אברהם מלת החסד. כי הכלל שלל השפעה כדי שתתקבל כראוי לריד להקדים לה איתערוחא דלתתא דבחי' מיין נוקבין, ובצריאת העולם לא היה עדיין מי שיעלה מ"ן על כן נעשית ההשפעה אז ע"י בחי' הלוואה שלפה הקב"ה את מעשי החסד של אברהם לבינו, ועל ידם התעורר להשפיע את העולם, וזה בחי' לידת התורה הנ"ל שגם היא תחילה הדמים עולים דבחי' מ"ן שלוה ממה שזופה שתיוולד תורה שהיא עיקר המ"ן.

וכן היה נס חנוכה שע"י שלפה את ההולאה שתייהיה אחרי הנס/י² ולוה ממנה בחי' מ"ן כדי להשפיע למעטים ניסים וכח להתגבר ולנצח כי נס חנוכה היה דבחי' צריאה חדשה אחרי החושך של יוון, שהיה דבחי' חלל פנוי בחי' רגלי היולדת המצטננות, לחלל הזה נולד נס חנוכה והנהגה חדשה של השפעת תורה שזע"פ במקום נבואה שהיתה עד אז, והחיל הנהגת חכם עדיף מנביא. הכנה לגלות הארוכה שאחרי חורבן בית שני.

וזה בחי' (בראשית ב')/י³ אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, להינין שמים וארץ נולדו ע"י חסד של אברהם/י⁴ כמו שדרשו במדרש בהנראס אוחיות באברה"ם שזכותו נצרך העולם (ב"ר פ' יב [כ"א]/בבב, ואברהם היינו חסד כמ"ש (מיכה ז' כ') חסד לאברהם. כי ההולדה ע"י בחי' הלכות, שהם בחי' חסד כנ"ל ונ"ל כוונת רבנו שאלפים שנות תוהו שעד אברהם היה דבחי' חזלי לידה בחי' הדמים עולים למעלה ורגליה מצטננות בחי' דינים וחלל פנוי, וע"י חסד לאברהם התחיל להולד האמת בעולם/י⁵ בג' קוין של אברהם יצחק ויעקב וזאה לזה אשת יעקב והולדה לו ית' כמ"ש הפעם אודה את ה'י⁶.

¹ צ"ע האם או המלכות תקבל ישר מאמא בבחי' שני מלכים כמו שהיה בתחילה או שרק תיהיה אספקלריא מאירה כל כך שתאיר כאור החמה ונראה כיון שצדקה בטענה א"ב א"א לשני מלכים אלא תיהיה מתוקנת דייקא ע"י שעברו עליה כל ימי הצרה של עוה"ז ששת אלפים שנים של בחי' ששת ימי החול שהייתה בהם בבחי' חסרון וכמיהה למילוי, שזה בחי' העלאת מ"ן, בחי' הדמים שעולים ללב, ובמהרה בימינו כשיבוא משיח תיהיה כאור החמה, ויתגלה שהביטול מאיר כמו המשפיע לו, בבחי' שאמת ואמונה שיום, וכשתתגלה האמת הווי יתגלה עוד יותר שבעתיים גלויי אמת ואז רק נודה ונשבח כל הומן על האמת.

² עיין בני יששכר מאמר ד' אות קטו שכתב שכיוון שהתחבא במערות לא הייתה אתערותא כל כך אלא הקב"ה צפה בהודאה שתייהיה אחר הנס וע"י המשיך החסדים בבחי' בריאת העולם שלא היה אז אתערותא כלל אלא מה שצפה שיהיה בעתיד וכן היעירות דבש כתב שהיה לפני משורת הדין לכן לא ניתן להכתב אבל בחב"ד האדמו"ר האחרון כתב שע"י המעטים שהערו למות נפשם נעשה להם הנס משמע שסובר שהספיק אתערותא של הצדיקים.

³ בראשית פרק ב' (ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ידוד אלהים ארץ ושמים:

⁴ דהיינו שעד אברהם אבינו כל קיום העולם היה בבחי' עולם חסד יבנה שהקב"ה קיים אותו בחסדו בלבד בבחי' הלוואה עד שיבוא אברהם אבינו ואז בזכות החסד שיעשה אברהם יתקיים להבא ויעיל גם למפרע. ועיין ספר הבהיר המיוחס לרבי נחונייה בן הקנה אות קצא אמרה מדת החסד כל ימי דיות אברהם בעולם לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי שהרי אברהם עומד שם במקומי.

בהבראם באברהם בחי' עולם חסד יבנה שהיה בחסדו ית' שאע"פ שלא היה מ"ן השאיל הקב"ה מ"ן ע"י שצפה בהתפארות שתייהיה ע"י שיברא אדם.

עפ"י רש"י אלה תולדות השמים וכו' שהכל נברא ביום הראשון ויצא לפועל כל דבר ביומו. אבל הרמב"ן כתב שנבראו כולם ביום הג' אבל הכח להוליד ולהצמיח היה רק ביום ו' ע"י המטר שירד ע"י תפילת אדה"ר שהיא המיין נוקבין שצפה הקב"ה בבריאה. ועיין תו"ש בשם הגמ' בחולין ביאר כפרש"י ובשם הוהר חדש א: ביאר כהרמב"ן.

לעיל רבינו אמר שהולדה ע"י חסד והקשיתי הרי להפך צ"ל שהי נעשה ע"י שהדמים עולים בבחי' דין. אבל אולי צ"ל שבאמת אע"פ שנתבאר דרגליה מצטננות וזה בחי' מ"ן בחי' דין שעולה לאו"א, אבל כלפי השפע שיוורד זה לא מספיק אלא שצופה את ההודאה שתבוא לבסוף וע"י מוסיף מ"ן בהשאלה וזה החסד בבחי' מאחז"ל על בריאת העולם עולם חסד יבנה. ולכן מי שלא מודה הוא גולן כי קיבל בהשאלה ולכן גם מתגברים החבלי לידה כי מצידה היה חסר במ"ן. והכלל שכל שפע שיוורד בלא מ"ן אזי אין לו כלי ראוי ונשבר ונעשה דין ויסורים.

ואולי יתבאר בזה מחלוקת הבני יששכר והאדמו"ר מחב"ד אם היה מ"ן או לא כי באמת היה אלא שלא היה מספיק דהיינו שכוונת הבני יששכר לומר שאע"פ שהיה מ"ן בכלליות ע"י מעט צדיקים אבל כל א' בנפרד מהרבים הרי קיבל שפע בלי אתערותא דלתתא ולא היו לו מספיק כלים לאור שקיבל ובבחי' זו היה הכלי בהשאלה ונתקן ע"י שהודו כולם על הנס

הענין הוא כי א"א לברוא עולם רק ע"י מ"ן מושאל כי הרי נתבאר שעלית הדמים הוא לא רק מ"ן אלא גם כפינוי מקום לבחי' חלל כדי להשפיע הקו בתוכו לכן מוכרח שיהיה איוה מ"ן דהיינו משהו שהיה וחזור לעלות דהיינו עליה שמשאירה חלל והשתוקקות לאור למילוי ואמנם זה נעשה בעצם הצרה שהיא סילוק אור ומוחין ונראה כחלל וחושך.

⁵ סיון תשס"ו פתק שמיצאתי אצלי

⁶ פסקא ט'

⁷ **רבנו בחיי** על בראשית פרק ב' פסוק ד - ועל דרך המדרש (בראשית רבה יב, ט) בהבראם באברהם, שבזכות אברהם נברא העולם, וכן אמרו (שם) אמר רבי יודן בהבראם באברהם הן הן האותיות, ואם אתה תמה בדבר ראה מה כתיב (תהלים קד, יח) הרים הגבוהים ליעלים, ומה אם הרים הגבוהים לא נבראו אלא בשביל היעלים על אחת כמה וכמה שנברא העולם בזכות אברהם, וביאור המדרש הוה שהעולם נברא בחסד שנאמר (שם פט, ג) אמרתי עולם חסד יבנה, ואברהם זכה למדת החסד שנאמר (מיכה ז, כ) חסד לאברהם:

⁸ כמבואר לקמן שהאמת בחי' ג' שמות קל אלקים הויה והם כנגד אברהם יצחק ויעקב שגילו בעולם את האמת שיש מנהיג לעולם משגיח שצריך להודות לו תמיד. ונעשה בהדרגה כמבואר בפסחים הובא בתורה י' אברהם קראו הר ויצחק שדה ויעקב בית.

⁹ ברכות דף ז: ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו לא היה אדם שהודה להקדוש ברוך הוא עד שבאתה לזה והודתו שנאמר הפעם אודה את ה':

מזמור לתודה בחי' תודה הלכה

ובסוף התורה מצאנו רבנו עוד סגולות במזמור זה ללידה בנקל.

וזה בחי' המזמור שתיקנו חז"ל שיאמר המציא קרבן תודה להקריב צבית המקדש על נס הכלה שנעשה לו והוא מזמור צהלים (תהלים ק) /כ"ה¹⁰ **מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ, כי לתודה אותיות תולדה.** והוא בחי' תודה הלכה בחי' חזרת הדמים לילך כסדרן כי הריעו לה' כל הארץ ר"ת הלכה, כמובא בכתבי האריז"ל [כ"ו] /כ"ו¹¹. כי ההלכות בחי' תודה הם בחי' תולדה¹² כנ"ל שצלידה חוזרים הדמים להלך כסדר בחי' הלכות ונולדת האמת שהיא הדעת להודות, דהיינו שע"י הריעו לה' כל הארץ דהיינו הלכה אזי מזמור לתודה דהיינו שנולדת התודה :

ולעמיד לזכור יתבטלו הקרבנות לזכר מתודה וא"כ אולי גם התפלה שתיקנו אנשי כנסת הגדולה כנגד שני התמידים של שחרית וזין הערבים תבטל, ואולי אז מזמור לתודה במקום תפלת שמונה עשרה¹³, שכיון שכבר לא יהיו חטאים וחסרונות לא יהיה לורך צדקה לרכיו.

ציטוט תורה סיבה לחולי הרגלים

וזה שאמרו רז"ל (סוטה יוד) /ל' שהסיבה שכתוב שצסוף ימיו אסא חלה את רגליו [ל"א] /כ"ב¹⁴ היא על שעשה אנגריא בתלמידי חכמים [ל"ג] /כ"ד¹⁵ דהיינו שחייב לומדי תורה לזטל מלימודם כדי לעבוד עבודה

¹⁰ תהילים פרק ק (א) מזמור לתודה הריעו ליהוה כל הארץ:

מצודות דוד (א) לתודה – זה המזמור יאמר המביא תודה על הנס הנעשה לו. הריעו וגו' – על כי תראו מפלאות ה' בהנס הנעשה לי: **יוסף תהלות פירוש החיד"א** על תהילים – מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ. כתב רבינו האריז"ל וצ"ל שתודה אינה בטילה לעולם וכן לימוד ההלכה קיים לעולם ולכן ר"ת הריעו לה' כל הארץ היא הלכה עכ"ד. ואפשר לרמוז כי ס"ת הריעו לה' כל הארץ גימט' ענוה בא ללמד כי הלכה הרמוזה בר"ת צריכה ענוה כי ע"י הענוה יכון לימוד ההלכה שיכוין אל האמת כמ"ש פ"ק דעירובין דב"ה הלכה כמותן מפני שנחזים ועלובים הם וכבר ידוע כי הלכה רומז למ' ה' כלה. וענוה הוא רומז ללאה וזה כוונת תורה לשמה לשם ה' וכו' כמ"ש רבינו האריז"ל וצ"ל. וזה רמז מ"ש רז"ל על דוד הע"ה וד' עמו שהלכה כמותו דמאחר שהיה עניו והיה מרכבה לשכינה כמ"ש וד' עמו ודאי הלכה כמותו כי הלכה רומז למ' וענוה סוד תורה לשמה. ובודאי אין חטא בא על ידו כמשו"ל שכינה עמו וכו' דשכינה עמו מחמת הענוה ואין יגער שולט בו כמ"ש בכמה דוכתי:

¹¹ שער הפסוקים תהלים ק' ופ"ע"ה שער זמירות פ"ד ושער הנהגת הלימוד פ"א

¹² ליקוטי תורה להאריז"ל – ספר תהלים (ק) "הריעו לה'" כל "הארץ ר"ת הלכה" כי ארז"ל כל הקרבנות בטלים לע"ל חוץ מן קרבן תודה וגם אמרו מיום שחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד לכן נרמזה הלכה עם קרבן תודה כי אלו קיימים לעד:

¹³ גם בדפרי תולד – תולדה, ותולדו – הולדה

¹⁴ עיין מגלה עמוקות – אופן רלט (מצאנו איך כל סלל התפילה רמז מזמור הזה) – ודבר זה רמז דוד במזמור לתודה (תהלים ק א), שכל הקרבנות יהיו בטלים חוץ מן תודה, (כדאיתא במדרש רבה פרשת צו (ויק"ר פ"ט ז') ובשחר טוב מזמור ט') שרומז על תפלה, לכן כשהגיע דוד למזמור ק' שהוא סוד ק' ברכות (אמר מזמור לתודה), ולפי שאמרו (ברכות דף לא [ברכות ל"א ע"א]) אין עומדין להתפלל אלא מתוך דבר הלכה, לכן רמז "הריעו לה'" כל "הארץ, ר"ת הלכה". ואמר ד' תיבין בסוד ד' אמות של הלכה (שם ברכות ח' ע"א), שהוא סוד ד' אתון של שם, לכן אמר לה' דייקא. וחזור ומסדר איך סדר תפילה, מתחלה צריך לסדר הקרבנות בענין כוונתם, וי"ש עבדו את ה' בשמחה (תהלים ק ב). על ענין עבודה של כהנים וכו'.

ואחר כך מתפלל חצרותיו בתהלה, שהם סוד י"ג האמצעיות, שהם לקביל י"ג שערים שהיה במקדש, לקביל זה עשו י"ג השתחוואות, כנגד י"ג פרצות שפרצו יוונים במקדש בחצר המקדש (מדות פ"ב מ"ג), וי"ש חצרותיו בתהלה, שכנגד מה שפרצו ועשו י"ג פרצות מן חצר אחד עשו חצירות, ותקנו כנגד זה בתהלה, שהם השתחויה כנגד י"ג עקרים שעקרו.

ואחר כך שלש אחרונות הודו לו ברכו שמו, המחזיר שכינתו לציון שהוא סוד זיווגי עילאי תרין שמהין יחד, הודו לו שם של הוי"ה, ברכו שמו שם של אדני, וזה שאמר חזרה שכינה בנקודת ציון (תהלים ק ה), כי טוב ה' לעולם חסדו, היא ברכת הטוב שמך ולך נאה להודות, שהוא סוד חסדי דוד נאמנים (ישעיה נה ג), (כדאיתא ברעיא מהימנא ריש פרשת ויקרא (וזהר ח"ג כ"א ע"א).

¹⁵ סוטה י. – תנו רבנן חמשה נבראו מעין דוגמא של מעלה פש"י נשתנו מן החמונים לתפלת ועיין גסת לאשית חכמה – חופת אליהו רבה – חמשה אנשים נלמו לאלס ולקו וכולן לקו בהן שמשון בכחו שאול בצוארו אבשלום בשערו צדקיה בעיניו אסא ברגליו וכו'... אסא ברגליו דכתיב (ומלכים א טו-כג) רק לעת זקנתו חלה את רגליו ואמר רב יהודה אמר רב שאחותו פדגרא א"ל מר זוטרא בריה דרב נחמן לרב נחמן היכי דמי פדגרא א"ל כמחט בבשר החי מנא ידע איכא דאמרי מידח הוה חש ביה ואיכא דאמרי מרביה שמע ליה וא"י (תהילים כה-ידו) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. דרש רבא מפני מה נענש אסא מפני שעשה אנגריא בתלמידי חכמים שמע ומלכים א טו-כב) והמלך אסא השמיע את כל יהודה אין נקי מאי אין נקי אמר רב יהודה אמר רב אפילו חתן מחזרו וכלה מחופתה:

פרש"י – פודגרא וצינית (שיגרון או שיגרון ברגליו)). שם חולי הוא שאוחו ברגלים וקורא לו פודגרא וצינית (שיגרון או שיגרון ברגליו)). נענש אסא. לחלות: אנגריא. עבודת המלך: השמיע את כל יהודה. הועיקן וישאו את אבני הרמה שהיה מלך ישראל בונה עליה כרך לבלתי תת יוצא ובה לאסא: חתן. שכתוב בו נקי יהיה לביתו וגו' (דברים כד):

¹⁶ מלכים-א טו כג

¹⁷ מלכים-א טו וכב) והמלך אסא השמיע את כל יהודה אין נקי וישאו את אבני הרמה ואת עצייה אשר בנה בעשא ויבן גם המלך אסא את גבע בנימן ואת המצפה: (כג) ויתר כל דברי אסא וכל גבורתו וכל אשר עשה והערים אשר בנה הלא המה כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה רק לעת זקנתו חלה את רגליו:

פרש"י – אין נקי. אפילו חתן מחזרו, שנאמר בו (דברים כד ה): נקי יהיה לביתו שנה אחת: (רש"י)

המלך. כמה ציבורים יש במפרשים מדוע ע"י שפעה אנגריא בת"ח וביטל אותם מן הולדת ההלכות, לכן לא חזרו הדמים למקומם להלך כסדר ע"ז שעשה אנגריא בת"ח וביטל אותם מן הולדת ההלכות, לכן לא חזרו הדמים למקומם להלך כסדר ע"ז חלה את רגליו/ל"ו במחלת הפדגורא/ל"ו שהיא מחט צנצר החי/ל"ו ואין לה רפואה/ל"ו. כי ההלכות הם בחי תיקון וקיום הרגלין, כי ההלכות הם בחי תהלוכות הדמים שחוזרין והולכין כסדר כנ"ל [מ]. ואסא שפגם בזה וביטל את הת"ח מן ההלכות, ע"כ חלה את רגליו : ל"ע לכאורה דוקא אם תמד בהם תחילה שזה בחי שהדמים עולים מהרגלין לת"ח ואז אם מצטל אותם מלימוד אזי לא חוזרים הדמים להלך כסדר לרגליו, ולא מסופר שהמלך אסא תמד בת"ח/מ"א, ול"ע אם לאו דוקא וכל שמצטל ת"ח מלימוד אפילו ת"ח שפגם את עלמו גורם בכלליות מונע חידוש הלכה וע"ז ש"ל יחזור השפע להלך כסדר.

עד כאן נתבאר סוד הלידה כיצד מתצטל במהלך הגזר דין משנזנז עד שיוצא לפועל ועוד צכמה אופנים ולקמן אות ד' יתבאר שהתודה הנולדת אחרי הנכה היא התגלות אור האמת ועפ"י הסוד הם מוחין זועיר שנוול ונשפע לו מהרגלי הצינה צבחי נה"י של המשפיע נעשין חז"ל אצל המקבל. ויתבאר צחות ו' שהתודה היא בחי התגלות הפעולות המשנתות שנמשכים מאחד הפשוט, ויתבאר שזה בחי דעו כי ה' הוא האלקים, וצלק"ה מבוחר שזה שאנו מייחדים שמו ית' פעמים ציוס צשמע ישראל, ועיין פער הכונות ק"ש לרוש ז' מבאר איך צאמירת שמע ישראל וכו' נעשה הצינון נה"י לתבונה דהיינו סילוק האור הפנימי שבהם וצמילת אחד יורדים במקומם אור פנימי אחר דהיינו המוחין דז"א

מצודת דוד – השמייע. הכריז להשמייע : אין נקי. לכל יהיה מי מכולם, נקי ונפטר מלבוא : רק. רצה לומר : בכל דבר יהיה מוצלח, רק לעת זקנתו וכו' :

ועיין דברי הימים ב פרק טו – (ו) וְאָסָא הַמֶּלֶךְ לָקַח אֶת כָּל יְהוּדָה וַיִּשְׁאוּ אֶת אֲבְנֵי הַרְמָה וְאֶת עֲצֵיהָ אֲשֶׁר בָּנָה בַּעֲשָׂא וַיִּבֶן בָּהֶם אֶת גִּבְעַת וְאֶת הַמִּצְפָּה..... (ז) וַיִּכְעַס אֱסָא אֶל הַרְאָה וַיִּתְּנֶהוּ בֵּית הַמִּהְפֶּכֶת כִּי בִּזְעַף עָמוּ עַל זֹאת וַיִּרְצֹץ אֱסָא מִן הָעָם בְּעֵת הַהִיא..... (יב) וַיִּחַלֵּא אֱסָא בְּשֵׁנַת שְׁלוֹשִׁים וַתִּשָּׁע לְמַלְכוּתוֹ בְּרַגְלָיו עַד לְמַעְלָה חָלְיוֹ וְגַם בְּחָלְיוֹ לֹא דָרַשׁ אֶת יְהוָה כִּי בְרַפְאִים:

פירש"י – עד למעלה חליו – נפח שברגליו עלה מכף רגלו עד קדקדו:

מצודות דוד – (יב) עד למעלה חליו – חולי רגליו נתגברה ועלתה עד למעלה לקדקדו. לא דרש – להתפלל אל ה'. כי ברופאים – שם בטחונו ברופאים לברם:

²⁵ מלכים-א טו כב והמלך אסא השמייע את כל יהודה

ל" צ"ע עיין לעיל שם בסוטה דמשמע שאסא היו רגליו כעין רגלים של מעלה, הרי שהיה צדיק גדול דייקא בעניין רגליו, וכנראה על כן קטרגה עליו מדת הדין ביותר דייקא בזה וגרם להפיל אותו לזה שעשה אנגריא בת"ח ויענש ברגליו .

ועיין סנהדרין מ"ח. שכל הקללות שקיל דוד המלך את יואב נתקיימו בזרעו שלדוד, וקללת מחויק בפרך דהיינו שיהיה אוהו מקל להשען עליו מחמת חולי הרגלים, נתקיים באסא. וא"כ נענש בגלל קללת דוד וצ"ל שאם לא שפגם לא הייתה חלה הקללה. אמנם בירושלמי קדושין פ"א ה"ז גרס יואש במקום אסא.

צ"ע הרי גם אברהם אבינו נענש על שעשה אנגריא בת"ח כמבואר בנדרים לב. עה"פ "וירק את חניכיו ילידי ביתו" ומבואר שם שנענש שנשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים, ולפי דברי רבנו היה צריך שיענש ברגליו. ואולי ברא כרעה דאבחה וכיוון שהיה אב ושוורש לכל ישראל לכן רגליו הם זרעו דייקא, ובהם פגע החטא.

ל" עיין עיין יעקב שפירש טעם שנחלה ברגליו כי האנגריא היא כמו מס למלך וחטא שלקח מס מתלמידי חכמים שפטורים ממס והממון הוא בחי רגלין כמ"ש כל היקים אשר ברגליהם זה הממון שמעמידו על רגליו.

ל" צ"ע מבואר בדברי הימים שלבסוף נחלה עד קדקדו ולא רק רגליו. ואולי מה שנתפשט המחלה היה על שדרש ברופאים.

ל" **פדגורא – באוצר המדרשים** על ויקרא ד' ג' הביא מדרש ויקרא רבה ה' ו' שנזכר שם חולי פודגריס ופירש האוצר שהוא כאב בעצמות כף הרגל ולא יכול לעשות מלאכתו.

ועיין **זוהר ויקרא טו**. ויחל משה אחרתו פרגודא. ועיין **זוהר הסולם** בחילופי נוסחאות כתב פודגרא כמחט בבשר החי ועיין **וי"ד מ"ח פתחי תשובה** ס"ק ב ומובא בספרים שהוא חולי המצוי בתרגולים ומסוכן לאכלם כיון שע"ז עובר לאוכל אותם. ובספר שבעה ככבי לכת (לדב טורש) כתב בשם הרופא פרנקל שניסה בתרגולים ומצא שריבוי אכילת בשר מביא החולי הזה.

ל" כמבואר בגמ' סוטה שם ועיין מהרש"א שכוונת הגמרא כמחט בבשר החי שלא חלה מחמת זקנה אלא מחמת פגם.

ל" עיין **שו"ת ציץ אליעזר** חלק י"א סימן מב אות (ד) עולה בדעתי לפרש כוונת הכתוב בדה"יב (ט"ז י"ב) שמציין על אסא כי וגם בחליו לא דרש את ד' כי ברופאים שמסתמך ע"ז הרמב"ן בפ' בחקותי שם, וכן האב"ע שמות (כ"ג – כ"ח) והחז"ה שער הבטחון פ"ג. עפ"י מה שראיתי בס' תולדות חכמי ירושלים ח"ב פ"ז שמביא בשם ספר מעשה טוביה שכותב בשם אביו הגאון ר' משה נראל ז"ל (שחי בתקופת הבעל משנה למלך) שפירש דברי חז"ל בסוטה ד' י' דאיתא: רק לעת זקנתו חלה את רגליו אר"י אמר רב שאחזו פדגורא, דרש רבא מפני מה נענש אסא מפני שעשה אנגריא בת"ח. וביאר דבריהם ז"ל במה שאמרו שענשו היה רק מפני זה, וגם מה שהמחלה הייתה דוקא פדגורא שאין הרופאים יודעים לה שום רפואה והעם קוראים זאת כלימת הרופאים, דהוא משום דהנה אמרו שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כו' עד שבא ר"ע ולימד את לרבות תלמידי חכמים, ומבואר מזה ממה שאה"כ רק בחליו לא דרש את ה', דהאי את בריבוי שלא כיבד גם כן לתלמידי חכמים ועשה בם אנגריא וביזה אותם ואמרו רז"ל כל המבוה ת"ח אין רפואה למכתו, ולזה נענש דוקא בחולי פדגורא שאין לו רפואה, וש"י.

²⁶ אם נתבאר שנתון דמים לת"ח הוא בחי שהדמים עולים מהרגליו ללב וע"י חושי תורה של הת"ח חוזרין ללבו. נמצא לפ"ז ששמצטלם מלמד צחורה לא חוזרים הדמים רגליו ונעשות חולות. 1

ל" עיין **מהרש"א** שמבאר במה היה אסא ברגליו כעין דוגמא של מעלה ומבאר מדכתיב גביה בדברי הימים "וירצץ אסא מן העם וגו'" והוא ענין דריסת רגל, כמו "ויתרוצצו הבנים בקרבה וגו'" שפירושו שנלחמו זה בזה ללחם ולהכניע זהו דוגמא דבשל מעלה כתיב היילס על יד אתה ריצצת ראשי לויתן פקש"י פתעה נקרא לויתן ניטעו כו'. נראה כוונתו שלומד מהגנות על השבח ואולי רוצה לומר שכיוון שמצאנו אצלו הגנות הו שהכניע העם תחתיו באופן שכאילו דרס עליהם ברגליו כמו שרמוו במילה וירצץ, מכאן שהיה לו הכח לעשות זאת בקדושה לכבוד ה' כגון חזקיהו שאמר ידקר מי שלא יעסוק בתורה. ואצל אסא נפל הכח הזה בגלל הכעס על נבואת חנני הרואה. עד שעשה אנגריא בת"ח והוציאם בכח מבית המדרש.

אבל ממה שדייקא המצודות דוד שאסה היה צדיק כל ימיו ורק בזקנתו נכשל אפשר לומר שכיון שהי הלו את הכח הזה גם השתמש בו עד שנכשל.

ועדין לא נכנס בז"א אלא זנה"י לתבונה ואח"כ בצדק סם וכו' נכנסים הגה"י לתבונה עם המוחין ז"א ז"א חג"ת נה"י ועדין אין לו ג"ר עד ברכה ראשונה של עמידה.

אות ד

תודה שאחרי הלכה היא התגלות אור האמת

ההולך רבנו ומצא כילד התגלות האמת. תחילה היא זכחי' ג' קוים, שהם מקור האמת, ואותם צריך להאיר בד' חלקי הדבור, דהיינו שלל רק שידבר דברי אמת אלא גם ידבר אותם באמת מחוץ עצמיותו בלב שלם ולא מהספה ולחוז, כפי שילא ויתפשט בלבות השומעים לעורר אותם לתשובה כי היואל מהלב נכנס אל הלב (ספר הישר מוסרי) לר"ת שער יג אות קעג). עניין זה של רבוע הדבור שהוא ד' חלקי הדבור נראה לי קשה להבנה. נחזאר יותר לעיל בהקדמה לתורה. ע"פ. כי אם הם רק ד' סוגי דבור, אזי פשוט שמי שזכה לאמת כל דבוריו יהיו אמת, ולא משמע כך בהמשך אלא שכל חלק צריך תיקון בפני עצמו. ויותר מצאיר בליקוטי תפילות על תורה זו שיעקר תיקון רבוע הדבור בד' חלקיו הוא ד' תיקונים נפרדים לגמרי זה מזה ועיקר התיקון הוא במעשה ולא רק בדבור דהיינו שמשמע שם ש"י תיקון המעשים יתקון הדבור ממילא. כגון ע"י שיצבר אכזריות לבו ויתן לדיקה יתקן את חלק הדבור של לדיקה וע"י תשובה שלימה יתקן את הדבור של תשובה וע"י המשיח שמשמע דברי תורתו יתקון דבור של מלכות. על כן נ"ל שהג' קוין הן דרך התגלות האמת בדבור אבל הד' חלקי דבור הם עבודה של איך להוציא את הדיבור שיהיה דבור אמיתי מלב שלם מעצמותי ולא מהספה ולחוז, ורק זה דבור אמת, שעל כן לא תיקון קרבן תודה אלא אחרי כרה שאז האדם יותר מסוגל לומר אותה בלב שלם, וכמו שלא תיקון לצדק בדם ומלכות על הרעה כמו על הטובה, כי צעורה"ז קשה שילא דבור כזה בלב שלם. כי היא תפיסה השייכת לעוה"ב.

וכשזוכין לבחי' תודה הלכה, דהיינו אחרי חבלי הלכה נולדת התודה ע"י נתגלה אור האמת ומאיר בהדיבור/מב' כי תודה והלכה הן דבור אמת. כי מתחילה/מב' כשהדמים שוטפין על הלב הוא בחי' פגם האמת, בבחי' (משלי בט) /מב' **אנשי דמים ישנאו תם**, דהיינו מי שהדמים אלוו זכחי' שוטפים על הלב הוא רחוק מהאמת/מב' ולכן שונא את אנשי אמת זכחי' יעקב איש חס/מב', כי כשהדבור הוא עדיין בתחילת הלידה זכחי' ירבותיה מלטנות שהדמים עולים, זה זכחי' קו הדין ממטה למעלה, זכחי' לדיק יקראוהו לרגלו/מב' זכחי' שדיבור האמת נגלות/מב' אבל אח"כ כשיוצאין מהצרה שזה בחי' שגולל תודה הלכה, אזי מאיר האמת בבחי' (מיכה ז) **תתן אמת ליעקב חסד לאברהם**. חסד לאברהם דהיינו הלכות

^{מב} אולי כנ"ל כי ז"א שהוא בחי' אמת נולד וקיבל מוחין מאמא ומאיר אותם בנוק' דהיינו הדיבור

^{מב} צ"ע הלשון כי מתחילה משמע קצת שבגלל שתחילה היה בחי' שקר זה בעצמו גם סיבה שבהולדה יהיה אמת.

^{מב} משלי פרק בט (י) אַנְשֵׁי דָמִים יִשְׂנְאוּ תָם וְיִשְׂרָיִם יִבְקְשׁוּ נַפְשׁוֹ:

מלבי"ם (י) אנשי דמים ישנאו תם וישרים יבקשו נפשו – לשון בקש נפשו בכל התנ"ך הוא שמבקש להרגו, ולא נמצא בשום מקום על האהבה רק פה, ולכן טוב יותר לפרש שאנשי דמים ישנאו תם וישרים, רק יבקשו את נפשו להרגו, או ר"ל וישרים (ישנאו) יבקשו נפשו, ר"ל ישנאו את האנשי דמים המבקשים נפשו לקחתה, ויאמר שאנשי דמים ישנאו את התם, ויבקשו עליו עלילות להרגו והישרים ישנאו את מבקשי נפשו ויריבו ריב התם:

אולי אפ"ל כי תם הוא יעקב הצדיק איש חס אמת ואין הגנה בלדיק לכן אנשי דמים שונאים אותו ואפילו יקרים לא אוהבים אותו כי אין להם הגנה זו.

^{מב} **עוד עיין תורה נא** א"א לדבר אמת כי אם כשמוכך הדמים כי עיקר הדיבור הוא מהנפש והנפש הוא הדם. נמצא כשאומר שקר יש לו עכירת דמים, לכן כשהוא בבחי' פגם האמת אזי הוא בבחי' אנשי דמים ישנאו תם, כי הוא בעכירות הדמים, שזה בחי' עשו ששונא ליעקב איש תם.

עיין ר' **צדוק מחשבות חרוץ** פרק יט ד"ה וזהו – ודמו של אדם בגופו, דהיינו שנאת הבריות, והעיקר שנאתו של עשו היא ליעקב איש תם כי אנשי דמים ישנאו תם, דהתמימות הוא להיות עם ד' אלוקי כמש"נ תמים תהיה וגו' שלא לבקש רק מה שהשם יתברך נותן, וכאשה שעיני' נשואות לבעלה, וזהו הדביקות הגמור בהש"י. כי בשעת צרה הוא הפך התמימות דהיינו שמצד טבע הצרה שגורמת ליפול מהתמימות ואז הדמים העכורים מתעוררים להיות בבחי' שונא תם לכן או דייקא צריך להזהר יותר לשמור הדיבור

^{מב} כאן ולקמן בסוף התורה עה"פ תומיך ואורך מפרש רבנו אמת בלשון תמימות וקצת צ"ע כי בדרך כלל תם פירושו שלם בירושלמי על כנגד ארבעה בנים דברה תורה מפרש תם שוטה. ובדברים חי יג תמים תהיה עם אלוך פרש"י שלא לחקור אחר עתידות. ועיין ספר המידות – ערך אמת חלק שני אות ל. לפי הרחוק מאמת כן מחזיק את הסור מרע לשוטה: אות לא. מי שרוצה לסור מרע, ורואה שאין אמת בעולם, עושה עצמו כשוטה: ואולי אנשי דמים הכוונה למי שרחוק מאמת ישנאו תם דהיינו את מי שהוא סור מרע, שהוא איש אמת.

^{מב} הדבור נקרא צדק כמ"ש צדק ידברו, וצדק היא מדרגה נמוכה כשהמלכות בקטנות כי לא מאיר בה האמת כמבואר בתורה ז'

^{מב} צ"ע מדוע הרי מסתמא בשעת הצרה התפלל שהקב"ה יציל אותו וישמור עליו הרי שמבין שהכל ממנו ית', ולבסוף מודה להקב"ה שהצילו ושמר עליו, וא"כ מדוע אחרי הצרה נחשב יותר אמת מלפניה. ואולי אינו דומה מי שמאמין שינצל למי שראה בחוש שניצל, ועוד שבשעת ניסיון לוקחים מהאדם את הדעת. ולפעמים מרוב צער אפילו להתפלל אין לו שכל.

הודאה אמיתית של בחי' עוה"ב ביאר הריצ"ח שהיא שמאיר אור הנחמה וכן עיין לקמן "וארפאהו ואשלם ניחומים לו ולאבליו" כי יש כמה לשונות גאולה והצלה וישועה אבל הגבוה מכולם היא הנחמה דפרש"י שהיא מחשבה אחרת דהיינו שמתגלה בחי' ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד דיינו שמתגלה שלא הייתה רעה כלל אלא היה טוב שרק לנו נראה כמו רע (עיין תחילת תורה ד' באריכות) אבל אפילו בהודאה של עוה"ז הרי כשיצא מהצרה חזרו לו המוחין ועוד נוספו לו מוחין שהיו מלוכשים בצרה עצמה כנ"ל של צרה היא חבלי לידת מוחין הודאה

כנ"ל, עי"ז מאיר האמת ומשלים הדיבור שיהיה שלם. כי עיקר שלימות/מטו הדיבור ע"י אמת/אמת¹³ שמאיר ברצוע הדבור המתוקן, כי בלא אמת כלל הוא ליבור בטל, ואסור/מ"א, אבל כאן מדובר על ליבור של אמת ומבאר שר"ך גם לומר אותו באמת בלב שלם, מעצמותו ולא מהשפה ולחוץ.

כי קושטא קאי וכו' אמת יש לה עמידה וקיום (שבת קד)/ב"ב, ואפי' שקר אין לו קיום רק ע"י אמת/אמת¹⁴ ניד[כמו שפרש"י/ב"ב] (במדבר יג) וכו' על פסוק וגם זבת חלב ודבש וכו' [ב"ב/ב"ב] שהמרגלים כשחזרו מתוך את הארץ ולו לספר צגותה פתחו דבריהם בדבר אמת שהיא ארץ זבת חלב ודבש ואח"כ המשיכו בדברי שקר אפס כי עז העם וחזק הוא ממנו וכו' ארץ אוכלת יושביה וכו'. ואע"פ שעולם הזה עולם השקר והפסד לומר שקר בלא שום אמת, אבל גם זה רק אם האומר נאמן עלי שהוא דובר אמת, אבל מערכת של יחסים בלא אמת כלל, אין לה קיום כלל. נמצא שעיקר קיום ושלימות הדיבור הוא ע"י האמת, שהוא מאיר בהדיבור,

רצו מבאר שהאמת היא ג' קוים דהיינו שסדר התגלותה הוא בצחי' ג' שמות א-ל-ל אלקים הויה, ונראה שהם רומזים לג' אבות/אבות¹⁵ שכידוע הם גילו את האמת בעולם בסדר ג' השמות הנ"ל/ל"ו כל אחד לפי מדתו אברהם פתח פתח לעולם מנוכר ומנותק מהאמת אלפים שנה, לזה היה כריך כח עולם זה ע"י חסד לאברהם (כי אל הפי' כח כמ"ש יש לאל ידי וכו' והוא חסד כמ"ש א-ל חסד כל היום) כי עיקר ההתגברות ע"י החסד (תורה ה' אות ו') ואח"כ יחזק במדתו

¹³ צ"ע משמע דיבור בלא אמת הוא רק לא שלם, ובתורה כט מבואר שאינו דיבור כלל.
¹⁴ עיין תורה כט שדבור שאינו מתקבל אינו דיבור והוא מתקבל כשנלקח מהדעת. וכאן ממה שכותב שאפילו דבור של שקר צריך אמת משמע שגם כאן הכוונה לדיבור המתקבל שרק ע"י אמת שבו הוא מתקבל.

¹⁵ יומא יט: - ת"ר (דברים ו-ו) ודברת במם בלא בתפלה ודברת במם בם יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים רבי אחא אומר ודברת במם עשה אותן קבע ואל תעשם עראי אמר רבא השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר ודברת במם בלא בדברים אחרים רב אחא בר יעקב אמר עובר בלאו שנאמר וקהלת א-ח) כל הדברים יגיעים לא יוכל איש לדבר:

¹⁶ שבת קד. - שי"ן שקר תי"ו אמת מאי טעמא שקר מקרבן מיליה אמת מרחקא מיליה שיקרא שכיח קושטא לא שכיח ומ"ט שיקרא אחדא כרעיה קאי ואמת מלבן לבוניה קושטא קאי שיקרא לא קאי

¹⁷ איתא בהקדמת הוהדר שהאות שין היא אות אמת, ולפני המבול נאמר בתורה על האדם (בראשית ו') ה'מחשבות לבו רק רע כל היום, רק הוא אותיות שקר שנפל ממנו אות שין הנ"ל ורע הוא אותיות רשע שנפל ממנה אות ש' ועל כן לא היה תקנה או לאדם אלא מבול שמחה את כל היקום, כי בלא אמת אזי אין לשקר והרשע קיום.

¹⁸ בדפ"ר כתוב כאן כשר"ל ובפתא מחק מוהר"ן תיבה זו וכתב במקומה הסוגרים האלה. ונראה שנעלם ממנו אז החז"ל וזכר רק את דש"י

¹⁹ רש"י במדבר יג (כו) זבת חלב ודבש היא - (במדבר רבה) כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו: במדבר פרק יג (כו) וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל בני ישראל אל מדבר פארן קדשה וישיבו אתם דבר ואת כל העדה ויראו את פרי הארץ: (כו) ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה: (כח) אפס פי עז העם הישב בארץ והערים בצורות גדולות מאוד וגם ילדי הענק ראינו שם:

²⁰ * הקדמת הוהדר דף ב: [ובסוטה לה. וילקוט שמעוני עה"פ הנ"ל. ובוהר ח"ב רטו: רסד. וח"ג קסא. (אוצה"ו)]

²¹ **הקדמת הוהדר** דף ב: - עאלת את ש קמיה, אמרה קמיה רבון עלמין נחא קמך למברי בי עלמא, דבי אתקרי שמך שד"י, ויאות למברי עלמא בשמא קדישא, אמר לה יאות אנת, וטב אנת, וקשוט אנת, אבל הואיל ואתון דזיופא נטלין לך למהוי עמהון, לא בעינא למברי בך עלמא, דבגין דלא אתקיים שקרא אלא אי יטלון לך ק ר. מכאן מאן דבעי למימר שקרא, יטול יסודא דקשוט בקדמיתא, ולבתר יוקים ליה שקרא, דהא את ש' את קשוט איהו, את קשוט דאבתן דאתיחדו בה. ק ר אתון דאתחזיאו על סטרא אינון, ובגין לאתקיימא נטלי את ש' בגווייהו, הוי קשר.

עיין שם **מתוק מדבש והסולם** שמבארים שק' ור' של שקר הן בחי' נפילת המלכות כי ד' וה' הן במלכות וק' היא שע"י פגם הה' יש יניקה לחיצונים מורגל ור' היא שע"י הפגם של גאווה נחסר הקוץ והש' היא יסוד דנוקבא שמאיר בה חג"ת דבינה ע"י ז"א. ועי"ש עוד שאח-הם הם ז"ו"ן דקדושה ואח-הם הם ז"ו"ן דקליפה וכו' עי"ש בסולם ביאור רחב ויפה על הוהדר הזה ובמסורת הש"ס שם מביא עוד מקומות בוהר שמדבר מזה פיקודי רסד. הנשמה עולה למעלה בלילה ומודיעין לה מילין דאמת ומילין דכדיבין והאמת לקיים השקר ובויקהל רטו: מעונן אותיות עון עם נ' של אמת באמצע לקיים.

ועיין סוטה לה. - אמר רבי יוחנן משום ר"מ כל לשון הרע שאין בו דבר אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו (במדבר יג-ל) ויהס כלב את העם אל משה אמר רבה שהסיתן בדברים פתח יהושע דקא משתעי אמרי ליה דין ראש קטיעה ימלל אמר אי משתעינא אמרי בי מילתא וחסמין לי אמר להן וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם סברי בגנותיה קא משתעי אישתיקו אמר להו הוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והאכילנו את המן אם יאמר עשו סולמות ועלו לרקיע לא נשמע לו (במדבר יג-ל) עלה נעלה וירשנו אותה וגו'

ועי"ש מהרש"א על סוטה לה. שמקשה איהו שקר אמרו ותירץ שמה שאמרו וזה פריה היינו מה שהביאו ענבים ותאנה ורמון ואמרו ארץ זבת חלב ודבש זה היה אמת אבל המשמעות שיצא מזה שרק זה ולא שאר מינים שהם עיקר חיי נפש דהיינו חטה ושעורה ושמן זה היה שקר וכן הרים בצורות היה אמת אבל ילידי ענק היה שקר שהרי היו בחברון ואילו הם לא באו לשם אלא כלב לבדו

²² עיין ר' צדוק הכהן בספרו קומץ המנחה ח"ב אות [מא] - כי ידוע אברהם יצחק יעקב הם ג' שמות אל אלקים הוי' ר"ל שאברהם העמיק לברר ולפרסם תוקף השי"ת על כל ושבכחו לשדד הטבע וזהו שם אל לשון חזק כמו הבו לד' בני אלים ולכך כל הנהגות אברהם בניסים וחזק וחוץ לדרך הטבע. ויצחק הוסיף לברר שגם כל הנהגת הטבע וכחות טבעיים הכל מהשי"ת ולכך לא נמצא אצלו ניסים נגלים רק נסתרים וכן לידת רבקה לא בימי הזקנה כ"כ וזהו הוראת הוי' ה' הוה ויהיה וכן מדתו שפת אמת תכון לעד. ונגד הם ג' קדוש נגד ג' שמות הנזכרים קדיש בשמי מרומא עילאה. כי הנהגה הנסיית שהוא החזק וההתרוממות למעלה על כל הוא במריגת בשמי וגו'. וקדיש על ארעא עובד גבורתי' מדת הגבורה הוא התפשטות הקדושה על ארעא גם בהנהגה הארציית, וקדיש לעלם וגו'.

²³ אולי אפ"ל משל לזה כשרוצה לקדח חור בברזל הקשה קל יותר לקדח תחילה חור קטן ואח"כ חוזר ומרחיבו עוד ועוד עד למדה הרצויה. כך אברהם קדח ראשון חור במסך הקשה שנעשה במשך אלפים שנה בין ישראל להקב"ה, ויצחק ויעקב רק הרחיבו הפתח ושכללו אותו. כמבואר בגמ' פסחים אברהם קרא לתפלה ובית המקדש שהם ההתקשרות אליו ית' בשם הר שקשה לעלות עליו ויצחק הרחיב הפח וקראו שדה ויעקב הרחיב יותר וקראו בית.

גזורה-אלקים, ויעקב צמדתו תפארת-הויה/ס^א, ומשפט ואמת להיינו שיעקב צנינו השלים את הארת האמת באופן המתוקן בחי' קו האמלעי בריח התיכון שמצריח בכל הקומה ממלכות עד הכתר וחזק את כל משכן העדות. והאמת מאיר צדור ע"י ג' שמות, בבחי' (תהלים נ) /סב) אל אלקים סג' ה' דבר. כי אלו ג' שמות/סד) הם מקור האמת כי אמת היא בחי' משפט המתכר מחוד שני לדים ימין ושמאל לייקא/סו). עד כאן דבר מדבור של הודאה והלכה לייקא ומכאן מרחיב לזכר כל מיני לזכר.

ועל ידם ע"י ג' שמות אלו מאיר האמת בהדיבור, דהיינו בריבוע הדיבור, היינו בחי' ארבעה חלקי הדיבור לכאורה הכוונה שכלל הדבורים שצולס מתחלקים לארבע סוגים ואולי כמו שכל החמרים מורכבים מ' יסודות/סו) הכי נמי רוב הדבורים מורכבים מכל הארבע חלקי דבור. אבל ל"ע זיה כי אולי יותר נכון להגדיר זאת כמו ד' תיקונים שיש בכל דבור, דהיינו שרריך לזנות את הפה שהוא בחי' רבוע שממנו יולא הדיבור זד' תיקונים/סו) כדמשמע בליקוטי תפלות שדיבור של לכה הוא ע"י נחינת לכה שעי"ז נעשה רחמן וגדר אדם, נמלא שזה תנאי בתיקון הדבור עוד לפני שמאיר בו האמת, אלא כמו שאמונה מלד ענמה יש זה קאת אמת שיוענת לאן לכוין את מדת הביטול ועי"ז יולאת מטומאה לגבול הקדושה בבחי' לך מלכותא קדישא, ואח"כ כשמאיר אמת בלך אזי היא אמונה שלימה, הכי נמי רריך לזנות את הפה זד' גבולות של לכה תשובה זכרי חן ומלכות ואזי יש לו פה לזכר וכשמדבר בו אמת אזי היא לשון הקדש.

גם אם נפרש כפשוטו שכל הדבורים צולס מתחלקים לז' סוגים ל"ע א"כ מדוע מי שיש לו ג' קוי אמת לא זוכה ממילא שכל דבריו לשון הקדש?

ונראה שצאמת כל חלק דיבור רריך תיקון צפני ענמו ורק אז אפשר להאיר בו הארת האמת

^{סא} הויה - בחי' תפארת בחי' גווינן ואעפ"כ היא אחד בחי' הדבר בעצמו לכן אין לה הטיות ולא רבוי להבדיל מאלקים שאפשר לומר אלקיך ואלקי התפארת אע"פ שהיא מיווג של חו"ג אבל היא דבר אחד חדש דהיינו האור בכלי הראוי הנצרך לטובת המקבל בחי' הקו האמצעי בריח התיכון שעולה עד הכתר לאפוקי מחו"ג שהם בחי' צדדים ולכן מוכרח בהם הסטיה כידוע ישמעאל מאברהם ועשו מיצחק כי כל צד יצא מיושר ולכן בהצטברות הוא חוזר לעצמו.

^{סב} תהילים פרק נ (א) ממוזר ל'אסף אל אלהים יהוה דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבוא: מצודות דוד - (א) אל אלהים ה' - אל שעל כל אלהים הם מלאכי מעלה אשר שמו ה' הוא דבר וקרא אל יושבי הארץ מן קצה המזרח עד המערב:

עיינן מדרש שוחר טוב כולן שם אחד כאיניש דאמר אומנון בניין ארכיטקטון דהיינו שהוא האומן והוא הבנאי והוא הארכיטקט בבריאת העולם והם כנגד חכמה תבונה ודעת ע"ש. ומביא עוד פסוקים שזוכר הג' שמות אלו דברים ד' כד וכן יהושוע כב כב שבני גד אמרו וכן בדברים ה' ט' אנכי ה' אלקיך קל קנא

ועיינן ירושלמי פ"ט ה' א' דף נו. שאלו המינין מאי דכתיב קל אלקים ה' משמע ג' רשויות ותיריך להם כנ"ל במדרש. ועיינן שם בניהו בן יהודע שמקשה מדוע המינין הקשו משני הפסוקים תהילים וגם יהושוע ותיריך שבתהילים אפשר לפרשו אל כמילת קישור ולא שם וא"כ צ"ע מדוע רבינו לא הביא את הפסוק מיהושוע דווקא ואולי כי רצה להדגיש שמאיר לדיבור דהיינו דיבר דייקא.

^{סג} חתרו - אלהים

^{סד} עיינן תורה סו אות ג' א-ל בחי' אמת וצ"ע כי כאן משמע שאינו אמת לבדו ואולי כי אל חסד הוא האמת אלא שבלי הצמצום של אלקים לא אפשר לקבלו כראוי לכן האמת הראויה לקבלה היא הויה אבל האמת עצמה היא א-ל.

^{סה} ואולי אפשר ללמוד מזה כלל שבכל ברור אמת הגישה צריכה להיות בזה הסדר תחילה להשתדל מאד לשמוע באופן חיובי בלא לשלול כלל ורק אח"כ לחפש את החסרונות ולבסוף מתוך שני הצדדים לברר את האמת לאמיתה.

^{סו} ד' יסודות עפר מים רוח אש שכל החומרים מורכבים מהם, וצ"ע. ולפז, אולי הצדקה בחי' מים כמ"ש שלח לחמך על פני המים. ותשובה בחי' רוח כמ"ש בקהלת ג' כא מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה, דהיינו לבינה עולם התשובה. ועשירים קרובים למלכות בחי' עפר. ומלכות בחי' אש בתורה מט בחי' תכלת דשצי וכלי.

עוד עיינן פרוש המשניות לרמב"ם אבות א' יז שיש המחלק את כלל הדבורים שבעולם לארבע חלקים - א - כולו נוק. ב - שתועלת בצדו האחד ונוק בצדו השני. ג - שאין בהם לא תועלת ולא נוק. ד - שהם רק תועלת. והרמב"ם בעצמו מחלקם לחמש.

אבל בספר בינה לעתים ח"ב דרוש לד מביא את הרמב"ם הזה ומתייחס דווקא לחילוק לארבע הנ"ל.

^{סז} ד' תיקוני הדיבור - ודיבור של צדקה מרמו לזה שאחד מתיקוני הדיבור הוא לעשות צדקה כי בלי זה אינו יכול לדבר כראוי כי חסר מידת הצדקה שעל ידה מחבר קול לדיבור. עיינן לקוטי תפלות אות נב- ותוכנו להרבות בצדקה תמיד, עד שנוזקה לדיבור של צדקה, כמו שכתוב: "אני יהוה ה' מדבר בצדקה רב להושיע" ותמשיך עלינו רחמים ותבטל מאתנו כל האכזריות שבלבנו, ונוזקה לצאת מנגד בהמה לגדר אדם שיש לו רחמנות ונוזקה לרחם על הבריות תמיד ברחמנות אמתי, ולהרבות בצדקה תמיד לעניים הגונים כרצונך הטוב, עד שנוזקה להשלים הדיבור של צדקה כמו שכתוב: "טוב איש חונן ומלך וכלל דבריו במשפט".

ולפ"ז אולי גם דיבור של תשובה רוצה לומר שא"ל דבר כראוי אלא ע"י ששב בתשובה שזה התקשרות לבינה שעי"ז עולה ומתקן את האתמוול ומתיישר כי הוישר הוא עיקר התנאי להארת אור האמת דהיינו להיות תמיד לפני ה' כמבואר בתפילה באות נג ותוכנו לדיבור של תשובה, ותעורנו לדיבר דבורים הרבה של תשובה לפניך ונוזקה לקיים מקרא שכתוב: "קחו עמכם דברים ושובו אל יהוה, ותשלח לנו דבורים הגונים ורצויים לתוף פיננו, עד שנוזקה לעורר לבבנו לפניך באמת, ולשפף לבנו פמים נוכח פניך יהוה, כמו שכתוב: "שפכי כמים לבן, נוכח פני יהוה".

ודיבור של מלכות היינו שצריך לתקן מידת המלכות. אולי הכוונה למבואר בתורה ג' שעי"ז יכול לחבר קול לדיבור כראוי דהיינו תיקון השמיעה שהיא בחי' המלכת את הקב"ה על עצמו בשלימות. עיינן לקוטי תפלות אות נו- ונוזקה להשלים הדיבור של מלכות דקדושה, ותביא לנו משיח צדקנו במהרה במינו וימלוך עלינו לעולם ועד, ונוזקה לשמע דבוריו הקדושים והטהורים והנוראים מפיו הקדוש: ושל עשירים קרובים למלכות אולי כי חלק משלימות הדיבור הוא לדעת לדבר באופן שימצא חן וכמו הקרובים למלכות שבכל כוחם צריכים למצוא חן אפילו בפני הסט"א ואעפ"כ לא לאבד את שאר חלקי הדיבור כדי שיאיר בו האמת שהיא העיקר. ועיינן תורה א' שעי"ז תורה יכול להסתכל בשכל של כל דבר ואזי זוכה לחן שימצא חן בעיני מי שמדבר אליו שיכנסו דבריו בלבו ולפ"ז דיבור של עשירים הינו שחלק מתיקון הדיבור הוא לדבר באופן שימצאו הדברים מקום אצל השומע שיכנסו לליבו.

עוד גם עניין רבוע הדיבור שהוא הכללי להארת ג' קוי האמת/ס' עני"ז הדבור הוא לשון הקדש ל"ע לכאורה רבוע הוא רק שטח ולא כלי. עוד ל"ע מה מצאנו בהמשך שמשה רבנו טען להקב"ה שאין לו רבוע הדבור לא טען על הרבוע בכלליות אלא טען שאין לו דבור אדוק ולא דבור תשובה וכו' משמע מכל זה שכל חלק דיבור מתחלק באופן פרטי והיינו שרבוע הדבור הוא ארבעה כלים שכל אחד נריך להאיר את הג' קוי אמת, ולא שמי שיש לו ג' קוי אמת אזי ממילא דבורו הוא לשון הקדש. ורבוע יש לו ד' נדדים והיינו ד' קוים ולפ"ז כל חלק דיבור הוא קו ונריך לבנות אותו לבחי' קיר ואזי אותו חלק כבר אפשר שאיך צו האמת לפי בחינתו וכשיש לו בחי' ד' קירות אזי הכלי שלם ואזי הוא לשון הקדש שלם שכל רבוע הדיבור.

וכן משמע בליקוטי תפלות על תורה זו שכל חלק דיבור יש לו תיקון בפני עצמו כגון דיבור של אדוק ע"י שמספר אכזריותו ונעשה רחמן ובעל אדוק, וכן דיבור של תשובה ע"י שעושה תשובה שלימה, ודיבור של קרובים למלכות הוא דיבור של חן שחוקק מקום בלב מלכים לשנות דעתם ולבטל גזרותיהם ודיבור של מלכות הוא תיקון בחי' משיח ויושלים צביאת משיח כשנוכח לשמוע ממנו תורה.

כי יש רבוע הדיבור קד' סוגי הדיבור ביחד הם כמו רבוע שנעשה כלי/ס' שלם לדיבור ומי שזוכה לזה אזי דבורו הוא לשון הקדש, ורוב העולם חסר להם בשלימות ג' קוי האמת, לכן חסר שלימות דבורם, לעומת זה משה רבנו הוא העת זכה לשלימות הארת האמת באספקלריא המאירה, אבל כיון שהיה בחי' בעלה דמטרוניטא (שהוא בחי' מרכזה לזעיר ועם ישראל מרכזה למלכות פה), החיסרון שלו היה בהתחברות אל רבוע הדבור, וע"כ כשהיו ישראל בגלות להיינו מנותקים מהקב"ה והיה על כן גם הדיבור בגלות/ע' כמצואר צוהר וארא (ע"א/ע"ב) שהכוונה אע"פ שמשה רבנו היה לו ג' קוי אמת בשלימות אבל כיון שהמלכות היא השכינה השוכנת צעם ישראל היתה

ס' עניין הג' שמאיר לד' עיין שבת קד שהתינוקות דרשו את האותיות ג' ד' גומל דלים.

ס' צ"ע לכאורה רבוע הוא רק שטח ולא כלי כי לכלי יש גם עומק ולכלי יש שש צדדים ולא ארבע. לכן אולי רבוע רומז לקרקע שעליה נבנה קומת הדיבור. כפי האמת שמאיר בו. ולפי המבואר בהמשך שמשה רבנו טען על כל אחד מהארבע חלקי דיבור שחסר לו משמע שכל חלק ניתקן בנפרד, ולא שכל הארבע כלי אחד שכשמאיר בו האמת נעשה כל הדיבור כולו לשון הקדש. והיינו שאפשר שיהיה לאדם רק חלק אחד מהארבע מתוקן כגון שהוא רחמן ובעל אדוק ואזי דבורו של צדקה מתוקן עד שיכול לדבר אותו באמת מעומק הלב ובלב שלם. וכן משמע בליקוטי תפילות על תורה זו שכל חלק דיבור יש לו תיקון אחר. ואמנם כשיתקן גם את שאר חלקי הדיבור אזי בוודאי דיבורו יהיה שלם יותר כי הכלל הוא שכל פרט תלוי גם בשאר הפרטים אבל לא לגמרי, כנ"ל.

ואולי אפ"ל יותר שבאמת כל חלק דיבור הוא בחי' קו אורך וביחד הם שטח מרובע, וכפי שמתקן כל חלק כך נעשה לו גם גובה והוא כמו קיר, וכשמתקן את כל הדיבור הדיבור אזי יש לו שטח וסביבו ד' קירות ואזי הוא כלי להארת האמת. ונראה שגם כשיש לו רק קיר אחד דהיינו חלק דיבור אחד מתוקן גם אז הוא כלי לאמת אבל אינו כלי ממש כמו כשיש ארבע קירות.

ע' כשישראל בגלות הדיבור בגלות - כי ישראל הם הדיבור של הקב"ה כי על ידם מתגלה בעולם והם בחי' רבוע כי יש ד' דגלים ונחלקו כיצד היו נוסעים חד אמר כתיבה היינו רבוע והיו להם ד' עננים בחי' ג' שמאירים לד' עיין לק"ה פריקה וטעינה ד' יח

ועפ"י סוד הלידה הנ"ל אפשר לומר שישראל במצרים היו בעיבור דהיינו שבשבעים נפש נכנסו בחשאי ע"י יוסף שהביאם ונתקנו רדו שנה ביני מצרים בעברת העיבור וגדלו ונהיו לעם בהעלם כעצמים בבטן המלאה היא מצרים בשיעבוד ודינים שעצבו אותם ונקבו בהם להעשות קומה מתוקנת מחסאי אדה"ר והסוף היה קשה ביותר בבחי' חבלי לידה ואולי משה ואהרן היו בחי' נ"ה בחי' הרגלין שדייקא בסוף עלו מהם הדמים למעלה כי על ידם נעשו יותר דינים ויותר שיעבוד כמו שאמר משה להקב"ה מאו ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם וכו' ועי"ז צעקו ישראל בחי' צעקת היולדת שבעין קלין וישמע ויוציאם ופרעה אע"פ שראה שמצרים נאבדת כמו"ש הטרם תדע כי אבדה מצרים לא יתיר זה בחי' קליפת גם לי גם לך לא יהיה ולבסוף המצרים עצמם דחפו את ישראל וישראל יצאו ומיד התחרט פרעה בחי' קליפת גם עד שנאבדה בים ונולד ההודאה והדיבור באו ישיר וחזר הדעת וראו על הים השגות אלקות והיה עדין כמקיף עד מתן תורה ואז נתקן ונשלם הדיבור והאיר בו האמת ומשה התחיל לדבר ולדבר

ס' זוהר וארא כה:

ע"י זוהר וארא דף כה: - תא חזי כתיב הן בני ישראל לא שמעו אלי, ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים ערל שפתיים פרשי"א טוסם שפתים, ומקשה מאי ואני ערל שפתיים וכי שפתי של משה היו אטומות שלא היה יכול לדבר, ותא בקדמיתא כתיב לא איש דברים אנכי וגו', פי כבד פה וכבד לשון אנכי, וקדשא בריה הוא הא אותיב ליה והקב"ה השיב ואמר לו מי שם פה לאדם וגו', ועוד והוא הקב"ה אמר ואנכי אהיה עם פיך, סלקא דעתך דלא תהו בן וכי תעלה על דעתך שלא היה בן, והשתא אמר ותהא אמר משה ואני ערל שפתיים ואני ערל שפתיים ואיני יכול לדבר, אי הכי אן הוא מלה דאבטח ליה קדשא בריה הוא בקדמיתא אם כן היכן הוא דבר ההבטחה של ואנכי אהיה עם פיך שהבטיח לו הקב"ה בתחילה.

ומתוך אלא רוא איהו אלא יש צוה סוד, כי משה קלא משה היה מרכזה אל הת"ת ששם שורש הקול, ודבור דאיהו מלה דיליה תהו בגלותא והדבור שהוא הדבור שלו סוד המלכות היתה בגלות, והנה הדבור הוא המתקן ומפרכ את הקול, כי המלכות היא המוליאה כל פעולות הת"ת אל הגלוי, ועתה היא בעלמה היתה כריכה אל הגאולה, לכן ותהו איהו אטים לפרשא מלין לכן היה משה ערל שפתיים מלפני הדברים, ובגין דא אמר ומשום זה אמר משה ואיך ישמעני פרעה, בעוד דמלה דילי איהו בגלותא דיליה בעוד שדבור שלי שהוא המלכות היא בגלות שלו, ר"ל שהשכינה היתה מתלבצת כהנה שר של מלכים, ולא היתה יושבת ודוממת ולא היתה יכולה להלכות גבורותיה, דהא לית לי מלה ואמר משה הכי אין לי כח הדבור, הא אגא קלא, מלה גרע דאיהו בגלותא הכי אני רק בחי' קול, והמלכות שהיא סוד הדבור נגרעה ונחסרה ממני כי היא בגלות, ועל דא שתת קדשא בריה הוא לאהרן בהדיה ועל כן שיתק הקב"ה את אהרן עמו כמ"ש ולארן אחיך יהיה נביאך כי הוא היה בחי' אחרת ודבורו לא היה בגלות, ועוד כי משה ואהרן היו מושרשים גם בנ"ה שהם סוד תרין שפתיים יחד, ומבין שניהם נגמר הדבור.

תא חזי כל זמנא דדבור תהו בגלותא צל וראה כל זמן שהדבור הוא סוד המלכות היתה בגלות, קלא אסתלק מניה הקול נסתלק ונסתם משה, ומלה תהו אטים בלא קול והדבור שהוא המלכות היתה אטומה בלא קול לכן לא היתה יכולה לדבר אל הנביאים, בד אהא משה אהא קול כנכח משה שהיה מרכזה לת"ת צל הקול, כי הוא נתנבא מלמעלה והיה הקול צל אליו בסוד אספקלריא המאירה שבאותה הבחינה אין גלות כלל, והיתה נבואת משה פועלת, אבל מקום גלוי נבואתו שהוא לך המלכות לא היה לו כי היא היתה בגלות, וז"ש ומשה תהו קול בלא מלה בגין דתהו בגלותא ומשה היה בחי' קול בלא דיבור לפי שהדבור היה בגלות, וכל זמנא דדבור תהו בגלותא משה אהיל קלא בלא דבור וכל זמן שהדבור היה בגלות היה משה הולך בשליחות המקום בחי' קול בלא דיבור, שלא היה לו חתך המלות בשפתי אלא היה חומר לאהרן והוא היה גומר הדבור לישראל או לפימה.

צגלות לכן לא היה צחי' מלכות פה למשה רבינו שיוכל להאיר צה את ג' קוי האמת/ע"י, לכן היה לריך את אהרן/ע"י לשתי סיבות אחת כיון שהדבור שלו לא היה צגלות (נ"ל כי הוא לא צעלה למטרונטא) ועוד כי משה ואהרן הם צחי' נלח והוד דהיינו צחי' שפתים שעל ידם יואל הדיבור, לכן כשעם ישראל והדיבור היה צגלות נאמר במשה (שמות ד')/ע"י דהיינו שמה רצו אמר על עצמו להקצה כצדיק לשלחו לגאול את ישראל, לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשום גם מאז דברך וכו'. זה בחי' רבוע הדיבור, ארבעה חלקי הדיבור/ע"י דהיינו שמה רצו טען להקצה יק קליפת גם על כל אחד מד' חלקי הדבור שלי. (כפי שיתבאר צסוף התורה שיש קליפת גם שמונעת את לידת נשמת ישראל ודבור אמת)/ע"י (ואולי אפשר לומר שזה מה שהצבד פה נקרא מגמגם דהיינו שיש קליפת גם על הדבור שלו) כי הלשון קולמוס הלצ ומגלה מה שצדעת וצפרט משה רצו שהוא הענת, היה הסט"א מתגבר שלא יגלה את ענתו לישראל/ע"י.

עתה יבאר רצו את ד' חלקי הדבור שהם רבוע הדיבור

כי יש דיבור של צדקה שאדם מדבר כדי להיטיב ולעזור לזולתו, בבחי' (ישעיה סג)/ע"י מדבר בצדקה, שזהו בחי' היתרון שיש לאדם על החי שהוא הדיבור, שהוא גדר האדם [פ]/[פ].

^ע עיין כאן אור יקר להרמ"ק שכתב שמה השיג באספקלריא המאירה ששם אין גלות ורק להוריד לתחתונים לא יכל כי הדבור היה בגלות.

עיין בתורה יא אות ג הוזהר הזה מבואר קצת יותר.

ועיין בתורה כט דיבור שאינו מתקבל אינו דבור ועיין תורה נו אות ז' שבמצרים היו הדיבור והדעת בגלות. מבואר שיש שני מיני גלות הדיבור או שאין דיבור או שאין למי לדבר.

נראה כוונת רבנו שמה הוא הדעת היה בגלות ע"י שלא היה לו למי לדבר כי ז"ן היו נפרדים כדמשמע בתורה נו אות ז' כנ"ל ששניהם הדיבור והדעת היו בגלות משמע כי נפרדו זה מזה ועוד יש ללומר שכיוון שהמלכות בגלות אזי לא רק שלא היה לו למי לדבר כנ"ל אלא גם המלכות שאצלו היה חסר דהיינו כח הגילוי אצל עצמו היה פגום דהיינו שאע"פ שהשיג גבוה מאד במקום שאין שם גלות אבל הגלות שלו הייתה שבגלל שלא היה לו למי לדבר לכן לא יכול היה להוציא דיבור שלא יהיה בבחי' זרע לבטלה. ואולי גם בגלל שלא היה לו למי לדבר אזי גם היה חסר את הכשרון לצמצם השגותיו לדיבור ברור שגם הנמוכים יבינו וזה עיקר הגמגום שלו

בתורה כ' סוף אות א' מתלמידי יותר מכולם ביאר הריצ"ח ש"י התלמיד לומד הרב לצמצם השגותיו למדרגת התלמיד, משמע שזה שאין לו תלמיד גורם חסרון אצל הרב שמגמגם כשצריך לדבר לאחרים, אפילו כשהדבר ברור לו לעצמו.

צ"ע הרי כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים ואצל משה היא מלתא וזרתית כמבואר בגמ' עה"פ מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה. וצ"ל שבאמת מה שמצליחים להבין מדבריו נשמע ומתקבל, אבל קשה להבין דבריו.

^ע הריצ"ח כי תשא תשנו ע"ש בעיקר כ"ב מבאר שמה בחי' הויה רצה לגאול בבחינת עצמו דהיינו גאולה שלימה שאו הדיבור יגלה הויה ואהרון כלפי משה היה כמו אדני- כלפי הויה, ועל ידו נגאלו בבחי' הויה שנקראת באדני-י. עוד ב שם מהר"ל בגבורות שמה שימש ג' ימים בחלוק לבן שאין לו אמרא אין לו שפת הבגד וע"ש עוד באריכות.

^ע שמות פרק ד' (י) ויאמר משה אל ידוד בי אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשום גם מאז דברך פי כבד פה וקבד לשון אנכי: (יא) ויאמר ידוד אליו מי שם פה לאדם או מי שום אלם או חרש או פקח או עור הלא אנכי ידוד: (יב) ועתה לך ואנכי אדניה עם פיך והוריתקי אשר תדבר: (יג) ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח:

פרש"י - (י) גם מתמול וג' - למדנו שכל שבעה ימים היה הקב"ה מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו מתמול שלשום מאז דברך הרי שלשה ושלושה גמין רבייין הם הרי ששה והוא הי' עומד ביום הו' כשאמר לו זאת עוד שלח נא ביד תשלח עד שחרה בו וקבל עליו (ש"ר) וכל זה שלא הי' רוצה ליטול גדולה על אהרן אחיו שהיה גדול הימנו ונביא היה שנאמר (הלא אהרן אחיך הלוי וגו' ועוד נאמר לעלי הכהן) (שמואל ב) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים הוא אהרן. וכן (יחזקאל כ) ואודע להם בארץ מצרים וגו' ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו ואתה נבואה לאהרן נאמרה: כבד פה - בכבודות אני מדבר ובלשון לע"ז בלבו' (שטאממלער):

כתב **רבינו חננאל** מה שהזכיר שני דברים כבד פה וכבד לשון יורה כי משה רבינו לא היה צח הדיבור באותיות וזרס"ץ שהן אותיות השניים וזה שאמר כי כבד פה, גם לא באותיות הלשון שהם אותיות דטלנ"ת ועל זה אמר וכבד לשון:

האבן עזרא וכן פי' תוס' על התורה כתבו שהיה מגמגם. וצ"ע המילה מגמגם, אם הכונה כיון שקשה לו להוציא מילה מפיו מדוע לא מפמפם או לשון כפול אחר, ועיין בסוף התורה שיש קליפת גם שמונעת הלידה. ואפשר לומר שלכן גם כאן אמר ג' פעמים גם, לרמוז שיש לו קליפת גם על הדיבור, ולכן לא יכול להוליד אותו ולכן זה נקרא דייקא מגמגם.

^ע ד' חלקי דבור אולי כי בכלליות הדיבור הוא בחי' מלכות פה כמ"ש בפתח אליהו והיא בחי' דלת דלית לה מגרמא כלום אלא היא כלי לגילוי האמת. (תורה ל' אות ו')

^ע ראיתי מפרש שג"פ גם רומז לג' קוי האמת שבדבור דהיינו שמה רבנו טען שחסר לו ג' קוי אמת. ולא נ"ל אלא כמו שכתבתי שג"פ גם, רומז לקליפת גם שטען שיש לו על הדיבור כיון שישאל בגלות.

^ע עיין רבנו בחי' (שמות ד' י) - ומה שאמר כי כבד פה אמרו במדרש (שמות רבה א, כו) משה נתגדל בפלטרין של פרעה והיה נוטל כתר ומשליכו לארץ ורצה המלך לדונו להריגה ואמרו לו אצטגנינו והו שאמרנו לך שהוא עתיד להושיע את ישראל ולהחריב מלכותך, נתייעץ פרעה עם חכמיו והיו בכלל יועציו יתרו ואיוב ובלעם, זה אומר חייב מיתה הוא וזה אומר נער הוא ואין לו דעת, מה עשה הביאו לו קערה אחת נתנו בתוכה זהוב אחד וגחלת של אש אמרו אם הוא נוטל הזהוב בידוע שהוא בן דעת וחייב מיתה ואם הוא נוטל הגחלת בידוע שאין לו דעת ופטור מן המיתה, היה רוצה ליטול את הזהוב ומלאך בא והטה ידו ונטל הגחלת והכניסם לתוך פיו ונעשה ערל שפתים: עכ"ל.

הפשט ש"י הגחל נכוהה השפתיים והלשון ולכן היה מתקשה בשתי מוצאות הפה האלו אותיות השפתיים בומ"פ ואותיות הלשון דטלנ"ת.

ושמעתי מהריצ"ח כוונת מדרש שהמלאך מנע ממנו לגלות דעתו האמיתית וזו המניעה נשארה טבועה בו.

^ע ישעיה פרק סג (א) מי זה בא ומאדום חמוץ בגדים מבגדיה וזה הדור בלבשו צעה רב כחו אני מדבר בצדקה רב להושיע: מצודות דוד - (א) מי זה בא - הנביא התנבא שעתיד הקב"ה לעשות נקמה בשעיר תחלה והנביא מדבר בלשון הנוהג בבני אדם לבושי בגדים אשר בהרגם את מי נתו הדם על בגדיהם ולזה אמר כאלו ישאלו מי הוא זה הבא מאדום מוצבע בגדים בדם מעיר הבצורה היא

והוא פ"ב בחי' צדקה, שהוא גומל/פ"ג חסד עם הבריות, שזה גדר האדם שדרכו לגמול חסד, משא"כ החי. וז"ש [פ"ד/פ"ה] **נעשה אדם וכתוב [פ"ו/פ"ז] ושם האיש אשר עשיתי עמו היום וכו'** ובהקדמת הזוהר לומד גזירה שווה "נעשה" "עשיתי" מה התם זלזלי וות צדקה אף כאן נעשה אלס צדקה (הקדמת הזוהר ד' יג ע"ב/פ"ח), שע"י צדקה נקרא אדם [פ"ט/צ"א]. כי הצדקה, שמשם הדיבור

כך גדול וכו'. זה הדור בלבשו - הלא זה היה הדור בלבשו המפואר ומה זה נתלכלכו בדם. צעה ברב כחו - הלא ברוב כחו מניע ומטלטל את כל הרוצה ממקום למקום ואין מי עומד נגדו ומה זה הדם על לבושו. אני מדבר בצדקה - כאלו המקום משיב לומר אני הוא זה המדבר והמבטיח לעשות צדקה לישראל ואני הוא המרבה להושיע כאשר הבטחתי:

⁸ חובת הלבנות שער ב' פ"ה ולעיל תורה רכה [דף קיד].

⁹ תורה רכה - ועל ידי השכל על ידי זה נעשה הבטחון כנ"ל, נמצא ששלמות הבטחון הוא על ידי שלמות הראה כנ"ל: ואזי יכולין לעשות מהצפצוף דהינו הקול היוצא מהקנה שהוא רק קול פשוט וצפצוף, שיהיה נעשה דבור, על ידי חמשה מוצאות הפה שמחתכים הדבור, כי עקר ההבדל שיש בין אדם לחי, הוא על ידי חתוך הדבור, שהוא גדר האדם שהוא מדבר בבחינת (שמות ד'): "מי שם פה לאדם", ועקר ההבדל הוא חתוך הדבור, דהינו שהאדם עושה מהצפצוף, והקול חתוך האותיות והדבור, כי גם בהמות ועופות יש להם קול וצפצוף, רק שאין להם חתוך האותיות והדבור, וזהו גדר האדם שיכול לחתך הדבור כנ"ל. ולכוא לבחינת גדר אדם, הוא על ידי צדקה, בבחינת (בראשית א'): "נעשה אדם" וכתוב (רות ב'): "שם האיש אשר עשיתי עמו היום" וכו' מה התם צדקה אף כאן, צדקה כמו שכתוב בוהר (הובא לעיל בסיומן לו). היינו שעל ידי צדקה נעשה בחינת אדם שהוא בחינת דבור כנ"ל, וזהו (ראש השנה ו'): "בפיך" - זו צדקה, כי על ידי צדקה נעשה הפה דהינו הדבור, שהוא בחינת גדר האדם בבחינת: "מי שם פה לאדם".

¹⁰ בדפוד' ותולד ותולדו- והוא, ובתפא- לא ברור נראה והיא

¹¹ לשון גומל חסד שמעתי מהריצ"ח שגומל אותו מלהיות נצרך לחסד

¹² בראשית א' כו

¹³ בראשית פרק א (כו) ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ:

¹⁴ רות ב' יט

¹⁵ רות פרק ב (יט) והאמר לה דמותה איפה לקטת היום ואנה עשיתי יהי מכירך ברוך ותגד לדמותה את אשר עשית עמו ותאמר שם האיש אשר עשיתי עמו היום בעז:

תורה תמימה - (יט) אשר עשיתי עמו. אשר עשה עמי לא נאמר, אלא אשר עשיתי עמו, מלמד שיותר מאשר בעל הבית עושה עם העני, עושה העני עם בעל הבית, לפיכך אמרה רות אשר עשיתי עמו, הרבה פעולות והרבה טובות עשיתי עמו בשביל שהאכילני פרוסה אחת <מא- [מ"ר]>:

תורה תמימה <חלק הביאורים- >מא- מפני שזכות הצדקה גדולה ומרובה הרבה מאד מהוצאת העשיר לצדקה:

¹⁶ הקדמת זוהר דף יג: - **פקודת תשיעאה** מצוה התשיעית, **למיתן למסכני** לחון ולרחם על העניים, ולמיתב לון טרפא ולתת להם מזון די מחסורם, **דכתיב** כמו שכתוב **נעשה אדם בצלמנו כדמותנו** לכן כתוב **נעשה אדם** בלשון רבים, דהיינו **בשותפא** נעשה בשותפות, **כלל דכר ונוקבא** הכולל זכר ונקבה שהם זו"ן, כי **בצלמנו** היינו **עתידי** הם העשירים, כי צלם הוא בז"א שהוא עשיר בשפע רב, לכן ממנו יוצאים העשירים, **כדמותנו** היינו **מסכני** הם העניים, כי דמות היא במלכות שהיא בחינת דלה ועניה, לכן ממנה יוצאים העניים, ומפרש **דקא מסטרא דדכורא עתידי** מצד הזכר שהוא ז"א יוצאים העשירים, ומפרש **דנוקבא מסכני** ומצד הנקבה שהיא המלכות יוצאים העניים, ואמר **קמה דאנון בשותפא חדא** כמו שזו"ן הם בשותפות אחת, **וחס דא על דא** וחס זה על זה, דהיינו ז"א חס על המלכות מצד התפארת שהוא בחינת מדת הרחמים, **ויחייב דא לדא** ונותן זה לזה מצד הגבורה שבה העושר, **וגמיל ליה טיבו** זו"א גומל לה חסד מצד החסד המשפיע שפע רב, **הכי אצטריך בר נש לתתא למחוי עתידי ומסכנא בחבורא חדא** כך צריך האדם למטה להיות העשיר והעני בהתחברות אחת, **ולמיתב דא לדא** ולתת זה לזה, ר"ל שיתן העשיר לעני בתורת צדקה, **ולגמלא טובא דא לדא** ולגמול חסד זה לזה בתורת גמילות חסד והלואה. (מ"ק ו"א)

ומה שכתוב **וירדו בדגת הים וגומר, רוא דנן חמינן בספרא דשלמה מלכא** סוד זה ראינו בספרו של שלמה המלך, **דכל מאן דחס על מסכני** שכל מי שחס ומרחם על העניים לתת להם די מחסורם, **בדעותא דלבא** ונותן להם ברצון לכבו לשם שמים ולא לשם התפארות וכדומה, **אז לא משתני דיוקניה לעלם מדיוקנא דאדם** (פי' הגמ"ל) לא משתנה דיוקנו לעולם מדיוקן "אדם", ור"ל הצלם אלהי"ם שבו שעל ידו נקרא "אדם", אינו מסתלק ממנו, לפי ששם אדם כולל זכר ונקבה, שהם סוד עשיר ועני, לכן העשיר הנותן לעני אין צורתו משתנה מצורת אדם, **וכיון דדיוקנא דאדם אתרשים ביה** וכיון שצלם אדם נרשם בו, לכן **שליט על כל ברין דעלמא בהוא דיוקנא** הוא שולט על כל הבריות שבעולם באותו הצלם, ור"ל כמו שפני אדם שבמרכבה שולט על פני שאר החיות, כן הוא שולט בצלם אדם שבו על כל הבריות, **הדא הוא דכתיב** זהו שכתוב **ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגומר** פירוש בכח הצלם אלהי"ם שבכם, **כלהו זעין ודחלין מתהוא דיוקנא דאתרשים ביה** כל הבריות רועדים ויראים מאותו הצלם שנרשם בו, **בגין דדא הוא פקודא מעליא, לאסתלקא בר נש בדיוקניה דאדם על כל שאר פקודין** לפי שמצות צדקה היא מצוה חשובה, לעלות על ידה בצורת "אדם", ולזכות לצלם אלהי"ם, יותר משאר מצות, לפי שמצוה זו יש בה סגולה יותר משאר מצות לזכות על ידה לצלם אלהי"ם.

מנא לן מנין לנו דבר זה, ואמר **מגבוכדנצר** הרשע, **אף על גב דחלם ההוא חלמא** אף על פי שחלם אותו החלוס, שיהיה נטרד מבני אדם שבע שנים, אבל **כל זמנא דהוה מיתן למסכני לא שרא עליה חלמיה** אבל כל זמן שחנן את העניים לא חלה עליו הגזרה שראה בחלומו, **כיון דאטיל עינא בישא דלא למיתן למסכני** כיון שהטיל עין רעה שלא לחונן את העניים וחדל לתת להם צדקה, **מה פתיב מה כתוב שם עוד מלתא בפומ מלכא וגומר** שאמר דברי גאווה (ממטאר מתיאל ספ"ז), **מיד אשתני דיוקניה ואטריד מן בני נשא** מיד נשתנתה צורתו לצורת חיה, ונטרד מבני אדם, **ובגין כך** ובשביל זה כתוב **נעשה אדם** ולא כתוב נברא אדם, כדי לרמוז על מעשה הצדקה, כי **פתיב הכא עשיה** כתוב כאן לשון עשיה, **וכתיב התם** וכתוב שם **אצל רות שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז** וכמו ששם מלת עשיתי היינו צדקה, כך נעשה אדם היינו צדקה, והיינו "אשר עשיתי" ר"ל אני עשיתי עמו צדקה, כמאמר חז"ל (ויקרא כ"ג ל"ז) יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית, ועוד רומז מה שכתוב "שם האיש אשר עשיתי עמו", פירוש שעל ידי הצדקה שנתן לי, עשיתי עמו שיהיה בצורת איש ואדם. (מ"ק ו"א ו"ב)

אור יקר כאן הוא בשער ב' סימן יב עמ' ק' מבאר כמובא לעיל במתוק מדרש דקאי על ת"ת ומלכות ולא כסולם שפירש על בינה עלמא דדכורא דחסה על מלכות

עוד עיין כאן ביאור הסולם לזוהר הזה ביאור יפה (אולי פירש כן דהיה קשה לו כנ"ל מה הצדקה בנעשה אדם האם הצדקה עצמו או עשית האדם והוא פירש עשית האדם ואילו הרמ"ק פירש האדם עצמו שזה בפשט יותר דחוק קצת אבל בכלליות יותר קשור לנושא

¹⁷ ועיין לעיל תורה לו אות ג' [דף נא].

¹⁸ עיין ליקוטי מוהר"ן תורה לו אות ו' - וזה שכתוב בוהר (בהקדמה י"ג): "נעשה אדם", על ידי התעניית נתינה פחינת אדם. פתיב הכא נעשה, וכתוב התם "ושם האיש אשר עשיתי עמו", מה התם צדקה, אף כאן צדקה. [פירוש: כי בוהר מפרש שם שעל ידי צדקה הוא בדיוקנא דאדם, ולמדו שם ממקרא זה, "נעשה אדם", פתיב הכא עשיה, וכתוב התם "ושם האיש אשר עשיתי עמו" וכו', לענין צדקה וכו'. ורבנו לברכה, מביא ראיה מזה לענין תענית, כי צדקה ותענית הם בהינה אחת, כי אגרא דתעניתא צדקתא כנ"ל. ועל כן

הוא גדר האדם/כ"ל [צב]/כ"ל נמצא שגדר אדם הוא הדיבור והלדקה/כ"ל. וזה שאמר משה רבנו בחי' לא איש דברים אנכי/כ"ל, היינו אין לי הדיבור של צדקה כנ"ל צוהר שרות אמרה אני עשיתי את צונו איש ע"י שקבלתי ממנו צדקה כי צעל צדקה נקרא איש, בחי' (תהלים קיב)/כ"ל טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו, דהיינו ליצור של גמילות חסד וצדקה וזה לא איש דברים אנכי וזה לומר אני איש/כ"ל כי אין מי שיקבל ממני דברים וע"י יעשה אותי איש דברים, דהיינו אין לי דבור של צדקה על כן איני יכול להאיר את האמת בחלק הדיבור הזה של צדקה כגון ללמד את ישראל תורת חסד של דבורי אמת שכיון שהם בגלות הדיבור בגלות. וכנ"ל צוהר וארא שהחסרון היה צעם ישראל ולא צמשה רבנו והטענה היא שאין אל מי לדבר וזה הכוונה שחסר רבוע הדבור :

ועיין בלקוטי תפלות משמע מדבריו שכל חלק דבור כריך לתקנו צעשייה ולא רק בדבור ומשמע שע"י שהעשייה שלו שלימה אזי ממילא הדובר שלו שלם וזה לשונו שם אות נב – ותצננו להרצות בצדקה תמידי, עד שנצפה לדבור של צדקה, כמו שפתינו: "אני (וידו ה) מדבר בצדקה רב להושיע" ותמשיך עלינו רחמים וחסד ומאפנו כל החכמיות שצלבנו, ונצפה לראות מנגד בהמה לגדר אדם שיש לו רחמנות ונצפה לראות על הצדקה תמיד צדקנות אמתי, ולהרצות בצדקה תמיד לעניים הגונים פלאונד הטוב, עד שנצפה להשלים הדבור של צדקה כמו שפתינו: "טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט":

ויש דיבור של תשובה דהיינו שמתקנו ע"י תשובה שמתחרט על העבר ומקבל לעתיד, בחי' (הושע יד)/כ"ל קחו עמכם דברים ושובו אל ה' הפטט מדבר מדבורי ויודו כשמתחרט וצב, והלך אולי להפך

מבאר מזה, שעל ידי התענית שהוא בחינת צדקה, נעשין בגדר אדם, שהוא הדעת האמתי של התורה, שהוא בחינת אור ונפש וכו'. כי הכניעת החמור והגוף בחינת בהמה וכו', לגבי הנפש שהוא בחינת אדם, הוא על ידי התענית, שהוא בחינת צדקה כנ"ל:

כ"ל צ"ע לכאורה צ"ל כי הצדקה היא גדר אדם משם הדיבור – אלא הכוונה לדלעיל שיש חלק דיבור שנקרא צדקה וממנו הדיבור כי הוא חלק מרובע הדיבור

משמע שע"י צדקה נעשה אדם וע"י יש לו דיבור של צדקה דהיינו איש דברים ועיין קיצור לק"מ אות ח' שכתב... ומי שאינו עושה צדקה וחסד פוגם בהדבור מאד והוא בבחינת בעל חי ואינו בכלל אדם כ"ל, דהיינו שהמעשה צדקה עושה את החלק דיבור הזה דהיינו כי הדיבור לעצמו הוא לא גדר אדם אלא שהוא יכול לצאת רק ממי שיש לו גדר אדם כי ע"י מידת הצדקה שקונה אותה שהוא גדר אדם אזי גם יכול לחבר קול ודיבור שזה דיבור מתוקן של אדם.

כ"ל עיין לעיל תורה רכה [דף קיד]:

כ"ל תורה רכה – כי עקר הבטחון בשלמות הוא על ידי השכל כמו שכתוב (תהלים קמ"ה): "עיני כל אליך ישרור", "עיני זה בחינת השכל, כמו שכתוב (בראשית ג): "ותפקחנה עיני שניהם", ופרש רש"י: "על שם החכמה נאמר", ולפי השכל כן הוא הבטחון, כי יש כמה מעלות ומדרגות בבטחון עד אין סוף, בבחינת (ישעיה כ"ו): "בטחו בה' עדי עד", והכל לפי השכל כנ"ל.....

..... ואזי יכולין לעשות מהצפוף דהיינו הקול היוצא מהקנה שהוא רק קול פשוט וצפוף, שיהיה נעשה דבור, על ידי חמשה מוצאות הפה שמתחכים הדבור, כי עקר ההבדל שיש בין אדם לחי, הוא על ידי חתוך הדבור, שהוא גדר האדם שהוא מדבר בבחינת (שמות ד): "מי שם פה לאדם", ועקר ההבדל הוא חתוך הדבור, דהיינו שהאדם עושה מהצפוף, והקול חתוך האותיות והדבור, כי גם בהמות ועופות יש להם קול וצפוף, רק שאין להם חתוך האותיות והדבור, וזהו גדר האדם שיכול לחתך הדבור כנ"ל. ולבוא לבחינת גדר אדם, הוא על ידי צדקה, בבחינת (בראשית א): "נעשה אדם" וכתב (רות ב): "שם האיש אשר עשיתי עמו היום" וכו' מה התם צדקה אף כאן צדקה כמו שכתוב בזה (הובא לעיל בסימן לו). היינו שעל ידי צדקה נעשה בחינת אדם שהוא בחינת דבור כנ"ל, וזהו (ראש השנה ו): "בפיק" – זו צדקה, כי על ידי צדקה נעשה הפה דהיינו הדבור, שהוא בחינת גדר האדם בבחינת: "מי שם פה לאדם", ועקר הצדקה הוא על ידי הבטחון, בבחינת (תהלים ל"ז): "בטח בה' ועשה טוב", כי אם אין לו בטחון אינו יכול לעשות צדקה כראוי, כי מתירא שיחסר לו מה שנותן לצדקה, ועקר הצדקה הוא על ידי בטחון, שבוטח בה' שלא יפסיד ולא יחסר על ידי הצדקה כלל, כי השם יתברך יברכו בגלל הדבר הזה וכו'. נמצא שעל ידי הבטחון שהוא על ידי השכל, על ידי זה עושיין צדקה, ועל ידי זה נעשה הדבור כנ"ל.

כ"ל ונראה שהם בחי' איש ואשה צדקה וחסד הוא בחי' איש שמשפיע ודבור הוא בחי' אשה כמבואר בג' ט' קבין של שיחה נטלו נשים וכן מבואר בתורה יט. וזה גדר אדם כי אדם הכוונה איש ואשה ביחד כמ"ש זכר ונקבה בראם וכו' ויקרא את שמם אדם. וביבמות סג. למד מכאן מי שאין לו אשה אינו אדם. וממה שתולה דיבור וצדקה משמע כמו שהעני עושה את העשיר אדם כן השומע עושה את המדבר אדם וכנ"ל.

כ"ל לא איש דברים אנכי – אולי אפשר לומר הכוונה אנכי דייקא, דהיינו איני יכול לגלות בחי' אנכי ה' אלקיך בדיבור ועיין תורה נו אות ז' שדיבור בגלות כי אין התגלות של אנכי שמגלה את הדעת ע"י שנפתח המאמר בבחי' אנא נפשי כתבית יהבית ובאמת אח"כ כתוב "ודברת אליו ושמת את הדברים בפיו ואנכי אהיה עם פיה ועם פיהו והוריתי אתכם את אשר תעשו", אנכי דייקא.

כ"ל תהילים פרק קיב (ה) טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט:

כ"ל בזהו תוריע מוח. מחלק וכתב שהם ד' מדרגות אנוש גבר איש ואדם גבוה מכולם וכאן שנקט איש אולי רוצה לומר אפילו אם הייתי איש כבר יכולתי ללכת בשליחות וצ"ע.

עיין רמ"ק על זוהר הזה בביאור אור יקר שמבאר כשזוכה אדם לנפש דעשייה או במלכות לחוד איקרי אנוש. וזה יתיר יהבין ליה רוח דיצירה ועולה אל התפארת דמתמן רוח ואתקרי איש כנגד היצירה ששם עולם המלאכים כמ"ש והאיש גבריאל. וזה יתיר יהבין ליה נשמה דבריאה מצד הבינה ואתקרי גבר. וזה יתיר יהבין ליה נשמת דאצילות מהחכמה עשר ספירות מה אדם ואתקרי אדם. ובוהו השתבח משה שאפילו קודם שנשלם והיה רק איש כבר היה ענו וגדול, כמ"ש והאיש משה ענו מכל האדם וגו'.

כ"ל הושע פרק יד (ב) שובה ישראל עד ידוך אלקיך כי בשלתי בעונך: (ג) קחו עמכם דברים ושובו אל ה' ידוך אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו:

כ"ל מצודות דוד – (ג) קחו עמכם דברים – איני שואל מכם זבחים ועולות אלא קחו עמכם דברים שתתוודו לפניו ובוהו תשובו אל ה'. כל תשא עון – הוא הפוך כל עון תשא ר"ל אמרו בתפלה מחול כל העון ובמקום העון טוב תמורתו כלומר מעשה הטוב שעשינו יגין מול העון. ונשלמה פרים שפתינו – ר"ל במקום הקרבנות פרים נשלם בו וידוי שפתינו:

שע"י תשובה יהיה לו דבור. וזה בחי' גם מתמול, בחי' דיבור של תשובה שהיא חסד שאפשר היום לתקן את האתמול כ"ש (תהלים צ/צט) ותאמר שובו בני אדם כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול^ק ויהיו שמה רבנו טען שיש חליפת גם על חלק הדיבור של תשובה שעל כן אינו יכול להאיר את האמת לעם ישראל בחלק זה של דיבור, כגון לדבר דיבור חרטה ותשובה וממנו ילמדו על עצמם/ס"א, שצריכים לשוב: וזה לשון מוהר"ן בלקוטי תפלות אות נג נד – ותפנו לדבור של תשובה, ותעזרנו לדבר דבורים הרבה של תשובה לפניך ונזפה להים מקרא שכתוב: "קחו עמכם דברים ושובו אל ידוד", ותשלח לנו דבורים הגונים ורצויים לתוך פינו, עד שנזפה לעורר לדבר לפניך באתה, ולשפך לבנו פנים נוכח פניך ידוד, כמו שכתוב: "שפכי פנים לבך, נוכח פני ידוד":

רצונו של עולם לפני תשובה של עולם לפני דבור פנה שיעורר לבי באתה עד שחזפה לשוב חליך מהרה באתה ובלבב שלם לפני זפני, רחמי רחמי, חנני חנני, החזירני בתשובה שלמה לפניך "השיבני ואתה פי אתה חליה", הן לי תקנה ולא אובד, הן לי כוח והצלחה חמתיית כוח והצלחה נחתיית, הן לי דבור של תשובה חמתיית חום וחמל עלי למען שמה, למענה עשה ולא למעני, ראה עמידתי לך ורחמי, פגום ומחלוק ונשחת מאד, מבבל ומטרף מאד הכל ספינה המטרפת זים צהין עוזר וסומך הכל נדף מפני רוחים ואורבים ולסטים ואורבים וסנאים קשים ומרים ומכזרים שחין דוגמתם בעולם הצינני נח צרחמיך הרבים, הושיעני נח חצי חב הרחמן, הלחיני נח הללחה החמתיית הללחה הנחתיית, שחפה להללח צזה העולם הללחה הנחתיית שחפה להרויח כוח האמתי מה שאפשר להרויח צזה העולם צלי שער וערך ומספר, עזרני להיות פרוץ הפוד באתה, מעפה ועד עולם:

ויש דיבור של עשירות, דהיינו עשירים קרובים למלכות, שהם בחי' [ב] **שלוש השריגים** שנחלוס שי המשקים (נכון פרשת מקץ) ודרו"ל (חולין צב/ק"ג) שלשה/ק"ד שרי גאים דהיינו עשירים קרובים למלכות (כשפרש"י שם/ק"ו) דהיינו שהמלכות כיון שנלכדת לעשירותם מקרבת אותם ועי"ז מתקבל דבורם צדית המלכות לכל גזרות שגזרים על ישראל שיש להם בחי' דיבור המתקבל ע"י חן ומליצה יפה, בבחי' **חן שפתיו רעהו מלך** (משלי כב/ק"ו) היינו הדיבור של קרובים למלכות/ק"ו דהיינו דיבור

^צ **ההילים** פרק צ (ג) תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם: (ד) כי אלף שנים בעיניך פיום אתמול כי יעבר ואשמורה בלילה: **פרש"י** – (ד) כי אלף שנים בעיניך – אלף שנים של בני אדם הם כיום אחד של הקב"ה ועוד מן הלילה עמו כי יום א' של הקב"ה ומעט מן הלילה של הקב"ה הם אלף שנים שהרי לא אמר הכתוב שיהא יומו של הקב"ה אחד כאלף שנים אבל כשיצא מעט מן הלילה עמו אז יומו שלם והיו אלף שנים ולכך מת אדם הראשון תוך אלף שאם היה חי אלף היה יותר מיומו של הקב"ה ושמה שיעור אותה אשמורה הוא כמו שיש ממימת אדם הראשון עד אלף שנים ואנן לא ידעין כמה הוא אותה אשמורה כי אם מסברא. (מצאתי) כי אלף שנים בעיניך וגי' – וכשעלתה תשובה ברעתך מתחלה יפה דנת ובראת אותה וראוין היו השנים לכך לפי (שלא) היו ימי בני אדם רבים שלא היו אלף שנים בעיניך אלא כיום הולך שעבר וחלף ומעט מן הלילה עמו שהרי אמרת לאדם הראשון (בראשית ב) כי ביום אכלך ממנו מות תמות ויהי תשע מאות ושלשים שנה נמצאו אלף שנים עולים ליום שלם ומעט מן הלילה עמו. כיום אתמול כי יעבר – שכבר עבר:

^פ רבנו מצטט כאן שני חצאי פסוקים סוף פסוק ג' ותחילת פסוק ד' "תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם: (ד) כי אלף שנים בעיניך פיום אתמול כי יעבר ואשמורה בלילה" ונ"ל כוונת רבינו לומר שדייקא בגלל שאלף שנים בעיניך כיום אתמול, לכן אתה אומר שובו, רוצה לומר אפילו אם נתרחקתי אלף שנים, בעיניך זה עדין באותו יום. אבל עדין צ"ע כי אפשר היה לומר אלף שנים בעיניך כיום אחד. ואולי מרמו למה שאמר בספר המידות תשובה חלק שני אות א. יום שהאדם עושה תשובה הוא למעלה מהזמן ומעלה כל הימים למעלה מהזמן, וכן יום-הכפורים הוא למעלה מהזמן. שלפ"ו תשובה נקראת אתמול כי אפשר היום לעלות ולתקן את האתמול. ידוע קושיית החיד"א כיצד תועיל תשובה הרי אין רצון מבטל מעשה. וכתב המסילת ישרים בסוף פ"ד שהוא חסד ה', והקשה עליו רבי אלחנן וטרמן הרי בגמ' מבואר שהתורה על הראשונות מפסיד מצוותיו הרי שמצד הדין אפשר במחשבה לבטל מעשה מצווה כ"ש מידה טובה שאפשר לבטל מעשה עבירה, ויש בזה אריכות גדולה לבאר העניין, ולפי רבינו בספר המדות הנ"ל שיום שאדם עושה תשובה הוא מעל הזמן באר הריצ"ח שעל כן תשובה היא כמו מסירת מודעה קודם החטא שהוא אנוס במעשה העבירה שיעשה.

^ק כמו שמשופר על צדיקים שכדי שלא לבייש בתוכחה היו מדברים לעצמם שהם צריכים לשוב והשומע היה מתעורר לשוב בעצמו.

^ק * בראשית מ
^ק **חולין צב**. – (בראשית מ-ו) ובגפן שלשה שריגים אמר רב חייא בר אבא אמר רב אלו ג' שרי גאים היוצאים מישראל בכל דור ודור פעמים ששנים כאן ואחד בארץ ישראל פעמים ששנים בארץ ישראל ואחד כאן יהיבו רבנן עיניהו ברבנא עוקבא ורבנא נחמיה בני ברתיה דרב. (בהמשך הגמ' שם דרשו עוד שש דרשות על פסוק זה, ואף אחת לא כפתרונו של יוסף הצדיק כפי שפטר שם)

פרש"י – ובגפן. ישראל נמשלו לגפן דכתיב גפן ממצרים תסיע (תהלים פ): **שרי גאים**. עשירים וקרובים למלכות:

^ק צ"ע ממה שרמזו בשלשה שריגים משמע שבכל דור יש שלשה דייקא שהם עשירים וקרובים למלכות ולא דווקא, וכנ"ל במדרש הנ"ל אברהם שביקש על סודם היה אחד.

^ק צ"ע כי לשון פרש"י עשירים וקרובים למלכות ורבינו שינה והשמיט אות ו' משמע שהם לא שנים עשירים וגם קרובים למלכות אלא עשירים שהם קרובים למלכות. אבל בפשטות זה היינו הך. וכוונת רש"י כמו רבנו.

^ק **משלי** פרק כב (יא) אהב טהור וטהור לב הן שפתיי רעהו מלך:

רש"י – (יא) אוהב טהר לב חן שפתיו – מי ששפתיו חן. רעהו מלך – הקב"ה אוהבו ומחבבו:

מצודות דוד – (יא) אוהב – מי שאוהב איש טהר לב מבלי סיג און ויאהב את מי שיש חן באמרי שפתיו על כי בדעת ידבר הנה המלך מכבדו כי כן דרך המלך לאהוב אנשים כאלה:

שכוונתו לשנות את דעתו של זולתו כמו הקרוצים למלכות שצריכים לשכנע את המלכות לזטל גזרותיהם על ישראל. וזה בחי' גם משלשם, בחי' שלשת השריגים הנ"ל הכוונה שצדק כלל ככל דור היו שלשה עשירים בעם ישראל שהיו קרוצים למלכות, וידעו לדבר אלכלס ליצרו המתקבל, היינו הדיבור של עשירים קרובים למלכות דהיינו שמשו רבנו טען שיש קליפת גם על חלק הדיבור של עשירות שעל כן אינו יכול להאיר את האמת לעם ישראל בחלק זה של דיבור שיקבלו דבריו ע"י שיהיו בחן ומליצה :

וזה לשון מוהרנ"ת בלקוטי תפלות אות נה – וזכנו להשלים הדבור של עשירים קרוצים למלכות, ותעזר ותושיע ותגן על כל הקרוצים למלכים ושירים ויועצים העומדים בצדק ויזענת והגלת ישראל צחמת ותשפיע עליהם דברי חן וימלאו חן וצניני הדיקרים והמלכים והשירים והיועצים, ויצטלו מחשבות אנוחיינו ותפן להם חן ושלל טוב צחפן שניצפו לזיטל כל הגזרות השות ורעות, ולפעל גזרות טובות על ישראל עמך, ויהפכו לז הדיקרים והמלכים והשירים עלינו לטובה, פי אפה לזד יודע אפן מעמד ומצב עמך ישראל פענת, אשר רצים קמים עלינו, רצים מאלד "על עמך יערימו סוד, ויתיענו על צפוניך" ולא אחד צלזד עומד עלינו, פי אם רצים קמים עלינו, וחושצים מחשבות צכל עת איך להרע לישראל חס ושלום, ואין לנו על מי להשען פי-אם על אצינו שצשמים, פי אפה היית עמנו מעולם צכל דור ודור, חמל עלינו גם עפה צדור העני הזה צעוקצא למשיחא, פי אין מי יעמד צעלנו עמך הגדול יעמד לנו צענת צרה, ותהפך לז הדיקרים והמלכים והשירים עלינו לטובה, פי הפל צידך לזד, (פמו שפחצו) "לז מלכים ושירים ציד ידור", וכתוב: "פלני מים, לז מלך ציד ידור על כל אשר יחפץ וטובו":

ויש דיבור של מלכות, בחי' מלכות פה [ק"ח/ט"ז] שהוא הדיבור של מלך היושע על כסאו ומלווה לונו. וזה בחי' גם מאז דברך, דהיינו דיבור של מנהיג/י בחי' נכון כסאך מאז (תהלים צג)/ק"א כדור המלך אומר להקצה מאז צצרת את העולם/י אתה מנהיג אותו/י. דהיינו שמשו רבנו טען שיש קליפת גם על

^{ק"ז} עיין בראשית רבה פרשה מא פסקה ח – "אהב טהר לב וכן שפתיו רעהו מלך" הקב"ה אוהב כל מי שהוא טהר לב ומי שיש לו חן בשפתיו מלך הוא, רעהו זה אברהם, שהיה תמים וטהר לבב ונעשה אוהבו של מקום שנאמר זרע אברהם אוהבו ולפי שהיה לו חן בשפתיו שנאמר (איוב מא) ודבר גבורות וחן ערכו נעשה לו הקב"ה כריע שמתוך אהבה שאהבו אמר לו לזרעך נתתי את הארץ הזאת: ועיי' מהרז"ו שכתב דקאי על שהתפלל על סדום. והיינו כרבינו שהיה קרוב למלכות שמים ועיי' דבור של קרוב למלכות ביקש עליהם בחן שפתי.

^{ק"ח} * פתח אליהו [ועיין ית אות ו' ותורה פב תנינא]

^{ק"ט} המלכות יש לה שתי הגדרות כי היא ממליכה בבחי' לית לה מגרמא כלום ומתחננת ומבקשת בשירה ויראה לקבל שפע מהמלך ומאיך היא מלך שיש לו הכל ומצווה כלפי העם שתחתיה. וכאן נראה שהכוונה למלך המצווה והדיבור הוא לגלות רצונו כמבואר בתורה יח ותורה פב תנינא. ואיין לק"ה פריקה וטעינה עפ"י שמות רבה כו שכוון כסאך מאז רומז לאז ישיר ולפי"ז היה אפשר לבאר כאן שמשו רבנו טען שיש לו קליפה על דיבור של שירה שהוא בבחי' ממטה למעלה בחי' מלכות ממליכה את המלך אבל כיון שרבנו נקט נכון כסאך מאז ולא הזכיר את המדרש נראה שכונתו לדבור המלך היושב כסא ההנהגה ומצווה לעם רצונו. ולפי"ז הדיבור של מלכות הממליכה נ"ל שישתייך לדיבור של עשירות שהוא דבור שכונתו לשנות את רצון המלך הכי נמי כל דיבור שהוא בבחי' מייין נוקבין הוא לעורר רצון המלך להשפיע בחי' מלכות המעלה מין.

^{ק"י} כמבואר בפסוק מנכון כסאך מאז. אבל גם לשון דברך הוא לשון הנהגה כמי"ש דבר אחד לדור (תורה ד')

ואולי הכוונה לעצם הדיבור שהוא בבחי' מלכות המגלה פנימיות (ואולי הוא בחי' יסוד האש)

בלק"ה פריקה וטעינה ד' יח מבואר שהד' הם בחי' שיר פשוט כפול משלש מרובע ולפי"ז משמע שמלכות שהוא מרובע הוא השלם שהרי זה בחי' שם הוי"ה באחור שרק המרובע הוא כל השם. וכן בתפילה על תורה זו משמע שהוא דבורי משיח בעצמו דהיינו שלימות הדיבור עיי"ש אות נו וזכנו להשלים הדיבור של מלכות דקדושה, ותביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו וימלוך עלינו לעולם ועד, ונזכה לשמע דבוריו הקדושים והטהורים והנוראים מפיו הקדוש:

וכן משמע בלק"ה הודאה א' ב' – מדבר, זה בחינת עקר הדיבור, בחינת מלכות פה, פי מדבר מרמו על הדיבור בעצמו כמבאר בהרה הקדוש (ו) שמדבר בחינת דבור, הינו בחינת מלכות פה שהוא עקר הדיבור:

וכן קצת משמע בלק"ה פריקה וטעינה ד' יח שמבאר שו' ימי שבוע הם ג' שמאירים לד' ושבת כנגד דיבור של מלכות

^{ק"א} תהילים פרק צג (א) ידור מלך גאות לבש לבש ידור עז התאזר אף תפון תבל כל תמוט: (ב) נכון כסאך מאז מעולם אָתה:

^{ק"ב} רד"ק (ב) נכון כסאך מאז. אז יכירו כי נכון הוא כסא מלכותך מאז ומעולם אתה, כלומר, קודם העולם, ואתה בראת העולם:

^{ק"ג} מצודות דוד (ב) מאז – מאז בראת העולם. מעולם – מטרם בראת העולם אתה הוא:

^{ק"ד} דהיינו שמאז שנברא עולם שיכול להמליך אותך אזי נעשה לך כסא מלוכה דהיינו מרכבה ודירה בתחתונים שאתה מנהיג אותה

עיין גמרא נדרים ט: שהכסא הוא אחד משבעה דברים שנבראו קודם בריאת העולם

ואולי הכוונה למלכות שסוף מעשה במחשבה תחילה דהיינו הכסא עצמו נברא קודם לעולם אבל נעשה נכון רק כשבפועל נברא העולם.

^{ק"ה} דהיינו שאין הכוונה שם שמאז ומעולם אתה מלך כי זה אינו כדאיאת עה"פ כס על יד קה אין הכסא שלם עד שימחה וזכר עמלק, אבל הנהגת העולם זה עיי' הקב"ה מאז שברא אותו ולעולם. ולזה כיון משה רבנו שאין לו כח הנהגה בדיבורו וכמבואר בסוף תורה ל' החילוק בין דוד המלך לשאול המלך עיי"ש

וזה לשונו שם – מקולו של אדם יכולין לידע את בחינות המלכות שלו, פי יש בכל אחד ואחד בחינות מלכות. והוא נבר בקולו, פי אין שני קולות שוין, פי קול של כל אחד ואחד משנה מחברו. ועל כן יכולין להפיר את האדם בקולו, כמו שנגאח בחוש, פי כפי בחינות האדם כן הוא קולו. ועל ידי הקול, יכולין להפיר את בחינות המלכות שלו. פי יש "קול ענות גבורה, וקול ענות חלושה" (שמות ל"ב), כפי בחינת המלכות של כל אחד. ועל כן שאול שהיה רודף את דוד על שראה בו שימלה, מצינו שם במקרא שנגדמנו יחד שאול ודוד, אמר לו שאול לדוד (שמואל א כ"ד): "הקולך זה בני דוד". שהבין שאול בהקול, שהוא חזק בבחינות המלכות. ושאל את דוד "הקולך זה בני דוד", שתממה שאול על קולו של דוד, פי הבין שהוא קול של מלך ממש. ועל כן רצה שאול לשאת את קולו, דהיינו להגביה את קולו

חלק הדיבור של מלכות כי אין לו כח הנהגה בדיבורו, שעל כן אינו יכול להאיר את האמת לעם ישראל בחלק זה של דיבור של כיווי והנהגה:

וזה לשון מוהר"ן בפירושו לתורה – וְזָמְנוּ לְהַשְׁלִים הַדְּבָר שֶׁל מַלְכוּת דְּקִדְשָׁה, וְתִבְרָא לָנוּ מִשִּׁיחַ לְדַקְנוּ צְמִיחָהּ בְּיָמֵינוּ וְיִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד, וְנִזְכֶּה לְשִׁמְעַ דְּצוּרֵינוּ וְהַטְּוֹרִים וְהַטְּוֹרִים מִפִּי הַקְּדוֹשׁ:

סיכום עניין רבוע הדיבור – נראה שסתם דיבור שגם גוי מדבר זה ע"י הרוח ממללא שקבלנו שנמצא בכל דיבור גם רע דהיינו שהדיבור עצמו הוא ע"י הכח אוחיות שיש בנשמה בצחי' הרלון שמתלבש בנפש ופועל בה' מולאות הפה לחתוך ההבל שהוא הקול ועיקר הפעולה היא ע"י המקיף שפועל כאחת בנפש ולא כריך לחשוב מה לעשות אלא לראות לעשות ואין זה ענין טכני בלבד אלא כח אלקי שפועל הדיבור בהתלבשות בנפש ובה' מולאות הפה ואילו הפנמיות הוא בקול עצמו כל מדבר לפי הפנמיות שיש לו

וכל זה להוסיף דיבור גשמי אבל להיות מדבר בעל יכולת לדבר דיבור קדוש לזה כריך עוד שני דברים והם ג' קוי אמת וגם רבוע הדיבור דהיינו ארבעה תיקוני הדיבור כנ"ל דיבור של דקה היינו שע"י שעושה דקה ע"י נעשה אדם דהיינו שיש לו כלי שיאיר בו הדעת דהיינו רחמנות ודיבור של תשובה דהיינו לשון בתשובה שזו התקשרות לבינה ודיבור של עשיית דהיינו שידבר באופן שיחוקק מקום בלב השומע לקבל דבריו דהיינו בחן כדי שיהיה דיבור המתקבל ודיבור של מלכות היינו שימליך על עצמו את הש"י וע"י יהיו דבריו נשמעים וכל הד' תיקוני דיבור האלה דהיינו מלכות וכן ותשובה וגדר אדם הם עושים את הדיבור כלי שיאירו בו הג' קוי אמת כי אע"פ שכבר יש בהם צחי' אמת אבל היא בצחי' מקיף דהיינו באמונה שע"י הדיבור מכוון לאמת אבל בצחי' קו צחי' פנימי דהיינו שיהיה דיבור המגלה דעת אמת לזה כריך שיאירו בו הג' קוי אמת

והאמת מאיר ברבוע הדיבור הנ"ל, ע"י ג' שמות/קיי' הנ"ל, שהם אל אלקים ה',
שהם בחי' תפלה, ותורה/קט"ו, ושדוכים וזווגים. תפלה בחי' אל חסד/קט"ו שהיא השפעה כזו בחי' אצרהם אבינו שפתח את הדבר להארת האמת בעולם והוא כזה לזה כח עולם כי כל ההתחלות קשות, ועיקר ההתגברות היא ע"י חסד כמבואר בתורה ה' אות ה') ואלקים בחי' גבורות יחזק בחי' דיני התורה, ושידוכים בחי' הויה בחי' תפלה שהיא משפט רחמים הולך משדוך חסד וגבורה (דכר ונוק') הוא יעקב, בחי' האבות קו האמצעי שעולה על כולם כיון שאינו כל אלא התקשרות אל הכתר וכן בחי' השפעה הוא השפעה המתוקנת ביותר ללא כח חסד שרואה להשפיע ולא כדין שרואה לעזור השפע אלא רחמים שמהשז טובת וכו' המקבל כמה הוא כריך לפי הכלים שלו שזו הארת האמת באופן המתוקן :

אל זה בחי' תפלה. כי אל על שם הכח [קיי'/קיי'] כמו שאמר לזו ליעקב אבינו יש לאל ידי לעשות עמכם רע ופרש"י יש חיל וכח זיו, שהוא תקיף ובעל היכולת [קיי']. וע"י התפלה נקראין ישראל

למעלה מקולו של דוד, אבל לא היה יכול. וזהו (שם): וישא שאול את קולו ויבך, דהיינו שרצה לשאת ולהגביה קולו כנ"ל, אבל היה הקול נבכה. וזה פחינות: ויבך, שהיה הקול נבכה, קול נמוך של בכיה. על פן אמר שאול אז אל דוד: ידעתי כי מלך תמלך, כי ידע זה על ידי הקול כנ"ל:

קיי' צ"ע כי בפשטות הג' שמות דהיינו ג' קוי אמת הם קו אחד אמצעי של אמת שצריך להפנים אותו שיהיה פנימי ולא מקיף ואזי מדבר בדעת וא"כ הם שלש רק כדי לברר את האמצעי וצ"ע מדוע אחר שמברר הוא לא נעשה אחד וזהו ואולי זה החידוש כאן במה שקורא לו ג' כל הזמן כי באמת הקו האמצעי הוא דבר המתחדש כל הזמן כמו מי שהולך בין שתי חומות וצריך ללכת באמצע ממש כל הזמן שיש לו בעצם רק ב' צדדים ואילו את הקו האמצעי הוא עושה בהליכתו כך גם בדיבור את האמצע צריך לכווין כל הזמן אבל באמת נראה ממה שכל כך מזכיר אותם בבחי' ג' גם כשמדבר בבחינות שלהם שיש כאן יותר מזה ובאמת הם ג' ממש וצ"ע.

קט"ו תפלה קודמת לתורה עיין תורה ח' אות ז' שע"י תפלה החכמה בכח וע"י תורה יוצאת לפועל. ונראה שהג' קוי אמת הם בחי' חמכה בינה ודעת כי הבינה מגלה את החכמה ושידוכים ע"י הדעת כמבואר בתורה מג.

אולי אפשר לומר שג' אלו תפילה תורה שדוכים הם בחי' השם יב"ק וכמ"ש ויעבור יעקב את מעבר יב"ק יעקב דייקא שהוא האמת עובר דרך מעבר הג' האלו שמבואר שם יחוד ברכה קדושה שהם בחי' חב"ד ועיין זהר ח"ב דף קטו. יק"ב, יחוד, קדושה, ברכה דקודשא בריך הוא, ודא שכנתא, דאיהו ברכה דקודשא בריך הוא מימיניה, ואיהו קדושה משמאליה, ואיהו יחודיה באמצעיתא, וקודשא בריך הוא הכי סלקין אתווי דיליה יב"ק, כגוונא [דף קטו]: דא הקב"ה בחושבן יב"ק, ומאן דאיהו בק"י בהלכה דיליה, דאיהו שכנתא, קודשא בריך הוא עמיה דבגינה לא יוזו מניה לעלם. דאית הלכה דאיהו נערה דילה, מטטרא דנער, ובגינה אתמר הלכה כפלוני, אבל הלכה דילך רעיא מהימנא, איהו דאתמר בה הלכה למשה מסיני, מפי הגבורה יהיב לך קודשא בריך הוא ברתא דיליה.

וכנ"ל ע"י הלכה זוכה לאמת ומסתמא גם להפך ע"י אמת זוכה להלכה ועיין שער הכוונות עה"פ יעננו ביום קראנו (תהילים פרק כ') שאומרים בשחרית ובתיקון חצות

קט"ו כך הביאור הפשוט בדרך כלל אבל עיין לקמן שרבנו מבאר קצת אחרת שהכח הוא בתפילה לשנות גזרותיו של הקב"ה. אבל כיון שהנושא שלנו הוא האופן שמאיר האמת ע"י קו השם א-ל ונראה פשוט שהכוונה לאברהם כי הג' קוין הם בחי' האבות שגילו את האמת בעולם ורבוע הדיבור בחי' האמהות בחי' זוהא אשה שהיא בחי' דבור.

ק"י עיין בראשית לא כט עה"פ יש לאל ידי פרש"י יש כח וחיל ביד

ק"י בראשית פרק לא (כט) יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלהי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע: פרש"י (כט) יש לאל ידי – יש כח וחיל בידי לעשות עמכם רע וכל אל שהוא לשון קדש על שם עוזו ורוב אוניו הוא:

ק"י זוהר רע"מ פנחס דף רטו: וכל שם וכנוי שהיה עליה, א"ל שהיה עליה דאית ליה יכולת על כל אל. וזהו נשא (אדרא רבה) דף קלב. מהו א"ל תקיף יכול.

בשם אל להינינו זעל יכולת לשנות חק הטבע, בבחי' מה שאמרו זגמ' (מגילה יח/קכ) מנין שקראו הקב"ה ליעקב אל שנאמר [קכא]/[קכב] ויקרא לו אל וכו' פשט הפסוק מזכיר כשחזר יעקב אזינו מחנו והגיע לשכס זנה סס מזנח לה' וקרא לו יעקב אל, וזגמ' דרשו שרמוז כחן שהקב"ה קרא ליעקב אל. כי ע"י התפלה כביכול אנו לוקחין לעצמינו הכח ממנו ית', כי אנו מבטלין גזרותיו קב"ה. נמצא שיש לנו הכח, וע"כ נקראין ישראל אל ע"י התפלה על שם הכח כנ"ל. וכשרז"ל (ירושלמי תענית [קכו]/[קכז]) על הפסוק לא איש אל ויכזב [קכח]/[קכט] דרשו רזנן זלשון תמיה האס לא איש הוא שעשה דברי אל כזוב כמו שמנינו זמסה רזינו שזיטל גזירתו של הקב"ה אחרי חטא העגל כמ"ס "וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו", כי ע"י התפלה מבטלין גזרותיו קב"ה, ואזי ישראל נקראין אל. ומשם מהסס א-ל מאיר הדיבור בבחי' וגבורתך ידברו (תהלים קמה)/קלא' להינינו שהחסידיס יספרו גזרותיו של הקב"ה להינינו התגלות האמת זקו הסס א-ל. דהיינו ע"י הכח וגבורה, שזה בחי' אל ע"ש הכח, מאיר הדיבור ע"י האמת. כי התפילה היא קלב רק ע"י אמת, כ"ש (שם)/קלג' קרוב ה' וכו' לכל אשר יקראוהו באמת שפיו לנו שויס (מזמות דוד סס), או הרוליס את קרנתו זאמת ולא רק זענת לרה (שפתי כהן דברים יז כל) :

קכ מגילה יח. - ואמר רבי אחא אמר רבי אלעזר: מנין שקראו הקדוש ברוך הוא ליעקב "אל"? שנאמר זיעקב: "ויזכר סס מזנח ויקרא לו אל אלהי ישראל". דאי סלקא דעתך זקאמנו קרא סלמזבח קרא ליה יעקב "אל", אס כן, "ויקרא לו יעקב אל" - מיבעי ליה לקרא למימנו אלא, על כחך להני קאמנו קרא: ויקרא לו ליעקב "אל". ומי קראו אל? אלהי ישראל.³⁹
 39-ורש"י על התורה פירש, דפשוטו של מקרא הוא, שקרא יעקב למזבח - על שם הנס. ועיי' הרמב"ן על התורה שהאריך בזה, וכתב שיש בענין זה סוד גדול, והוא רמז למה שאמרו חז"ל שאיקונין של יעקב חקוקה בכסא הכבוד.

קכא בראשית לג כ'

קכב בראשית פרק לג (יח) ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען בבאו מפדן ארם ויחן את פני העיר: (יט) ויבן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם במאה קשיטה: (כ) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל.
 פרש"י - (כ) ויקרא לו אל אלהי ישראל - לא שהמזבח קרוי אלהי ישראל אלא על שם שהיה הקדוש ברוך הוא עמו והצילו קרא שם המזבח על שם הנס להיות שבחו של מקום נזכר בקריאת השם כלומר מי שהוא אל הוא הקב"ה הוא לאלהים לי ששמי ישראל וכן מצינו במשה (שמות יז) ויקרא שמו ה' נסי לא שהמזבח קרוי ה' אלא על שם הנס קרא שם המזבח להזכיר שבחו של הקב"ה ה' הוא נסי ורבותינו דרשו שהקב"ה קראו ליעקב אל (מגילה יח) ודברי תורה כפטיש יפוצץ סלע מתחלקים לכמה טעמים ואני ליישב פשוטו של מקרא באתי:

רמב"ן - ועל דרך האמת הוא כמדורש רבותינו שדרשו רבותינו במסכת מגלה (יח -) מנין שקראו הקב"ה ליעקב אל, שנאמר ויקרא לו אל אלהי ישראל ויש בענין הזה סוד גדול הזכירוהו עוד בבראשית רבה (עט ח) בלשון אחר, אמר לו, אתה אלוה בעליונים ואני אלוה בתחתונים ורמוז למה שהם אומרים תמיד שאיקונין של יעקב חקוקה בכסא הכבוד והכונה שהשכינה שורה בארץ ישראל והמשכיל יבין:

עיי' כאן מוהר"ל בפירוש גור אריה שחולק על הרמב"ן וכתב שצ"ל להפך שיעקב בתחתונים וה' בעליונים. עוד כתב שם ובמקום אחר בויק"ר בפרשת בחקותי (לו, ד) פרשו סוד זה ביותר מפורש; "ועתה כה אמר ה' בראך יעקב ויוצרך ישראל" (ישעיה מג, א) אמר הקב"ה לעולמו עולמי עולמי אומר לך מי בראך מי יצרך - יעקב בראך יעקב יוצרך, וכתוב בוראך יעקב יוצרך ישראל, ודבר זה יש לך להבין כאשר תדע מעלת יעקב ומדריגתו ממה שנתבאר לך שנתבאר ר' (כח, יא, אות יז), ומפני כי שם הארכנו, ואולי יקשה לאדם הבנתו, נחזור הדבר בכאן בקצור [ו] יובן לך הדברים על בורים, ותדע מעלת יעקב שהוא אלוה בתחתונים, כי מעלתו שהוא קדוש נבדל מעניני הגוף, ולכך נאמר (ישעיה כט, כג) "והקדישו את קדוש יעקב", וכל קדוש יש לו מעלה נבדלת מן הגוף, ובשביל זה הוא אלוה בתחתונים. עכ"ל. ועיי"ש שמאריך.

קכג חתרו - גירונות

קכד עיי' לעיל תורה ז' אות א' תפילה מבטל הטבע ועיי' מועד קטן טו: מי מושל בי צדיק שאני גזור וצדיק מבטל

קכה מועד קטן טז:-(שמואל ב כג-ג) אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים מאי קאמר א"ר אבהו ה"ק אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם מי מושל בי צדיק שאני גזור ומבטלה.
 פרש"י - צור ישראל, מושל באדם אני מי מושל בי צדיק מושל בי ומבטלה:

קכז פרק ב' סוף הלכה א'

קכז ירושלמי מסכת תענית דף ט. - תני בשם רבי מאיר "כי הנה ה' יצא ממקומו" קשה שהי מלא כל הארץ כבודו ואלה הפיוס יוצא לו ממדה למדה יוצא לו ממדת הדין למדת רחמים על ישראל. כתיב "לא איש אל ויכזב" ר' שמואל בר נחמן ורבנן. רבי שמואל בר נחמן אמר, הקדוש ברוך הוא אומר לעשות טובה, לא איש אל ויכזב. אומר לעשות רעה על זה נאמר "ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה". ורבנן אמרי זלשון תמיה לא איש הוא, שעשה דבריו של אל כאילו אינו, כמו שכתוב למה ה' יחרה אפך בעמך. "ובן אדם ויתנחם" לא בן עמרם הוא שעשה לאל שיתנחם כמו שכתוב "וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו". אמר רבי אבהו אם יאמר לך אדם אל אני, מכוב הוא, ואס יאמר בן אדם לניק אני, סופו לתהות בו מן השמים יעמיקוהו נסיון, ואס יאמר שאני עולה לשמים, ההוא אמר ולא יקימנה.

קכח במדבר כג כ'

קכח במדבר פרק כג (יט) לא איש אל ויכזב וכן אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה:
 פרש"י שם כרבי שמואל בר נחמני בירושלמי כי זה פשט הפסוק ודברי רבנן הם דרש, ורבנן הביא זאת לענין הדרש.

קכח חתרו - גירונות

קכח תהילים פרק קמה (יא) כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו:
 מלבי"ם - (יא) כבוד מלכותך יאמרו - והחסידיס האלה יאמרו תמיד כבוד מלכותך, שהוא ספור מעשיו הקבועים כפי ההנהגה הטבעיית שישד מראשית קדומים, שהוא כבוד מלכותו, שבוה ינהיג כמלך הנהיג ע"פ חקי מלכותו, וגם גבורתך ידברו - שהוא מה שיעשה ה' אותות ומופתים ומשדד הטבע, שהן הן גבורותיו, וזאת ידברו באורך שזה גדר הדבור:

קכח בתורה - הוא

קכח תהילים פרק קמה (יח) קרוב ידוד לכל קראיו לכל אשר יקראוהו באמת:
 מצודות דוד - (יח) באמת - רוצה לומר בלב שיהיה פיו ולבו שוים ולא יכחיש הלב מאמר פיו:

אלקים זה בחי' תורה כ"ש שהקצ"ה אמר למשה רצנו כשניקש לשלוח אותו לגאול את ישראל ומשה טען לא איש זכרים לרב להינין תלמיד חכם המלמד תורה/קט"ו והוא צעמנו תורה כמזכר צגמ/קט"ו. וזהו [קל"ו] **הוא יהיה לך לפה**, שבחי' אלקים בחי' תור' הוא מאיר לפה, דהיינו להדיבור. כי הרב מורה דרך ישר לתלמידיו בתורתו להחזיקם בתשובה, שזה בחי' (ירמיה טו)/קל"ח **אם תוציא יקר מזולל כפי תהי' פי' אם תוציא נפש ישראל מהיאה"ר הזולל אותה יהיה פיך כפי/קט"ו** לגזור גזרות ולצטל גזרותי. והוא קמ' בחי' אמת, לצור הרצ המעורר תלמידיו לתשובה הם לצורי אמת בבחי' (מלאכי ב)/קמ"א **תורת אמת היתה בפייהו** שמדבר מאמת מליאותו ית' ע"נמלא מאלד/קמ"ב צעולם הזה ומסגיח ורובה שנמליכו צעזודה ה' תורה מלוות ותפלה :

ה' דהיינו קו האמת השלישי שמתגלה ע"י שם הוי"ו זה בחי' שידוכים, בבחי' לצרי לצן וצתואל לצליעזר שצקש לקחת את רצקה ליחקה, אמרו לו **מה' יצא הדבר** וכו' הנה רצקה לפניך קח ולך ותהי אשה לצן אדוניך כחשך ליצר ה' (בראשית כד)/קמ"ג מזכר שהשידוך של רצקה ליחקה נעשה ע"י שם הוי"ו, בחי' (משלי

קל"ד שמות פרק ד (יד) ויחר אף וידד במושה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי פי דבר ודבר הוא וגם הנה הוא יצא לקראתך ויךך וישמח בלבבו: (טו) ודברת אליו ושמרת את הדברים בפיו ואנכי אהיה עם פיך ועם פיהו והוריתי אתכם את אשר תעשון: (טז) ודבר הוא לך אל העם והיה הוא יהיה לך לפה ואתה תהיה לו לאלהים:

העמק דבר – (טז) **ודבר הוא לך אל העם**. הוא עיקר סרבנותו של משה כמו שביארנו. משא"כ עם פרעה לא היה קשה למשה לדבר פעם דבר ה' והיתה שכינה מדברת מתוך גרונו בעת ידוע ששלחו ה' לילך ולדבר. משא"כ עם ישראל היה עליו העסק תמיד להציע לפנייהם תמיד דברים. וכן כתיב להלן ה' א' ויאמרו אל פרעה וגו'. מה שאם כן בישראל כתיב וידבר אהרן את כל הדברים וגו' וכ"כ הרמב"ן ז"ל: **והיה הוא יהיה לך לפה**. לדבר בהסבר דבר ה' וביאורו וכוונתו שמוטל עליך הוא יהיה במקום פיך: **ואתה תהיה לו לאלהים**. להגיד לו דבר ה' כמו אלהים לנביאו ועי' להלן ז' א':

קל"ה כי לכאורה תמוה כיון שגם אהרן היה נביא מדוע צריך את משה אלא שמושה השיג יותר את ההוראה שהיא תורה של הקב"ה ולימד אותה את אהרן, שהוא ידבר אותה למלך פרעה (דבור של מלכות)

קל"ו מכות דף כב: – אמר רבא כמה טפשי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה דאילו בס"ת כתיב ארבעים ואתו רבנן בצרו חדא:

קל"ז תחילת הפסוק ה"ל

קל"ח ירמיה פרק טו (יט) לכן כה אמר ידוד אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה וישבו הקמה אליך ואתה לא תשוב אליהם:

רש"י – (יט) לכן – בעבור שאני סובל הצרות האלה. כה אמר ה' – לי. אם תשוב – אתה ישראל ע"י ואשיבך אני אליו אמר לי לפני תעמוד. ואם תוציא יקר מזולל – אם תוציא אדם הגון מאדם רשע שתחזירנו למוטב. כפי תהיה – שאני גוזר גזירה ואתה מבטלה. ישבו הקמה אליך ואתה לא תשוב אליהם – יתובון אינון לפתגמך ואת לא תתוב למטעי בתריהון:

קל"ט ואולי זה שאמר הקב"ה למשה רבנו מי שם פה לאדם הרי אם תדבר עי"י יהיה לך פה ומשה לא הסכים עד שאמר לו הנה אהרון אחיך דהיינו שהויכוח היה מה קודם למה אתערותא דלתתא או דלעילא.

ק" בתפארת ותולדו-1 הוא (אות ו' גדולה) ומתולדו- הוא

קמ"א מלאכי ב' – (ד) וידעתיכם פי שלחתי אליכם את המצוה הזאת להיות בריית את לוי אמר ויהיה צבאות: (ה) ברייתו יהיה אתו החיים והשלום ואתכם לו מורא וייראני ומפני שמי נחת הוא: (ו) תורת אמת יהיה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון: (ז) פי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה בקשמו מפיהו כי מלאך יהיה צבאות הוא:

פרש"י – (ז) בשלום ובמישור הלך אתי – אהרן ואלעזר ופנחס וכן במעשה העגל השיבו כל שבטיהם מעון שנאמר ויאספו אליו כל בני לוי (שמות ל"ב):

מלבי"ם – תורת אמת היתה בפיהו – התורה שלמד בפני עצמו היתה תורת אמת כפי החכמה המקובלת מסיני, ועולה לא נמצא בשפתיו – במה שלמד והורה לאחרים הורה כפי ההלכה.

ומבאר אצלי שהשפה היא חיצונית נגד הפה ומורה ע"מ שמוציא מן השפה ולחוץ ללמד לאחרים. והתבאר אצלי עוד שהפה ירמוז תמיד על עניני חכמה.

והשפה ירמוז על עניני דעת. ר"ל הפה יציין מה שקבל מרבותיו בעניני חכמה שא"א לדעתה מעצמו רק ע"י קבלה. ואמר שקבל קבלת אמת, והשפה יציין מה שמוציא מדעתו בדברים שיש לשכל מבוא בהם. כמו דברים המושגים ע"י החושים או מושכלות ראשונות אשר ידעם מעצמו בידיעה ברורה ויוציאם בשפה לחוץ. ובוה יצויר עולה אם יטעה בעינו ויוציא היקשים מתעם. ע"זא שעולה לא נמצא בשפתיו. ומה שנוגע להנהגה בשכל המעשי. אם בדברים שבין אדם לאלהים בשלום ובמישור הלך אתי – לא נטה ממצות ה' לחלק עליהם. ולא נטה מדרך הישר ומצות התורה. ואם במה שנוגע לאחרים רבים השיב מעון – בתוכחותיו ומוסריו. ומפרש נגד מה שלמד את העם בין בתורה בין בהנהגה.

קמ"ב תהילים פרק מו (ב) אלהים לנו מחסה ועו עזרה בצרות נמצא מאד:

קמ"ג בראשית פרק כד (ג) ויען לכן ובתואל ויאמרו מידוד יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב: (גא) הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לכן אדוניך פאשר דבר ידוד:

תרגום יונתן – (ג) ואתיב לכן ובתואל ואמרו מן קדם יי נפק פתגמא דרבקה אתיהיבת ליצחק אנן לא ניכול למללא לך ביש או טב **פרש"י** – (ג) ויען לכן ובתואל – רשע היה וקפץ להשיב לפני אביו: **לא נוכל דבר אליך** – למאן בדבר הזה לא על ידי תשובת דבר רע ולא ע"י תשובת דבר הגון לפי שניכר שמה' יצא הדבר לפי דבריך שזימנה לך (ב"ד):

רבנו בחי – מה' יצא הדבר. כלומר המעשים שאירעו לך מוכיחים. ומכאן למדנו שענין החיווג הוא נגזר מן השמים כענין שאמרו חז"ל (סוטה ב.) ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, ואפילו מעבר לים. וזהו שהוכיח שלמה ע"ה (משלי יט, יד) בית והון נחלת אבות ומה' **אשה משכלת**, ביאר הכתוב מה שהאבות מנחילים לבנים והוא הבתים והממון, אבל אשה משכלת

יט/קמ"ד ומה' אשה משכלת נ"ל רואה לומר שלא די שהשדוד ע"י ה' אלא גם קיום ועמידת השדוד ע"י ה' כמו שאמרו חז"ל (סוטה יז.) איש ואשה זכו שכינה ציניהם, ואמרו י' באיש וה' באשה, הוא שם י"ק שמקיים את השדוד/קמ"ה. ועוד ע"י שם ה' דהיינו אור האמת שמאיר באשה היא משכלת שלא תחריב ציתה, שלא תיהיה צבחי אולת צידה תהרסנו אלא תיהיה אשת חיל צנתה ציתה והוא דהיינו השדוד הוא בחי' אמת, בבחי' כמו שאמר אליעזר כשמלא זיווג לילחם (בראשית שם)/קמ"ו אשר הנחני בדרך אמת ע"י הארת האמת הולך אותי ה' בהגחה למלא את זיווגו של ילחם.

ועי"ז נשלם הדיבור, כי עשרה קבין שיחה דהיינו רצוע הדיבור ירדו לעולם ט' נטלו נשים וא' כל העולם כולו האנשים/קמ"ז (כשרו"ל קידושין מט:)/קמ"ח שמונה שם הגמ' טו דברים שירדו עשרה קבין לעולם ונתחלקו ט' ואחד, ונראה שהט' כנגד ט' ספירות מחכמה עד מלכות והכתר מעל הקומה ומאיר זה משרפה, וט' קבין הן קומה שלימה של שיחה דהיינו כלל רצוע הדיבור והחלק העשירי הוא הכתר של קומת הדבור שהוא שרץ שמס מסאיר זו האמת/קמ"ט. וכל זמן שאין התקשרות שחלק הגברים יתחבר ויאיר לחלק הנשים אין להדיבור שלימות כי איש צחי' דיבור אמת ואשה צחי' שיחה צטלה, אבל בשנתקשרין, אזי נתחברים ונשלמים חלקי הדיבור.

אין כח בידם להנחיל אותה להם כי מאת ה' תבוא. והודיענו בזה כי אשה משכלת יקרה היא מבית והון, וכענין שכתוב (שם לא, י) אשת חיל מי ימצא:

ובמדרש בתהלים (מומור נט) בא וראה כמה קשה כח הזיווג, שהרי מצינו שהקב"ה ייחד שמו על הזיווג בשלושה מקומות בתורה בנביאים בכתובים. בתורה שנאמר מה' יצא הדבר, בנביאים שנאמר (שופטים יד, ד) ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא, בכתובים שנאמר (משלי יט, יד) ומה' אשה משכלת, וכתוב (שם יח, כב) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה'. ועוד דרשו במקום אחר שהנישואין נגזרין משעת יצירה שנאמר (ישעיה מו, ג) העמוסים מני בטן הנשואים מני רחם, וזהו בת פלוני לפלוני ואפילו מעבר לים: ועל דרך הקבלה בת פלוני לפלוני ואפילו מעבר לים. בת היא היר"ד, פלוני הוא הוי"ו, לפלוני הוא האל"ף שהוא מעבר לים החכמה והכל דבק ומיוחד. ולכך לא אמרו פלוני ישא פלונית או פלונית תנשא לפלוני כי רצו להקדים הנקבה ולהזכיר אביה ובעלה. וזה לשון גן בעדן מקדם (בראשית ב, ח), ונטיעה זאת קודם יצירת העולם היתה, והמשכיל יבין:

קמ"י משלי פרק יט (יד) בית והון נחלת אבות ומידוד אשה משפלת:

מלבים – (יד) בית והון נחלת אבות – הבית והון ילכו בנחלה מאבות לבנים, הוא נחל מאביו וינחילה לבניו אחריו, בתנאי אם מה' – נודמן לו אשה משכלת – שתצליח את בעלה ותנהיג את הבית וההון בהשכל, שאז ישאר נחלה לדורות, כי האשה היא השומרת ההון, והיא המהרסת את הבית באולתה כמ"ש אשת חיל בנתה ביתה ואולת בידיה תהרסנו:

קמ"ה שמעתי מהריצ"ח שוו הכוונה בברכה שמברכים באחרונה של שבע ברכות אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה, הכוונה שברא חתונת דיבוק איש באשה ולכן חתם משמח חתן עם הכלה ולא חתן וכלה, דהיינו כי בחי' מושיב יחידיים ביתה הוא כקריעת ים סוף בין להביאם לבית ובין להשאירם בו ביחד.

קמ"ו בראשית פרק כד (מח) וְאָקֵד וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לְיְדֹדִי וְאֶבְרָךְ אֶת יְדֹדִי אֶלְהִי אֲדֹנָי אֲבְרָהָם אֲשֶׁר הִנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ אֶמֶת לְקַחַת אֶת בַּת אֲהֵי אֲדֹנָי לְבָנִי:

מלבים – (מח) אשר הנחני בדרך אמת. בספור הראשון אמר אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם אדוני, כי יש הבדל בין חסד ובין אמת, שדבר הנוהג מנהג הטבעי הוא בכלל אמת, כי זה כאלו הביטיח ה' שיהיה כן, והדבר שהוא למעלה מן הטבע דבר הנסיי וההשגחיי, יתואר בשם חסד כמבואר אצלי בפי' הני"ך בכ"מ. והנה אברהם לא צוה לו שיקח אשה ממשפחתו דוקא, רק שתהיה האשה מארץ מולדתו, וכבר אמרו שווג ראשון מכריזים עליו קודם יצירת הולד, והוא קצוב מאת המזל השולט בעת היצירה כמו שפי' רש"י ז"ל בסוטה, ואברהם היה אצטגנין גדול וידע כי זיווגו הוא בחרן, ואם היה לוקח אשה מארץ עפ"י עזר ה' שימצא בת זוג המוכן לו שם, הוא אמת, כי זה הובטח מראשית היצירה, אבל מה שראה שנודמנה לו אשה ממשפחתו, שזה לא ידע אברהם ע"י אצטגנינות, א"כ הוא ענין נסיי והשגחיי, ע"ז אמר אשר לא עזב חסדו ואמתו, כי נוסף אל האמת גם חסד, שהוא ענין נסיי למעלה מן המזל, ועז"א שם, אנכי בדרך נחני ה' בית אחי אדוני, כי לא כוון בשליחותו לשם וכמש"ש, אולם לפניו שאמר ששבועתו היתה שיקח דוקא ממשפחתו, א"כ ראה באצטגנינות שבת זוגו הוא ממשפחתו ואינו חסד למעלה מן המזל רק אמר שנקצב כן בעת יצירת הולד, אמר אשר הנחני בדרך אמת:

קמ"ז קצת צ"ע כי חלק העשירי מסתמא הוא חלק הגברים ואילו בכל העולם כולו יש מחצה נשים ומחצה גברים. ועוד כיון שכבר לקחו הנשים ט' חלקים איזה מחצה נשים נשאר לחלק העשירי. לכן נראה שהכל העולם כולו הכוונה לגברים

קמ"ח קדושין מט:-- עשרה קבים **חכמה** ירדו לעולם תשעה נטלה **ארץ ישראל** ואחד כל העולם כולו. עשרה קבים **יופי** ירדו לעולם תשעה נטלה **ירושלים** ואחד כל העולם כולו. עשרה קבים **עשירות** ירדו לעולם תשעה נטלו **רומיים קרמונים** ואחד כל העולם כולו. י' קבים **עניות** ירדו לעולם תשעה נטלה **בבל** ואחד כל העולם כולו. עשרה קבים **גסות** ירדו לעולם תשעה נטלה **עילם** ואחד כל העולם כולו. וגסות לבבל לא נחיתה והכתי' (זכריה ה-ט) ואשא עיני וארא והנה שתיים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם ולהנה כנפיהם חסידה ותשאנה את הארץ בין הארץ ובין השמים ואומר אל המלאך הדובר בי אנה המה מוליכות את הארץ ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער וא"ר יוחנן זו חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל אין להכא לנגל נחית ואשתרבוני הוא דאשתרבוני להתם לעילם, דיקא נמי דקתני לבנות לה בית ש"מ, איני והאמר מר סימן לגסות עניות ועניות בבבל הוא דאיכא, מאי עניות עניות דתורה דכתיב (שיר השירים ח-ח) אחות לנו קטנה ושדים אין לה וא"ר יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד. עשרה קבים **גבורה** ירדו לעולם תשעה נטלו **פרסיים** וכו'. עשרה קבים **כנים** ירדו לעולם תשעה נטלה **מדי** כו'. עשרה קבים **כשפים** ירדו לעולם תשעה נטלה **מצרים** כו'. עשרה קבים **נגעים** ירדו לעולם ט' נטלו **חזירים** כו'. י' קבים **זנות** ירדו לעולם תשעה נטלה **ערביא** כו'. עשרה קבים **עזות** ירדו לעולם תשעה נטלה **מישן** כו'. עשרה קבים **שיחה** ירדו לעולם תשעה נטלו **נשים** כו'. עשרה קבים **שכרות** ירדו לעולם תשעה נטלו **כושים** כו'. עשרה קבים **שינה** ירדו לעולם תשעה נטלו **עברים** ואחד נטלו כל העולם כולו:

קמ"ט כך נ"ל כוונת רבינו ממה שתולה את שלימות הדבור בשידוכין משמע שיתחבר חלק הנשים לחלק הנותר של האנשים. אבל עיין מהר"ל חדושי אגדות שהעשירי הוא הטפל לתשעה נראה כונתו למלכות ולא לכתר. וכבר מצינו כעין זה בעניין המלכות שנחלקו מה היא ספירת היסוד שלה שאינה נופלת לעולם האם היא המלכות דמלכות הוא כתר דמלכות. ועל פי החסידות נראה יותר לפרש שהכוונה לכתר דמלכות דהיינו שאפילו בתכלית הקטנות נשאר הרצון. והכי נמי כאן העשירי הוא הכתר כנ"ל.

ג' שמות הנ"ל, שהם אל אלקים ה', שהם בחי' תפלה תורה שידוכים, נשלם הדיבור ע"י האמת, היינו רבוע הדיבור שנשלם ע"י האמת כנ"ל :

ג' קוי האמת בחי' א-ל אלקים הויה, בחי' ג' אבות, חסד גבורה תפארת, והם אמת המאיר ע"י תודה הלכה, בחי' שעשוע עוה"ב, שמבאר האריות"ל שהם שני נהרין המאירים ממנח עתיק יומין (אריך אנפין/א) למנח זעיר אנפין להשלים לו ג' ראשונות חכמה בינה ודעת להשלימו לקומה שלימה של עשר ספירות, וג' חז"ל אלו הן ג' קוי האמת א-ל חכמה תפלה בקו ימין, אלקים תורה בינה בקו שמאל, הויה שדוכין דעת בקו האמצעי, וכל אמצע זכוהו להבריה ולקשור את כל הקומה בחי' יעקב הבריה התיכון החובק וקושר את כל קרשי אהל מועד וזה בחי' שדוכין לקשור אשה לזאב וכן השידוכין וזיווגים הם ע"י הדעת שהוא בחי' חיבור כמבואר בתורה מג/א.

אות ה

עתה יבאר ששלימות הדיבור הנ"ל דהיינו שג' קוי האמת מאירים ברבוע הדיבור, נקרא לשון הקדש, וקשור מאד לשבת קודש. עיין תורה פ' חכמה נקראת קדש, ועיין תורה פג תנינא חכמה היא עד כמה אני משיג שאיני יכול להשיג את רוממותו ית', כמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, דהיינו שזו החכמה לדעת שרחוק ממני להשיג אותו ית'. ולפ"ז נראה שאפ"ל שכמו שלשונות הגויים הן זיטוי של מדה רעה שממנה חיותם כל אומה והלשון שלה כד עס ישראל לשון לשון קודש דהיינו זיטוי של יראת שמים שהיא השגת רוממותו ית' הבלתי נתפסת.

ז"ע מה שרבו אומר שהאמת שבדיבור רק משלים את הדיבור או עושהו חסר בלעדי האמת, ולא אומר שכלל אמת אינו דיבור כלל, כמו שאמר בתורה כט. אולי כי כאן הדגש לא רק על מה לדבר אלא יותר איך לדבר דהיינו שיהיה יואל מהעצמות שלי ולא מהשפה ולחוז, וכפי שמשמע קצת מדברי מוהרנ"ת בלקוטי תפלות.

ושלימות הדיבור, הוא בחי' לשון הקודש לשון הצא מקדש דהיינו חכמה לאיקרי קדש (תורה פ) והמבטא את הקודש ומדבר ממנו. כי כל לשונות העמים הם חסרים קדש ואין להם שלימות/א' בי בקראין/א' **לשון עלגים** [יה"א] כל מי שאינו יודע לבין דיבורו להיות אה, קרוי עלג ונלעג (פרש"י). דהיינו לשון של חוטאים הפך לשון אמות של לדיקים כמבואר בישעיה פרק לב. ורואה לומר שכך נקראים כי זה מהותם שהם חסרים קודש, כי הם ההתבטאות של מדותיהם הרעות/א', ואין שלימות רק ללשון הקודש כשמדבר עם כוונה של קודש, ושפת לשון הקודש מסוגל לזה יותר/א'.

שבת שהיא זמן של נייחא מל"ט מלאכות היא יציאה מבחי' החומר והעשיה של ששת ימי החול והתקשרות לבחי' הגורה של החומר שהיא בחי' נייחא מהעשיה, ועי"ז היא הדבקות בו ית' שהוא בחי' אורה ונייחא הפך העשיה. וכפי שיתבאר יותר לקמן בצאות ו'.

וכמו ששבת היא נייחא מלט מלאכות ודאגת הפרנסה, כך לשון הקודש היא נייחא מהמדות ותאוות רעות. ולכן לשון הקודש מקושר לשבת דלא שייך זה בלא זה.

^א עתק ואריך שניהם בכתר אלא שעתיק נעתק לגמרי מהתייחסות לתחתונים ואילו אריך יש לו יחס לתחתונים לכן נראה יותר כוונת האריות"ל שהכוונה למצח אריך אנפין שמאיר במצח זעיר אנפין אמנם הם כנראה אורות מעתיק יומין דהיינו רישא דלא איתידע. והם שעשוע עוה"ב, המאיר בחנוכה.

^ב תורה מג - ...פי' הוויגים נמשכים מהדעת, כמו שכתוב (בראשית ד): "והאדם ידע את הויה אשתו", וכתוב (במדבר ל"א): "כל אשה ידעת איש"....

^ג ז"ע כי בתורה יט מבואר שלשון העמים הוא רע ממש כי הוא התבטאות המדה רעה שלהם.

^ד ז"ע משמע בגלל שנקראים ולכאורה צ"ל בגלל שהם חסרים על כן נקראים לשון עלגים

^ה * ישעיהו לב ד'

^ו ישעיהו פרק לב (ד) ולבב נמהרים יבין לדעת ולשון עלגים תמהר לדבר צחות:

רשי" - (ד) ולבב נמהרים יבין לדעת - לא כמו שעבשיו השמן לב העם (ישעיהו ו'). ולשון עלגים וגו' - ולא כמו שעבשיו כי בלעגי שפה (ישעיהו ח).

עלגים - כל מי שאינו יודע לבין דיבורו להיות צח קרוי עלג ונלעג. הגניא עס בתחילת הפרק אומר שלא כמו שהיה בימי אחז שהיה רשע אמר הקב"ה השמן לב העם הזה וכו' שלא למה שתפוסם מנצח הגניא שעתה יעלה חזקיהו בנו שהיה ליק ואזי להפך הלצות יתפכו ויתמלאו זלעת והלשון שהיה עליהם תיהיה לשון אה.

^ז כל שפה היא התבטאות המדה רעה של אותה אומה בעלת השפה הזו, אמנם אם ידבר בשפת הגויים דברי קודש יהיה הכוונה קודש אבל השפה טמאה, ובוודאי הכוונה עיקר, אבל יש גם סגולה לשפה עצמה ובעיקר המבטא שמדבר בו שמבטא עוד יותר את המדה הרעה של אותה אומה.

^ח נראה שהשפה שמדבר היא החיצונית והכוונה פנימית, וידוע שהמקף משפיע על הפנימי (בתורה בא מקף מחיה את הפנימי). וצ"ע אולי יתבאר עפ"י ביאור האריות"ל בשער הגלגולים סוף הקד' י' בכונות הזיווג שכוונת האב עושה אור מקף וכוונת האם אור פנימי ולכן כוונת האב עיקר כי במשך הזמן המקף יכוף את הפנימי. אבל קשה לומר כן כי בדיבור בוודאי הכוונה עיקר. אלא אם נאמר שהכוונה היא המקף והשפה פנימי וצ"ע.

ולא"ק לשון קודש הנגזל מחול הוא מקושר לשבת קודש שנזללת מימי החול^ט, בבחי' [הכתוב]/י"א ודבר דבר שלמדו משם חז"ל שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול^{יב} (שבת קיג) וי"י כי דבור חול הוא זעניני פניסה ומלאכות ועשיה. ולשון של שבת הוא בבחי' מה שלמדו חז"ל שמה שכתוב [י"ד]/י"ט **כה תברכו** להינינו זרכת כהנים^{יז} תיהיה בלשון הקודש (סוטה לח.) וי"ז שבלה"ק נכלל ברכה וקדושה והיינו שעל כן זרכת כהנים היא בלשון הקודש כי בלשון הקודש נכלל זרכתה וקדושה לכן על ידה אפשר לצדד^{יח} לשון השפלה^{יט} כמו להצריך את הגפן שמספיל ענף ממנו לתוך הארץ, והיינו להמשיך את הקדש למטה לארץ לישראל, לכן דייקא ע"י לשון הקודש יכול לצדד כי היא לשון הצאה מקודש ועי"ז יכול להצריך אותו לארץ. ובלשון"ק נכלל זרכתה וקודש כי הלה"ק מקושר לשבת, שנא' בו ברכה וקדושה, כ"ש (בראשי' ב) ויברך ויקדש

^ט לעיל תורה נח את י' ותורה סו את ג'.
^י * ישעיהו נח יג

^{יא} ישעיה נח (יג) אם תשיב משבת רגלך עשות חפציה ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד וכבדתו מעשות דרךך ממזוא חפצך ודרך דברך על ה' והתענג על ה' והתענג על ה' (במותי) בְּמַתִּי אֶרְץ וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נְחֹלֶת יַעֲקֹב אֲבִיךָ כִּי פִי ה' דְּבַר: (פ) ובירושלמי דרש עוד ודבר דבר שלא לתבוע צרכיו ולא לדבר דברי חול ולא להרבת דברים הובא בטור קפח וטש"ע סימן שז.

^{יב} שבת קיג. – (ישעיה נח-יג) **וכבדתו מעשות דרכיך** וכבדתו שלא יהא מלושך של שבת כמלושך של חול וכי הא. דברי יוחנן קרי למאניה מכבדתי מעשות דרכיך שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול ממזוא חפצך חפצך אסורין חפצי שמים מותרין **ודבר דבר** [קיג]: שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול דבור אסור הרהור מותר.

רשב"א – שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. פירש רש"י ז"ל: כגון מקח וממכר וחשבונות. והקשו עליו (תוס' בשם ר"ת) דהיינו ממזוא חפצך. אבל בירושלמי (דפרקין ה"ג) אמרינן שאפילו דבור בעלמא לרבות בו כדרך שהוא מרבה לדבר בחול אסור, דגרסינן התם: אמר ר' חנינא בדוחק התיירו שאלת שלום בשבת, (וביקרא רבה לד) אמר ר"ש בר אבא ר"ש בן יוחי כד הוי חמיה לאמיה משתעי סגיין הוה אמר לה אימא שבתא היא, תני אסור לשאל צרכיו בשבת, ר' זעירא שאל לר' חייה בר אבא מהו למימר רוענו זוננו פרנסנו, א"ל טופס ברכה כך הוא.

^{יג} * במדבר ו'

^{יט} במדבר ו' (כג) דְּבַר אֶל אֶהְרֹן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר פֹּה תִבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: (ס)

^{יט} בווהר מבואר שאת הברכות ממשיך הכהן מו"א אל המלכות וממנה לישראל והמלכות יש בה דינים וע"י שהכהנים הם מצד החסד הם ממשכיבם חסד מו"א להמתיק את דיני המלכות ועי"ז נמתק הדין מישראל ומתברכים. ונראה להוסיף לפי רבינו ממה שמברכים בלשון הקדש דווקא שעי"ז נמשך הארת אמת ועל כן הן ג' ברכות כנגד ג' קוי האמת שזו עיקר ההמתקה כשמתגלה האמת שכל הפעולות המשתנות נמשכים מהאחד הפשוט. כי אחד הפשוט הוא הקדש ובלשון הקדש מברכים מלשון להבריק את הגפן ומאירים את הקודש למטה בארץ לישראל.

וזה לשונו – וזהר ח"ג קמו. – ומהאי כ"ה שהיא המלכות מתערין דינין. ומדאחבר עמה חסד להיני ז"ל אתבסמת. ובגין כך אתמסר דא זרכת כהנים לכהן דאתי מחסד, בגין דתתברך ותתבסם כ"ה, הה"ד "כה תברכו". כלומר אע"ג דהאי כה אשתכחת בדינין עס כל זה תבסמון תמתיקו לה ותברכו לה, דכתיב "כה תברכו את בני ישראל" להיני תברכו בהאי חסד לכ"ה כלומר תמשיכו לה את הזכות מו"א הנקרא חסד ע"י זרכת כהנים ותבסמון לה לקבליהו דישאל להיני תמתיקו אותה נצטיל שתפיע זרכתה לישראל בגין דלא ישתכחון בה דינין כלי שלא ינאלו בה לינין לישראל מ"ו הה"ד כה תברכו את בני ישראל שאת מלת "כה" תצרכו ותמתיקו נצטיל לישראל כלי שתפיע להם חסד ותמיים. עוד שם – ובשעתא דפרסין כהני ידיהו דאתיין מחסד, אתער חסד דלעילא שהוא ז"ל ואתחבר בהאי כה ומתחבר כה שהיא המלכות ועי"ז מתקשמת ומתקמת, ומתברכא, באנפין נהירין ומתנכרת כלי להלץ פנינים מאיות לבני ישראל, ואתעדי מנהון דינין ועי"ז כסיס מהס הליניס, הדא הוא דכתיב, כה תברכו את בני ישראל, זוקא לישראל כי היא נחלתם ולא לשאר עמין שאין להם חלק בקדושה:

בגין כך כהן, ולא אחרא, כהן בגין דיתער האי כתר דיליה חס"ד על ידיו, דאקרי חסיד, דכתיב (דברים לג ח) לאיש חסידך, והוא אתי מסטרא דחסד, וכתב (תהלים קמ"ה י) וחסידך יברכוכה, אל תקרי יברכוכה, אלא יברכו כ"ה, כה תברכו בשם המפורש, כה תברכו בלשון הקדש:

^{יט} סוטה לח. – גמ' תנו רבנן (במדבר ו-כג) כה תברכו בלשון הקודש אתה אומר בלשון הקודש או אינו אלא בכל לשון נאמר כאן כה תברכו ונאמר להלן (דברים כז-יב) אלה יעמדו לברך את העם מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש רבי יהודה אומר אינו צריך הרי הוא אומר כה עד שיאמרו בלשון הוה.

^{יט} ברכה לשון רבוי כמבואר בב"מ מב ובתענית ח: – ואמר רבי יצחק גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכיס דהיינו מעשה ידיים שא"צ לגשם מתברכת בו שנאמר לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך ואמר רבי יצחק אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמין תנא דבי רבי ישמעאל אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמין תנו רבנן הנכנס למוד את גרנו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו התחיל למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה מדר ואחר כך בייך הרי זו תפלת שוא לפי שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין:

ועיין פרש"י סוטה י. – במה בירכו – כל ברכה שבמקרא לשון ריבוי הוא דבר המרבה ומצוי בו שובע פוייש"ן בלע"ז

^{יט} מלשון להבריק את הגפן, דהיינו לכופף אותה ממעלה למטה לתוך הארץ כדי שתוציא שרשים ויצמח ממנה עוד גפן, כך לשון ברכה היא המשכת קודש ממעלה למטה לארץ.

^{יט} בראשית פרק ב (ג) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלֶאכֶתוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

רש"י – (ג) ויברך ויקדש – **ברכו במן שכל ימות השבוע ירד** להם עומר לגלגולת ובששי לחם משנה. **וקדשו במן שלא ירד כלל בשבת.** והמקרא כתב ע"ש העתיד:

שפתי חכמים (ק) וא"ת מה זו ברכה הא לא מקרי ברכה אלא אם היה בשבת יותר מבשאר ימים, אבל הכא לא היה בשבת יותר מבשאר ימים רק עומר לגלגולת, וי"ל דמה שירד המן בכל יום הוא ברכה, וכתיב ויקדש שקדשו במן שלא ירד בו כלל, ואפילו הכי ברכו בברכת המן, כי מכל מקום בששי נכפלה בו ברכתו, ופירוש ברכו לא פסקה ברכתו, (רא"ם). ועי"ל ברכו במן פירוש שלא הוסיף, דהא בשאר ימים אם היה נותר היה מסריח ליום המחרת, כדכתיב (שמות טז, כ) ויותירו וגו' וירם תולעים ויבאש, ואף אם לא היו אוכלין אלא חצי עומר והניחו עומר חצי לגלגולת ליום השבת לא היה מסריח, וזהו תוספת ברכה. (מהרש"ל):

(ר) ודבר תמוה הוא בעיני שבשביל ירידת המן שהוא לזמן מועט דהיינו ארבעים שנה יכתוב הכתוב במעשה בראשית ויברך ויקדש, לפיכך נ"ל כוונת זה הדרוש שה' יתברך קידש את יום השבת שלא לעשות בו דבר מצרכי העוה"ז כגון מלאכה ומשא ומתן ואפילו הילוך ודיבור לא יהא כבחול, ולפי שדיברה תורה נגד יצר הרע שיעלה על לב האדם לומר הן לא נורע ולא נאסוף וכו' א"כ יחסר

וכו' /כא) פסוק זה נאמר לעניין ירידת המן ללורך שבת ויצרך את השבת כלחם שמנה של מן שירד בערב שבת ויקדש את השבת שלא ירד בו מן כלל, וכנ"ל שצרכה היא חוספת שפע שירד למטה וקדושה היא שבת ונייחא/כב. וע"ב ע"י שלה"ק מקושר לשבת/כג, שעל ידי זה נכלל צרכה וקדושה בלשה"ק, ע"ב ע"י שלימות הדיבור שהוא בחי' לה"ק, ע"י שמאיר ג' קוי האמת צרובע הדיבור עי"ז ממשיכין השמחה של שבת לששת ימי החול. כך משמע שע"י לשון הקדש נמשך שמחת שבת לחול, אולי כי ג' קוי האמת צרובע הדיבור הכוונה להארת אחד הפשוט בפעולות המשתנות וזה מתגלה בלשון הקדש, וזה בעלמנו השמחה של שבת שהיא תפיסת אחדותו/כד הפשוט ע"י הנייחא לייקא שהיא בחי' שבת וצחי' אחד פשוט. אבל בפשטות לריך גם כפשוטו להשתדל בזה בימי החול לשמחה ולהודות לו ית' על כל הטובות שעושה עמנו בלי סוף כי כל שמחה וקדושה היא בחי' שבת וכששמחה זו ית' ומודה לו בימי חול זו המשכת שמחה של שבת לימי החול. וזה בעלמנו גם דבור קדוש שהוא בחי' המשכת קדושת שבת לדבור שמאל עמנו הוא לכל היותר שיחה וחול.

כי ימי החול הם בחי' עצבות, ואפי' המצות שעושין בימי החול הם בחי' עצבות שלא שמח בהמורה ללא עושה מתוך הכרח/כה, כי מט"ט שולטנותי' בימי החול (ת"ז תי' יח ד' לג ע"ב [כז]/כז), ומט"ט הוא בחי' עבד [כח] בחי' עצבות שהוא התכוונות הלכ כי עלצ לשון דוחק וכיוון כדליתא בחז"ל בגמ' ערובין טפח עלצ הוא בלכצעות דבוקות זו לזו וטפח שוחק הוא כשיש קצת ריוח צנייהו, והוא לשון כבדות מיסוד עפר

לחמו ולא יכול לעמוד עצמו על ממונו, לזה הקדים לומר ויברך וגו', ר"ל שכל ברכתו ביום הששי כדי לקדש יום השבת ושלא לעשות בו מלאכה, ולא דוקא במן היה ברכה וקדושה ולא בזמנים אחרים אלא בכל שבת ושבת הקב"ה אומר לוי עלי ואני פורע ושייך ברכה וקדושה, ונקט מן לפי שראינו בעינינו הנס הגדול שהממעטי לא החסיר. ולפי שבזמן הבריאה לא היו שומרי שבת בעולם שהרי עדיין לא נצטוו, לפיכך מסיים רש"י ואומר שהמקרא נאמר על שם העתיד שישמרו בני ישראל את השבת ולא דוקא על זמן ירידת המן. (נחלת יעקב וע"ש):

(ש) דלעשות להבא משמע, דהיה לו לומר אשר ברא אלהים ועשה:

אשר ברא אלהים לעשות – המלאכה שהיתה ראויה לעשות בשבת כפל ועשאה בששי כמו שמפורש בב"ד:

כא וכו' – מדיקט רבינו וכו' משמע שההמשך הוא חלק מההרואה דהיינו "כי בו שבת מכל מלאכתו" דהיינו שהשבייתה היא הנותנת מקום לקדושה לחול. עיין מהר"ל שמעשה ועבדות וכל בחי' תנועה הם בחי' גשמיות וחומר כלפי הנייחה והשבייתה שהם בחי' צורה לחומר לכן שבת היא בחי' צורה לששת ימי המעשה לכן בה שייך להבריק קודש.

לבאר ענין חומר וצורה היסוד הוא שאין להם מציאות נפרדת כי כל חומר נגלה כבר יש לו צורה וכל צורה בלי חומר היא לא מציאות כלל אלא מושג וזה היסוד בכל הדברים שהם כחומר וצורה כגון גוף ונשמה אע"פ שהגוף קיים אחר מיתה זה רק ע"י הבלא דגרמי שהוא בחי' צורה וכן הוא לגבי שבת וימי החול אם מגדירים אותם כחומר וצורה הפירוש שששת ימי המעשה אין להם מציאות כלל אלא בשבת או ע"י שהשבת מאירה בהם

וצ"ע האם הכוונה שדייקא לישראל השבת היא בחי' צורה לימי החול או שזו המציאות ממש

עיין מזה בבני יששכר מאמר א' אות יב ובאור החיים עה"פ ויכולו ובמהר"ל המנוחה היא הצורה וזה בבחי' הזמן ועיי"ש בבחי' נפש גוים וישראל חומר וצורה לכן ישראל ושבט נקראים קודש וחומר והרוצה להגיע למעלת הצורה יחוייב לו הביטול לכן גוי ששבת חיוב מיתה.

כב ולא דמי לדין וגבורה שהוא עצירת השפע זה לא שייך בשבת כי שבת לא עוצר את השפע אלא יוצר אותו ברוחניות כמו כל הפעולות המשתנות שנמשכות מאחד הפשוט דייקא שהוא בחי' שבת.

כג שניהם נקראים קדש, שבת קודש ולשון הקודש. בשבת קודש ע"י הנייחה עולה הכל אל הקודש. ולשון הקודש היא התבטאות הקודש והתגלותו בדיבור.

כד שמחה בארמית חדי כמו חדי ר"ש ותחדהו בשמחה כי עיקר השמחה היא בתפיסת החדות הפשוט ית'

וזהו ח"ב פקודי דף רלה. (עיין שיעור הר"ץ וישב תשנו מדבר בסוף מחנכה עפי"ז זה) – כי תשיתוהו ברכות לעד, כי תשיתוהו ברכות, בגין דהאי איהו ברכתא דכל עלמא, וכל ברכאן דכל עלמא מהכא נפקי, ודא איהו ברכה, ורוא דא (בראשית יב ב) והיה ברכה, דהא הכא שריאן כל ברכאן דלעילא, ומהכא נפקי לכל עלמא, ועל דא אקרי ברכה. תחדהו בשמחה, כתיב הכא (תהילים כא ז') תחדהו בשמחה, וכתיב התם (שמות יח ט) ויחד יתרו, בגין דומין קודשא בריך הוא לאקמא לה לכנסת ישראל מעפרא, ולאקפא בה ברוא דימינא, ולחדותותי לה חדותותא דסיהרא בשמשא, דכתיב תחדהו בשמחה את פניך, את פניך, למהוי קמך, ולמהוי בחידו לקבל אנפך, בההוא שלימו דאשתלים בההוא זמנא. דהא בזמנא דאתחבר בי מקדשא, אתרקינת מכל מה דאתמליא, כמה דאת אמר (ירמיה טו ט) אמללה יולדת השבעה, וכתיב (יחזקאל כו ב) אמלאה החרבה, (כאן חסר). עכ"ל הוזהר.

וכן כתיב "ויחד יתרו על כל הטוב" "עתה ידעתי כי גדול ה'", ויחד לשון שמחה. "גדול ה'" היינו אחד, מובא ברמב"ם החילוק בין רב לגדול, שרב לשון הרבה וגדול הוא אחד. וכן בגמ' חגיגה דף ד: – מרים מגדלא שיער נשיא. פרש"י מקלעת שיער נשים. היינו לאחד את ריבוי השערות. ועל זה הוא שמח יתרו על הכל הטובה שנתברר לו שהכל מהאחד. עיין מזה בתורה לד תנינא.

וזה הפך היוונים שפרצו חומות מגדלי מגדלי דייקא שפרצו יג פרצות בחומה ודייקא יג לפגום באחד גמט' יג.

כה עיין תורה יא עניין יחודא עילאה ויחודא תתאה. ועיין תורה כג אות ה' מדרגת צדק ומדרגת אמונה. שצדק היא גם מלכותא קדישא אבל בלא חשק לעשות, אלא מיראת עונש, או אפילו מחמת הפסד עוה"ב, אבל מרגיש אנוס עפי"ז השכל, ולא ששמח לעשות. אבל אמונה הוא שעושה בשמחה לשם שמים. ועיין תורה ה' מה זה שלימות של בחי' מצוות בשמחה שיכול לזכות עי"ז לשכר עוה"ב בעוה"ז. ועיין תורה ה' תנינא את טו החילוק בין בן לעבד, שעבד אסור לשאול טעם וחקירה על עבודתו. ועיין זהר בהר קיא ברע"מ.

כז בדפים שלנו דף לד.

כח תיקוני זהר דף לד. – וכד בר נש מצלי, צריך בקדמיתא לנחתא קודשא בריך הוא דאיהו יקו"ק בקריאת שמע, וליה אמרין שמע ישראל, בכל שבתות ויומין טבין, בגין דיומין דחול תרעא דהיכלא פנימאה איהו סתימא, דהא הוא דכתיב (יחזקאל מ"ו) כה אמר ה' אלוקי' שער החצר הפנימית הפנה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה, ואמאי בגין דמטטרו"ן שליט עלייהו, וביום השבת דייתי בעלה יפתח, וכן ביום החדש יפתח, ובגין דא, כד נחית בר נש יקו"ק בקריאת שמע, צריך לנחתא ליה באר"י, דאיהו בפומיה, ובגין דא אר"י שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

כט וזהו חיי שרה קכו. וישב קפא: משפטים צד. ועוד

עיינ תורה ד'. זה הפך השמחה שהיא מצחי' צינה עלמלא לחכות והתרחצות צחי' רחוצות הנגר צחי' יוצל שבו משתחררים מעבדות.

אבל שבת הוא בחי' בן כי ע"י הנייחא של שבת מתגלה האחד הפשוט ע"י ישראל השומרים שבת, ועי"ז מתגלה צחי' אבן ישראל דהיינו אב וכן כחול, פנימיות הקשר בין ישראל להקב"ה שצבחי' זו צינים אתה לה' אלקיכם ועל כן שבת הרשות נהפך למצווה¹²¹, כגון אכילה שינה ושתיה, ומתרחצ הלב להיות בשמחה וחיות בלא הדלוגה לרוב הפעולות המשתנות כי נתפס שהלכ נמשך מהאחד הפשוט שהוא צחי' שציתתה ונייחא לייקא, ואז נייחא לעילאין ותתאין, ונתעורר שמחה בלב דהיינו רוחב לב, צחי' ליבא צינה צחי' יין המשמה, כי השמחה מצחי' הארת הצינה שהיא צחי' יוצל וחיות ושחור עבדים, ואזי שצת נתרוממין ונתעלין כל המצוות של ששת ימי החול מן העצבות¹²², ונמשך עליהם מנוחה ושמחה, בבחי' מה שכתוב שאחרי אלף וחמישים ושלשים שנים שהיתה האדמה מקוללת מחטא אלה¹²³, נמתקה קלת הקללה בלידת נח¹²⁴ כמו שכתוב (בראשית ה')/ל¹²⁵ ויולד בן ויקרא שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו¹²⁶. דהיינו שציתת לימים הקודמים שהיו צבחי' טפח עלב כדליתא¹²⁷ שעד שנוול נח היו הידים בלא חילוק אלצעות, וכשנוול נח התחילו להוולל בחילוק אלצעות צחי' טפח שוחק כי התחילו ימי רוחא ונייחא קלת¹²⁸ מהקללה היינו בחי' שבת, שהיא

¹²¹ ואולי אפ"ל גם להפך שיש בחי' שהמצווה נהפך לרשות, כגון תלמוד תורה שאע"פ שבוודאי היא מצווה בשבת כמו בחול אבל אינה חיוב כעבד שעושה מהכרח אלא כחיוב הבן שעושה מרצון, ועל כן נ"ל שלא נענשים על ביטול תורה אע"פ שהשכר על לימוד תורה בשבת הוא גדול הרבה יותר. דהיינו שביום חול בבחי' עבד לימוד תורה הוא מיראת העונש ובשבת הוא מצד הפסד הריח שבר ובמדרגה גדולה יותר הפסד לעשות נחת להקב"ה.

¹²² עיין תורה רעו שכל מצוה היא קומה שלימה ובחול הס"א יונקת ממנה מהרגלין ובשבת עולים הרגלין מן הקליפות בחי' אם תשיב משבת רגליך ואז מתחלת המצווה לילך כמו תינוק שלומד עכשיו ללכת אבל מחמת אהבת הש"י הוא מחבב ומגדיל ומרחיב ועושה מזה דבר גדול ואולי הכוונה שבשבת חוזר הש"י להביט על המצוות שנעשו בחול אבל במבט אחר מבט של שבת ומלמד עליה זכות שבגלל הימי חול לא נעשית בשלימות ומחשיב המצווה יותר ומאיר בה שמחה ורחבות. ועוד אולי גם כיוון שבשבת מתגלה בחי' בנים אתם לה"א דהיינו שבפנימיות כל ישראל הם בנים אלא שאור בעיסה מעכב ורצונם האמיתי אינו כפי שנראים אלא רוצים להיות בנים ובשבת עולים למקום ששם היחס הוא לרצון ולא למעשה דהיינו לפנמיות ולא לחצוניות דהיינו כי מי ששומר שבת הפירוש שמסתכל על פנמיות ומאמין בפנמיות לכן ע"י שבת זוכה להסתכלות של פנמיות עליו.

¹²³ בראשית פרק ג (זו) ולקדם אמר כי שמעתי לקול אשתי ותאכל מן העץ אשר צויתיה לאמר לא תאכל מן עץ הָאֵשֶׁת הָאֲדָמָה בְּעֵבֶרְךָ בְּעֵצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ:

חוקוני - ארורה האדמה - נתקללה האדמה על שעברה ציוויו של הקב"ה שאמר לה תדשא הארץ עץ פרי עושה פרי מה הפרי נאכל אף העץ נאכל והיא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ עץ עושה פרי. והיא לא נתקללה אלא ימי חייו של אדם שנאמר כל ימי חיך וצא וחשוב שנותיו ותמצא משממת הוא לא נולד איש עד שנוול נח וחזרה ברכה למקומה דכתיב זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו מן האדמה וג' וכתוב ויחל נח איש האדמה ויטע כרם.

¹²⁴ נח נולד בשנת אלף נו שנים לבריאה והיה זה קבו שנים אחרי פטירת אדם הראשון, שנאמר לו ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חיך. ימי חיך דייקא, שרק בימי חיך תיהיה האדמה מקוללת, וקבו שנים אח"כ נולד נח והתבטלה הקללה. ועיין חוקוני שם שבשנים אלה מפטירת אדם עד לידת נח לא נולד איש.

¹²⁵ בראשית פרק ה (בח) וַיְהִי לְמִן הַיָּמִים וַשְּׁמַנִּים שָׁנָה וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֵד בֶּן: (כט) וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לְאֹמֶר זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂינוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדֵינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֲבָרָה יְדֹד:

חוקוני - (כט) זה ינחמנו, מן האדמה - שהרי נאמר לאדם ארורה האדמה בעבורך כל ימי חיך ושנות אדם כלו לתולדות נח וחשב בלבו מה שקלקל זה יתקן זה.

ועיין מהר"ל בגור אריה - [ד] ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו וכו'. ולפי זה "ממעשינו" שכתוב אחריו צריך לפרש כך; זה יניח ממנו עצבון ידינו, שנהיה נחים ממעשינו ומעצבון ידינו. דאם לא כן איך יתפרש "ממעשינו", כי 'יניח ממנו' משמע שיהיה הנחה למעשינו או לעצבון ידינו, וכאשר יאמר "ממעשינו" במ' או "ממעצבון ידינו" משמע שיניח אותנו מן העצבון עד שנהיה אנחנו מסולקים ממנו, והוא דבר והפכו, כי בלשון האחד משמע ההנחה הוא על האדם, ובלשון השני משמע ההנחה על המעשה, לכך צריך לפרש כך - זה ינח ממנו עצבון ידינו עד שנהיה אנחנו נחים ממעשינו. ומה שאמר 'זה ינח ממנו עצבון ידינו' ולא אמר 'זה ינח ממנו מעשינו' (קושיית הרא"ם), כי כאשר יאמר "ממעשינו" סתם אין הוכחה שהוא לרעה אלא אם כן כתוב אצלו "ממעצבון ידינו", דאפשר "ממעשינו" הוא לטובה, לכך נקט (הפירוש) [המפורש] דהוא "ממעצבון ידינו" שהוא מבואר לרעה, כך דעת רש"י:

ואומר אני שדעת רז"ל אינו כן, דבמדרש רבה (ב"ר כה, ב) אמרו - לא השם הוא המדרש ולא המדרש הוא השם, לא היה צריך קרא למימר [אלא נח] זה ינחמו, או נחמן (לאמר) זה ינחמנו, אלא בשעה שברא הקב"ה העולם השליטו לאדם הראשון על הכל, הפרה נשמעת לחורש, והתלם לחורש, וביום שחטא המרידו, וכיון שעמד נח - נחו, נאמר כאן ניחה ונאמר (שמות כג, יב) "למען ינוח וכו'". נראה כפי מדרשם ז"ל כי "ינחמנו" הוא כמשמעו, וכן פירוש הכתוב "ויקרא שמו נח" על שם הנחה "לאמר זה ינחמנו ומעצבון ידינו וכו'", ולשון נחמה הוא הנחה, כי כאשר האדם מנוחם - הוא לו הנחה, לכך אמר הכתוב "ויקרא שמו נח לאמור זה ינחמנו", פירוש כי הוא ינחם אותנו, וזהו הנחה, לכך קרא שמו "נח". אלא מפני שקשה למה לא כתב הלשון בשוה לגמרי - ויקרא שמו נחמן לאמור זה ינחמנו, או 'זה ינחמו ממעשינו' ולפיכך תרצו בזה שלכן כתיב כך לדרוש לשון נח - שהתלם והפרה נחו, לפיכך כתיב "ויקרא את שמו נח" דהיינו שלכל היה הנחה, ומפרש אחריו לאמר "זה ינחמנו וגו'":

¹²⁶ בחומש כתוב "ויקרא את שמו" ורבנו השמיט את המילה "את".

"ויולד בן" פרש"י שממנו נבנה העולם, דהיינו שלמד בן מלשון בנין, והמקור הוא במדרש ילמדנו, אבל רבינו למד מלשון בנים אתם לה"א לאפוקי מעבד.

¹²⁷ פירוש הרא"ש בראשית ה' כט - זה ינחמנו ממעשינו - קבלה היתה בידם שלא תפסוק הקללה עד שיוולד אדם מהול ונח נולד מהול אמרו זה ינחמנו. נמצא בשם ר' יהודה החסיד ז"ל שקודם שנוול נח לא היה להם פיסוק אצבעות והיו חורשים בידיהם ונח נולד בחילוק אצבעות ולא היה בו כח לחרוש בידיו וזה שאחז"ל מחרישות תקן להם:

¹²⁸ כי באמת לא חזר למה שהיה לפני החטא, ועדיין נשאר קללת בועת אפיך תאכל לחם, בחריש וזריעה וקציר ודישה וזריה וטחינה וריקוד ולישה ואפיה.

בחי' בן, בחי' נח שנקרא בן כמ"ט ויולד בן, ונקרא נח מלשון נייחא דעילאין ותתאין וע' תיקון ע' בסופו [ל"ו/ל"ח] ובזוהר בראשית נח. ל"ט/נ"ט. שהוא מ' מנחם/מ"א ומשמח הכל מן העצבות/מ"ב, בחי' זה **ינחמנו וכו'** רבנו לומד שהסס נח תרתי משמע גם נייחא וגם נחמה, ולכל כרש"י/מ"י שנה לשון נייחא ואם היה לשון נחמה היה ל"ל מנחם/מ"ג, ונראה כי נייחא היא השבת בחי' בן כנ"ל והשבת היא בחי' נחמה, כי נחמה היא מחשבה אחרת/מ"ה להיטו כשפוסקים ההפך ממה שהשנו עד עכשיו וע"י הנייחא של שבת מחזרר שהשבתה דייקא ממנה נמשכים כל הפעולות המשתנות וזה הפך ממה שנלמה בימי החול שרוב ההשתלשלות היא העיקר, לכן נח נקרא נח דייקא לשון נייחא דהיינו בחי' שבת ומהנייחא מתגלית את הנחמה.

ובשזוכין לבחי' לה"ק שהוא מקושר לשבת, אזי ממשיכין על ידו את הקדושה והשמח' של שבת לששת ימי החול כי מחמ' שהלה"ק מקושר לשבת ע"כ נמשך על ידו ע"י שזכר קודם דהיינו שכל ד' חלקי הדיבור שלו מאיר אמת מקודם נמשך השמחה של שבת לששת ימי החול כי כלשון הקדש יש קדושה וזכרה ומתגלה אחד הפשוט שהוא הקדש וממנו השמחה של שבת ומאיר שכל הפעולות המשתנות של שבת ימי החול נמשכים מהאחד הפשוט.

¹⁷ דף קלח:

¹⁸ ל"ח תיקוני זוהר דף קלח: עשר דרין הוו מאדם ועד נח, ויחי למך שתיים ושמונים שנה ומאת שנה ויולד בן ויקרא את שמו נח, לאמר זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו, ואמאי, דבקדמיתא הוו טרדין בגלגולין, עד דאתא נח דאיהו שבת, וביה נחו כלהו, וביה אתיישבו, ואפיק לון לעלם:

¹⁹ **זוהר ח"א דף נח.** – תא חזי מה כתיב ביה בנח, ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשינו, (ס"א זה אמאי הכא לאמר, ואמאי זה, אלא לאמר דא אתתא, זה דא צדיק, רמו דקב"ה קרא ליה לנח נייחא דארעא, לאמר, מאי לאמר, אלא אתר דא קרי ליה נח, ומאן איהו ארעא קדישא, לאמר זה ינחמנו, עבד ליה קב"ה לתתא כגוונא עילאה, כתיב הכא זה ינחמנו, וכתיב התם (ישעיה כה ט) זה יהו"ה קוינו לו, וזכאין אינון צדיקייא דרשימין ברשימו דגושפנקא דמלכא עילאה, למהוי בשמיה רשימין, ואיהו שוי שמחן בארעא כדקא יאות. כתיב ויקרא את שמו נח.

ושם טוף דף נח: – תא חזי נח כד אתייליד, קרון ליה על שמא דנחמה, (נח נייחא ליה נייחא לעלמא, נייחא לאבהן נייחא לבנין, נייחא לעלאין נייחא לתתאין, נייחא לעלמא דין נייחא לעלמא דאתי), ולהוי (ד"א ולמהוי) שמא גרים, אבל (נ"א לגבי) קב"ה לאו הכי נח בהפוך אתוון חן, כמה דאת אמר ונח מצא חן, א"ר יוסי, חן היינו נח, בצדיקייא שמיהון גרים לטב, בחייביא שמיהון גרים לביש, בנח כתיב ונח מצא חן בעיני יהו"ה, בער בכור יהודה אתהפכו אתווי לביש, ע"ר ר"ע, רע בעיני יהו"ה. תא חזי כיון דאתייליד נח, חמא עובדיהון דבני נשא דאינון חטאן קב"ה, והוה גניו גרמיה ואשתדל בפולחנא דמאריה, בגין דלא למחך באורחיהו, וכי תימא במה אשתדל, בההוא ספרא דאדם וספרא דחנוך, והוה אשתדל בהו למפלח למריה, תא חזי דהכי הוא, דהא נח מנא הוה ידע לקרבא קרבנא למריה, אלא בגין דאשכח חכמתא על מה מתקיים עלמא, וידע דעל קרבנא מתקיים, ואלמלא קרבנא לא הוה קיימי עלאי ותתאי.

²⁰ בדפוס י"ד - שהוא, בתקפא ו' או י' מחוק ונשאר נקודה חלשה, בתרלד - שהיא, בתרלו - שהוא,

²¹ עיין ילקוט שמעוני בראשית רמז מב – **ויולד בן** מפני מה לא אמרו בשמו כקנין כמהללאל כירד כחונך? **מלמד**, שמתושלח חכם גדול היה והיה מזהיר לאביו שלא יקראנו בשמו, שאנשי דור המבול מכשפים הן, שמא יהרגוהו בכשפים, וכיון שנולד הוא קראו נח, ולאביו אמר: קרא אותו מנחם, שהוא מנחם את דורו. אמרו: **זה ינחמנו** וכי נביא היה למך? **אמר ר' שמעון בן יהוצדק:** מסורת היה לאדם, כשנאמר לו: **אוריה הארומה בעבורך**, אמר לפניו: ריבונו של עולם, עד מתי? א"ל: עד שיוולד אדם מהול ממעי אמו, וכיון שנולד, אמר: **זה ינחמנו**. עכ"ל הילקוט. דהיינו שמתושלח כדי להצילו מכישוף העלים את שמו ע"י שאת שמו האמיתי נח קרא לו בסתר, ולאביו אמר לקרא לו מנחם, שגם זה אמת כי ינחם את דורו, ואנשי הדור שמחו ואמרו זה ינחם אותנו, אמר להם הקב"ה רק אם תחזרו בתשובה, ואם לא תחזרו בתשובה זה לא מבאר אבל עיין לעיל פרש"י ויולד בן לשון בנין שממנו נבנה העולם, דהיינו שכולם מתו כיון שלא חזרו בתשובה. ואולי כוונת אותו הדור הייתה שע"י מנחם יאיר אור של נחמה לראות את בחי' בנים אתם לה"א גם בחושך העבירות שלהם והש"י לא הסכים עמהם וקראו נח לשון נייחא ולשון חן (כנ"ל בזוהר) כדי שע"י הנייחא ימצא חן בעיניהם ויחזרו בתשובה. ונראה שכן למד רבנו שנקרא נח לשון נייחא ובהעלם היה בו אור של נחמה, ואולי אפשר לרמוז זאת שאותיות פנמיות של נח (נון חת) הם ונת גמט' נחמה שמחה (גמט 456)

²² דהיינו שהולדת נח הייתה בחי' כניסת שבת ביחס למה שקדם להולדתו, שהיו חופרים בידיים והתקין להם מחרשות והיתה הארץ מגדלת קוצים מקללת אד"ר והתחילה לגדל חיטה, דהיינו שהתחיל תיקון החטא הראשון.

עיין תורה שלימה אות פא בשם פסקתא דר' אליעזר שנח היה במקום אדם הראשון ומבאר שם בהגה שכוונת הנאמר לאדם הראשון "עד שובך אל האדמה" היה שמיד כשימות תתבטל הקללה, ומבאר עפ"י פירוש הרשב"ם שכתב שנח היה הראשון שנולד אחר מות אד"ר, אבל מקשה על זה שבתורה משמע שנח נולד קבו שנים אחרי פטירת אדם הראשון.

ומובא במדרש אבכיר שהיו ידיהם בלא חילוק עצבעות אולי זה בחי' תכלית העצבות כנ"ל לשון טפח עצב ובשנולד נח נעשה שמחה ונעשו ידיהם בבחי' טפח שוחק (עיין מזה עוד בתורה שלימה אות עט בהגה) ואולי גם אפשר לרמוז כי טפח הוא ארבע אצבעות שבבחי' העשיה בחי' מלכות ואולי זה בחי' רבוע הדיבור וע"י הולדת נח האיר בו האמת ונעשה מתוקן עשיה לשם שמים.

²³ "זה ינחמנו" – פרש"י ינח ממנו את עצבון ידינו, דהיינו שלמד ינחמנו מלשון להניח ומלשון מנוחה, ולא נחמה, אבל מרבינו משמע שלמד גם נייחא וגם נחמה.

ורש"י מבאר מדוע מפרש דווקא מלשון נייחא ולא נחמה, דאם תפרשו נחמה צריך לקראתו מנחם – וזה לשונו – עד שלא בא נח לא היה להם כלי מחרישה והוא הכין להם, והיתה הארץ מוציאה קוצים ורדררים כשזורעים חטים, מקללתו של אדם הראשון, (ילמדנו הנ"ל ומדרש נחמא) ובימי נח נחה, והוה ינחמנו, ינח ממנו. ואם לא תפרשוהו כך, אין טעם הלשון נופל על השם, ואתה צריך לקרות שמו מנחם:

²⁴ אבל הילקוט כתב שאם מלשון ינחמנו צריך לקראו נחמן ולא מנחם. עיין ילקוט שמעוני בראשית רמז מב – ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו לא השם הוא המדרש ולא המדרש הוא השם לא דוה צריך קריא למימר אלא נח זה ינחמנו או נחמן זה ינחמנו.

²⁵ בכל מקום שכתוב לשון נחמה פרש"י לשון מחשבה אחרת. עיין בראשית כו מב עה"פ מתנחם להרגך.

וזה שג' קוי האמת [מ"ו] אל אלקים י"י דבר^{מ"ו} (גמט' 349 ועם 4 התיבות) מספר 353 גמט' שמחה כי ע"י שלימות הדיבור שהוא לשון הקודש נמשך שמחה כנ"ל :

אות ו

מזכר שהאמת שאותה לריך להאיר צעוה"ז היא שכל הפעולות המשתנות נמשכין מאחד הפשוט/מ"ו, אע"פ שאחד הפשוט הוא הפך מכל שינוי והפך מכל עשייה, אדרבה הוא צחי' שציתה ונייחא, ועל כן רק ע"י השבת אפשר לקרצ לשכל כילד זה יתכן, כי שבת היא נייחא שמכוחה המזכרים כל הפעולות והעשיות המשותות. ולריך את האמת הזו המתגלית בשבת להאיר לשבת ימי המעשה לזכור שלא ההשתדלות עיקר אללא האמונה וצטחון צלחד הפשוט שממנו נמשכין כל הפעולות המשתנות דהיינו צהקצ"ה.

ועי"ז שממשיכין קדושה של שבת לששת ימי החול/מ"ט שזוכר שלא ההשתדלות עיקר אללא האמונה וצטחון צלחד הפשוט שממנו נמשכין כל הפעולות המשתנות דהיינו צהקצ"ה, וכנ"ל ע"י לשון הקדש, עי"ז נתגלה האחדות הפשוט ית' [נ/נ"א] צחי' ציוס הוא יהיה ה' אחד ושמו אחד שהיא השגת עוה"צ/כ"ו. כי בששת ימי החול הם פעולות משתנות, שבכל יום נברא פעולה משונה/ג"ו. וזה כנגד השכל האנושי להבין זאת בשכל האנושי, שפעול' משתנות יהיו נמשכין מאחד הפשוט/מ"ט [נ"ה] ית' וית'.

^{מ"ו} תהלים נ' א'
^{מ"ז} נמצא כבר בדפוס

^{מ"ח} בעוה"ז לא שייך אחד פשוט אבל רמו לזה מצאנו באטום שידוע שהוא החלק הקטן שבחומר שכשאותו מחלקים אוי גורם חורבן בשטח עצום, כי יוצר כח של חסרון עצום שבכח עצום מנסה להשלים עצמו מאיזה מקום ומחריב את כל סביבותיו ע"י זה. בחי' שאול וגהנם שהוא בחי' חסרון עצום שאין לו מילוי. דהיינו שהאטום הוא משל למי שמנסה לחלק את האחד הפשוט, שע"ז נופל בשאל תחתיות שהוא חסרון ושאלה שאין לה תשובה, צמאון נורא. כידוע שזה אחד מהתופעות של הפצצה הזו.

^{מ"ט} הכוונה שבכל ימי החול צריך לזכור שלא רוב ההשתדלות ממנה הפעולות אלא מהנייחא של שבת, וע"י ימעט בהשתדלות רק לפי הצורך להשלמת אמונתו כמבואר בלק"ה מ"מ ד'. אבל יש במשמעות גם עניין התוספת שבת שתיקנו חז"ל לקבל את השבת קודם הזמן כדי להאיר בחול את שמחת השבת. ומבואר בכהארי"ל שגם זה בסוד ההולדה בבחי' רגליה מצטננות הנ"ל באות ג'. עיין אצרות חיים שער הונאה פ"ג ועץ חיים שער לג פ"ג מ"ת - וזמן הב' הוא בסוד תוספת שבת כמבואר אצלינו שאו עולים ג"ת נה"י דו"א למעלה ממקומם בחג"ת דו"א ואו בסבת רבוי האורות אשר שם נבקע כלי היסוד דאמא ואו מתגלין החסדים דחג"ת דו"א ג"כ. ועיין עוד שער הכוונות עמידה דרוש א דף לח טו"ב.

^נ עיין ביאור נפלא בזה בבעש"ט עה"ת בראשית אות פב בשם כתר שם טוב וליקוטים יק"ם

^{כ"א} בשבת מתגלה האחד הפשוט - עיין בעל שם טוב עה"ת בראשית אות פב - ויכולו השמים והארץ וכל צבאם וגו'. סוד השבת, ובזוהר (ח"ב פ"ח ב) מאי שבת שמא דקודשא בריך הוא, ואמרו רבותינו ז"ל (הובא ברש"י) בא שבת בא מנוחה, פירוש כי הקדוש ברוך הוא נקרא מנוחה שאין שייך בו תנועה, כי תנועה לא שייך כי אם בדבר שהוא בזמן ובמקום אבל הקדוש ברוך הוא אין סוף ואינו נעתק ממקום למקום וגם אינו בגדר זמן, וענין השבת הוא שמתגלה השורש והענפים חושקים אליו, פירוש שיום השבת הוא יום קדוש שמאיר ומתגלה בהירות מקדוש, שהוא ה' יתברך, קדוש הקדושים, ומאיר על הברואים, פירוש כי ענין רוחניות של הכל הוא מה שנאצל במחשבה הקדומה, וזה חיות של הכל, ואחר כך, כשנברא הכל בפועל על ידי השתלשלות, אף על פי כן אותו הרוחניות נשאר למעלה נעלם בשורשו, והחיות שבברואים היה קטן מאוד, שנצמצם לשיוכל להתלבש בגופניות, ואחר שנגמר הכל ביום ו', אילו היה העולם נשאר בזה הבריאה לא היה יכול להתקיים, לזאת אחר גמר כל מעשי בראשית, הבהיק ה' יתברך בהירות מבריאה הנעלמת, דהיינו ממה שהיו הברואים במחשבתו הויה רוחניות מאוד, והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו בכל מעשה בראשית, והעיקר בהארם, שהוא מבחר הברואים, יתברך אליו בהירות משרושה הנעלם שבמחשבת ה' יתברך ברוך הוא:

וזה ענין מה היה העולם חסר מנוחה, רצה לומר ה' יתברך נקרא מנוחה כנ"ל, בא שבת בא מנוחה, היינו בהירות הוייתם של הברואים, הנעלמת, שהוא מעצמותו יתברך שמו, ואו נתמלאו חשק ורצון אליו, כמו התינוק שהולך אחר מעשה נערות ושוכח באביו, ואחר כך כשרואה את אביו, מחמת חשקו אליו משליך הכל ומתדבק בו, ורץ אליו, מחמת שהוא נתח מנתחיו, כן כביכול כשה' יתברך מבהיק זיו הדרו אל הברואים, אז מגמת פניהם אליו בתשוקה גדולה, וזהו רצונו שמקווה מהם, וזה סיבת קיומם, וזהו ענין השבת, שהוא השבה אל השורש, רצה לומר שהשורש מאיר על הענפים, והענפים חושקים ומתענגים בו ונכספים אליו והוא אחדות ה' יתברך:

וזהו שאמרו בזוה"ק (ח"ב קל"ה א) רוא דשבת איהו שבת דאתאחדת ברוא דאחד וכו' דהא אתאחדת כורסייא יקרא ברוא דאחד, פירוש כי הברואים נקראים בכללות, כסא לה' יתברך, כמו שכתוב (ישעיה ס"ו, א) השמים כסאי והברואים הם רבים מצד חיצינותם, אבל מצד פנימיותם הם אחד, ואימתי הם אחד, כשהם דבוקים, וחשקם למחשבה אחת לדביקות ה' יתברך, נמצא כל מגמת חפצם רצון אחד וחשק אחד ולהתדבק כאחד, והדביקות בזה הוא המאחדת ומקשרת ה' יתברך עם הברואים, לשייתקיימו על ידי ה' יתברך שהוא אחד, וזה ההתקשרות נקרא ברית, ולזה נקרא השבת ברית עולם (שמות ל"א, ט"ז), שאו הוא זווגא דקודשא בריך הוא ושכינתיה, רצה לומר קודשא בריך הוא נקרא אלהות הנעלם מהברואים, ושכינתיה הוא אלהות השוכן בתחתונים, והתקשרות שניהם הוא ביום השבת, וכבר ידעת שתמיד כמו שהיה בפעם הראשון כך מתעורר באותו זמן תמיד, ובפרט בענין יום השבת מוכרח להיות כן תמיד, כי בטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, וכל יום ויום נברא יום אחד, ונבראים הברואים בכל יום מדומם צומח חי ומדבר, עד בוא יום השבת, ומתעורר ה' יתברך כביכול ליתן להם חיות כמו שהיה בעת הבריאה: (כתר שם טוב ח"ב דף כ' ע"א וע"ב, וספר ליקוטים יק"ם דף כ"ט ע"א)

^{כ"ב} ועיין מזה באריכות בתחילת תורה ד' שתפיסת האחדות היא רק עד כמה שתופס שאין רע כלל שזה בחי' אור של נחמה דייקא זה ינחמנו כנ"ל שהוא אור של שבת ועיין כוונות חנוכה, שבשבת העולמות עולין למעלה לכן הוא יום קדוש דהיינו שעולין לבחי' ההשגה הזו והאור הזה. אבל בחנוכה ופורים האור הזה יורד למטה מעשרה טפחים להאיר כאן בעוה"ז ביום חול דייקא.

^{כ"ג} אין הכוונה שאם היה נברא בכל יום כקודמו היה זה בחי' אחד פשוט שהרי בהמשך אומר שזה מתגלה דייקא בשביתה.

^{כ"ד} עיין תורה נא הריבוי מבחי' השקר ואחדות מבחי' קודם הבריאה והוא בחי' מקיף שאין תפיסה בו אלא רק ע"י הריבוי כי ראית דבר גשמי שהיא ע"י האור החוזר שנצטייר כפי הגשם והגשמיות עצמה היא בחי' יומש חושך שהרי אם אין עוד מלבדו אין כלום אלא הכל דמיון מצדינו וזה עד בחי' יומש חושך.

ג'נין/יח"י, כי בשכל האנושי א"א להבין זאת/ג'. אין להקשות הרי צעל מלאכה אחד עושה הרבה כלים שונים זה מזה, וא"כ מדוע שכל אנוש לא יכול להבין זאת? אבל זה אינו, כי צעל מלאכה עושה צעזעה ואינו דומה לאחד הפשוט שלא שייך בו עזשה כלל, אלא להפך נייחא וצזיתה מעזשה, ודייקא עי"ז נמשך ממנו כל הפעולות המשתנות, וזה שכל אנוש לא יכול להבין כיצד משזיתה נעשה פעולות משונות, אלא רק ע"י שבת שאנו זוכין שנתן/ס' לנו השי"ת מתנה גדולה שלא מעולם הזה כלל, כשרז"ל (שבת י' ע"ב/ס"א) שקצ"ה אמר לשמה רצנו לך הודיע לפני ישראל/ס' מתנה טובה יש לי בבית גזוי ושבת שמה דהיינו מתן הסכר על שמיכת שבת גנוז לעת"ל ללא עקוי להתגלות צעז"ז, עי"ז נתגלה אחדות הפשוט צחי' הנייחא וציטול מלאכה שהיא לורה לחומר וחיות לשסת ימי המעשה. כי שבת מורה על אמונת היחוד, שאנו מאמינין שכל הפעולות משתנות נמשכין מאחד הפשוט ית', שברא כולם בששת ימי החול ושבת בשבת. ביאר הצעז"ט/ס' כי צצצת כשאנו שומרים שלא לעשות מלאכה, צזה לנו מעידין שלא העזייה גורמת את מליחות

^ה פשוט לא מורכב עיין ספר הברית ח"א מאמר א' מוסדות שמים פ"ב ד"ה כי כבר ידי לנגד עיניך
^ו גם בדפורי ית' וית'
^ז לשון חז"ל יתברך ויתעלה. תנא דבי אליהו פ"ל ותנומת דברים א'.

^ח צ"ע מדוע כתב דוקא כאן יתברך ועיין לקמן בכמה מקומות שנקט אחדות הפשוט בכמה מהם כתב ית' ובכמה מהם לא ונ"ל שהיכן שכוונתו להשי"י כותב ית' והיכן שכוונתו לעצם המושג אחדות פשוט אזי לא כותב ית'.

^ט ועין פרדס רמונים (לרמ"ק) - שער ד פרק א (שבאמת הדבר מבורא אין פעולות משתנות נמשכין מהאחד הפשוט) דע כי באמת הבורא יתברך אין לו שום שנוי ולא יצדק בו דבר ממשיגי הגשמות ח"ו וכל מה שמדדו בס' מרכבה לא אמרו בבורא ממש אלא בספירות. וא"ת והרי ידוע כי כח המאציל בנאצל וא"כ מן הטעם אשר לא יצדק במאציל לא יצדק ג"כ בנאצל, וא"כ איך אנו אומרין כי הם בספירות. יש לומר דע כי מה שנדבר בספירות אין אנו אומרים בבורא אלא הספי' הם כמו כלי האומן שפועל בהם פעולתו להבדיל כמה פעמים. והספי' הם שוים לכל דבר ותמורתו. ולקרב הדבר אל השכל דמו החכמים אותה אל רצון הנפש שהוא לכול החפצים ולכל המחשבות המתפשטות ממנו ואע"פ שהם רבים אין עקרים אלא א' והנפש אינה משתנית, אלא השנוי הוא בגוף שמוציא לפועל מחשבת הנפש וע"כ יל"ל כי הם דברים שוים לכל דבר ותמורתו שאם לא נאמר כן לא היה בהם כח לכל דבר. ועל כן דמו אותם לרצון הנפש וכמו שהנשמה מתלבשת מן הגוף כן הבורא ית' מאורו הגדול התנוצצו הכלים האלה וקראו אותם החכמים ספירות והתפשטות הסבה הראשונה בכלים האלה נקרא אצילות עכ"ל.

^ס צ"ע הלשון זוכין שנתן הוה ועבר.

^{סא} **שבת י:** - ואמר רבא בר מחסיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר (שמות לא-יג) לדעת כי אני ה' מקדשכם תניא נמי הכי לדעת כי אני ה' מקדשכם א"ל הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גזוי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם מכאן ארשב"ג הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו.

מהרש"א - בבית גזוי כו'. למסקנא דמוקי לה במתן שכרה דלא עבידא לאגלויי ניהא דמתנה טובה היא שבת דעוה"ב שכולו טוב ושבת והיינו בבית גזוי ע"ש שהוא רב טוב הצפון לצדיקים לעוה"ב שנאמר בו עין לא ראתה אלהים וגו' אבל השתא דס"ד דאשבת דעוה"ז גופיה קאמר הכי דהיינו דעבידא לאגלויי נראה לפרש דהיינו מתנה טובה שניתן למנוחה דמלאכתו ו' ימים הוא מכלל קללות אדה"ר דכתבי בעצבו תאכלנה וגו' בועת אפיך תאכל וגו' וע"כ בן נח אסור בו דאמרינן בפרק ד' מיתות בן נח ששבת חייב כו' והיינו בבית גזוי כמו קודם שחטא אדם שהיה לו מנוחה בכל הימים ועיין עוד בזה במס' ביצה:

^{סב} וצ"ע איך יודיע לישראל דבר הגנוז לעתיד לבא ואולי לכן אמר למשה לך והודיעם כי משה כתוב בו אתה הראת לדעת עיין תורה ד' שיכול להאיר בישראל דעת גדול, ומסתמא הכוונה להשגת השכר בבחי' מקיף דאל"ה כבר אינו גנוז, אלא לך הודיעם בבחי' מקיף שמבואר בתורה כא שהוא מאיר לפנימי ומחיה אותו, ועי"ז יתן להם חיות יותר לשמור שבת. ועוד צ"ע מה שונה משאר מצוות שבכולן המתן שכר שמור לעת"ל שנאמר בו עין לא ראתה וזולתך עיין בפירוש הכותב על עין יעקב שם מה שמבאר סוד שמירת שבת בשם ספר האורה

^{סג} בעל שם טוב על התורה - פרשת בראשית אות פב. - ויכלו השמים והארץ וכל צבאם וגו', סוד השבת, ובווהר (יתרו דפ"ח ע"ב) מאי שבת שמה דקודשא בריך הוא, ואמרו רבותינו ז"ל (הובא ברש"י) בא שבת בא מנוחה, פי' כי הקב"ה נקרא מנוחה שאין שייך בו תנועה, כי תנועה לא שייך כי אם בדבר שהוא בזמן ובמקום אבל הקב"ה הוא אין סוף ואינו נעתק ממקום למקום וגם אינו סוז בגדר זמן, ועיין השבת הוא שמתגלה השרוש והענפים חושקים אליו, פי' שיום השבת הוא יום קדוש שמאיר ומתגלה בהירות מקדוש, שהוא השי"י, קדוש הקדושים, ומאיר על הברואים, פי' כי ענין רוחניות של הכל הוא מה שנאצל במחשבה הקדומה, וזה חיות של הכל, ואחר כך, כשנברא הכל בפועל על ידי השתלשלות, אף על פי כן אותו הרוחניות נשאר למעלה נעלם בשרשו, והחיות שבברואים היה קטן מאד, שנצמצם לשיוכל להתלבש בגופניות, ואחר שנגמר הכל ביום ו', אילו היה העולם נשאר בזה הבריאה לא היה יכול להתקיים, לזאת אחר גמר כל מעשי בראשית, הבהיק השם יתברך בהירות מבריאה הנעלמת, דהיינו ממה שהיו הברואים במחשבתו הויה רוחניות מאוד, והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו בכל מעשה בראשית, והעיקר בהאדם, שהוא מבחר הברואים, הבהיק השם יתברך אליו בהירות משרשו הנעלם שבמחשבת השם יתברך ב"ה:

וזהו ענין מה היה העולם מנוחה, ר"ל השם יתברך נקרא מנוחה כנ"ל, בא שבת בא מנוחה, היינו בהירות הוייתם של הברואים, הנעלמת, שהוא מעצמותו יתברך שמו, ואז נתמלאו חשק ורצון אליו, כמו התינוק שהולך אחר מעשה נערות ושוכח באביו, ואחר כך כשרואה את אביו, מחמת חשקו אליו משליך הכל ומתדבק בו, ורץ אליו, מחמת שהוא נתח מנתחיו, כן כביכול כשהשם יתברך מבהיק זיו הדרו אל הברואים, אז מגמת פניהם אליו בתשוקה גדולה, וזהו רצונו שמקווה מהם, וזה סיבת קיומם, וזהו ענין השבת, שהוא

השבה אל השרוש, ר"ל שהשרוש מאיר על הענפים, והענפים חושקים ומתענגים בו וכספים אליו והוא אחדות השם יתברך.

וזהו שאמרו בזהר הקדוש (תרומה דקל"ה ע"א) רזא דשבת איהו שבת דאתאחדת ברזא דאחד וכו' דהא אתאחדת כורסייא יקירא ברזא דאחד, פי' כי הברואים נקראים בכללות, כסא להשם יתברך, כמו שכתוב (ישעיה ס"ו) השמים כסאי והברואים הם רבים מצד חיצוניותם, אבל מצד פנימיותם הם אחד, ואימתי הם אחד, כשהם דבוקים, וחשקם למחשבה אחת לרביקות השם יתברך, נמצא כל מגמת חפצם רצון אחד וחשק אחד ולהתדבק כאחד, והרביקות בזה הוא המאחדת ומקשרת השם יתברך עם הברואים, לשיתקיימו על ידי השם יתברך שהוא אחד, וזהו ההתקשרות נקרא ברית, ולזה נקרא השבת (בפ' תשא) ברית עולם, שאז הוא זווגא דקודשא בריך הוא ושכינתיה, ר"ל קוב"ה נקרא אלהות הנעלם מהברואים, ושכינתיה הוא אלהות השוכן בתחתונים, והתקשרות שניהם הוא ביום השבת, וכבר ידעת שתמיד כמו שהיה בפעם הראשון כך מתעורר באותו זמן תמיד, ובפרט בענין יום השבת מוכרח להיות כן תמיד, כי בטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, וכל יום ויום נברא יום אחד, ונבראים הברואים בכל יום מדומם צומח חי ומדבר, עד בוא

העולם הגשמי וכל עשיותיו, אלא להפך המנוחה היא שרץ כל העשיות והפעולות המשתנות^{טו}, כי הקב"ה שמו מנוחה דהיינו שמהותו מנוחה, כיון שהוא מעל המקום והזמן, והוא שרץ חיות כל הבריאה, ונשבת ע"י המנוחה שלמטה מעוררים את המנוחה של מעלה לחזור ולהשפיע חיות משרשה לעוד ששה ימים/ס"ו לכל המלאכות הגשמיות שהיא בחי עשיה, נמצא שע"י שבת נתגלה אחדות הפשוט ית' [ס"ו/ס"א].

והתגלות אחדות הפשוט, זאת הבחי' יקרה מאד אפי' אצלו ית' שהוא נעלמו אחד הפשוט, וכ"כ נעוה"ז שנצטל להעלים את האחד הפשוט, כשזו מתגלה אחד הפשוט זה עוד יותר יקר אללו ית' כמו שמצינו יחיד ורבים הלכה כרבים (ברכות ט. ולו.), כי מחמת שהם רבים, שכ"א יש לו"ס דיעה משונה, בחי' פעולות משתנות, וכשהם מסכימים יחד לדעת אחד, נמצא בחי' פעולות משתנות נעשה בחי' אחדות הפשוט/ס"ט, שזה יקר מאד בעיניו/ע"י ית', וע"כ הלכה כמותם. וגם כדי שלא להרבות מחלוקת בישראל, כי אם לא כן כל יחיד ויחיד יאמר כדעתו, ואין לדבר סוף, ויתרבו מחלוקת בישראל וע' ב"מ נט':/ע"א, שאין זה רצונו ית'. כי רצונו רק בבחי' אחדות הפשוט, נקט שני טעמים שלא תהיה מחלוקת וכדי שתגלה האחד הפשוט ונ"ל שכדי שלא תהיה מחלוקת היה אפשר לרדף לקבוע הלכה כמו החי'/ע"ב ית' כגון כרבי אליעזר אפילו נגד רבים, אבל כיון שהקב"ה אוהב שרבים נעשים אחד נדעתם לכן נקבע הלכה כרבים.

כי כשנתגלה בחי' אחדות הפשוט למטה ע"י שרצים מסכימים לדעה אחת, אזי נחתמותא לכתא מתעורר גם למעלה נתגלה ומאיר למטה אחדות הפשוט ית' דהיינו שמאיר בהם משרץ הבריאה אור האחד הפשוט. בבחי' אתה אחד ושמןך אחד ומי כעמןך ישראל גוי אחד בארץ [ע"ג/ע"ד] דהיינו שכיון שהקב"ה אחד ואורו המתפשט ממנו דהיינו שמו גם אחד לכן כשישראל נצטרך הם נאחדות אזי מאיר בהם שמו

יום השבת, ומתעורר השם יתברך בביכול ליתן להם חיות כמו שהיה בעת הבריאה: (כתר שם טוב ח"ב ד"כ ע"א וע"ב, וספר ליקוטים יקרים דכ"ט ע"א):

^{טו} וכיו"ב שהצורה שרש לחומר, וכיו"ב שו' מדות שרשן בג' ראשונות. וזה היחס בין מקיף לפנימי, דהיינו שאינו ביחס כלל אלא מהות אחרת ביחס רוחניות לגשמיות. העצירה של שבת היא שורש לעשיה בבחי' קודם הבריאה כלפי הבריאה ולכן נחשבת צורה כלפי ששת הימים שהם בחי' חומר כלפיה וצורה כלפי חומר הוא בחי' אחדות כלפי רבוי.

^{טז} עיין אור החיים (שמות כ יא) – כי ששת ימים עשה ה' וגו', פירוש כי לא עשה בתכונת בריאתם שיעמדו אלא ששת ימים, ומעתה יצטרך ה' לחדש הבריאה בכל יום ראשון, ובאמצעות נפש העולם שהוא השבת שברא ה', נח מהתמדת המלאכה, וכאומרם ז"ל ז שהיה העולם רופף ורועד ובבא שבת עמד בקיומו, והוא אומר וינח ביום השביעי, ויום זה מעמיד העולם עוד ששת ימים, ובכל יום ששי לערב שכלתה תכונת העולם, יבא שבת ויקיים העולם עוד ששת ימים אחרים, וכן על זה הדרך, ועיין פרשת בראשית (ב ג):

^{טז} עיין תוס' ד"ה ומי בחגיגה ג:

^{טז} תוספות בחגיגה ג: – ומי כעמןך ישראל גוי אחד בארץ. אמרינן במדרש שלשה מעידין זה על זה ישראל ושבת והקדוש ב"ה ישראל והקדוש ברוך הוא מעידים על השבת שהוא יום מנוחה ישראל ושבת על הקדוש ב"ה שהוא אחד הקב"ה ושבת על ישראל שהם יחידים באומות ועל זה סמכין לומר אתה אחד במנחה בשבת אע"פ שאינו מדבר מעניינא דיומא דשבת כמו תפלת ערבית ושחרית:

^{טז} גם בדפדפון ותולד - לו, ותולדו - ב.

^{טז} אין הכוונה שדעתם האחת היא אחדות פשוט אלא כיוון שמצד עצמם מחוייב שהן שונות כי אין בני אדם שוים, לכן כשהם מסכימים, מוכרח שיש איזה אחד פשוט, שמאיר בהם, דהיינו שפשוט אין הכוונה לאחדות שלהם אלא שאם הם מסכימים מוכח שמאיר בהם אחדות הפשוט שלו ית'

ועיין תורה קפא אולי הכוונה קשר רשעים אינו קשר הכוונה שאע"פ שמסכימים לדעה אחת, אין זה ע"י אור האחד שמאיר בהם אלא אלא רק היכי תימצא להוציא לפועל את רעתם שזה הלעומת זה של אחדות כי הוא עמ"ל להפריד מהאחד האמיתי ולא להיות כלי לו.

^ע כך לשון חז"ל ואע"כ צ"ע מדוע מתייחס לעינים דווקא.

^{עא} ב"מ נט:– תנא אך גדול היה באותו היום שבכל מקום שנתן בו עיניו רבי אליעזר נשרף ואף רבן גמליאל היה בא בספינה עמד עליו נחשול לטבעו כמדומה לי שאין זה אלא בשביל רבי אליעזר בן הורקנוס עמד על רגליו ואמר רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך שלא ירבו מחלוקות בישראל נח הים מועפו.

^{עב} עיין עירובין יג: אמר רבי אחא בר חנינא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של רבי מאיר כמותו ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו שלא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו שהוא אומר על טמא טהור ומראה לו פנים על טהור טמא ומראה לו פנים

^{עג} לשון תפילת מנחה של שבת ועיין תיקון יח דף לה.

^{עד} משמע שיש יחס בין אחד לאחד ואולי בגלל שהוא אחד לכן יש לו גוי אחד בארץ ומסתמא אין הכוונה אחד לאפוקי מרבים דאיהו שבו יש בזה שלא בחר בעוד אומות, אלא שיש לו בארץ גוי מאוחד בבחי' אחדות המאיר בפעולות המשתנות דהיינו שהאחדות של ישראל היא בזה שמאמינים כולם כאחד באחד הפשוט ומקיימין מצותיו ובפרט ששבתים בשבת שזה עצמו בחי' עדות שהריבוי פעולות הוא דייקא מכח האחד הפשוט שהוא דייקא אי פעולה, כצורה בחומר, ועושים זאת בצווי האחד, שע"ז מעידים שיש מנהיג אחד לעולם שהוא המקיים את העולם.

ועיין **טור אורח חיים** סימן רצב תפילת מנחה של שבת – וקדושת היום באמצע אתה אחד וכו' ויש בו נ"ד תיבות כמו שיש בפרשת זכור את יום השבת לקדשו עד ויקדשוהו. מי כעמןך ישראל גוי אחד בארץ א איתא במדרש ג' מעידין זה על זה הקב"ה ישראל ושבת הקב"ה וישראל מעידין על השבת שהוא יום מנוחה ישראל ושבת מעידין על הקב"ה שהוא אחד הקב"ה ושבת מעידין על ישראל שהן יחידין באומות ועל פי זה נתקן אתה אחד

והמקור מסתמא **בתוספת חגיגה** דף ג: – ומי כעמןך ישראל גוי אחד בארץ – אמרינן במדרש שלשה מעידין זה על זה ישראל ושבת והקדוש ב"ה ישראל והקדוש ברוך הוא מעידים על השבת שהוא יום מנוחה ישראל ושבת על הקדוש ב"ה שהוא אחד הקב"ה ושבת על ישראל שהם יחידים באומות ועל זה סמכין לומר אתה אחד במנחה בשבת אע"פ שאינו מדבר מעניינא דיומא דשבת כמו תפלת ערבית ושחרית:

אחד מלמעלה. שע"י אחדות שנתגלה בישראל למטה, נתגלה אחדותו הפשוט ית' למעלה/עה' דהיינו מלמעלה למטה שהרי למעלה תמיד הוא אחד פשוט :

עוונות בחי' מעשה דר' אליעזר הגדול בתנור של עכנאי (ב"מ נט.)^{טו} שנחלקו ר"א וחכמים דין חוליות של חרס שצרכו כפן והרכיבו מהם תנור ע"י חול ציניהם (פרש"י צ"מ נט.) ויש כמה ציורים כילד נעשה י"מ תנור חרס שחתכוהו לרוחבו ועשאו חוליות חוליות וציניהן שמו חול וטפלוהו צטיט/ט"ו (רמב"ם על המשנה) וי"מ שגם הסיקוהו כדי שיקרף הקץ. ר"א אמר שאינו מקבל טומאה, שכיון שהחול מפריד אינו אלף אסיפת חוליות/ט"ו והרכבת חלקים, וחכמים אמרו כיון שהחוליות חרס הוא טמא אע"פ שהן מחוברות בחול (רש"י) ולרמב"ם כיון שטפלוהו צטיט הטיט מחזרם לאחד וטמא, וי"א כיון שגם הוסק קלה, מחשיבים את החוליות כמלטפות לתנור אחד שמקבל טומאה. וסנייהם הציאו הרבה ראיות כל אחד לדעתו ולכן נקרא תנורו של עכנאי, כי סצבוהו בהלכות כנחש העכנאי/ט"ו, פרש"י שאוחז זנבו צפיו ונעשה עיגול שהנמלא בחוכו אין לו דרך ללכת כך גם חכמים כמה ראיות שהציאו לא האליחו לשכנע את ר"א, וי"א שכך היה שמו של צבל התנור. ואע"פ שר"א עשה שנוי הטבע להוכיח שהלכה כמותו עד שאפילו בת קול משמים אמרה שהלכה כמותו בכל מקום, אע"פ לא השגיחו זה, כי התורה אמרה אחרי רבים להטות, ורבינו מוכיח מכאן שאפילו במקום שהיחיד מכוון לדעתו של הקב"ה, אם רבים צלעה אחת אחרת,

^{טו} וצ"ע הרי למעלה אין הסתרה ומדוע מתגלה אחדותו ית' למעלה רק ע"ע שמתגלה למטה

ואולי הכוונה למבואר בתורה מט מי עם זאת עולה שאין הקב"ה נכנס לביהמ"ק של מעלה עד דבקרבר קדוש דהיינו שמתקנים את ביהמ"ק של מטה דהיינו שכדי שתאיר הבינה שהיא ביתא עלאה צריך לתקן את המלכות ולכן רק ע"י שמגלים כאן למטה את אחדותו ית' דהיינו שממליכים אות ועלינו בשלימות אזי אפשר לזכות שהשיג אור האמת שמאיר בבחי' ענה"ב מהבינה וזה הכוונה נתגלה אחדותו למעלה היינו שהחכמה לא מאיר לבינה את האחדות אלא כשיכולה הבינה להאיר זאת למטה למלכות וזה אפשר רק ע"י שהמלכות מתקנת דהיינו שממליכים אותו ית' כראוי

^{טו} בתורד - הוסיף כאן את ד-ת III

^{טו} בבא מציעא נט. - תנן התם חתכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר"א מטרה וחכמים מטמאין [דף נט:] וזה הוא תנור של עכנאי מאי עכנאי אמר רב יהודה אמר שמואל שהקיפו דברים כעכנא זו וטמאוהו תנא באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו אמר להם אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח נעקר חרוב ממקומו מאה אמה ואמרי לה ארבע מאות אמה אמרו לו אין מביאין ראייה מן החרוב חזר ואמר להם אם הלכה כמותי אמת המים יוכיחו חזרו אמת המים לאחוריהם אמרו לו אין מביאין ראייה מאמת המים חזר ואמר להם אם הלכה כמותי כותלי בית המדרש יוכיחו הטו כותלי בית המדרש ליפול גער בהם רבי יהושע אמר להם אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה אתם מה טיבכם לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע ולא זקפו מפני כבודו של ר"א ועדיין מטיין ועומדין חזר ואמר להם אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו יצאתה בת קול ואמרה מה לכם אצל ר"א שהלכה כמותו בב"מ עמד רבי יהושע על רגליו ואמר (ודברים ל-יב) לא בשמים היא מאי לא בשמים היא אמר רבי ירמיה שכבר נתנה תורה מחד סיני אין אנו משגיחין בבית קול שכבר כתבת בהר סיני בתורה (שמות כג-ב) אחרי רבים להטות אשכחיה רבי נתן לאליהו א"ל מאי עביד קוב"ה בהדיא שעתא א"ל קא חייר ואמר נצחוני בני נצחוני בני.

פרש"י - התנו חוליות. תנור העשוי חוליות מצרפו בכבשן כדרך כלי חרס ואח"כ צירף החוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא: ר"א **מטהר.** שאין זה כלי חרס אלא בנין כעין כלי גללים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה: **וחכמים מטמאין.** דאולי בתר חוליות שאר תנורים שלהם היו עשויים כעין קדירות גדולות ופיו למעלה וצורף בכבשן כשאר קדירות ומטלטלים אלא שהיה מושיבו על הארץ או על הדף ומדביק את טפילות הטיט סביב על כולו לעשותו עב שיקלוט ויחזיק את חומו:

פרש"י בברכות יט. - התנו חוליות. תנור של חרס שהוא עשוי ככלי ומטלטל ותחלת ברייתו מן הטיט ומצרפו בכבשן כשאר קדירות ואם נטמא הצריכו הכתוב נתיצה ואם נתצו בענין זה שחתכו סביב סביב כחוליות עגולות וחזרו וחיברו בטיט של חול בין חוליא לחוליא רבי אליעזר מטרה עולמית שאינו עוד ככלי חרס שלא נשרף בכבשן וחכמים מטמאין: **כעכנאי.** כנחש זה שחורף עצמו בעגולה:

בתוספות כתבו יש שגרס חכנאי, וחכן זה נחש, ושמו בעל התנור היה שמו כך, וביאר **המהר"ם שיף** שהירושלמי חולק על ביאור הגמרא בבבלי שהקיפוהו בראיות כנחש, אלא סיוס הגמרא הוא זה הוא תנורו של אדם בשם חכנאי, ועיין מהרש"ל ומהרש"א

^{טו} כך מבואר במפרשי **המשנה כלים פ"ה משנה ט** - תנור ששקא מכתף מכתף האמן, ועשה בו למודין, ונתן עליו והוא טהור, נטמא. וסלק את למודיו, טהור. החזירן לו, טהור. מרחו בטיט, מקבל טמאה, ואינו צריך להסיקנו, שפבר הקס: [משנה י'] חתכו חליות ונתן חל בין חלוא לחלוא, רבי אליעזר מטרה, וחכמים מטמאין. זה תנורו של עכנאי.

פי' המשניות לרמב"ם - נתן חול בין חוליא לחוליא. שיעשה חוליא ואח"כ שם חול סביב והרכיב חוליא שניה על זה החול ולא סר לעשות זה עד שהשלים תמונת התנור וגבהו עוד טח אותו בטיט מחוץ עד שהשלימו אמר רבי אליעזר שהחול מבדיל בין החוליות והוא כשנשבר ונחלק לעולם ולזה הוא טהור וחכמים אומרים שהטיט הנוגע בכל החוליות מחוץ כבר חברו ושם אותו תנור שלם ונפל בין ר' אליעזר וחכמים מחלוקת רב ועצום וראיות רבות עד ששרף בזה היום רבן גמליאל ובית דינו כל טהרות שטיהר ר' אליעזר וברכוהו ולזה נקרא תנור של עכנאי מיוחד אל עכנא והוא תנין גדול ואמרו שהקיפוהו תשובות כעכנא:

^{טו} שמעתי מהרב מאיר רבינו שר"א לשיטתו שלא נכלל ברבים לכן גם בתנור תופס את החוליות כרבים לכן נאבד מהם שם תנור, אבל חכמים שהם רבים המסכימים לדעה אחת לכן גם תפיסתם בתנור הזה שהוא נחשב אחד אע"פ שיש בו רבוי חוליות.

וכך גם מבארים את מחלוקת ב"ש וב"ה ובגמ' אמרו רבי אליעזר שמותי הוא יש מפרשים שהכוונה מנודה ויש מפרשים מבית שמאי. ושמעתי מהריצ"ח תורה לכב אולי בשם ר' צדוק שמבאר ששורש מחלוקתם היא האם לפסוק כפנימיות העניין שבדרך כלל הוא בחי' דין או כחיצוניות הנגלה שהיא יותר שייכת לדרך של הנהגת הכלל בחסד. והי' בתנורו של עכנאי ר"א התיחס לשורש הענין שבתוכו הוא מעשה הרכבה, עיין לקמן, ואילו חכמים סברו כיוון שמצופה טיט והוסק הרי הוא נחשב גוף אחד, כי העיקר הוא המאחד של הדברים. כי ר"א היה בבחי' דין, כמ"ש יקוב הדין את ההר ביבמות צב (ועיין סנהדרין ו: שגם משה רבינו זקנו היה אומר כן) ולכן גם בפירוש ההלכה של אחרי רבים להטות, חלק עליהם כי סבר שגם כשהרבים מסקנתם שווה, אבל אם הטעמים שונים הרי בפנימיות אין כאן רוב, ואילו חכמים סברו שכיוון שבמסקנה מודים, הרי יש כאן רוב. עוד נמצא כעין זה מחלוקת שמאי והלל כיצד מרקדין לפני הכלה הלל אומר כלה נאה וחסודה דכיוון שמצאה חן בעיני החתן אפשר לומר כן ואף להוסיף ללא כחל וסרק וללא פרכוס. אבל שמאי אומר כלה כמות שהיא, דיקוב הדין את ההר ואין לומר אלא כמו שהוא באמת.

^{טו} כנראה הכוונה לנחש מסוג חנק, שלא הורג ע"י ארס אלא טובב כמה פעמים על הקרבן וחונק אותו.

הקצ"ה מסכים עם הרצים, והטעם כנ"ל שכשצדים מסכימים לטעה אחת זה מגלה שפעולות המשתנות נמשכים מאחד הפשוט, וזה כאילו מנחמים את הקצ"ה כמ"ס שם נלחוני זני. כי ר"א יאלה צת קול ואמרה הלכ' כמותו בכל מקום/א¹⁹ [בב], והי' רוצה להראות שזכה לשלימו' הדיבור שכל ליצורו הוא רק קודש, דהיינו דבר ה', דהיינו שלימו' ריבוע הדיבור דהיינו שכלל הד' חלקי הדבור מאיר ג' קוי האמת, שזוכין לזה²⁰ ע"י הלכו' כנ"ל צאות צ"ג²¹, ואלה לומר שכיון שזכחו לשנות את הטבע מוכח שיש לו שלימות הדבור, וכיון שלשלימות הדבור זוכים ע"י תודה והלכה מוכח שזכה תמיד לכיוון להלכה/א²².

וע"כ אמר חרוב יוכיח, אמת המים יוכיח, כותלי ביהמ"ד יוכיחו, בת קול יוכיח, כי אלך ארבעה דברים, הם בחי' רבוע הדיבור, דהיינו ארבעה חלקי הדיבור הנ"ל ואם זכחו לשנות הטבע צענין השיך לציפה חלק דבור/א²³ מוכח שזכה להאיר ג' קוי אמת צלוחו חלק, ולזה זכה ע"י שזכה לכיוון להלכה/א²⁴. וטעם שהיה זכחו לשנות את הטבע דלצדו כי הצדיקי' הם פ"ג גבורי כח עושי דברו [פ"ט] עושי זכחו של הקצ"ה כרצונם/א²⁵ כמובא בזוה"ק (לך לך ד' צ)/א²⁶ שהם עושים ומנהיגים עם הדיבור כרצונם כי ע"י שדורס הוא דבר ה'/א²⁷ אזי חיות העולם ע"י דורס ויכולים לשנות הטבע. וע"כ רצה ר"א להראות שיש לו שלימות רבועי²⁸ הדיבור, וע"כ יכול לעשות עם הדיבור כרצונו,

¹⁹ אליבא דבת קול אבל בארץ אין הלכה כמותו וכנ"ל כי יחיד ורבים הלכה כרבים אע"פ שבשמים פסקו כמותו לא כן בארץ והיינו דאמר הקב"ה נצחוני בני

וצ"ע א"כ מאי בכל מקום? ואולי כמו שניסה להוכיח שבדיבורו שינה את הטבע לילך כמותו וכרצונו דהיינו שאמרו לו לא בשמים היא ור"א רצה להוכיח שהלכה כמותו גם בארץ ואע"פ חלקו עליו אמרו לו שדעתו אינה אלא בשמים ולא בארץ, כי בענין להנהיג את העם בהלכה כרבים כי כל הלכה תכליתה להאיר אחדות הפשוט בעולם כנ"ל שתודה הלכה בחי' התגלות האמת לכן צריך שיסכימו עליה הרבים כיוון ששם מאיר דעת אחד ברבים (יש מפרשים שמדאורייתא כן הלכה כמותו ורק מדרבנן גזרו שמא יטעו המון העם בתנורים אחרים)

²⁰ * שם

²¹ דפרי- לוח, תקפא לא ברור ונראה ליה

²² צ"ע כי לאמת זוכין ע"י הלכות ולרובע הדיבור זוכין ע"י עצם הד' תיקונים המבוארים בלקוטי תפלות, ואח"כ עוד מאיר בהם את אור האמת ונשלמים.

ואולי אין כאן שלב בינים אלא שא"א לקיים את ד' התיקונים של ד' חלקי הדיבור אלא ע"י שמאיר לו אור האמת. ונראה שכך הוא כי הם בחי' חומר וצורה שאין להם מציאות בנפרד.

²³ צ"ע כי הטעם שלא חזר בו אע"פ שנידחה היה כיוון שכך קיבל מרבתי עיני משנה כלים פ"ה משנה י' בביאור התפארת ישראל שם ביאור בועז שכתב שכך הייתה מדתו של ר"א שלא שנה אלא מה ששמע מרבתי כמבואר בסוכה כח. תנו רבנן מעשה ברבי אליעזר ששבת בגליל העליון ושאלוהו שלשים הלכות בהלכות סוכה שתיים עשרה אמר להם שמעתי שמונה עשר אמר להם לא שמעתי רבי יוסי ברבי יהודה אומר חילוף הדברים שמונה עשר אמר להם שמעתי שתיים עשרה אמר להם לא שמעתי אמרו לו כל דבריך אינן אלא מפי השמועה אמר להם הזקנתוני לומר דבר שלא שמעתי מפי רבותי מימי לא קדמני אדם בבית המדרש ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי רבי מעולם. עכ"ל.

וא"כ מה זה משנה אם יש לו שלימות הדיבור שע"י הלכה כמותו או לו הרי פסק על התנור שטמא כיון שכך שמע מרבתי ולא ע"י שזכה לשלימות הדבור (אמנם בבעז שם כתב שני" בשם רמב"ן כתב שבמחלוקת זו אמר ר"א כך נראה בעיני אבל צ"ע א"כ שכל כך התעקש)

²⁴ משמע כאילו שחגון ע"י צדקה שנעשה גדר אדם מכח זה היה לו הכח לומר לחרוב לחזור לאחוריו, אבל אינו כן אלא רק רמו להם שיש לו שלימות שהיא בבחי' ארבע, כי לא שייך שיהיה חצי רבוע דיבור, אלא הם ארבע שהם אחד ע"י אור אחדות הפשוט המאיר בהם בבחי' צורה בחומר.

²⁵ צ"ע הרי גם רבנן שחלקו על ר"א כגון רבי יהושע בן חנניה היה בכוחו לשנות את הטבע בדיבורו וא"כ מה הראייה מזה שהלה כמותו. עוד הרי מבואר בתורה נו שכל תנאים היו מקבלים הלכה משמים ואלוואלו דברי אלקים חיים רק יש צדיק וטוב לו שהלכה כמותו ויש צדיק ורע לו שאין הלכה כמותו אע"פ ששניהם אמת. א"כ מה הראייה שהלכה דווקא כר"א.

²⁶ חתרו - גבורי

²⁷ תהלים קג כ'

²⁸ בכמה מקומות ביאר רבינו שהם עושים את הדיבור כי מחברים דיבור לקול. ונראה שגם כאן זו הכוונה אלא שרוצה לומר עוד שע"י גם עושים עם הדיבור כרצונם שע"י זה יתבאר מעשה דר"א.

²⁹ זוהר ח"א דף צ. - עד דהוו אזלי, פתח רבי חייא ואמר, (שם קג כ) ברכו יהו"ה מלאכיו גבורי כח עושי דברו וגו', זכאין אינון ישראל מכל שאר עמין דעלמא, דקודשא בריך הוא אתרעי בהו מכל שאר עמין, ועבר לון חולקיה ואחסנתיה, ועל דא יהיב לון אורייתא קדישא, בגין דכלהו הוו ברעותא חדא על טורא דסיני, ואקדימו עשיה לשמיעה, כיון דאקדימו עשיה לשמיעה, קרא קודשא בריך הוא לפמליא דליה, אמר לון עד הכא אתון היתון יחידאין קמאי בעלמא, מכאן ולהלאה הא בני בארעא חברים בהדייכו בכלא, לית לכו רשו לקדשא שמי עד דישאל יתחברון בהדייכו בארעא, וכלהו תהוון כחדא חברים לקדשא שמי, בגין דאקדימו עשיה לשמיעה, כגוונא דמלאכי עלאי עבדי ברקיעא, דכתיב ברכו יהו"ה מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, עושי דברו בקדמיתא, ולבתר לשמוע:

דבר אחר, ברכו יהו"ה מלאכיו, אלין אינון צדיקיא בארעא, דאינון חשובין קמי קודשא בריך הוא כמלאכי עלאי ברקיעא, בגין דאינון גבורי כח, דמתגברי על יצריהון, כגבר טב דמתגבר על שנאיה, לשמוע בקול דברו, דזכאן בכל יומא למשמע קלא מלעילא בשעתא דאצטריכו, השתא מאן יכיל למיקם בהדיהו דאינון קדישין עליונין, זכאין אינון דיכלי למיקם קמיהו, זכאין אינון דיכלי (ד"א ל"ג למאן דיכול) לאשתובא מקמיהו, אשגחזתא דקודשא בריך הוא עליהו בכל יומא, היך אנן יכלין למיעל קמיהו, ועל דא כתיב (שם סה) אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך, וכתיב (שם פד ו) אשרי אדם עז לו בך וגו':

³⁰ עיין לעיל תורה א' תנינא כיצד זוכים להיות הבעל תפלה שתפלתו היא דבר ה' ואזי הוא המלווה הגדול לכל הבריאה וכל שפע חיות העולם על ידו.

³¹ בתשכס - רבוע

דהיינו לשנות הטבע כרצונו ע"י שלימות דיבורו^צ. והראה זאת בד' דברים, שהם בחי' רבוע הדיבור :

חרוב יוכיח, שאמר ר"א אם הלכה כדני יעקר החיוב^ק ויתחמק מאה אמה זה בחי' הדיבור של צדקה. כי חרוב הוא בחי' צדקה, כי חרוב נוטעין אותו רק לדורות^צ, להינין לעשות צדקה עם הדור הזה כי זדונו עדיין לא נותן פרי כ"ש בגמ' (תענית כג.)^צ אנא עלמא בחרובא אישתכח כי היכי דשתלי לי אבהתי אנא נמי שתלי לבנאי [צ] פיוש' אני מלאכי עולם עם חיוב וכמו שסתמו אצתי נשזילי כן אני שותל נשזיל בני. נמצא שהחרוב הוא רק לדורות כמו הצדקה שהיא לדורות כמו שאמר ר' חייא (שבת קנא ע"ב) כי אתא עניא אקדים לי רפתא כי היכי דלקדמו לבניך וכו' גלגל הוא שחזור בעולם [צ]:

אמת המים, שאמר ר"א אם הלכה כדני יחזרו זה המים לאחור^ק זה בחי' תשובה, כי מים רומז לתפלה של תשובה בבחי' החיוב (איכה ב.)^ק **שפכי מים לבך נוכח פני ה'** פסוק זה הם זכרי ירמיהו לעם ישראל בחורבן ירושלים שיחזרו בתשובה בתפלה מעומק הלך צעיקר כלילה על הרעב הנורא שהיה :

כותלי ביהמ"ד שאמר ר"א אם הלכה כדני יפלו^ק זה בחי' עשירים, שהם כותלי פונין בו נראה כונת רבנו לדברי הגמ' ברכות ל. [ק] עה"פ (שה"ש ד' ד') "ווארך זנוי לתלפיות" דרשו שרומז לזית המקדש שהוא תל שכל פיות פונים אליו, ורבו על פי זה דורש שפעירים נקראים כותל. כי **אוהבי עשיר רבים** (משלי יד.)^ק והכל פונין אל העשירים כי מקוים לכספם. וזהו כותלי בית המדרש, כותלי הם העשירים כנ"ל וזית המדרש הם התלמידים הלומדים צו שעל ידם מקבלים העשירים את עשירותם בחי'

^צ מצאנו ענין כזה כשבא יעקב שהוא האמת בעצמה כמ"ש תתן אמת ליעקב והייתה אבן עפ"י הבאר שלא יכלו אלא כמה בני"א להסירה והוא יוגל את האבן פרש"י עפ"י מ"ר כמעביר הפקק מעל הצלוחית להודיעך שכוחו גדול וא"א לומר שהכוונה לכח הגוף שזה שייך לידי עשו (עיי' באר מים חיים שם) ועוד שהרי היה זקן בן שבעים ושבע והיה בא מן הדרך והוא אז דייקא יצא מבית מדרשם של שם ועבר אחרי יד שנים שלא שכב לישון בהם כלל כפרש"י עה"פ וישכב במקום שהוא ותורה מתשת כוחו של אדם אלא שכלפי האמת עצמה אין לגשמיות שום מקום כי מי שאין לו לב אבן גם כמבואר בתורה כה שזה בחי' ברור המדמה בתכלית ע"י האמת אזי גם בגשמיות אין משקל לאבן הגשמית כלפיו וכן לכל מיני גשמיות (כעין זה שמעתי פעם מהרי"ח ואולי היה בתורה כה) ועיין בעל הטורים – בראשית כט (י) ויגל – ב' במסורת. הכא. ואיך ויגל כבודי (תהלים טו, ט). שכיון שראה אותה שרתה עליו שכינה ורוח הקודש. וזהו ויגל כבודי, כדכתיב (שם נו, ט) עורה כבודי. ד"א אימתי ויגל כבודי, כשיתקיים ויגל את האבן, כשיסיר יצר הרע שדומה לאבן

^צ שמעתי רמז מהרב מאיר רביבו שעל כן אמר ר"א לחרוב שיעקר, ויחזור להנטע במרחק שזה בחי' צדקה שנוטע מחדש את החרוב לדור הבא. (ונראה שזה רק רמז כי באמת אם נעקר עם גוש עפר וחזר וניטע הרי הוא כמו שהיה, ואם בלא עפר אזי רק ג' שנים ערלה צריך להמתין ולא שבעים שנה. כי שבעים שנה נראה הכוונה כשזורע זרע חרוב אזי רק עד ע' שנים גדל לעץ נותן פרי)

^צ וזה החסד מעלתו גדולה ביותר כי הוא חסד של אמת כמבואר במדרש (ב"ר צו ה) שחסד שעושה בלא לצפות לגמול הוא חסד של אמת (כמבואר בבבא בתרא לעתים ח"ב דרוש ד' לצדקה, אבל הוסיף שעדין יש בו חסרון כי מצפה לגמול מהקב"ה לכן חסד אמת באמת שייך רק אצל הקב"ה) עכ"פ זה חסד של אמת, אמת דייקא, שמאיר אמת בחלק זה של דבור.

^צ תענית כג. – תנו רבנן מה שלחו בני לשכת הגזית לחוני המעגל (איוב כב–כח) ותגור אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור ותגור אומר אתה גורת מלמטה והקדוש ברוך הוא מקיים מאמרך מלמעלה ועל דרכיך נגה אור דור שהיה אפל הארת בתפלתך כי השפילו ותאמר גוה דור שהיה שפל הגבהתו בתפלתך ושח עינים יושע דור ששח בעונו הושעתו בתפלתך ימלט אי נקי דור שלא היה נקי מלמטה בתפלתך ונמלט בבור כפיך מלמטה במעשה ידיך הברורין אמר ר' יוחנן כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה ותהילים קכו–א) שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים אמר מי איכא דניים שבעין שנין בחלמא יומא חד הוה אול באורחא חוייה לההוא גברא דהוה נטע חרובא אמר ליה האי עד כמה שנין טעין (אחי כמה שנים הוא טוען פיוט) אמר ליה עד שבעין שנין, אמר ליה פשיטא לך דחיית שבעין שנין? אמר ליה האי [גברא] עלמא בחרובא אשכחתי, כי היכי דשתלי לי אבהתי, שתלי נמי לבראי, כמו שסתמו אצתי אע"פ שיעו שבעים לא יגו ממנו אלא בן ננס אחי שבעים שנה כך אני נוטע כלי שיהו ממנו זמרות שאחיו. יתיב קא כריך ריפתא אתא ליה שינתא נים אהדרא ליה משוניתא איכסי מעינא ונים שבעין שנין כי קם חוייה לההוא גברא דהוה קא מלקט מינייהו אמר ליה את הוא דשתלתיה א"ל בר בריה אנא אמר ליה שמע מינה (מכ שחמוז כנר טען פיוט) דניימי שבעין שנין.

^צ אני עולם עם חרוב מצאתי כמו ששתלו אבותי אני גם שותל לבני.
^צ רבי חייא אמר לאשתו כשבא עני לפתחנו תקדמי לתת לו לחם כדי שאחרים יקדמו לתת לבניך כשיבואו לקבץ נדבות אמרה לו האם אתה מקלל אותם אמר לה כך כתוב כי בגלל הדבר הזה ובבית מדרשו של רבי ישמעאל פירשו שהעניות כמו גלגל שחזור בעולם ופוגעת בכלם.

^ק על כן אמר ר"א לאמה שיחזרו בה המים לאחור לרמו לבחי' תשובה שחזור לתקן את האתמול.

^ק איכה פרק ב (ט) קומי רני בלי' (ובלי' יהו) לראש אשמורת שפכי מים לבך נכח פני אדני שאי אלו פפוך על נפש עוללך העטופים ברעב פראש כל חוצות:

^ק נפילת הכתלים רמז לנפילת העשירים שע"ז לא יהיה קמח לת"ח ולא יוכלו ללמוד ולא יחזור השפע, וזה בחי' דבור של עשירים קרובים למלכות שע"ז יש כבודם לשנות גורת המלכות, ואולי כיון שתומכים בלומדי תורה אהובים וקרובים אצל הקב"ה ושומע להם לבטל גזרות. ואולי אפ"ל שר"א רצה להפיל את כתלי בית המדרש לרמוז להם שאין תועלת בלימודם אם אינם מקבלים דעתו שהיא ההלכה האמיתית, וע"כ גער בהם רבי יהושע לומר שהלכה כרבים כשמסכימים דעה אחת, אפילו נגד דעתו של מי שמכווין יותר להלכה.

^ק צ"ע איך לנקד פתל כדרשת הגמ' בברכות ל. או פתל כדרשת רבינו

^ק עיין ברכות ל. עה"פ (שיר השירים ד') צוארך בני לתלפיות דרשו שמדבר בבית המקדש שהוא תל שכל פיות פונים בו

^ק משלי פרק יד (כ) גם לרעהו ישנא רש ואהבי עשיר רבים:

(תהלים לד') ק"י/ דורשי ה' לא יחסרו כל טוב, דהיינו הצדיקים דורשי ה', שכל טוב נמשך מהם כי הם נתפלתס מנינים לינוך לשפע שידל לעולם. אך צדיקים מהני זכותיהו אעלמא אדידהו לא [ק"ן] (חולין פו.) ק"ח. כי הצדיקים בעצמן אין להם כלום ק"ט, רק ממשיכין כל טוב אל העולם, כשרז"ל על רחב"ד (שם) כל העולם ניזון בשביל ק"י נחי' הנינו לשפע שהני בני וחנינא בני די לו בקב חרובין וכו'. וע"כ העשירים נקראין כותלי בית המדרש, שהם כותליא שהכל פונין אליו ע"י עשירותם. וכל טוב שיש להם נמשך להם מבחי' בית המדרש, הומו ללדיקים היינו בחי' דורשי ה' לא יחסרו כל טוב, שהם הצדיקים שמהם נמשך כל ההשפעות כנ"ל:

בת קול זה בחי' ספירת מלכות [ק"ב] ק"י וזו סנקראת צת קול ולא צן קול/ק"י. ולכן כשיאחא צת קול ואמרה הלכה כרבי אליעזר ככל מקום היה זה רמז שר"א זכה לתקן את חלק הדבור של מלכות בחי' מלך שמואה ומנהיג. וטעם שצת קול היא המלכות כי קטיהקול יוצא משית עיוקאין דקנה [ק"ט] דהיינו שצקנה היואל מהיאלה לפה וממו יואל הקול יש צו שס טעעות, ושס רומז על בחי' מלכות, כי המלכות היא בחי' כסא וכחוצ (מלכים א ו') ק"י/ שש מעלות לכסא. ומזואר צוזהר {ע' זוהר נשא קכא: ק"ח} פנחס רלה. /ק"ט ובתיקון כב

ק' תהילים פרק לד (י) וראו זאת ודוד קדשו פי אין מחסור ליראי: (יא) כפירים רשו ורעבו ודרשו ודוד לא יחסרו כל טוב: מלבי"ם - (יא) כפירים - בעת אשר רשו ורעבו - אם רשו מכלי הטרף לא ימצאו מזונם, וכן בני אדם אם רשו מנכסיהם ירעבו, אבל דורשי ה' (רשו) לא יחסרו כל טוב - דורשי ה' גם בעת אשר רשו לא יחסרו כל טוב כי ה' מזמין מזונותיהם: ק' צדיקים מועילה זכותם להגן על העולם אבל על עצמם לא.

ק" חולין פה: - רבי חייא נפל ליה יאניבא מולענא בכיתניה, אתא לקמיה דרבי, אמר ליה שקול עופא ושחוט על בוביתא דמיא דמורח החולענא דמא ושביק ליה. [ק' פו.] ומי נפל ליה יאניבא בכיתניה? והאמר רבין בר אבא ואמרי לה אמר רבי אבין בר שבא משעלו בני הגולה פסקו הזיקין והוועות והרעות והרעמים ולא החמיץ יינם ולא לקה פשתנם ונתנו חכמים עיניהם ברבי חייא ובניו שזוטם לא לכו וא"כ כלי יתכן שנמלכה חולענא בגזרו של רבי חייא ומלכה בגמ' כי מהניא זכותיהו אעלמא, מלך אדידהו לא. כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת:

פרש"י - ומי נפל יאניבא בכיתניה. דרבי חייא: בני הגולה. לאו אנשי כנסת הגדולה קאמר אלא בהנך דורות אחרונים קאמר שהתחילו ללקות בני ארץ ישראל בינים ופשתנם מפני שנתקלקלו דורות ומשעלו מבניי בכל לבאן שהיו חסידים פסקו כאן הוועות: ונתנו חכמים עיניהם ברבי חייא ובניו. שבוכותם באתה טובה זאת. רבי חייא ובניו מבבל עלו כדאמר' בשילהי פ"ק דסוכה (דף כ.): זיקים ווועות ורעמים ורוחות. מפרש בברכות בהרואה (דף נט.) דכולן לקללה: וועות. הארץ מזדעזעת: רוחות. ועפא אשטרובי"ל: כדרב יהודה. דאמר זכותא דצדיקי לאחריני מהני ולא לדידהו בהאי עלמא: חנינא בני. הוא רבי חנינא בן דוסא ובימיו היה קול זה יוצא: די בקב

חרובין. מתפרנס בצער ובצמצום:

ק' בדפ"ר - כלום, בתקפא - לא ברור נראה כלים ק' עיין בעל שם טוב על התורה - פרשת תולדות אות ט' - הריב"ש ז"ל אמר פירוש הגמרא יצאה בת קול ואמרה כל העולם ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, דהצדיק הוא כמו שביל וצינור הממשיך נוזלים, כן הוא על ידי מעשיו הקדושים ממשיך השפעות טובות לעולם, וכמו שהצינור אינו נהנה במה שעובר עליו, כן הצדיק אין רצונו וחפצו כי אם להשפיע לכל באי העולם, והוה הבת קול כל העולם ניזון בשביל, פירוש, בצינור שעושה חנינא בני, והוא כמו השבי, והצינור שאין חפץ בטובת עצמו, ומסתפק במועט ודי לו בקב חרובין וכו' ודפ"ח:

ק' הניקוד צ"ע כניל

ק"ב קהלת יעקב ערך בת קול

ק"ג עיין קהלת יעקב בת קול - כן נקראת המלכות שהיא בת לבינה שנקרא קול גדול, וזה יחיה רלו. ועי"ש בשם מגיד מישרים פ' ויקרא שהיא בחי' מ"ט. ואולי לכן אצלנו סברא כר"א.

בת קול עיין תוס יו"ט יבמות פרק טז משנה ו'. ובספר אמת ליעקב.

בת קול בחי' ה', דהיינו קול החזור. והקשר לחנוכה עיין דובר צדק מעמוד 142

תוספות טהריין דף יא. בת קול יש אומרים שלא היו שומעין קול היוצא מן השמים אלא מתוך אותו קול יוצא קול אחר כמו פעמים שאדם מכה בכח ושומע קול אחר היוצא ממנו למרחוק ואותו קול היו שומעין לכך קורין אותו בת קול:

ק"ד עיין רבנו בחיי דברים לג ח' - והנני מבאר לך בכאן ארבע מדרגות הללו (של רוח בקדש), הראשונה בת קול, ויש עוד במה שאמרו בת קול ולא אמרו בן קול, וכן במה שאמרו זה בנה אב, וכן בנין אב משני כתובים, ולא אמרו זה בנה אם או בנין אם, וכן במה שאמרו עוד יש אם למקרא ולמסורת ולא אמרו יש אב, כי הכל נאמר בהשגחה מכוונת וחכמה יתירה, וחכמי האמת שכל דבריהם מיוסדים על אדני החכמה וספיר גורתם קבלו כן מן הנביאים עד משה מסיני. ובאור הענין כי בנין אב לא נזכר בשום מקום מהתלמוד אלא על פסוק מפסוקי תורה שבכתב, וא"כ ראוי להם להזכיר בזה לשון אב ולומר זה בנה אב או בנין אב, כי כל פסוק ופסוק הוא בנין האב יתעלה ששמענו התורה מפיו מתוך האש, ובענין שכתוב (דברים ד) ביום דבר ה' אליכם בחרב מתוך האש ולא היה ראוי שיוכירו בו לשון אם, אבל כשאמרו יש אם למקרא ולמסורת שהוא דבר נמטר מעסק תורה שבעל פה הזכירו אם ולא אב. וכן בכאן בבת קול שהזכירו בת ולא בן מוכרח היה, לפי שהקול הזה המגיע לאזני השומע הוא נמשך מאותו הקול שכתוב בו (שמות טו) ויהי אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך, וכן עוד (במדבר ז) וישמע את הקול מדבר אליו, והקול הזה הנשמע יקרא בת לפי שהוא נמשך מאותו קול, והוה לשון בת קול. ועוד לטעם אחר נמרץ הוצרכו לומר בת קול כי היה הקול יורד לאזני השומע כמדת הכסא שהוא רחב מלמעלה וקצר מלמטה כי כן דמות כסא הכבוד וכן צורת האש של מעלה רחבה למעלה וקצרה למטה, והוה לשון בת קול שהיה הקול יוצא כמדת הכסא. ובת קול זה היה נשמע תמיד לחכמי התלמוד ולחסידי הדורות בזמן בית שני שהיו משתמשין בבת קול אחר שפקה הנבואה ופסקו אורים ותומים.

ק"ד בדפ"ר - הקול, בתקפא - לא ברור נראה הקול

ק"ה שש טבעות הקנה עיין ברכות סא. ובוזהר ותיקונים שצ"ן (בתרלו) בפנים לקמן

ק"ו דברי הימים - ב פרק ט (יו) ויעש המלך פסא שן גדול ויצפהו וזהב טהור: (יח) ושש מעלות לפסא וכבש בזהב לפסא מאחזים וידות מזה ומזה על מקום השבת ושנים אריות עמדים אצל הידות:

[קב]/[קבא] שפסוק זה רומז למלכות. כי הקול הוא תפארת ומלכות הוא הדיבור והקנה כמו סולם של שש מעלות רומז לשש ספירות מהמלכות לתפארת.

נמצא שהראה ר"א בד' דברים אלו שיש לו שלימות רבוע הדיבור, דהיינו בחי' ארבעה חלקי הדיבור הנ"ל. אבל אעפ"כ לא השגינו ע"ז, כי יחיד ורבים הלכה כרבים עכ"פ צא"ח/ק"י. כי זה יקר בעיני הש"י, שזה בחי' התגלות אחדות הפשוט קב"מ בחי' פעולות משתנות כנ"ל, שזה בחי' שבת כנ"ל.

וזהו שאמר הקב"ה נצחוני בני [קבד] כנ"ל אחי שקס רבי יהושע ואמר לא נשמים היא אלא כחכמים, אז אמר הקב"ה נצחוני בני, ופשוט הגמ' שאע"פ שרצו אליעזר הלכה כמותו כי ליצורו הוא דבר ה', אבל כיון שהרבים מסכימים לדעה אחת אחרת ממנו הלכה כמותו. ורצו לרשע נצחוני בני היינו שבחי' בן שלהם נצח, כי זה שרבים מסכימים לדעת אחד זה בחי' שבת, בחי' בן כנ"ל ועל כן הלכה כמותו, נמצא שזוהי שם בחי' בן הם נצחו את דבר ה' שאמר רבי אליעזר/ק"ה, שעם כל גדלותו, שמתמלא זכה לבחי' בן מלך היחודא עילאה של ציטול להקב"ה אולי אפילו יותר מהם, אבל כיון שלא התבטל לרבים היה צדדי' עבד כלפיהם מצדו' זו של ההתגלות שכל הפעולות המשנות נמשכין מהאחד הפשוט. וזה בחי' נצחוני בני, כשאילו נצחו את הקב"ה בעלמנו ע"י ההלכה שהוא ית' בעלמנו קבע כאן צא"ח :

פרש"י (יח) ושש מעלות לכסא – מדרגות לעלות בו. וידות מזה ומזה על מקום השבת – כמין מקלות מפאה לפאה מימין ומשמאל ולסמוך וזרועותיו עליהם:

ק"י וזהו נשא דף קבא: – רעיא מהימנא – ובליילה שירה עמי דא גבורה. שירה בכור שורו הדר לו ופני שור מהשמאל. וגבריא שלוחיה וצריך לשורר ולנגן בחדרה בחמרא דאורייתא זינה על תורה (לאתעסקא לשלחא קרבנא קטן התמיד קמי מלכא בחדרה נשי היינו קול התורה ומאן דלית ליה רשו) לאתעסקא באורייתא מי שאין לו אפשרות לעסוק בתורה יקיים קומי רני בליילה לראש אשמורת ויימא באשמורת כמה סליחות ותחנונים ובקשות בכל מיני רנה בגרוניה דאיהו כנור לאפקא ביה קלא בשית כנפי ריאה שון משע לטות וכן שש עם וורדא. בשית עוקאן דקנה ודא ו' ויפוק ליה מלכא דתמן בינה כמה דאוקמוה מארי מתניתין הלב מבין יפוק בן מבינה מבין ידוד דאיהו ו' דאיהו אפרוח בשית גדין. ויסלק ליה בשית עוקאן דקנה דאינון שש מעלות לכסא. וב' כרסיין אינון כסא כבוד מרום מראשון זינה היא כסא כבוד מרום מהמלכות ואינון זינה ומלכות פן לבא ופומא. ל"ב נתיבות חמשה ענניה ויאמר כי יד על כס ידוד מלחמה ליי' בעמלק (בנה"ר) כבוד סמא"ל פומא דכס"ה כ"ס ידוד"ה"ד תקעו בחדש שופר וגו'. מאי שופר קנה. ו' קול דסליק מן הקנה לגבי פומא דתמן ה' בה' מיני תקונין דבורא דאינון שפון ושינים וחיך.

ועיין שם במתוק ממדעך שמדכר משני כסאות זינה לחממה ומלכות לת"ת וע"י רנה לאורייתא ונקשות ותחנונים עולה הקול לז"א וז"א עולה לזינה.

ק"י וזהו פנחס דף רלה. – רעיא מהימנא – ובקנה שית עוקאן דעלייהו אתמר הבו ליי' בני אלים נאמר זו ז"פ קול. דבהון סליק קלא דאתפליג לו' קלין דשכינתא ושביעאה סליק לפומא דאיהו כרסייא ושית עוקאן דקנה אינון כגוונא דשית דרגין דכרסייא דמלכא וקנה איהו סלם דזיה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו דאינון הבלים סלקין ביה מלכא (נ"א מלכא) ורוחין דאוריא (חורין נפקין) נחתין ביה בלבא לקררא חמימותא דלא לוקיד גופא וכד רוחא נחית נחית בכמה רוחין כמלכא עם חיליה וכנפי ריאה מקבלין לרוחא דאיהו מלכא עלייהו כמה דאמינא ופניהם וכנפיהם פרודות והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה.

הס' ו' קלות שזמלכות שהיא הלך והכסא הוא ת"ת שהוא כסא לזינה והוא הפה והקנה הם שש מלכות שש ספירות מהמלכות לת"ת (עיין אור יקר ומתוק מדבש) ושש טענות הקנה הם בחי' משך היסוד שש מלכות מלכות לת"ת (רמ"ק) והם כמו שש מלכות הכסא דהיינו ו' קלות שזמלכות (מתוק מדבש) והקנה הוא כמו סולם בחי' יסוד מ"ת למלכות וממלכות לת"ת

ק"י דף סג:

תיקון כב – תיקוני זר דף סג: – אדהכי הא אליהו קא אקדים לתקנא לון מותבייהו, פתח ואמר רבי רבי בוצינא קדישא, דפומא דילך איהו ממלל רברבן באורייתא, מניה מודעזעין עלאין ותתאין, ופומא דילך אתמר בה וזה סיני עשן כלו וכו', בגין דאת י' שריא במוחא דילך, ה' בלבך דאיהו בינה, ובה לב מבין, ו' בפומא דילך, ומניה וכל העם רואים את הקולות, דאיהו באינון הבלים דנפקין מפומך, דעלייהו אתמר קול ה' חוצב להבות אש:

שית עוקאן אינון בקנה, דבהון סליק ו', ואינון ו' דרגין לכורסיא, ה' בלבא איהו הב"ל ה' ל"ב, דודאי איהו ה' בלבא, ו' (קול) בקול דנפיק מניה, והאי איהו קול דנפק מהבל:

עיין ביאור באר לחי רואי על התיקונים כאן שהפה הוא הכסא ושית טבעות הקנה הם סולם אליו.

ק"י ונ"ל שבשמים כן הלכה כר"א כי שם באמת נוהגת מדת הדין וכמו שיהיה לעתיד לבוא הלכה כבית שמים כי יחזור להיות בבחי' מה שחשב הקב"ה בתחילה לברא את העולם במדת הדין דהיינו קודם ששיתף מדת הרחמים, ורק בארץ כיון ששיתף מדת הרחמים לכן הלכה כבית הלל וכחכמים. וכמו שאמר רבי יהושע כאן זה שמים לכן לא שומעים לבת קול, שהיא אומרת מה ששמעה בשמים. מאידך צ"ע כי בדין צרעת שנחלקו מתיבתא של מעלה עם הקב"ה בדין ספק קדם שיער לבהרת או בהרת לשיער אמרו נשאל את רבה בר נחמני שבארץ, ולכאורה קשה, מה זה יועיל אם הדין בשמים ובארץ אינו אותו דבר.

ובאמת גם שם אע"פ שרבה בר נחמני פסק טהור כמו הקב"ה, הרמב"ם פסק טמא כמו המתיתבתא ש"מ, וביאר החת"ס כי רב"נ פסק זאת סמוך לפטירתו ויש לזה דין שלא בשמים היא.

אמנם למעשה בדין הנהור של חוליות גם בארץ יש אומרים שרק מדרבנן הלכה כחכמים שטמא אבל מהתורה טהור כר"א.

ק"י בתקפא - מבחי

ק"י ב"מ נס הג"ל במעשה דר"א

ק"י ובפרט ר"א שעם כל גדולתו היה הפך מזה כי החזיק בדעתו נגד כולם וגם הורה כן להלכה. ועיין משנה כלים פ"ה מ"י ותפ"י שכתב שם בפ"י בועז בשם הרמב"ם שאם היה בזמן סנהדרין היה נידון כזקן ממרא כיון שהחזיק במחלוקת והורה לאחרים עד שנידוהו ע"ש"ש ומה שנמנו וגמרו עיין פסחים טו. דהיינו שלא לקבוע הלכה כמותו

וזה בחי' המשך מזמור לתודה (תהלים ק) [א/ב] עבדו את ה' בשמחה. היינו להמשיך שמחה של שנת שהיא נחי' זן לבחי' עבד/ג, בחי' מט"ט, בחי' ששת ימי החול כנ"ל ואולי זו הסיבה שנתפלה אומרים מזמור לתודה רק בימי החול כדי להמשיך שמחת השנת שהיא אחדות הפשוט לימי החול דייקא.

וזהו שאחרי שאומר דוד המלך עזרו את ה' בשמחה הוא אומר [י] דעו כי ה' הוא אלוקים. כי הם נחי' אחת, כי עס הויה הוא בחי' אחדות הפשוט, וללקים הוא רנוי הכמות, וכשזוכים ללעת שהויה הוא האלקים דהיינו שכל השינוים הם אחד. אזי מתגלה שכל הפעולות המשתנות הן מאחד הפשוט שזה בחי' שמחה/י שזה נתגלה ע"י שנמשך השמחה של שבת לששת ימי החול, שהם בחי' עבד כנ"ל :

יזזה בחי' חנוכה. כי ימי חנוכה הם ימי הודאה. שהוא בחי' שעשוע עוה"ב, בחי' הלכות. שע"י זוכין לשלימות הדיבור, ע"י התגלות האמת כנ"ל [י/י].

וזהו בחי' השמן של נר חנוכה, בבחי' זככת משה רצנו אחי שנכך את יהודה/י שנכך את ללוי (דברים לג) ו' יא-תומיך ואוריך לאיש חסידיך פשט הפסוק היא זככת משה רצנו לשצט לוי שהכהן הגדול שילא מהם זכה לאורים ותומים/י, שהיא מלכה זכוכת הקדש/י, ורצנו לוכש שע"י החסידים/י' הכמוז זליש חסיד, דהיינו

* כאן ממשיך לדרוש מזמור זה שהתחיל לדרוש לעיל באת ג. ועין פ"ח שצ"ן כאן לעין פ"ח על מזמור זה

² תהילים פרק ק (א) מזמור לתודה הריעו לידוד כל הארץ: (ב) עבדו את ידוד בשמחה באו לפניך ברהבה: (ג) דעו פי ידוד הוא אלהים הוא עשנו ולא וולו) אנהנו עמו וצאן מרעיתו: (ד) באו שערי ידוד חצרתיו בתהלה הודו לו ברכו שמו:

³ עיין תורה ה' תנינא שצריך לכלול השגת בן והשגת עבד, שם הכוונה שגם בן צריך לעבוד את הקב"ה כמו עבד אבל כאן הכוונה שצריך להאיר לעבד השגת הבן.

⁴ שם בהמשך תהלים ק' הנ"ל

⁵ כי שמח בארמית חדי לשון אחד כי השמחה היא בהשגת הניחא ושבת של בחי' האחדות הפשוט, אבל רבוי הפעולות המשתנות גורם דאגה ועצבות בחי' ששת ימי החול.

⁶ בתרלד-הוסיף כאן אות ח-ח

⁷ באת ד' ועיין לק"ה כלאי בהמה ד' יד; מובא בשיש"ק ח"א סעיף פג

⁸ שיש"ק ח"א סימן פג – וזה בחינת מה שמבאר בפנות שצריכין לכוון בכל יום למלוי אחד של אהיה, ולכוון אהיה פעמים (=כפול) אהיה בגימטריה אמת, ובכל יום ממשיכין מלוי אחד של אהיה, פרוש אהיה שהוא בגימטריה אמת, עין שם. והם שמונה תקונים הראשונים של תליסר מביין דרומי, עין שם, הינו כנזכר-לעיל שעקר האור המאיר ומדליק נר חנוכה – הוא אור האמת, בחינת אהיה פעמים (=כפול) בגימטריה אמת שצריכין לכוון בכל יום משמונת ימי חנוכה, וזה הענין של שמונה פעמים אמת שמענו מפיו הקדוש בעצמו אחר שאמר התורה הנ"ל. שדבר מזה לענין התורה הנ"ל, ואלו השמונה פעמים אמת המאירים בשמונת ימי חנוכה שהם שמונה מלואים של אהיה, כמבאר שם בפנות השמונה מלואים בבאר אלו השמונה מלואים – עקרו ושרשם הם שלשה מלואי אהיה פדוע; שהם, קס"א קנ"א קמ"ג, שהם אהיה בידין בההין באלפין, פדוע שעקר מלואי אהיה הם שלשה הנ"ל, ושאר המלואים הם מצרפים מהם, כמבאר למען שם, ואלו השלשה מלואים אק"ק שהם שרש הפל – הם בחינת שלשת קוי האמת הנ"ל, פי אמת הוא אק"ק, פרוש אק"ק כנזכר-לעיל. (שם הלכות פלאי בהמה הלכה ד', י"ד, עיי"ש).

⁹ עפ"י רבינו נפלא שתומיך ואוריך הוא דייקא אחר יהודה בחי' הודאה שע"י תודה הלכה זוכה לאמת

¹⁰ דברים פרק לג (ו) וזאת ליהודה ויאמר שמע יהודה קול יהודה ואל עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריי תהיה: (ח) וללוי אמר תמיך ואוריך לאיש חסידיך אשר נסיתו במסה תריבחו על מי מריבה:

ספורנו עה"ת (ח) תומיך ואוריך לאיש חסידיך. הנה חתומים וגם האורים נתתם לאהרן שהיה איש וראש לשבט החסיד שהוא שבט לוי. וזוה התבאר שהיה מדבר ברוח הקדש ושכינה שורה עליו כאמרם ז"ל כל כהן שמדבר ברוח הקדש ושכינה שורה עליו נשאלים בו באורים ותומים: אשר נסיתו במסה. בכל מסה שנסו ישראל את האל ית' כאמרו וינסו אותי זה עשר פעמים לא נסוהו שבט לוי ולכן לא נגזרה עליהם גזירת מרגלים: תריבחו על מי מריבה. שהפחדת את שני ראשי שהם משה ואהרן בסבת מי מריבה:

¹¹ בתרלד-תמיך

¹² מדוע משה רבנו הפך הסדר והקדים תומיך לאוריך עיי"ש רבנו בחיי.

רבנו בחיי על דברים פרק לג פסוק ח – ומה שהקדים התומים לאורים ואין דרך התורה בכך אלא להקדים האורים לעולם מפני שהם עיקר השמות, אבל הקדים אותן להורות שאין אלו בלתי אלו כי שניהם שלימות הענין, וכבר הזכרתי ענינם במקומו (שמות כח, ל), והוא דעת הרמב"ן ז"ל כי היתה מדריגה ממדריגות רוח הקודש, והכהן המלוכש בחושן אשר אורים ותומים נתונים בין כפליה היה מתלבש באלו ברוח הקודש, וזוה תירגם אונקלוס תומיא ואוריית אלכשתא, כענין ורוח לבשה את עמי (דברי הימים א יב, יט):

ודע כי ארבע מדריגות הן בנבואה, בת קול אורים ותומים רוח הקודש נבואה, וכולן מדריגות חלוקות זו למעלה מזו וכולן נמשכות מן המדה הנקראת צדק, וזוה צדק לבשתי וילבשתי (איוב כט, יד):

המדריגה השנית אורים ותומים, שהם שמות הקדש שהיו מורים על עצם אספקלריא שאינה מאירה אשר מתוכה התנבאו הנביאים כלין, הם המעידים על אמתתה, ורמו זאת בלשון האורים שהם עיקר השמות שהוא עולה למספר שם השכינה, הוא שכתוב (ויקרא ח) ויתן אל החשן את האורים ואת התומים, וכשתתקרב אל שתי מלות את האורים או תראה אור ונוסף עליו אחד להעיד על יחודו כי הוא הנרמו בד' של אחד.

המדריגה השלישית רוח הקדש, והיא המדה העשירית במדות הנביא, הזכרתי כבר בפסוק (דברים כג) ונשמרת. וענין רוח הקדש הוא שימצא האדם בעצמו לב רחב ויודמנו בפיו דברים נפלאים ויגיד העתידות ולא יתבטלו הרגשותיו כלל, אבל יוציא הדברים מפיו כפי מה שישם בפיו רוח הקדש, והוא אינו יודע מאין באו לו הדברים.

¹³ כנ"ל בדברי רבנו בחיי בשם הרמב"ן

¹⁴ מברכים להדליק נר חנוכה ר"ת נחל כמבואר בשער הכוונות והכוונה להמשיך מלמעלה נח"ל דהיינו נוצר חסד לאלפים מיג' מידות מעוה"ב לחסדי דוד עד דוד בח' מלכות אבל צריך להכין כלי והוא ע"י עוד נח"ל דהיינו נפשנו חתה לה' שהוא פסוק בתהילים לג שאומרים אחר הדלקת נרות (הריצ"ח מט"ט)

דהיינו בחי' הלכות כנ"ל שהמונע מתלמידו הלכות מונע חסד, נתגלה אור האמת להיינו תומיך ואוריך, להיינו שכל הפעולות המשתנות נמשכין מאחד הפשוט^{טו}, בחי' **תומיך ואוריך** בחי' האורים ותומים שהיו מגלים את אמת לטונו ית'. גם כי תומיך בחי' יעקב איש תם שמדתו אמת כמ"ש תתן אמת ליעקב, נמלא שתומיך ואוריך רומז לאור האמת וזה בחי' השמן להיינו אור האמת של נרות שמן, שהוא בחי' אור האמת, בחי' (תהלים מג/טו) **שלח אורך ואמתך**.

וצריך לכתחילה ליתנו סמוך לפתח הזית כמזואר צגמ' (שבת כא:ז/י^{טו}), ורצנו לוקש שזה רמז שאת אור האמת שמאיר ע"י נר חנוכה לריכס שיאיר את בחי' **פתחי פיך** (מיכה ז/י^{טו}), היינו הדיבור^{טו}. כי האמת מאיר בהדיבור כנ"ל, בבחי' (תהלים קיט) **פתח דבריך יאיר מצני פתיים**^{טז}. ואזי נמשך השמחה של שבת לששת ימי החול ע"י לשון הקודש שהוא שלימות הדיבור.

וזה בחי' **חנוכה**, **חנו כה** [כ"א/כ"ב] חנו לשון מנוחה וניחא להיינו שהסס חנוכה רומז שצנ"ה כסלו^{טז} היה נייחא מהמלחמה ציונים, ורומז שהאור של חנוכה הוא בחי' שבת שהיא נייחא מכל מלחמה, וע"י שצנ"ה אין מלחמה עולים לצחי' האורה להיינו צחי' קודש שהיינו שבת קודש שבו מקושר לשון הקודש, שהוא בחי' **כה תברכו** בלשון^{טז} הקודש כנ"ל/כ"ה [כ"ו]. והשמחה של שבת מאיר לששת ימי החול, שהם ג"כ

^{טו} עיין מי הנחל כי בתחילת ברור ההלכה היא מחלוקת בין כל הסברות וכשמברר ומסכם את ההלכה האחת הפסוקה מגלה את האחד הפשוט שבתוך כל הפעולות המשתנות. ועיין לק"ה כלאי בהמה ד' אות יט.

^{טז} תהילים פרק מג (ג) שלח אורך ואמתך ה'מה ינחוני ביאונני אל הר קדשך ואל משקנתיך: מצודות דוד - (ג) שלח אורך ואמתך - ר"ל האר לי והאמת הבטחתך להביא אותי אל הר קדשך:

^{טז} שבת כא: - ת"ר נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ אם היה דר בעלייה מניחה בחלון הסמוכה לרה"ר ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו ודיו

^{טז} מיכה פרק ז (ה) אל תאמינו ברע אל תבטחו באלופ משכבת חיקך שמר פתחי פיך:

^{טז} רבוע הדיבור דייקא בחי' פתח מרובע שממנו יוצאים לבחי' חוץ הגלוי. והבית הוא חכמה כמ"ש "בחכמה יבנה בית" והדיבור הוא לשון הקודש לשון הבא מקודש, קודש היינו חכמה. נמצא ע"י לשון הקודש מקדש ובונה את בית פיו, שיאיר אמת לחוץ לקיים אם תוציא יקר מזולל כפי תיהיה. דהינו לקרב רחוקים כנ"ל.

^{טז} להאיר לפתיים דייקא, דהיינו שיאיר לשוק דייקא עד שתכלה ממנו רגל שיבינו כל הפתיים שרודפים בשוק אחר ממון, את האמת שתאווה ממון הוא השקר הכי גדול שיש, כמבואר בתורה כג ע"ש שיהושע בן חנניא התווכח עם חכמי יוון דייקא סבי דבי אתונה ובקשו שיאמר להם שקר ורמו להם שתאווה ממון תחוב בה כל הע"ז שבעולם והיא השקר היותר גדול שיש עד כדי כך שאע"פ שמגלים לכולם שהוא שקר ממשכים לרדוף אחר הממון כאילו יש להם צוואה מאביהם שחייבים לרדוף וכמה שרודפים אין להם לעולם יותר ממה שנקצב להם בר"ה אלא שגרוע יותר כי כיוון שלא מאמינים בוה אלא טומכים שיריחו לכן לווין ונעשים בעלי חובות וכו'.

^{טז} תיקון יג דף כט. פנ"ח חנוכה פ"ה, ר"ן על ר"ף שבת דף ט: בדפי הר"ף, ולקמן תורה ז' אות יא [דף יד]:

^{טז} תיקוני זהר דף כט. - תמינאה, בהודאה, וביה הוה משבח דוד הודו לה, ודא הוד ודאי, למנצח הודו, בהון רמיון נצח הודו, ואינון נסיון, וביה שבח משה אז, הודא הוא דכתיב אז ישיר משה, בגין דאיהו הוד דיהיב למשה, אז תקרא וד' יענה, ואיהו (נ"א ואינון) תמינא יומין דמילה, ובתריה ברית דאיהו יסוד צדיקא דעלמא, וביה אתגליא י: דמילה, עשיראה לעשר ספירן, ואיהו הוד תמינא יומי דחנוכה, **לארבעה ועשרין יומין, דאינון ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד**, ומיד דעלה זית טרף בפיה, **שריא כ"ה על ישראל בכ"ה בכסלו, ואלין אינון כ"ה אתון דיהודא, דאינון שמע ישראל וגומר, ודא איהו חנוכה חני' כ"ה**:

^{טז} מה שלא מצינו בשום חג שיקרא על שם היום בחודש שהוא חל. רמזו בתיקוני הוהר הנ"ל שכ"ד ימים של כסלו כבר היו בבחי' יחודא תתאה, שהוא ביטול אבל עדיין בתוך הפעולות המשתנות, ובכ"ה כסלו זכו ליחודא עילאה שהוא ביטול גמור לאחד הפשוט עד שאין לו בעצמו מציאות כלל.

עיין **באר לחי רואי שם** בתיקונים ובנוסף לדברי רבינו נראה לומר שקליפת יוון שהחשיכה עיני ישראל ובטלה אותם מתורה ע"ז גרמו גלות הדיבור דהיינו להפריד בין הדיבור לג' קוי האמת שזה בחי' להפריד בין ישראל למשה רבינו ע"ש ולכן לא יכלו לזכות ליחודא עלאה וע"י שנצחו את קליפת יוון חזרו לתורה וחזר להאיר האמת בדיבור ויכלו ליחד כראוי שזה בחי' ק"ש ועיין בשער הכוונות ק"ש דרוש ז' שמבאר ענין לידת ו"ן דהיינו המוחין שלהם. ומבאר עפ"ז **כוונות ק"ש** דהיינו יחוד עלאה ותתאה שע"ז ממשיכים המוחין מאמא שהיא בינה דהיינו עוה"ב ששם הוא אחד ושמו אחד למטה שזו האמת הנמשכת בג' קוין להאיר עד המלכות ותחילה להיות מוחין אצל הבנים והדרב נעשה ממש באופן של לידה כפי שנתבאר שירכותיה מצטננות והדמים עולים ודחפין הוולד ויורדין המוחין ונכנסים במוח זעיר.

שמע היא ההארה הנמשכת מן העטרה לצורך היסוד דו"א ואמנם עתה הוא לצורך ת"ת שבו **ישראל** הוא עטרת היסוד דתבונה בדעת ז"א והרי נגמר עתה קו האמצעי אשר בו מתחיל הצינון והקיריות

יהוה הוא פרק תחתון דנצח דאימא לחסד ז"א

אלהינו הוא פרק האמצעי דנצח לחכמ' דו"א כי בתחילה מתקרב פרק החתון ואח"כ העליון והרי נגמר קו ימין

יהוה פרק התחתון דהוד דאימא לגבור' דו"א

אחד הוא פרק אמצעי דהוד לבינה דו"א והרי נגמר קו שמאלי דו"א גם כן

בשכמלו הנה גם זה היחוד צריך לבארו בדרך הנו' ויובן במש"ל בענין הכנת התחלקות נה"י דתבונ' הנכנסים בו"א אע"פ שאינן נכנסין עד מלת אחד ואין זה רק הכנה וצינון כדי שיהיו מוכנים לכנס במלת אחד ועתה בבשכמלו"ו צ"ל סדר כניסתם בו"א וצריך לחלק ו"ק אשר בו ויובן הענין במה שהודעתך כי ז"א מתחי' אצילות לא היה רק ו"ק בלבד כי לכן נרמז באות ו' של הויה אבל הד' הראשונים חסרים ממנו ואינם נכנסים בו אלא ע"י מעשה התחתונים:

^{טז} בתולד-בלשין

בחי' חנוכה שהיא צימי חול בחי' חנוך מט"ט עבד ששולטנותי בימי החול. בבחי' מה שאמרו כשנולד נח [כ"ו] זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו, בחי' שמחה של שבת שנמשך לששת ימי החול כב"ל. להיינו שחנוכה היא חנוך ה', ה' חסדים להמתיק בחי' חנוך שהוא בחי' עבד. להיינו כי חנוכה היא צימי חול לייקא, ואעפ"כ נרמז בה גם בחי' נח, להיינו נח, וגם בחי' עבד בחי' חנוך:

עתה יבאר את הפסוק שבו פתח את התורה וכו' רמזו התורה שלנו אלל שרבינו רק התחיל לבאר ולא סיים

כח"ה ויהי/כ"ט מקץ שנתיים ימים [ל' / ל"א] מקץ, היינו סוף/ל"ב, להיינו יציאה מלכת הצור לחודה והולאה בחי' הלכות שהם שעשוע עוה"ב שהוא בסוף צחי' מקץ, שרביך להאיר את מקץ צויהי, את אמת כלמאמי הארה. אבל צרה ממך א"ל, כי אז הוא בחי' שקה, לכן כשיצא מהארה כשנעשה קץ לזרה, אזי מתגלה האמת שמאיר מהקץ האמיתי. ורביך להאיר אותו צדיצור ולהודות.

וזהו שנתיים ימים, כמאמר רז"ל (חגיגה ה ע"ב) / ל"ג על האי בר בי רב דחד יומא שהיה מצטער עד שדרש לו ר' יוחנן ואותי יום יום ידרושון [ל"ד / ל"ה] שיום אחד בשנה חשוב שנה. וזהו שנתיים ימים, בחי' הימים שנחשבין לשנים להיינו יום שכולו חנוך צחי' שעשוע עוה"ב צחי' הלכות שזוכים ע"י לימוד הלכות צעוה"ז הזמני, ע"י לימוד הלכות בחי' יום יום ידרושון להיינו כמו שאלל אותו תלמיד ע"י יום אחד של לימוד הלכות נחשך כל השנה ללימוד כך ע"י לימוד הלכות צעוה"ז זוכה לשעשוע עוה"ב הוא בחי' הלכות לעתיד לצוא שהוא יום שכולו חנוך ונלחי, כב"ל: (וגמר פי' הפסוק ע"פ התורה הנ"ל לא זכינו לשמוע) [ל"ו / ל"ז]: ואולי אפ"ל ויהי מקץ שנתיים ימים שיוסף היה צבור להיינו צרה ילא לגדולה בחי' הלכה תודה.

ה' דהיינו שחנו מרמזו לשבת וגם כה מרמזו לברכה שבשבת דהיינו לכה תברכו ושניהם מרמזים להארת האחדות בצמצומים כי נייחא דשבת היא ממתיקה את ימי החול והברכה ע"י כהן איש החסד היא ממתיקה את דיני כה כנ"ל בוהר. נמצא ששם חנו כה זה בחי' הארת נייחא דשבת להמתיק דינים של כה.

^כ באות ה'

^{כ"ב} בראשית ה' כט

^{כ"ג} בתולד - הוסיף כאן אות ט - ט ח"ה

^{כ"ד} כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער מגילה י: ויהי מקץ היינו יציאה מצרה עמ"נ להודות

דהיינו קץ לשנתים ימים שיוסף בבור האטורים אחר שעזבוהו שני שרי פרעה ושכח אותו שר המשקים והם שנתיים שנענש בהם על ששם רהבו באדם.

^{כ"ה} * בראשית טז

^{כ"ו} בראשית פרק מא (א) ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר: (ב) והנה מן היאר עלת שבע פרות יפות מרעה ובגריאת בשר ותרעניה באחו: (ג) והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מן היאר רעות מרעה ודקות בשר ומעמךנה אצל הפרות על שפת היאר: (ד) ותאכלנה הפרות רעות המרעה ודקות הבשר את שבע הפרות ופת המרעה והבגריאת ויהי יום ויחלם שנית והנה שבע שבלים עלות בקנה אחד בגריאות וטבות: (ו) והנה שבע שבלים דקות ושדופת קדים צמחות אחריהן: (ז) ותבלענה השבלים הדקות את שבע השבלים הבגריאות והמלאות וייקץ פרעה והנה חלום:

^{כ"ז} סוף הכוונה לסוף עוה"ז אבל כיון שרומז לעוה"ב שהוא בחי' שנתיים ימים כפי שהולך ומבאר נמצא שמקץ היינו התחלת עוה"ב ועיין חוקוני וראש ושפתיה חכמים על הפסוק הזה - שמילת מקץ יש לה שני פרושים מקץ כאן הוא סוף השנתים שנוספו ליוסף בבית האטורים, ומקץ הוא לשון תחילה כמ"ש מקץ שבע שנים תשלחו איש עבדו, ושם הכוונה לתחילת שבע כי כתיב שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי.

^{כ"ח} חגיגה ה: - רב אידי, אבוב דרבי יעקב בר אידי, הוה רגיל דהוה אזיל תלתא ירחי באורחא וחד יומא בבי רב [ויהי הולך בניסן מהלך שלשה חדשים לשיבה, שוהה בה יום אחד, והולך שוב, כדי להגיע לביתו בסוכות לשמח את אשתו]. והו קרו ליה רבנן [כינו אותו החכמים]: בר בי רב דחד יומא [בן ישיבה ליום אחד]. חלש דעתיה. קרי רבי אידי אנפשיה [חלשה דעתו של רב אידי, וקרא על עצמו את הפסוק]: "שחוק לרעהו אהיה". אמר ליה רבי יוחנן לרב אידי: במטותא מינך, לא תעניש להו לרבנן [בבקשה ממך אל תגרום שיענישו החכמים בגללך]. נפק רבי יוחנן לבי מדרשא [יצא רבי יוחנן לבית המדרש] ודרש על הכתוב "ואותי יום יום ידרשון, ודעת דרכי יחפצון": וכי ביום דורשין אותו ובלילה אין דורשין אותו, שהכתוב אומר: יום יום ידרשון! אלא לומר לך: כל העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה, מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה. וכן במדת פורענות דכתיב במספר הימים אשר תרתם את הארץ וכי ארבעים שנה חטאו והלא ארבעים יום חטאו אלא לומר לך כל העובר עבירה אפילו יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עבר כל השנה כולה:

^{כ"ט} ישעיהו נח ב'

^{ל"א} ישעיהו פרק נח (ב) ואותי יום יום ידרשון ודעת דרכי יחפצון פגוי אשר צדקה עשה ומשפט אלהיו לא עזב וישאלוני משפטי צדק קרבת אלהים יחפצון:

מצודת דוד - ואותי יום וכו'. ר"ל והם מראים עצמן כצדיקים כי בכל יום ידרשו אותי להתפלל אלי: ודעת. חפצים לדעת דרכי תורת: כגוי וכו'. כאלו היה גוי העושה צדקה בכל עת ולא עוב משפט אלהיו שדרכו לחקור לדעת את המשפט כן ישאלני הם משפטי צדק וחפצים להתקרב אל אלהים לדעת מצותיו ור"ל כן מראין עצמם כאלו היו חרדים על המצות אבל לא כן הוא:

^{ל"ב} עיין חיי מוהר"ן סימן פ

^{ל"ג} חיי מוהר"ן סימן פ' - (א) מה שצאמר שם בסוף על פסוק: "ויהי מקץ" (י), על-פי מאמר רבותינו וקרונם לברכה (כ) על בר-בי-רב דחד יומא, זה נתגלגל על-ידי איש אחד מבני הנעורים, שנסע אליו על שבת-חנכה מברסלב ונתעבב בנעמורוב, ולא בא על אותו שבת, ואחר שבת בא לזאן. ורבנו וקרוננו לברכה, בעת שאמר התורה "ימי חנכה" הנ"ל, לא סיים לפרש המקרא ויהי מקץ על-פי התורה הנ"ל, עד שקא האיש הנ"ל אחר שבת, אז התחיל לפרש המקרא הנ"ל על-פי מאמר רבותינו וקרונם לברכה מענין בר-בי-רב דחד יומא.

ופרע חולם חלום בחי' תרדמה ומלמה, בחי' חושך ולרה ויוסף פתר החלום להיינו שהאיר האמת בפעולות משתנות, וזחלום ז"פ פרות וז"פ שצלים להיינו ד' בחי' שבהם יוסף מצא את אור האמת הרמוז שם להיינו ג' קוי אמת ברצונו הדיבור.

ופתרון החלום הוא רעז בכל העולם בחי' לרה וחסרון בחי' ירכותיה מטנטנות, אבל דייקא עי"ז ירד כל הכסף של כל העולם למארים אל יוסף בחי' תודה הולדה.

שעי"ש כשילאו ונולדו בני ישראל מלכת שיעבוד מארים ונעשו מעובר לוולד ילאו ברכוש גדול להיינו תודה הולדה

עתה יבאר כיצד גם הריאה משתתפת עם הלב בכל לרה שיט לאדם, ונראה שהתכווין רבנו בהוספה זו להמשיך לעלמו רפואה ע"י תורה זו, כידוע שכל התורות שליחותי מוהר"ן תנינא הן אחרי שחלה רבנו בשחפת שהיא דלקת ריאות, שזימים ההם לא היה לזה תרופה (עפ"י הטבע) ובכמה תורות מדבר על הריאה, ובשנת תקסח הדפיס את החלק הראשון של ליקוטי מוהר"ן, וחשב אז שיהחלק וזניסים חי עוד ג' שנים עד שנת תקע"א, ואמר אז שלפי רצוי התורות שאמר על הריאה ראוי היה שיתרפא אלא שהתגבר הקטרוג, וכמבואר כל זה באריכות בחי"מ פרק נסיעתו ללעמברג בחורף תקסח חזרתו משם בקיץ תקס"ח, וחזי שנה אח"כ בחנוכה אמר תורה זו.

לשון רבינו זעניין תפקיד הריאה בגוף הוא כלשון המחקרים הקדמונים שהיו בזמנו כמבואר בהערה לשון שזילי אמונה, אבל המהלך הפשוט הידוע היום שהריאה ע"י הללעות שאוצת אויר מהקנה לחוכה (בקה"כ) של תתוף פעמים בשעה שהם חי צדקה) ומזכרת החמאן שבו ומערבת אותו דם הנשלח אליה מהלב ואזי חוזר הלב ושואב ממנה הדם המעורב בחמאן ושולח אותו לכל הגוף ותחילה למח. כי הלב בגשמיות הוא שני חדרים להיינו שתי משאבות, משאבה אחת (היא חדר שמאלי יאה"ר) שאוצת מהגוף את הדם העכור החוזר מכל הגוף אליה וממנה שולחת אותו לריאה להתחדש בחמאן ואזי המשאבה השנייה (שהיא החדר הימני יאר הטוב) שאוצת דם נקי עם חמאן מהריאה אליה וממנה אל כל הגוף.

לחובשעת"ט שהלב בצרה גם הריאה בצרה כמו שרואים בחוש כשאדם מתאמץ הלב דופק חזק וגם הנשימה מהירה ומזקה. כי הריאה היא קיום הגוף כי על ידה הנשימה, כי הריאה מקיימת הליחה לבנה, וממשכת הלחלוחית להגוף [מ/מא]. כי הגוף יש לו תנועות שהם מייבשין הגוף, כי התנועות מייבשין [מב] בגשמיות הכוונה או לרוח או לחוס הנגרם ע"י התנועה ומאדה את הגזלים כשמתנועע. וע"כ עיקר הקיום ע"י הריאה שממשכת לחלוחית. הריאה יש זה הרבה לחות כמבואר בצרכות סא: שהיא שואבת משקין ופרש"י מהקיצה לך דפנות הכרם, וכן פרש"י בחולין מו: (ד"ה לית להו דזיקותא) שעל כן סירכא הסותמת נקב צריאה אין לה צדיקה ע"י ניפוח כי נעשית ע"י המשקין ששאבה לחוכה וסופו ולחזור ולהפתח. אמנם יש

והיה מענינו, פי זה האיש היה ממש בר-בי-רב דחד יומא, פי בשבת לא היה אצלו, רק אחר-כך בחל יום אחד לבר. וראינו נפלאות השם, שעל-ידו דיקא נאמר דברים אלו, שיש להם שיכות אליו, והם מרמזים במקרא הנ"ל. ואי אפשר לבאר מה שיש בלבי על זה, כי כל דבריו היו במשקל גדול ונפלא, כמבאר במקום אחר (ל). וגם אז ראיתי זאת, פי מקדם בשבת לא גלה כלל על המקרא: ויהי מקץ, פי התגלות התורה היא כפי הנפשות שנמצא אז לפניו (כמבאר בהתורה "אשר" בליקוטי א' בסימן י"ג, וכן בהתורה "תשעה תקונין", סימן כ' בליקוטי א'). ואחר-כך, כשבא האיש הנ"ל, אז גלה פרוש התחלת המקרא על-פי התורה הנ"ל, הינו ויהי מקץ וכו', כמבאר במקומו, עין שם, אבל שאר המקרא לא סים לפרש. ואנכי הפצתי מאד אותו שפרש לנו השאר, ולא רצה בשום אופן. ואז ראיתי איך כל דבור ודבור יוצא במשקל, כפי הנפשות וכו'. גם מה שמבאר שם על הארבעה דברים שהראה רבי אליעזר, שהם חרוב יוכיח וכו' (ל*) גם התגלות אלו הדברים לא גלה בשעת אמירת התורה רק בדרך כלל, אבל לא בארם בפרוש כמו שמפרש עתה, עד ששא אחיו רבי יחיאל זכרון-לברכה עם עוד אנשים, שנסעו גם-כן על אותו שבת ונתעבבו גם-כן, ואחר-כך בשבאו, אז דיקא גלה ענין הנ"ל ובאר הארבעה דברים הנ"ל על-פי התורה הנ"ל בפרוש כנ"ל:

^מ בתורה-הוסיף כאן אות י' ובשעה

^מ גם בדפוס - ובשעת, ובתורה ומתורה - ובשעה, (בדפוס) מכאן ועד סוף התורה באות מרובע

^נ שבילי אמונה נתיב ד' שביל ב' ד"ה הריאה. ועין לעיל תורה רכה שם ביאר זאת באופן אחר

^{מא} שבילי אמונה - הנתים הרביעי - השביל השני - הריאה הוא מבשר רך ורפה כמו אספוג וניוונית אחר כל האברים והיא מלאה צנורות וקנוקנות כדי שתקבל רוח גדול ואז תרחף ותנשב היטב על הלב. ויש בה חתיכות רבות כדי שביאו רוב אויר אל לב כשירחפו כולם כמו שעושין בכלי שמנשפין בו בימי הקיץ שיוצאין ממנו חתיכות הרבה למען יניעו אויר הרבה והיא נעשית כפולה בשתי חתיכות. שאם תקבל האחת היוק שתשלים האחרת פעולתה. ועוד לפי שפעולת נשימתה הוא לתועלת גדולה על הלב שהיא מנשבת עליו להביא אליו אויר קר מבחוץ למוזג חומר הגדול ולדחות מעליו קיטור העשני היוצא ממנו ועולה למעלה דרך הקנה ולא יוכל הלב לסבול בשום פנים העדר משיכת האויר כי אם ינח כרגע ממשוך האויר ההוא יגיע מפני חומו אכן ההכרח הוא שיתקצר מרתוח' אשו וחומו באויר הנמשך אליו מחוץ לדחות מחומו ומשלהבת אוירו ולכן יוצא גיד א' מחלל הלב לריאה שבו נעשים אלו שתי הפעולות ההפוכות כי הוא מקבל האויר הקר ממנה ומוציא האויר החם לחוץ. ונמצא בריאה תועלת אחרת והוא להעלות ליחה למוח ואז יתיישב הדעת. כי המוח הוא כפתילה שבנר. וליחה העולה לו מן הריאה הוא כשמן שבנר ומעמידים שניהם שלהבת הנפש שהיא דולקת כאש ולהבה כי היא חמה ויבשה. אמנם בהיות רוב יובש במוח בכלות השמן שבנר אזי שלהבת הפתילה בורחת וישאר האדם ההוא בבלי דעת ומשוגע ונמצא לקצת מחכמי המחקר שכתבו שהריאה הוא מקום לליחת הלבנה כמו שהטחול הוא מקום לשחורה והכבד לדם והמרה לירוקה. אמנם אחרים כתבו כי אין לליחה הלבנה מקום מיוחד כי הוא בכל מקומות הגוף לפי שהיא צריכה לגדל הגוף כשיתאחר מונו וגם היא מלחלת איברי הגוף והפרקים והחוליות שלא ייבשו מרוב תנועתם ויתילדו אבעבועות בריאה. וראוי לו ללחוץ בכל יום זפת שחוק מעורב עם דבש. ויקרה פעמים השיעול והוא מין ממיני חולי הריאה. וגדר השיעול הוא תנועה משותפת מן הנפש הטבע עוברת על הדרך הטבעי לכלי הנשימה להסיר ההיזק מהם.

^{מב} עין לעיל תורה קנו [דף קה:] התנועה גורמת לחום

זוה עוד ביאורים כילד שואבת וי"א שע"י הדם. עכ"פ לכ"ע יס זריחה הרבה לחות כי היא זריכה להיות לחה/מ"א. אצל האופן שעל ידה נמשך הלחות ממנה לכל הגוף נראה פשוט שהכוונה ע"י הדם החוזר ממנה ללב ומשם לכל הגוף, שכנראה נוסף לחמץ שעירבה זו, עירבה זו גם לחות ללחלח הגוף, עכ"פ כך משמע כאן.

וכשהלב בצרה שאז הדמים עולין ושוטפין על הלב, ואזי הלב דופק בדפיקות גדולות, אזי הריאה מנשבת נשיבות גדולות, ואזי נתייבש הריאה ועי"ז נתייבש הגוף ח"ו ושמן הוא רפואה להריאה, כמו שאומרין העולם שלא תחיצ ע"י רוב הנשיבות שנושבת נשפת לרה. הכי נמי נרות השמן שהן אור האמת מועיל להקל על הקטנות מוחין שנצרה.

כי השמן מלחלח את הריאה ועי"ז את הגוף ועולה להדליק פתילת המת, והוא רמז לשמן הנרות היינו בחי' השמן הנ"ל, בחי' אורח ותומך הנ"ל שהוא שמן משחת קדש בחי' מוחין לומר תודה לאחד הפשוט שהוא הקב"ה שהוא בחי' תיקון הצרה כנ"ל/מ"א.

ובתחילה כשהצדיק בצער ובצרה גוון שחולה נלקת יראות כמו רצנו, כמה וכמה נשמות שבעוה"ז ועוה"ב מקוננין ומתאבלין על צערן, וגם השכינה מקוננת, כי אפי' על דמים של רשעים השכינה מקוננת ק"ו על דמן של צדיקים/מ"א כשרז"ל (סנהדרין מו)/מ"א אבל כשזוכה לרפואה, אזי מתנחמין כולם ונמשך שמחה לכולם. בבחי' (ישעי' נז) **וארפאהו** ומי **ואשלם ניהומים לו ולאבליו**, שע"י רפואתו של רצנו יהיה נמשך נחמה לכל האבלים הנ"ל שהשתחו פלגת רצנו, היינו שמחה כנ"ל כי מי שמרגיש הצרה נעשית אצלו בחי' חצלי לידה של ילדה מלכה ותודה ושמחה :

עתה יבאר עינה למקשה לילד, דהיינו לומר כשצילה מזמור לתודה תהלים פרק ק', ומבאר כאן כמה סגולות נפלאות שיש בזממור הזה להכניע את הקליפה שמונעת את הלידה, כי לא רואה שיוולד יהודי לעולם כי כל יהודי בעולם הוא עוד דעה משונה שאפילו אם רק יאמר קריאת שמע כבר הוא מתקן בזה תיקונים נפלאים כי מגלה את האחד הפשוט שממנו כל פעולות המשתנות, כאן מבאר מלד הסגולה שבמניין האותיות והתיבות ור"ת אצל בל"ק"ה מבאר פשוט יותר שמזמור זה הוא הכרזת אמונה שלימה הפך קליפת עמלק שהיא הקליפה שכל כך מפריעה לה שיוולד עוד יהודי לעולם עי"ז/מ"א

^{מג} וכן רואים בחוש שמי שהוא מצונן משתעל ואזי יוצא מהריאה דרך הקנה הרבה לחות עבה

^{מד} ואולי גם אפשר לומר עיין תורה רבה ותורה ח תנינא אות יב שע"י הראה נמשך לחלוחיות ושמים למח שהוא כמו פתיל לנשמה שבו שהיא השלהבת וא"כ השמן לריאה הוא ממש שמן לנר שהוא אור האמת שמאיר מהנשמה להאיר לצמצומי הצרה ואחר שיוצא מהצרה לרובע הדיבור וחוזר בדיבור של הודאה.

^{מה} י"ע ההשוואה מרשעים שמתים ממש לצדיק שרק מצטער דהיינו מדוע רבינו בדווקא משהו הרי יכול היה פשוט לומר כמ"ש בכל צרתם לו צר.

^{מז} סנהדרין דף מו. אמר רבי מאיר בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך קל וחומר על דמן של צדיקים.

^{מז} בתקפא (ישעי' צז) בתולד ובתוצו תוקן

^{מח} בתולד - וארפאהו וכו' ואשלם (הוסיף תיבת וכו')

^{מט} עיין **לק"ה תפילין** הלכה ה אות לא - וכן בשעת הולדה ממש כשצריכין להוליד נפש מישראל. וכל נפש מישראל הוא התגלות קדש ודעת קדש להפיר את מי שאמר ויהי העולם, כי זה כלל שאין הקדוש ברוך הוא עושה שתי פעמים דבר אחד, כמו שאמר רבנו ז"ל שאפילו נשמות המגלגלים אין אותה הנשמה בעצמה באה בפעם שניה כמו בראשונה, כי אין הקדוש ברוך הוא עושה שתי פעמים דבר אחד ואין מתגלגלת אותה הנשמה בעצמה כמו בראשונה, רק נשמה זאת עם רוח זה או נפש זה עם רוח זה וכו' וכיוצא בזה. נמצא, שהוא ענין אחר ודבר קדש לגמרי וכו', כמבאר בדברי רבנו ז"ל. **נמצא, שבכל פעם שוולד נפש מישראל נולד שכל קדש**, כי עקר החיות והנפש הוא השכל, שהוא הנשמה והחיות, בחינת נשמת שדי תבינים וכו', כמו שאמר רבנו ז"ל (בסיומן ל"ה). הינו שוולד ונמשך נפש קדש בעולם, שהוא בחינת שכל קדש כדי לזכות להפיר אותו ותברך בידיעה והכרה קדשה, **כי בכל דור ודור נתגלה אלקותו ותברך בידיעה קדשה והכרה קדשה כפי הברורים של הנשמות שנתבררים בכל דור**, כי בשביל זה השם ותברך מטריח את עצמו, כביכול, בכל דור ודור לקיים ולהנהיג את עולמו מדור לדור כדי לברך הנשמות ביותר מזהמת הנפש, כדי שיפירו אותו בכל דור ודור בתוספת הכרה וידיעה קדשה כפי תוספת הברור שנתברר בכל דור ודור כנ"ל, שזהו בחינת (שמות ג) זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור, בחינת לדור ודור נגיד גדלך וכו'. ועל כן בכל עת שבא נפש קדש, שהוא בחינת שכל קדש וידיעה קדשה להפיר אותו ותברך, לגלות אמונתו ותברך יותר בעולם בבחינת (תהלים קמ"ה) דור לדור ישבח מעשיך וכו', **אזי מתגלה בזה וזהמת עמלק, שהוא וזהמת הנפש. ורוצה לעבב ח"ו, ההולדה שמונה בא ח"ו, בחינת קשוי הולדה, כי עקר קשוי הולדה הוא על ידי וזהמת הנפש**, שהוא חטא אדם הראשון, שאז נגזר, "בעצב תלדי בנים וכו'".

וזה שאמר רבנו ז"ל שמזמור לתודה מסגל למקשה לילד לומר אותו בשבילה, כי מזמור לתודה מדבר מאמונה, כמו שכתוב (שם ק), "דעו כי ה' הוא אלקים וכו'". ומסים, "ועד דור ודור אמונתו". כי עקר האמונה נתחדשה ונתחזקה מדור לדור על ידי התחדשות הנשמות, שהם בחינת שכליים קדשים בהכרת אלקותו ותברך, על כן על ידי זה מבטלין קשוי הולדה, כי עקר בטול קשוי הולדה היא על ידי אמונה. ועל כן העקר הוא תפלה כמו שנוהגין כל ישראל להרבות בתפלה בשביל מקשה לילד, כי התפלה היא בחינת אמונה, שעל ידי זה נתבטל קשוי הולדה שבא מעמלק, שהוא בחינת פפירות שרוצה למנוע ח"ו, הולדת נפש קדשה, שעל ידי זה יתגלה יותר אמונת חדיש העולם וכו' וכו'.

ואומר שם חידוש שאין הכוונה שדוקא היא ע"י שתקדים לומר תודה תינצל מחצלי הלילה אלל כוונת רבנו שאחריכ
יארמו את המזמור הזה עבורה וזה יועיל לה.

יודע שמזמור לתודה [נא] הוא מסוגל למקשה לילד, דהיינו לומר אותו. כי במזמור
לתודה ר"ת מל, בחי' ע' קלין של היולדת שצועקת/ב¹¹ קודם הלידה/ג¹² כמובא זומר פנתס
דף כמט: בסוגית כאל תערוג/י¹³ צניאור סוד הלילה נשעת הדינים [נח], ויש במזמור זה קס"ח אותיות,
קס"ח הוא חסד בא"ת ב"ש, שע"י החסד בחי' הלכות ההולדה בנקל כנ"ל. ויש מ"ג
תיבות בזה המזמור, כי קישוי לילד הוא, ע"י שיש קליפה/י¹⁴ שהיא אומרת גזורו גמ לי גם
לך לא וכו' לשון זה הוא צפרפת משפט שלמה (מלכים א ג/ג)¹⁵ כשצאו שתי נשים למשפט שלמה המלך וספרו
ששתיהן ילדו בן ואחת מהן צנה מת והבן הנשאר כל אחת מהן טענה שהוא צנה, ושלמה המלך ליה לחתוך הבן לשנים
ולחת חצי לכל אחת, ואזי אחת לעקה תנו לה הבן, ואחת אמרה גזורו גמ לי גם לך לא יהיה, ואזי פסק שלמה המלך
ליתן הבן לזו שחסה על צנה שלא ימות. ורבו אומר שצכל לילה יש קליפה גם כזו כמותה אשה שאומרת גזורו כי
אינו רוצה שיצא לאויר העולם ומונעת את הלידה צחי' גם לי גם לך לא יהיה. הלשון הזה מורה שהקליפה
אע"פ שצמניעת לידת וולד ישראל יש לה גם ריוח/י¹⁶, היא מוכנה להפסיד הריוח ובלבד שלא יוולד ויהיה על ידו איזה
כבוד שמים/י¹⁷. וכנגד זה הקליפה של גם יש מ"ג תיבות בזה המזמור/י¹⁸, כנגד בחי' ג"ם הנ"ל

¹¹ בתרלד- הוסיף כאן אות יא - יא ודד

¹² תהלים ק הנ"ל שדרש לעיל באות ג' וכאן בתחילת העמוד

¹³ קצת צ"ע שהצעקה שהיא שעת הצרה נרמו בתיבות של תודה הלכה שזה אחרי הצרה. ואולי כי כל הצרה כדי להוליד את התודה,
לכן בראשי תיבות של תודה דהיינו שראשית ומחשבה תחילה של המזמור לתודה היא הצרה.

¹⁴ ענין הצעקות נתבאר בתורה כאן ו' שהוא להולדת המקיפין דהיינו תחילה שיתגלו החסדים מחכמה בבינה שזה בחי' שמן
בחשאי. ואזי ע"י צעקות המלכות שזה בחי' אלקים לארמא קלא בחי' ע' קלין של יולדת נולד ז"א מבינה והוא מקיף למלכות בבחי' ו'
קצוות ואזי ע"י קידוש ו' נרות ו' נקבים ו' מידות נעשים כלים למקיף ונעשה פנימי.

¹⁵ סוגית כאל תערוג - עיין בתורה כאן אות ו' שיעור 15 ביאר הריצ"ח ענין שמן בחשאי, הוא בחי' חכמה, ושם עדין נקרא קודש. וצריך
לגרום יחוד חו"ב, והוא גם בחשאי, ועיקר הצעקה היא בבינה, כשיולדת את ז"א, כי דינין מתערין מינה, ומבאר שם סוד הלידה עפ"י
הזהר הזה בפנתס, שמובא גם בויקהל ובשלח, שמבואר שהיא בחי' לידת מלכות דאצילות, ואף למעלה מזה, ששם שורש השפע
לעולמות ב"ע, ובשעת הלידה הכל סתום, כי הדינין סותמין הכל, בחי' נחש דקדושה שיש שם, שהרי באצילות אין שום דין, אלא הוא
בחי' דין שממנו ולמטה משתלשל סוספיתא דדהבא, הנחש הדין הגמור, אבל למעלה הוא בחי' דין, שעל ידו מתאפשרת ההשפעה
דהיינו בחי' אמיץ כח, כי א"א להשפיע החסד שהוא כח, אלא ע"י בחי' אמיץ כח, ע"י שיש דין שעוצר אותו, כדי שלבסוף ישפע
במידה הנכונה, כי חסד גמור אין זה טובה, ולא רחמנות, וא"כ דייקא ע"י הדין אזי החסד הוא הטבה אמיתי, וזה בחי' גבריאל, גבורה
עם א-ל, גבורה דקדושה, דהיינו גבורה שדייקא גורמת תגבורת החסד, כמו נחל שהורם בו מתגבר דווקא במקום שמצרים אותו. וה"נ
אותו נחש שלמטה, שהוא נראה כדין גמור בעוה"ז, אבל כשיתגלה האור של נחמה לעתיד, יתברר שרק על ידו דייקא נתאפשרה
ההטבה וההשפעה בעולם, אעפ"י שהוא כשלעצמו נראה שבא רק להזיק ולעצור השפע, בבחי' "גם לי גם לך לא יהיה", דייקא ע"י
אחר הלידה יש דייקא תגבורת של הודאה, כי ככל שהצרה גדולה יותר, כן גדלה הודאה כשיוצא ממנה. וכו' ע"ש.

ועיין ברמ"ק שם שמבאר שנושבת הנחש הוא סוד חלק הסט"א שמוכרחים לתת בכ"פ שרוצים להמשיך איזה גילוי מלמעלה למטה.

¹⁶ * וזה פנתס רטט: [עיין לעיל תורה כאן אות ו', תורה לו אות א']

¹⁷ דהיינו שהקליפה שכל מהותה להסתיר כבוד שמים משתדלת למנוע לידת וולד ישראל (ואצל הגויים החלבי לידה הם רק בשביל
הבחיורה) אבל א"כ צ"ע מדוע חבלי לידה של לידת נקבה מרובים משל לידת זכר (כמבואר בנדה לא. כיון שצריכה להתחפר קודם
הלידה) הרי לומר יש יותר מצוות, ואולי כיוון שבכל נקבה טמון בכל של לידת עוד וולד ישראל.

¹⁸ מלכים-א פרק ג טז) אָז תְּבַאֲנָה שְׁתֵּים נָשִׁים זָנוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמֹדְנָה לְפָנָיו: (ויז) וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאֶחָת בִּי אֲדֹנָי אֲנִי וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת
יֹשְׁבַת בְּבֵית אָחִיד וְאֶלֶד עִמָּה בְּבֵית: (יח) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְלִדְתִּי וַתֵּלֶד גַּם הָאִשָּׁה הַזֹּאת וְאֶנְחֵנוּ יַחְדָּו אִין זָר אֶתְנוּ בְּבֵית זֹלְתִּי שְׁתֵּים
אֶנְחֵנוּ בְּבֵית: (יט) וַיֹּמַת בֶּן הָאִשָּׁה הַזֹּאת לְיִלְהָ אֲשֶׁר שָׁכְבָה עֵלָיו: (כו) וַתִּקַּם בְּתוֹךְ הַלַּיְלָה וַתִּקַּח אֶת בְּנִי מֵאֶצְלִי וְאֶמְתָּךְ יִשְׁנָה וַתִּשְׁפִּיבָהּ
בְּחִיקָה וְאֶת בְּנָה הַמָּת הַשְּׁפִיבָה בְּחִיקָי: (כא) וְאֶקַּם בְּבִקְרִי לְהַיְיִק אֶת בְּנִי וְהִנֵּה מֵת וְאֶתְבוֹנֵן אֵלָיו בְּבִקְרִי וְהִנֵּה לֹא הָיָה בְנִי אֲשֶׁר יִלְדְתִי:
(כב) וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאֶחָת לֹא כִּי בְנִי הָיָה וְגַבְנָה הַמָּת וְזֹאת אֶמְרַת לֹא כִּי בְנֵךְ הַמָּת וְגַבְנָה הָיָה וְגַבְנָה לְפָנָי הַמֶּלֶךְ: (כג) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ:
זֹאת אֶמְרַת זֶה בְנִי הָיָה וְגַבְנָה הַמָּת וְזֹאת אֶמְרַת לֹא כִּי בְנֵךְ הַמָּת וְגַבְנָה הָיָה: (כד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ קָחוּ לִי חֶרֶב וַיָּבֵאוּ הַחֶרֶב לְפָנָי הַמֶּלֶךְ:
(כה) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ גִּדְרוּ אֶת הַיָּלֶד הַחַי לְשָׁנַיִם וְתָנוּ אֶת הַיָּלֶד הַחַי וְהָמַת אֶל תְּמִיתוֹתָיו וְזֹאת אֶמְרַת גַּם לִי גַם לְךָ לֹא יִהְיֶה גְזֵרוֹ: (כו) וַיַּעַן
בְּמִרְוֵי רַחֲמֵיךָ עַל בְּנָה וַתֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי תָנוּ לָהּ אֶת הַיָּלֶד הַחַי וְהָמַת אֶל תְּמִיתוֹתָיו וְזֹאת אֶמְרַת גַּם לִי גַם לְךָ לֹא יִהְיֶה גְזֵרוֹ: (כו) וַיַּעַן
הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תָנוּ לָהּ אֶת הַיָּלֶד הַחַי וְהָמַת לֹא תְמִיתוֹתָיו הִיא אִמּוֹ: (כז) וַיִּשְׁמְעוּ כָל יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שִׁפְטָה הַמֶּלֶךְ וַיִּדְאוּ מִפְּנֵי
הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי חֲכָמַת אֱלֹהִים בְּקֶרְבוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט: (ס)

מדרש תהילים מזמור עב - מנא ידע שלמה? דילמא עירומי קא מיערמי, כי היכי דליכתבה ניהלה, אלא בת קול יצאת ואמרה היא אמו:
¹⁹ כי אפילו צדיק אין בארץ שלא יחטא כל שכן רוב הנולדים יש לסט"א ריוח שמצליח להפיל אותם לעבירות. אבל כל זה אינו שווה
לו לסט"א אם יעשה אפילו איזה מצווה אחת, כי המצווה היא נצח ואילו עבירה יש לה תקנה בתשובה יסורים או גהנם.

²⁰ הריצ"ח 222 הוכיח שכל הולדה של יהודי היא הולדה דקדושה מזה שעל חיי שעה של תינוק בן יומו מחללין כל ישראל את השבת
ומותר לעבור מעט על כל התורה כדי להציל מוכח שרגע של חיים של יהודי אפילו שאין אצלו אלא רק בכח שודאי לא יצא לפועל
בגלגול זה דהיינו שיש כאן רק בחי' חיבור נשמה בגוף לרגע אחד זה עולה על קיום כל התורה אע"פ שהקיום הוא גלוי בפועל וצ"ע
הראיה הזו כי הרי החילול כדי להחיותו הוא גם מצווה הרי שמגלה כבודו ית' באופן זה דהיינו שלא מוכח מכאן שחיי שעה שלו שוים
יותר אלא מוכח שקיום מצוות החילול כדי לקיים חיי שעה שלו היא עולה על הכל.

משמע שאמירת מזמור של תודה צמג תיבות מכניע את הקליפה הזו של גס/ס"י, כי תודה הולאה זה הפך מהות הקליפה שכל מהותה להסתיר את האמת. כי המזמור הזה הוא סגולה למקשה לילד בנ"ל שיאמרוהו צוונה להקל על חבלי הלידה של היולדת :

שבע סגולות להקל על הלידה שיש במזמור לתודה

אולי הכוונה לבחי' גם דקדושה. ואולי מה שכתוב בלידת בנימין הוא בחי' גם גקדושה, דכתיב בבראשית פרק לה (יז) וַיְהִי בַּהֲקִשְׁתָּהּ בְּלִדְתָהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְיֻלֶּדֶת אֶל תִּירָאִי כִּי גַם זֶה לְךָ בֵּן:

עניין קליפת גם זהו שמעתי מהריצ"ח כמה ביאורים לבאר אותו, עפ"י קליפת הגמל המבואר בוהר פקודי ובגמ' בברכות נו: שהגמל רמוז שם במילה גם.

ענין **זוהר פקודי דף רלו**. נבאר ע"י הריצ"ח בתשנ"ז פ' לך לך וירא – פתח ואמר, (בראשית כד סה) ותאמר אל העבד מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתנו, ויאמר העבד וגו', מה כתיב לעילא, ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק, ותפול מעל הגמל, האי קרא אמאי אצטריך למכתב באורייתא, ותו וכי בגין דחמאת שפירו דיצחק (מאי טעמא) אתרכינת מגמלא.

אלא האי קרא רוא איהו, תא חוי (ותרא את יצחק, מנא ידעת דאיהו יצחק, אלא ותרא את יצחק, חמאת בההיא שעתא מה דלא ידעת), (ס"א תא חוי, בשעתא דמטאת רבקה לגבי דיצחק, שעתא דצלותא דמנחה הות, ובההוא זמנא דינא אתער בעלמא), וחמאת ליה ברוגזא דדינא קשיא של נגויה ז"ל, וחמאת דהא סיום דרוגזא קשיא איהו גמל לתתא ולתתא נחממה שמוסס של רוגז לין הקשה דקדושה יולדת למטה הקליפה הנקלחת גמל, שהיא סוד לילית טוקנא לס"מ. ודא איהו רזא דמותא סוד מלאך האמת, ובגין כך אתרכינת ואשמית גרמה מההוא גמל, דהא כד אסתכל דינא קשיא, ההוא גמל אתתקף ממחוק, ובגין כך אשמית גרמה מההוא גמל), ולא יתבת תמן. כי נהקא יומנת למלות לאלולות ולכן ע"י פעולת למטה השמיטה עלמה מהגמל כן למעלה נמחקה ונטהה המלות מאחיות החלוטני שלם ינקו שפע ממנה, וע"י נמחקה גם הגזמות ליתק דהיינו גזמות ז"ל

תא חוי, האי גמל שהוא סוד לילית, היינו רזא דכתיב, (משלי יז) וגמלו ישלם לו לך גמל מלשון גמול, דא גמול דאינון חייביא זה ממונה על הגמול ועושה השעש, דכתיב (ישעיה ג יא) אוי לרשע רע האמת נקטעו ולא שן כי גמול ידיו יעשה לו, והאי איהו גמול, דקיימא לאכלא כלא ולשיצאה כלא, והאי איהו זמין תדיר לקבל (נ"א לקטלא, נ"א לחבלא) בני נשא,

ובגין כך אמנו נגמל נקטת לו האי מאן דחמי בחלמיה גמל, אחמיו ליה מותא דאתגורת עליה, ואשתויב מינדה. לאס היה הכוונה שמונת ממש היה לאוי שאגמל יא אורו דהיינו שירכב עליו

תא חוי, האי סטרא דמסאבא אקרי הכי טקנא לס"מ נקלח כן גמל, דגרים מיתא לכל עלמא, והאי הוה דאסטי לאדם ולאנתיה, וההוא דרכיב עליה על הגמל דהיינו לילית איהו סמא"ל, ואיהו אתא למטעי עלמא, וגרם מותא לכלא, ובגין כך אתא ושלית על כלא. אדם איהו אמשיך ליה לגביה, וכיון דאיהו אמשיך ליה לגביה, כדן איהו אתמשך אבתרייהו, עד דאסטי לון, ובגין כך אמר שלמה, (שם ה ח) ואל תקרב אל פתח ביתה, דכל מאן דאתקריב לביתה, כדן איהו נפקת ומתקשתא ואתמשכת אבתריה.

ועל דא, רבקה כד חמאת דהוה ליה לאתדבקא בסטרא דדינא קשיא כשאלה שהיא לייכה להתעק ציחוק שהוא לז לין הקשה, שהיא מנכסה לנגויה ז"ל, כיון דחמאת ליה ליצחק ברזא דדינא קשיא, וחמאת דמההוא סטרא נפק דינא אחרא תקיפא, מוהמא דדהבא, וכד חמאת האי, מיד ותפול מעל הגמל, בגין לאתרפויי מן דינא ומההוא וזהמא עמי' להחלס את חוקף הדין, כתיב (ישעיה סו ז) קול ה' משלם גמול לאויביו מההוא וזהמא. עכ"ל זוהר פקודי.

ענין **מתוק מרבש** שם גמל לתתא הוא נוקבא דס"מ הנקראת גמל והוא מלאך המות שעל ידו נפעל המות בעולם והוא הקליפה לילי' הידועה

וענין **לקוטי תורה להאריז"ל** עה"פ ותרובנה על הגמלים. דע כי רבקה רכבה על הגמלים רמו לאותו נחש שארז"ל שהי' בעין גמל ובא סמאל ורכב עליו לפתות את חוה והטיל בה וזהמ' עתה רכבה עליו ע"ד עני ורוכב על החמור לאכפיא ל' תחותי':

וענין ברכות דף נו: – הרואה גמל בחלום מיתה נקנסה לו מן השמים והצילוהו ממנה אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי קראה אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה רב נחמן בר יצחק אמר מהכא **גם** ה' העביר חטאתך לא תמות

עני"ש מהרש"א שקשה לו הראיה השניה דחסר ל' ותירץ שגם ביוונית היא אות גימל רמו לגמל והיינו שמוכא כ"פ בגמרא כמין גם **רש"י עירובין דף נה:** – או כמין גאם – גימל יווני, עשוי כמין כף כפופה שלנו: (ובאמת צ"ע מדוע לא אמרו כמו כ' שלנו) (אלא גימל יווני דייקא קליפת יון)

ועפ"י התורה שלנו כאן נראה יותר לבאר שהראיה לגמל היא מהמילה גם בעצמה

עוד ענין פירד"א פרק יג שהס"מ כשבא לפתות את חוה רכב על הנחש שהיה בדמות גמל

עוד ענין מדרש תמוה בב"ר פ"ב אות ה' עה"פ ארורה האדמה שנתקללה שתוציא פרעושין וגמל ואפילו רבי יצחק שחולק טוען שיש הנאה מגמל שאפשר למכרו אבל לא טוען שאפשר להשתמש בו משמע שיהודי לא מחזיק אצלו גמל

עוד בגמ' סנהדרין דף לו: – האוחר – נושך, שמעתי, ולי נראה כשהגמל הזכר מזדווג עם הנקבה קרי ליה אוחר דאמר בבכורות (ח, ב) גמל אוחר כנגד אוחר: וכן הנחש כתוב שעונשו היה דייקא שמוזנו מזומן לו תמיד בכל מקום כי הקב"ה לא רוצה לראות פניו עוד בגמ'

בבא קמא דף טז: – שדרו של אדם לאחר שבע שנים נעשה נחש והני מילי דלא כרע במודים מבואר שנחש הוא הפך ההודאה ממש

ואפשר אולי לומר שמשם התכווין לא איש דברים אנכי גם תמול גם שלשום גם מאז דברך נקט גם דייקא לומר שיש קליפת גם על הדיבור שלו ואולי גם לכן נקרא הערל שפתיים מגמגם דייקא

גם הוא לשון רבוי ולכן הקליפה נקראת כן, הפך האחד הפשוט שהוא האמת, כי אומרת גם אני מציאות, ואינה רוצה להתבטל לכן לא שייכת בהודאה.

עוד יש לענין בלשון הברכה שתיקנו חז"ל לברך למי שניצל ממות הגומל לחייבים טובות וכו' מהו לשון גומל דייקא במקום שרוצה להודות

וענין זוהר פקודי רלו הנ"ל תא חוי, האי גמל, היינו רזא דכתיב, (משלי יז) וגמלו ישלם לו, דא גמול דאינון חייביא, דכתיב (ישעיה ג יא) אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו, והאי איהו גמל, דקיימא לאכלא כלא ולשיצאה כלא, משמע שגמול הוא גם לשון גמל ואפשר שע"כ הנוסח הוא הגומל לחייבים דייקא דבאמת הדין לחייבים הוא ע"י הגמל וע"כ בהודאה אנו מברכים על הטובה שעשה עמנו שאע"פ שאנו חייבים שלכן נפלנו לצרה אע"פ היה הגמול לטובה ולא לרעה

אבל יש גם דקדושה ענין מדרש שוחר טוב מי הקדימני ואשלם הוי אשירה לה' כי גמל עלי וביאר הריצ"ח כי באמת מי הקדימני ואשלם (איוב) הרי שום בריה בעולם לא מגיע לה כלום שהרי הכל ממני ולא שייך שכר אלא שעל זה דייקא שמח דוד המלך אשירה לה' שהעלה עלי גם אני עושה משהו מעצמי כדי שלא אתבייש מנהמא דכיסופא.

(עוד ענין זוהר ח"א רסז בהאי גם אתכפר דוד והוא מג ביצים וחומש שיעור חלה)

- א. ומזמור לתודה כ"ת מ"ל גמט' ע' קלין של לעקת היולדת
 ב. ונ"מ"ל לשון למולל את הקליפה)
 ג. וקסח אותיות חסד כי ק' בלתיצ"ס ד', והלידה ע"י חסד
 ד. וג"ס תיבות להכניע ג"ס לסט"א
 ה. והריעו לה' היינו תרועה בחי' תרועס בצבט כרזל להכניע הקליפה.
- ו. ולתודה אותיות תולדה
 ז. והריעו לה' כל הארץ כ"ת הלכה
 ח. ו"דעו כי ה' הוא האלקים" היינו הארת האמת, שכל הפעולות המשונות נמשכין מהויה שהוא אחד הפשוט

סיכום או הקדמה

או טיוטא להקדמה

בס"ד

ליל ויום רביעי י"ד חשון תשס"ט

- א. והנוכה הם ימי הודאה
 ב. וכידוע רבינו כדרכו תמיד לתפוס כל ענין בשרשו גם כאן אע"פ שכל ילד יודע למה הנוכה ימי הודאה כיון שקדם לנס ימי צרה נוראים וגזרות נוראות ומלחמות נוראות הרבה שנים ממילא פשיטא שהנצחון על יון הארורה קליפת מיט היון צריך להודות עליה בלי סוף
 ג. ואבל רבינו כדרכו רוצה להוריד זאת לעבודה שבכל יום ובכל רגע ולא רק בימי הנוכה
 ד. ומבאר שכל צרה היא חבלי לידה של הודאה שצריכה להולד
 ה. ונראה לבאר יותר שצרה היא כל דבר שמצער דהיינו שלא כסדר (עיינן תורה פב תנינא) דהיינו הפך רצוני וכמבאר בגמ' ערכין טז: עד היכן תכלית יסורין כגון הושיט ידו לכיסו ליטול ג' ועלה בידו ב' ונמצא שגם צרה זו היא חבלי לידה של הודאה
 ו. והגה – תשעא – שעת הצרה היא בחי' שקר שהרי עדיין לא נולד האמת ועדין האמת במקום בחי' עיבור בבחי' משבר היולדת וכל עוה"ז נקרא עולם השקר כי הוא בחי' צרה כלפי עוה"ב ורבינו רוצה שבעוה"ז נזכה כבר לבחי' עוה"ב כמבאר בתורה ד' ותורה נד ובעיקר מסוגל לזה זמן הנוכה כמבואר גם בתורה נד
 ז. ו כי באמת עיקר פנימיות ההודאה היא הכנעה וביטול
 ח. וועיקר ההכנעה וביטול היא כמאחז"ל באבות פ"ב מ"ד (רפ"ג גמליאל פנו של רפי יהודה הנשיא אומר) עשה רצוני פרוצה, פדי שיעשה רצוני פרוצה. ונראה שרוצה לומר שתרצה רק מה שהוא ית' רוצה ועי"ז כביכול הוא ירצה מה שאתה רוצה
 י. וזכאמת רצוני ית' פשוט ולכאורה לא תלוי בשום דבר ורק אנו צריכים ע"י ביטול והכנעה להיכנס לתלם הזה של רצוני.
 יא. וכשאנו יוצאים אפילו כמעט מתלם רצוני זה בעצמו קלוקל צינור השפע ונעשה שלא כסדר הפך רצוני הנגורם צער יב. ומאידך יש בחי' להפך שרצוני פשוט, וממילא יכול להטותו להרבה פנים ואע"פ"כ ישאר רצוני ית' וכדמצינו שגם ע"י עבירה נעשה רצוני ית' דהיינו שגם כשנעשית עבירה הקב"ה ממשיך את רצונו מנקודה זו והילך בלי לסתור את העבירה. שזה מנפלאותיו ית' שגם ע"י עבירה נעשים תיקונים נפלאים רק שבודאי העובר יענש. (וכל האומר הקב"ה ותן וכו') ואסור לחקור בזה כי היא קליפת השבתאות. רק נפ"מ לאחר מעשה לא ליפול ליאוש. ולהאמין בכח התשובה.
 יג. ובפרט בהנוכה זה ניכר כמה שנצטוינו להאיר אור אמת שבנרות עד לרגל התרמודים שזה המקום הנמוך והשוך ביותר דהיינו בבריות היותר שפלות דהיינו ממזרים (יבמות טז:). שנוצרו בעבירה וגם אותם דייקא ציווה לצרף לתיקון רבוע הדיבור שגם מהם רוצה הוא ית' שאור האמת יאיר בדבורים שלהם לדבורי הודאה.
 יד. וכפי רוממותו ית' שמדתו אמת הרי תלם רצוני הוא דק שבדק עד א"ס (עיינן תורה מט תנינא) כי האמת היא גשר צר מאד בחי' הצות שהיא נקודת א"ס של צמצום כמבואר שם במפרשים עה"פ כהצות. עיינן אפיקי ים (לרבי יצחק חבר) על מו"ק דף ג אלא שכל אדם נידון לפי השגתו כך מתרחבת נקודת האמת לגביו ואילו אצל הצדיקים סביביו נשערה מאד ונידונים על כהוט השערה (ב"ק נ). וכמבואר באריכות בערבי נהל שהם עולים למדרגת חשב לברא את העולם במדת הדין.
 טו. ולכן כיון שרצוני פשוט כנ"ל יש גם מקום לומר שאפשר שיכוין את רצונו לטוב גלוי ודחוי בחי' מי מושל בי צדיק כמבואר בגמ' מו"ק טז: דהיינו שגם זה ביאור המשנה הנ"ל שע"י שעושה רצוני ית' בשלימות שעושה רצוני של עצמו כרצון הקב"ה אזי גם הקב"ה משנה את רצונו להיות כרצון הצדיק דהיינו במהלך של הטבה גלויה.
 טז. ואבל כאמור זה דווקא צדיק שכנ"ל הוא לעצמו להפך לא רוצה כלל לשנות את רצונו ית' שבבחי' דין כי רוצה לצאת חובת הדין כנ"ל.

יז. ובאמת ממאמר הו"ל הנ"ל בערכין תכלית היסודין מבואר שבאמת זה לא צריך לקרות שלא יעלה בידו מה שרוצה ליטול (וכמו ששמעתי (בתשנ"ה בערך ממחותנו של הרב רובינשטיין) שהרב אמר כשפותח ספר ולא נפתח מיד במקום שרוצה אזי עושה תשובה על כך)

יח. (ובאמת כשהצינור שלם אזי אין יסורין אלא של אהבה וכגון זושא רעב או האמהות העקרות שלצורך הכלל רצו להכריחם לתפלה הנובעת מהסרון אבל אין זה הסרון עצמי אלא של הכלל שהצדיקים נעשו אחראים עליו)

יט. וישורש כל החסרונות והשלא כסדר וכל מיני צער, הכל הוא מהסרון בביטול דהיינו שיש לי רצון אחר משלו ית' כ. ויודע שצדיקים גדולים זכו לביטול כזה שלא היה להם שום רצון שאינו רצונו ית' ובה מבארים הכתוב באברהם אבינו בעקידה וישלח את ידו לקחת את המאכלת שמוזה שהיה צריך שליחות הכין כבר שאין זה רצונו ית' לשחוט כ.א. וראיתי בר' צדוק ביאור ענין הנסיון של הצדיק ומבאר שם על שמשון שהיה כל כך מזוכך שלא היה לא רצון אחר מרצונו ית' לכן כשרצה בגויה אמר מה' יצא הדבר כי ידע בעצמו שמעולם לא רצה דבר אחר מרצונו ית' אלא שהיה אז איזה פגם אצלו שקדם לזה וגרם לא פגם ברצון ומהטעות הזה הלך והתרחק מהרצון עד שנעשה בצרה גדולה.

כב. ונמצא שכל דבר שלא כסדר דהיינו כל צער אפילו הקטן ביותר הוא חבלי לידה של הודאה כנ"ל ורבינו מבאר בסוף התורה שסגולה ליולדת מזמור לתודה ועי"ש שהוא תכלית ההכנעה והביטול שבבחי' יהודא תתאה כמבואר בתורה יא (דהיינו שאין זו התכללות בחי' השתחוויה שאיני מציאות כלל, אלא אני קיים אבל כמתבטל) כג. ו(לכאורה עצם ההכנעה שע"י עשית רצונו ית' היא כבר הודאה אבל מבואר כאן שצריך דייקא ע"י דיבור בבחי' ד' צריכים להודות מלבד התשובה ויודוי שבודאי צריכים)

כד. והכלל שכל אמירה הייבת לצאת מהנפש נפשי יצאה בדברו דהיינו בתכלית הכוונה כה. ונמצא כשאומר מזמור לתודה הנ"ל אזי גם מקיים כל מה שאומר דהיינו תודה באמת שהיא הכנעה באמת שהיא שמחה באמת בחי' לו אנחנו וכו' וצאן וכו' כצאן דייקא שידוע שמדתו הכנעה ואנו באים להצרו דהיינו תחת השגחתו בתודה ותהלה הודאה וברכה ותפיסת כי טוב ה' דהיינו תפיסת ה' הוא האלקים המבואר בתורה ד' שזה בעצמו התגלות האחדות בפעולות המשתנות המבואר כאן וכל זה הוא בחי' תכלית האמת (בחי' עוה"ב עולם האמת) שמאיר ברבוע הדיבור.

כו. ונמצא שעצת רבינו לבד מהסגולה המבואר שם (במנין התיבות מג לשבר קליפת גם ואותיות קסה גמט' חסד) אבל עצם המשמעות היא כולה הודאה והכנעה וביטול שזו עיקר העצה כדי לחזור להשביל והתלם של רצונו ית' הנ"ל שממנו יצאנו שע"י נגרמה הצרה כנ"ל.

כז. וצ"ע חזקיהו המלך שהיה צדיק עצום במדרגת משיח איך טעה ובמקום להודות על הנס בשירה אמר מודעת זאת בכל הארץ וישעיהו יב ה' שפירושו שממילא אין צורך בשירה כמבואר בש"ש רבה ד כ' (ועי"ז נסתם המ' דהיינו רבוע הדיבור שכל אחד כלול מעשר ונעשה לסרבה המשרה וישעיהו טו)

כח. ונ"ל שהוא עיון דק כי באמת צדיק עצום שכלול בו ית' וכל רצונו הוא רצונו ית' יש בשבחו בחי' המשבח את עצמו, שכידוע אין זה שבח כלל,

כט. ונמצא שיש בזה תרתי דסתרי כי התכלית היא הודאה כמבואר בתחילת התורה ושבח הוא רק לזולת, ואילו התכלית היא להיות כלול בו כל כך עד שאין לי מציאות נפרדת כלל כמבואר בענין יהודא עלאה בתורה יא שזה בחי' השגת יחידה שבבחי' ההשגה והדביקות אנו אחד דהיינו שתפיסתי בו ית' היא כתפיסת עצמי מרוב התכללות. נמצא שמשבח את עצמו ואין כאן שבח כלל.

ל. ולכן אולי אפ"ל שזו היתה הטעות של יחזקאל שסבר שמרוב התכללות בו ית' אינו יכול לשבח (ואצלו תורתו היא השבח או שא"צ כלל כי העולם כולו הוא שבחו ית' כמבואר שם במדרש)

לא. ואבל באמת היה צריך מיד מכה הנם שנעשה לו לעלות מדרגה בהשגתו ית' שכידוע כל השגה כלפי הקודמת היא עולם אחר (עיין תורה ו תשובה שלישיית) שמתברר לו שעד עכשיו לא השיג כלל (כידוע שעיקר ההשגה היא להשיג שאינו משיג בחי אמרתי אהכמה והיא רחוקה ממני שעל כן מכנה רבינו את ההכמה רחוקה כי זה בעצמו ההכמה להשיג שאני רחוק עיין תורה לה ותורה פג תנינא) שנמצא עי"ז חוזר לבחי' זולת כלפיו ית' ויכול לומר שירה אלא שמרוב ביטול מיד על ידה עולה ושוב נכלל בו, אבל זה בעצמו מכה הודאה וביטול.

לב. ובאמת גם זה פשוט אצל הצדיקים. אלא שאז התגבר הסמ"א למנוע התגלות משיח והטעה את חזקיהו המלך בזה. לג. ואבל אצלינו שאנו רחוקים מעשית רצונו ית' בביטול כראוי לא שייך כל זה ואפילו גם שלא ע"י צרה ואפילו דרך הטבע אנו צריכים להודות עליו בהודאה עצומה שהרי לא מניע לנו כלום

לד. וזרק צדיקים שמובא בגמ' ברכות יז: שנוטלין בזרוע וכ"ש במדרגת יחידה שייך אצלם עניין הסתירה של "מודעת" הנ"ל (ענין נוטלין בזרוע צ"ע אולי שייך רק כמי שזכה ליחידה. ומסתמא יש בזה בהינות)³⁰

לה. ונמצא למעשה שרבינו רוצה מאיתנו הודאה שהיא עיקר הכנעת היצר כידוע שאצל הסמ"א לא שייך כלל הודאה ורמוז בדברי הו"ל (ב"ק טז.) מי שלא כורע במודים נהפך שדרתו לנחש כי זו מהות הנחש דהיינו היצה"ר הפך הגמור מהודאה והכנעה.

לו. ובאמת לכאורה לא צריך לחכות לצרה אלא להודות כל הזמן על הקיים והמתחדש בכל רגע מעשה בראשית

³⁰ עיין ערכין יז. אם היה הקב"ה בא בדין עם האבות לא היו עומדין בו וכו' ועיין ברכות יז: אבירי לב הרחוקים מצדקה דהיינו צדיקים שזוכים בדין ולא בחסד ועיין אור החיים חקת עה"פ משה איש האלקים שכתב שרק משה רבנו זכה לזה ולא שום צדיק אחר ועיין לקוטי הלכות ערבית ד' ח' ותפילין ה' כז שרבי עקיבא זכה לזה

לו. ואבל מאידך אולי דווקא צרה שהיא תחילת לידה בה דייקא שייך לידת ההודאה ואילו בלי צרה אין כאן בחי' התחדשות בהודאה כי חסר הריון. דהיינו טיפת חכמה הבא מלמעלה לח. וולפ"ז צריך לחפש בעצמי עד כמה אני בצרה כלפי האמת שאיני יוצא חובתי כפי השגתי וכיו"ב לט. ואבל באמת כל זה אצלינו לא שייך כי אין לנו רגע בלא פגע כי שום דבר אינו כסדר ואנו בצרה כל הזמן, ממילא כנ"ל כל הזמן אנו מעוברים (לשון עיבור מלשון עברה וכעס ודינים כידוע) בהמוני הודאות שצריכים להוליד. מ. וולפ"ז כל היום אנו צריכים לומר מוזמור לתודה כנ"ל שהוא סגולה לילודת. מא. ועיין לק"ה כלאי בהמה ד' ופריקה ומעינה ד' שהעיקר למעשה מהתורה הזו הוא להודות בכל יום ובכל רגע להש"י על כל הטובות ולומר אשרינו על כל הטובות שהש"י משפיע עלינו ועי"ז מאיר האמת ומאיר אהדות הפשוט בחי' שבת ובחי' בן בפעולות המשתנות שמשם כל הדינים והצרות והקשיים וההסתרות עי"ש באריכות. מב. ואבל צ"ע כי מבואר שם ובתורה קסט ששעת הצרה היא לא עיבור אלא תחילת לידה ולכן אז דייקא קשה לרקוד ואין מוחין להודות כי הדמים עלו למעלה ויצאו מהנו"ה שהם כלי ההולכה החוצה (העניין הזה יבואר באריכות במאמר הבא לקמן)

מג. וצריך באמת ביאור בזה שהדמים מכלי ההולכה עולים למעלה ודוחפים את הוולד נמצא שדייקא כן פועלים הולכה להוין את הוולד אלא שצריכים לשם כך לעלות למעלה ולצאת מהרגלין נמצא שיש הליכה אבל לא ברגלין וצ"ע. ונ"ל שהכוונה שההליכה נלקחת מועיר ועולה לאמא ולכן א"א להודות אז כי נלקח כח ההולכה (כידוע שהודאה היא מספירת ההוד דהיינו כלי ההולכה) לכן א"א להוציא דיבור הודאה כי נלקח אל אמא להוציא צעקות ע' קלין ולהוציא את הוולד דהיינו את המוחין של זעיר שהם שרש ההודאה כידוע שהדיבור רק מגלה מה שבמה כמבואר בתורה ה' תנינא אות ה)

מד. ווא"כ כדי להודות אנו צריכים למצוא עד כמה יש בחינה שכבר יצאתי מצרה ועליה להודות. ונראה שזה בחי' אומרא כי באמת כולי צרה גדולה וכל נקודה שמוצא בעצמי היא יוצאת מהצרה הזו כי כפי גודל יצרי הרע כפי שאני יודע בעצמי עד כמה איני עושה רצונו כראוי הרי כל נקודה טובה שמוצא בעצמי היא אוד מוצל מאש היצר (כידוע אוד הכוונה דבר הנמצא באש שעומו מזוים את העצים כדי שיבערו היטב והוא כעצמו לא נשרף כך גם בכל אחד יש נקודה עצמית יסודית מאור נשמתו שבה היצר לא פוגע אלא רק מעלים אותה)

מה. והועיל אוד זה צריך להודות כל היום דהיינו לחפש כל היום נצוצות הארות שהן בחי' האוד הזה ולהודות עליהן (שם באומרה מבואר שהעיקר היא להתחזק על ידן וללמד זכות גם על השאר שעדין כוחי במתני להתגבר גם בשאר דברים על היצר) אבל לענין שלנו שהוא הודאה הרי רק צריך לחפש סיבה למסיבה ולא להסתכל כלל על החסר. מו. ונראה שהכוונה שבכל מעשה טוב שעושה אע"פ שמתגבר היצר לומר שאינו שלם ואפילו מלא פניות וחסרונות, צריך לענות לו אמת, אבל הרי הוא איזה מציאות ומה מחייה אותה, אפילו תאמר רק נקודה קטנטנה, א"כ יש כאן נקודה של טוב, ומוב לא בא ממך, אלא משרש הטוב, נמצא שיש בי הארה משרש הטוב, חלק אלוך ממעל, שהוא אלוקות ממש, א"כ לכל היותר זה אבן טוב מלוכלך א"כ זה שווה הרבה יותר ממך, ומכל מה שאתה מציע לי. מז. ונמצא שכבר א"ס לדברים שצריך להודות עליהם, כי בכל שעה אדם מהרהר הרבה הרחורים טובים או עושה מעשים טובים, אפילו הקטן ביותר, וכנ"ל.

מח. ומסתמא גם זה פירוש על להאיר אמת בכל הפעולות המשתנות כי בכל הפעולות המשתנות הן עטיפה בצבעים וכלים שונים עד שנדמה שאין כאן רק היצונית של המוני דברים משונים אבל באמת יש בכל דבר ניצוץ היות אלוקות חלק אלוך שחותמו אמת והוא העיקר.

מט. והכל תלוי בי איך אני מתייחס לפעולות המשתנות אם אני רואה בהן עטיפת אלוקות אזי הן אלוקות ואם ח"ו רק עטיפה והיצונית אזי הן סט"א.

נ. וזה עיקר הנקודה בתורה זו שע"י הודאה תופס בכל פעולה משתנית את הניצוץ אלקות ועי"ז זוכה לדעת והכרה בו ית' כי מוצא אותו בתוך העלם עוה"ז. בבחי' קל מסתתר נא. ודהיינו אע"פ שלא רואה אותו אבל אם בכל פעולה משתנה תופס שהיא עקבותיו ית' הרי מרגיש כל הזמן סמוך לו מאד שהרי אע"פ שלא רואהו אבל כל רגע בכל איזה פעולה בעולם מגלה עקבות שהשאר ממש עכשיו בסמוך.

- א. ובתורה קסט מבואר שבשעת הדין והעברה דהיינו העיבור אז הדמים יורדים לרגלין שזה בחי' שהדין נמסר לרצים וזה מתבטא בזה שהרגלין כבדים וקשה לרקוד
- ב. ובשעת הצרה נולד הדין מבואר אצלינו שזה בחי' חבלי לידה דהיינו שלא הדין הוא הולד אלא הדין מתגלה בחבלי לידת ההודאה ולמעשה אז הדמים עולים מהרגלין
- ג. ונמצא שדייקא בזמן היותר קשה מצד שמתגלה הדין והצרה בכל תוקפא דייקא אז לכאורה הכי קל לרקוד כי הדמים שהכבידו עולין מהרגלין לדחוף את הולד
- ד. וההלידה היא כשיוצא מהצרה והדמים חוזרים לסדרן ואזי נולד המוחין של הלכה והודאה
- ה. וצ"ע מתי נעשה היחוד שמכוחו נעשה עיבור ולידה
- ו. ויש לעיין שהכל הרי מתחיל בעוון שהוא גרם לעברה ועיבור א"כ אולי העוון הוא היחוד והריון
- ז. ונמצא הניתוק הוא החיבור

ה. ואבל באמת אינו כך אלא נראה שהכל מתחיל מהשתוקקות העליונים להשפיע אור אמת בתחתונים דהיינו שהיהוד ששל על ידו יומשך מוחין לתחתונים להכיר אותו ית' זה עיקר המכוון דהיינו שלמטה יעשה האדם תשובה על תשובה ויעלה את המלכות עוד יותר לשרשה להמליך אותו ית' ביתר חכמה דהיינו ביטול בחי' כה מה מה כוחי מ. ואבל כשיש עוון דהיינו כנ"ל כל יציאה מהתלם אזי נפגם היהוד

י. והגה- חסר כאן שלב מדוע יש דין

יא. ואזי ממתנינים לאדם שיעשה דין בעצמו למטה ויחזור לתלם כדי שלא יהיה דין למעלה (כמבואר שם בתורה קסמ ותורה מו)

יב. וכשח"ו אין דין למטה אזי יושב בית דין שלמעלה וחושב מהשבות כיצד על כרחו יושפע השפע אמת הנ"ל למטה והעיצה היא צרה השייכת לאותו עוון מדה כנגד מידה (שיש בזה גם חסד שיוכל להכיר על ידה את העוון ואולי יחזור בו כבר בתחילת הצרה כמבואר בתורה קפו אתה תשלם לאיש כמעשהו)

יג. ודהיינו כשהבי"ד היושב לדון כיצד לעשות צרה לאדם, פנימיות כוונתו היא חסד ואהבה עצומה שחושב מהשבות לבל ידח ממנו נידה ואפילו לפושע נגדו איך מאירים את אור האמת

יד. ונמצא שהגזר דין הוא היהוד הקדוש והריון האמת הנעלם ומתכסה בגז"ד של צרה

טו. וואזי הדין נמסר לרצים ומתבטא בכבידות הרגלין כנ"ל גם זה רמו לאדם שיש עליו דין וצריך לעשות דין למטה טז. וכשזה ח"ו לא מועיל אזי נעשית צרה שבעצם היא רחמים נפלאים מלובשים בדין, כי היא חבלי לידה של שפע נפלא של מוחין הנ"ל שרצו להשפיע לו ע"י שיעשה דין ותשובה על תשובה למטה

יז. ובשעת הצרה דהיינו כשהוא כיוולדת היושבת על משבר שאזי רגליה מצטננות כי הדמים עולים לדחוף את הולד כמבואר אצלנו. ואזי אין פנאי להלך כמבואר במשנה (אהלות ז ד) דהיינו שגם אז א"א לרקוד אע"פ שכבר אינן כבידות כי הדמים שהכבידו עלו, אבל מאידך אין דמים כלל כי כל הכה עולה למעלה כדי לדחוף הולד.

יח. ווהיציאה מהצרה היא לידת ההודאה כנ"ל דהיינו המוחין הנ"ל שבגללם התחיל הכל שהם מוחין של תשובה על תשובה הנ"ל שעכשיו בגלל העוון נצטיירו למוחין של הודאה דהיינו הכנעה ותשובה ראשונה

יט. ונמצא שהיהוד דהיינו הבזק השפע כטיפת חכמה (יש מאין מבחי' עוה"ב) שבה כלול כל המוחין שממנו יצטייר הולד של ההודאה אינו העוון אלא הישיבת בית דין של מעלה הנ"ל

כ. ונמצא שהיהוד הוא מכה הדין, או דין של מטה, שזה יהוד המכוון והרצוי, או ח"ו דין של מעלה כנ"ל.

כא. והמעטם כי רק ע"י הדין אפשר להכניע את הסמ"א הרוצה להתגבר על האדם להפילו לעוון ולהטביעו בו לכן ע"י דין דייקא מסיר מעצמו את העוון אבל כשאין דין למטה אזי מלמעלה שולחים דין של צרה להסיר זאת ממנו.

כב. ועכ"פ רואים שהדין למטה ולמעלה הן זה כנגד זה ששניהם בחי' יהוד אלא שדין של מעלה בחי' יהוד פב"פ ואילו יהוד שלמעלה אחר באחור (ואולי גם ע"כ נקרא שלמעלה כמבואר בע"ה (שער מ דרוש ח נרמו בלק"ה ר"ה ח ב) שאין מציאות של יהוד אב"א אלא עולים לאמא עלאה ושם אמא מלווה למלכות כלי כדי שתוכל על ידו לקבל מבעלה ועי"ז נעשה שם למעלה בחי' ייחוד אב"א ועי"ז נעשית הנסירה דהיינו שנחתכת ונבראת לפרצוף לעצמו)

כג. וכל זה אצלנו שאנו עפ"ר מוחין לתלם אבל יש צדיק שהוא תמיד בתלם ובכל רגע עושה תשובה על תשובה ועולה מדרגה לדרגה עד שאין אצלו נשימה בלא התחדשות (חי"מ סימן שפד) (וכידוע שכל חידוש הוא מאין סוף כי אין חדש תחת השמש. אלא מעל השמש מבחי' עוה"ב) [ששם שעשוע עוה"ב בחי' הודאה ע"כ גם כאן הולד הוא הודאה. ויותר נראה שמשם מעולם האמת מאיר אור האמת ומאיר דיבור וכשמאיר אמת דיבור אזי הדיבור מדבר רק הודאה והלל ושבח]

כד. וצריך לאחוז בו כדי לקבל כה הזכרון דקדושה (שבתורה נד) ולעצום את העינים וללכת כעיוור בדרך הסומך על מקלו שבכל פעם שנתקל המקל במשהו יודע שיש איזה מציאות לפניו

כה. וועל כן צריך לעצום את העינים כי כל התקלות כזו היא התקלות באיזה פעולה משתנה שבעינים פתוחות נראות כל ההתקלויות האלו כפעולות משתנות שהן דייקא ההסתרה הנוראה שיש בעולם שהיא עיקר הגורם לשכחה. אבל בעינים עצומות אזי להפך, כולן דבר אחד, התקלות במשהו נעלם, ומכה הזכרון הנ"ל מיד מתפרש כהתקלות בו ית'.

יום שישי טז חשוון תשס"ט

כס"ד

- א. ועוד בענין הלידה שהיא חבלי לידת ההודאה הדמים עולים לדחוף הולד ורגליה מצטננות
- ב. ומבואר בארז"ל שזה בחי' צמצום שחוזר ונעשה בכל לידת דבר חדש
- ג. וכי תמיד כדי להוליד דבר חדש הוא באופן של ירידה צורך עליה כמו הזרע צומח באדמה רק מתוך שבעצמו נרקב (עומק העניין לעצמו עיין טל אורות ה"א פ"ה אות ד')
- ד. וכן הוא בכל לידה שתחילה כל הדמים עולים ואין שום חיות למטה במקום הלידה דהיינו אין שום כה הולכה אלא רק כה דחיפה מלמעלה.
- ה. ובבחי' המבואר בגמ' מנחות כט ולעילו בהך ופרש"י שיעלה מהמקום שיצא ומתרצת הגמ' לא מסתייעי מלתא דהיינו כי צריך סיעתא דשמיא מלמעלה כדי לעשות תשובה כי תשובה היא לידה מכה עולם התשובה ספירת הבינה אור הנרות של הנוכח.
- ו. ונמצא שכל צרה בעצם היא עשית חלל פנוי כדי להוליד דבר חדש כריה חדשה נקיה מהיצה"ר המופקע מהודאה בחי' הנחש כנ"ל.